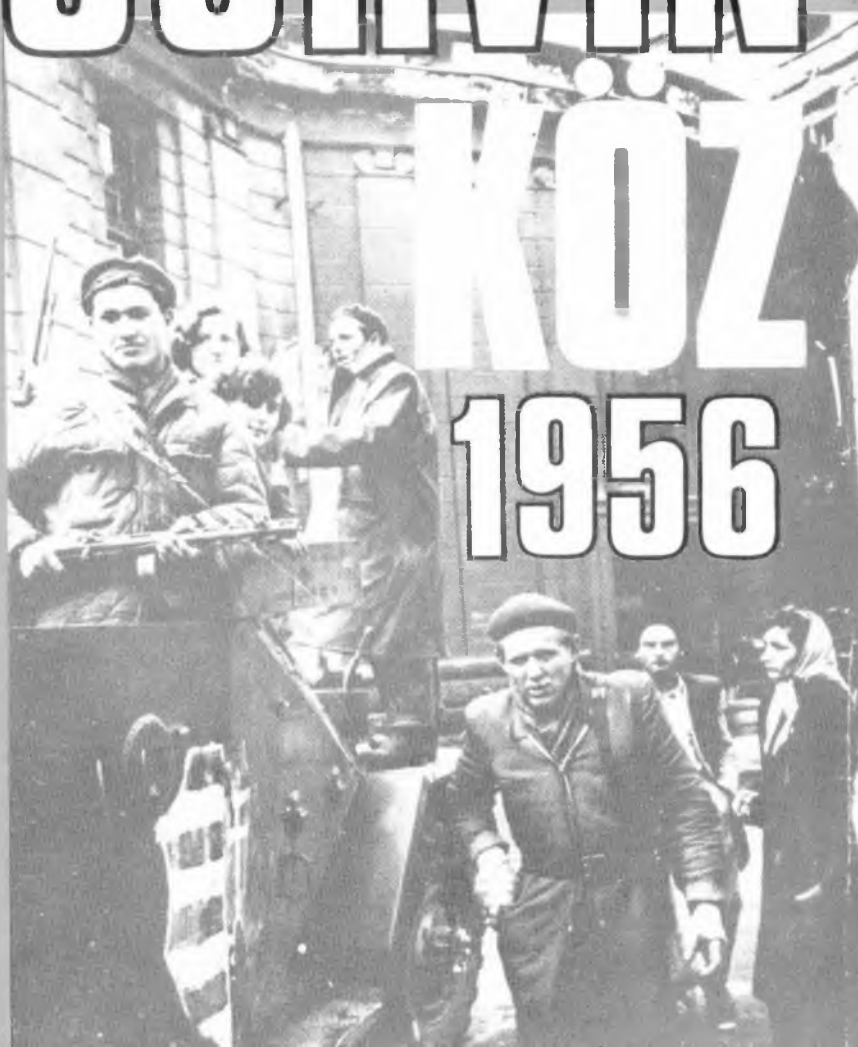

Pongrátz Gergely

CORVIN

KÖZ

1956

Pongrátz Gergely

CORVIN KÖZ — 1956

Botos János
csalásjainak tisztelettel,
Pongrátz Gergely
Jan. 30. 1999.

A SZERZŐ KIADÁSA
1982 – 1992

A borítólapot Gerebenics Antal (Chicago) tervezte.

© Pongrátz Gergely, 1982

ISBN 963 04 0003 0

Felelős kiadó: Pongrátz Gergely

Készült a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat nyomdájában.

Felelős vezető: Nyíró András

92.0018 – TIT-Nyomda, Budapest

Formátum: A/5 – Terjedelem: 16 (A/5) ív

5. átdolgozott kiadás.

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc során a budapesti utcákon mellettem elesett bajtársaimnak és a későbbi mártíroknak, akik a legtöbbet, életüket áldozták a Magyar Nemzet szabadságáért és forradalmunk eszméiért.

Könyvem megírásának története

1981 szeptember 12-én chicagói bajtársaim meghívtak egy előadás megtartására, melynek témája a Corvin köz és az 1956-os magyar forradalom volt. Boldogan fogadtam el meghívásukat, annál is inkább, mert ez volt az első eset, amikor a Corvin köz volt főparancsnokát hívták meg beszélni és nem a Szabadságharcos Világszövetség elnökét. Ez volt az alkalom arra, hogy végre, közel 25 éves hallgatás után nyilvánosságra hozzam azokat az eseményeket, melyek 1956-ban lejátszódtak a Corvin közben és elmondjam, hogy milyen szerepük volt a Corvinistáknak a magyar forradalomban.

25 éves hallgatásomnak oka, egyszerű. 1957-ben nyilvánosságra akartam hozni azokat a történeteket, melyeket könyvemben leírtam. Azonban Király Béla, a Szabadságharcos Világszövetség akkori elnöke lebeszélte szándékomról és azt meg is indokolta:

— Gergely, a magyar forradalomnak és szabadságharenek olyan elismerést szereztünk szerte a világon, amit most nem szabad lerombolni azokkal az eseményekkel, amikről te beszélsz. Várjál. Még nem jött el az ideje annak, hogy a teljes igazság napvilágra kerüljön. Azt se felejtsd el, hogy az otthoni kommunista diktatúra egy erősebb retorziót használna a magyar nép és az otthonmaradt bajtársaink ellen. Az események igaz történetét ki kell hozni, de nem most. Néhány év múlva ennek is eljön az ideje.

1957-ben Király Bélának igaza volt és akár milyen nehezemre is esett, hallgattam. Hallgatásomat azonban mások kihasználták. Olyan könyvek, tanulmányok és újságcikkek jelentek meg, melyek az igazságnak pontosan az ellenkezőjét tudatják a közönséggel. Szellemi agymosást végeztek úgy a kommunista diktatúra propa-

gandistái, mint a nyugaton élő írók és történészek legnagyobb része. Íme egy példa:

1968 nyarán Madridban éltem, ahol meglátogatott Dr. Gosztonyi Péter történészünk és akivel három napon keresztül a Corvin közről és a magyar forradalomról beszélgettünk. Egy „interjút” készített velem és jegyzetelt. Megígérte, hogy mielőtt a cikket leközli elküldi nekem jóváhagyás végett, ami szeptember utolsó napjaiban meg is érkezett. Azonnal válaszoltam Gosztonyi Péternek és közöltem vele, hogy nem járulok hozzá ennek a cikknek a közléséhez, mert a legfontosabb részeit azoknak az eseményeknek amiket elmondtam, kihagyta; s más részeket kicsavart és az igazságnak az ellenkezőjét tudatja az olvasóval. Mindezt az én nevemben teszi és ezért nem járulok hozzá ennek az irománynak a közléséhez.

Gosztonyi Péter válaszában arról értesít, hogy a kézirat már a nyomdában van és késő, hogy megállítsa. A cikk az Új Látóhatár 1968 november-decemberi számában jelent meg, vigyázva arra, hogy jó benyomást keltsen az olvasóra. „DOKUMENTUM. A Corvin-köz 1956-ban. Beszélgetés Pongráz Gergellyel.”

Tehát Gosztonyinak azt kellett volna leírnia, amit én elmondtam. A legfontosabb részek kihagyását azonban így indokolja meg: „A részletekre egyszer még ki fogok térni. Most ez nem időszerű.”

Azok a részletek, melyeket könyvemben leírtam, sok embernek sohasem voltak és sohasem lesznek időszerűek. A Corvinistáknak, a Szénatérieknek, a Baross-térieknek és mindazoknak akik életüket tették fel a magyar forradalom kockájára, ezek az események sohasem veszítették el időszerűségüket. Mi ezzel élünk immár 26 esztendeje. Azok, akiknek az írás a mesterségük vagy meg sem kérdezték a szabadságharcosokat, vagy elferdítették, meghamisították azt, amit hallottak. Mellébeszéltek!

Chicagói beszédem alkalmával, mely Bocskay József bajtársam kitűnő éttermében, az Arany Bikában lett megtartva, ismét ostrom alá vettek régi bajtársaim és új barátaim. Harmath István, akinek könyvtárában megtalálható majdnem minden írás, amely a magyar forradalommal és szabadságharcral foglalkozik, igen nagy hatással volt rám. Azt mondta, hogy beszédem olyan, mint a cigaretta füst. Néhány percig zavarja a mellettem lévő nem dohányzókat, utána

eloszlik és senki sem gondol rá többet. Azonban ha leírom és egy könyv formájában kiadom a Corvin köz történetét és szerepét a magyar forradalomban, akkor az történelemmé válik. Ezzel tartozom az utókornak és a magyar történelemnek.

Harmath István szavai hetekig bántottak és állandóan visszaszálltak gondolataimba. Hozzáfogtam az íráshoz és abbahagytam. Azonban tudtam, hogy Pistának tökéletesen igaza van. Sőt! Azt is tudtam, hogy az események leírását, azoknak a történelmi hűségükben való nyilvánosságra hozatalát senki más nem teheti meg, csakis a Corvin köz választott főparancsnoka, aki átélte nagyrészt az azoknak az eseményeknek, melyek most ebben a könyvben megjelennek.

A forradalom 25. évfordulója alkalmával történeti események, a 25 év alatt felgyülemlett hazugságok és a történelem hamisítás is bántott. Úgy éreztem, hogy hallgatásommal én is részesevé válok annak az agymosásnak, amelyik ellenkező előjelre próbálja átírni a magyar forradalom történetét.

Az írás annyira nem az én szakmám, hogy sok baráttal és bajtárssal azért szakadt meg a kapcsolatom, mert nem válaszoltam a leveleikre. Most azonban sokkal többről volt szó, mint a baráti, vagy bajtársi kapcsolatok megtartásáról. Arról volt szó, hogy 25 év után nemcsak hogy elérkezett az ideje a leírt események nyilvánosságra hozatalának, hanem bűnnek és hazaárulásnak tartom azokat magammal vinni a sírba. Az is eszembe jutott, hogy talán azért nem estem el a Corvin közben 1956-ban, azért tartott meg életben az Úristen mostanáig, mert még egy feladat várt rám. Ennek a könyvnek a megírása és kiadása.

Tehát ismét nekiültem az írásnak és elhatároztam, hogy úgy, ahogy tudom, leírom az eseményeket. Ez nemcsak egy óriási anyagi áldozatot követelt, hiszen egy éven keresztül semmi mással nem foglalkozhattam csak az írással, a könyv összeállításával. Ami az anyagi áldozatnál sokkal keservesebb számomra az az volt, hogy 25 év távlatából ismét át kellett éljem az eseményeket. Egyes részek leírása nagyon lassan ment, mert napokig, hetekig elhomályosították szemeimet a könnyek. Nem szégyellem bevallani, hogy sokat, nagyon sokat sírtam. Hála Istennek, túl vagyok rajta.

Nem mulaszthatom el azt sem, hogy ez alkalommal megköszönjem barátaimnak, bajtársaimnak és testvéreimnek azt az erkölcsi és anyagi támogatást, amiben részesítettek. Sokszor éjfélkor szólt a telefon, New Yorkból, Albanyból, Buffalóból, Chicagóból és Amerika különböző városaiból hívtak, hogy egy kis lelkierőt, buzdítást adjanak. Egyik bajtársam, akinek a könyv kiadásának anyagi problémáit hoztam fel, a következőket mondta: Gergely, ha le kell vegyem a kalapomat és úgy kiállni az utcasarokra koldulni, akkor is összeszedjük azt a pénzt, ami a kiadáshoz szükséges. Ez ne okozzon gondot neked.

Másik bajtársam, Csongor Feri, egy vasárnap délelőtt hívott fel és a következő beszélgetés folyt le közöttünk:

— Azt hallottam Gergely, hogy írod a könyved. Igaz ez?

— Igaz — válaszoltam.

— Az első könyv az enyém! Ezer dollárt fizetek érte!

— Ferikém, még nem tudom biztosan, de azt hiszem, hogy a könyv ára 18 dollár körül lesz.

— Rendben van. 18 dollárt fizetek a könyvért, a többit vedd adományként.

Sehogy sem tudtam megszerezni bizonyos könyveket, tanulmányokat, melyeket Kádár propagandistái adtak ki Magyarországon. Király Bélától kértem segítséget, aki megígérte, hogy egy-két héten belül küld anyagot. Harmadnapra meg is érkezett.

Gosztonyi Péter küldött egy tiszteletpéldányt az 1981-ben megjelent „A magyar forradalom története” című könyvéből. Amikor megköszöntem figyelmességét azt is megírtam neki, hogy erősen dolgozom a Corvin köz történetén, amit szeretnék a 26. évfordulóra kihozni. A közöttünk lévő elvi nézeteltérések ellenére ismét kialakult egy levelezési kapcsolat, melynek során sok anyagot kaptam tőle, amiket könyvemben idézek, vagy említék. Köszönöm Péter!

A kézirat lektorainak is hálás köszönet, akik hetekig ingyen dolgoztak. Azzal is megnehezítettem munkájukat, hogy semmit sem engedtem változtatni a kéziraaton. Pista, Feri az isten áldjon meg érte! Tollfegyvertársaim vagytok! Tetteitekkel tiszteletbeli corvinistákka léptetek elő!

Szilágyi Bélának, Frank Pistának, Bohacsek Máriának, Mihály Klárának, Bocskay Jóskának és számtalan bajtársnak és barátinak, akik könyvem megjelentetésében erkölcsileg, vagy anyagilag segítettek, ez alkalommal mondok hálás köszönetet.

A Corvin köz történetét és szerepét a magyar forradalomban elsősorban azért írtam meg, hogy anyagot és egy kiinduló pontot szolgáltatassak a jövő magyar történészeinek, akiknek egy összehasonlíthatatlan gordiuszi csomóból kell majd kibogozni az igazságot. Amikor majd eljön az idő, hogy a néphíroságok jegyzőkönyvei, a vallomások és a megjelent irodalom alapján, elfogulatlan emberek összeállítsák az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc igaz történetét, legyen a kezükben egy olyan „vallomás” is, melyet egy szabadságharcos írt le. Most azonban ki kell hangsúlyoznom a szabadságharcos kifejezést! Nem állítom magamról, hogy elfogulatlan vagyok, hiszen nem is lehetek az! Részvevője voltam azoknak a harcoknak, melyekben bajtársaim életüket áldozták hazánkért és naponta, tucatjával estek el mellettem. Ez a tény igazolja és nagyon is indokolja elfogultságomat a forradalom szelleme és hősi halált halt bajtársaim emléke mellett. Diplomata sem vagyok, hogy szép és semmitmondó szavakkal körülírjam az eseményeket. Nem is ez volt a szándékom! El akartam kerülni a lehetőségét a félremagyarázásnak. Remélem, hogy célomat elértem.

Tudom, hogy sok honfitársam és talán néhány nyugati politikus is, szívja majd a fogát könyvem elolvasása után. Részemről sokkal többről van szó ebben a könyvben, mint politikáról. Hősi halált halt bajtársaim emléke részemre nem politika, hanem ma is siralmas, szomorú valóság! Már eddig is többen, akik a kéziratot elolvasták kértek, hogy változtassak, enyhítsek a Maléterre vonatkozó részen, hiszen Kádár János hóhérjai őt is felakasztották. Halálával megfizetett azokért a bűnökért, amiket ellenünk követett el.

Válaszom a következő: 1956 november első napjától kezdve, a Kilián lakatnyában szolgálatot teljesítő Gosztunyi Péter alhadnagy kezdeményezésére, Maléter a forradalom hőseként került bele a forradalom történetébe. Kivégzése után mártírt csináltak belőle, pedig a forradalomnak sem hőse, sem mártírja nem volt. Ezt hi-

zonyítom tőlem telhetően és remélem, hogy a jövő „elfogulatlan” történészei több bizonyítékot is találnak majd erre! Kivégzése sem sorolja a mártírok közé, mert mint ahogy azt már leírtam, maga a halál, még nem avat valakit mártírrá. Mártírrá csakis az eszme avat, melyért valaki az életét áldozza! Maléter nem a forradalom eszméinek, hanem saját karrierjének lett az áldozata.

Könyvem bevezetője is okot adhat a fogszívásra. Ennek a változtatására, enyhítésére is felhívták a figyelmem. Ebben az esetben egy kérdés vetődik fel. Ki a bűnös? Aki a bűnt elkövette, vagy aki azt nyilvánosságra hozta? Nem tettem egyebet, mint összeraktam a szana-szét heverő mozaikokat, hogy egy világos képet alkossanak. Elengedhetetlenül szükséges, mert amellet, hogy ez a kép bizonyítja a magyar forradalom leverésének okait, egyben megcáfolja azokat a hamis elméleteket, melyek a Köztársaság téren történt kivégzéseknek tulajdonítják a második szovjet beavatkozást.

Tudom, hogy könyvem nem nyeri el az irodalmi Nobel díjat, de nem is pályáztam rá. Azonban a nyers őszinteséggel leírt események remélem, hogy megfélékeznek azokat, akik a magyar forradalommal foglalkoznak, egymással vetélkednek a történelemhamisításban és elesett bajtársaim emlékének bemocskolásában! Vezérelvem az volt, hogy vagy az igazat írjam meg, vagy semmit, még akkor is, ha az nekem, vagy bárki másnak fáj. Egyben emlékeztetni akarom azokat, akiknek fogfájást okoztam, egy régi magyar közmondásra: Hamarabb utolérlek a hazug embert, mint a santa kuttyát! Tehát legalább ezután ne hazudjanak!

1982. október 23-án

Toussaint Koussé

Bevezető

Sok könyv és tanulmány jelent meg az elmúlt 25 év alatt, amely az 1956-os magyar forradalommal és szabadságharcral foglalkozik. Ez nem csoda, mert az események olyan témát adnak az író tollának, amely megérdemli a központosított figyelmet. Ezek a könyvek és tanulmányok azonban nagyon eltérnek egymástól, mert minden író a saját politikai felfogását igyekszik az olvasó elé tárni. Azt az elméletet vallják, hogy történelem nincs, csak történész van, s ennek alapján jogot formálnak ahhoz, hogy elferdítsék, meghamisítsák az eseményeket. Természetesen ehhez az is hozzájárul, hogy azok, akik ezeket a könyveket és tanulmányokat írták vagy nem voltak fegyveres résztvevői az 1956-os magyar forradalomnak, vagy ha igen, a barikád másik oldalán harcoltak.

Bajtársaim és barátaim má régóta kérnek könyvem megírására. Olyan levelet is kaptam, amelyben arra kér valaki, hogy ne „hungaro-centrikus” alapon írjam le a Corvin köz és a magyar forradalom történetét. Szerintem 1956 magyar eseményeihez nem is lehet más alapon hozzányúlni, mint „hungaro-centrikus” alapon. Ezt maga a téma bizonyítja.

Az 1956-os magyar forradalomnak és szabadságharcnak úgy katonai, mint politikai jelentőségét csak a történelem fogja teljes egészében felmérni. Hatását azonban, mely a világ népeinek sorsát formálja, már most is, az elmúlt 25 év alatt láthattuk. Ez egy olyan jelenség volt, mely mint derült égből a villámcsapás érte az emberiséget és a XX. század egyik legkiemelkedőbb történelmi mozzanatai közé tartozik.

1956-ban volt az első forradalom, amely egy kommunista rendszer ellen ragadott fegyvert. Éppen ezért, amikor elérkezik annak az ideje, hogy a kommunizmus bukásának kezdetét dátumhoz és helyhez kössék a történészek, elkerülhetetlenül 1956. október 23-át és

Magyarországot kell, hogy megemlítsék. A magyar ifjúság ismét történelmet, sőt világtörténelmet formált!

Az 1956-os magyar forradalom rövid öt nap alatt szétverte a belső karhatalmat, azokkal a megszálló és az országban tartózkodó szovjet csapatokkal együtt, melyek páncélosokkal biztosították annak az embertelen rendszernek a fennmaradását. Az első fegyverek az ifjúság kezében bicskák voltak, amiket az utcán lévő rendőrök oldalához szegtek és megkérdezték: „Ide adod a pisztolyt, vagy nyomjam meg a bicskát?” Fegyverek hiányában követeket dobáltak a Budapestre bevonuló T-34-es páncélosokra. Tehát a budapesti ifjúság követekkel és bicskákkal kezdte el a harcot egy olyan rendszer és hatalom ellen, melytől az egész világ akkor is és ma is retteg.

Ez azonban csak az első lépés volt. A kezdet. Az ellenség, a megszálló szovjet csapatok és a belső karhatalom, az ÁVH kezében volt fegyver bőven. A rendszer raktárai is tele voltak fegyverekkel, csak meg kellett szerezni ezeket. A magyar ifjúságra jellemző leleményességgel, azok a fegyverek amelyekkel támadásra indultak, védekezésre lettek fordítva. A Pesti Srácok az ellenségtől szereztek fegyvert, vagy a raktárakból, vagy a támadások visszaverése során. Kialakult egy olyan nézet, hogy „ha nincs fegyvered várj, majd hoz az ellenség”. És hozott! Hozott a T-34-es páncélostól kezdve a 9 milliméteres pisztolyig mindenféle és fajta fegyvert. Sőt a fegyverekhez még lőszert is hoztak nekünk olyan mennyiségben, hogy nemcsak a forradalmat nyertük meg, hanem az ellenség hét teherautóra becsüli, csak a Corvin közben megmaradt lőszert, amit a szabadságharc leverése után hordtak el onnan.¹ Tehát ők, a megszálló szovjet hadsereg látott el bennünket megfelelő mennyiségű és minőségű fegyverrel és lőszerez.

Nemcsak, hogy Dávid ismét leterítette Góliátot, hanem Góliát hozta Dávidnak azt a követ, mely a halálos sebet okozta. Öt nap alatt a magyar ifjúság elképzelhetetlen eredményt ért el. Megdöntötte a fennálló társadalmi rendszert. Az a forradalom, amely a kommunista diktatúra ellen kezdődött október 23-án, október 28-án győzött.

Megbukott a fennálló kommunista társadalmi rendszer és a szovjet kormány Budapestre küldte két legmegbízhatóbb emberét, hogy mentsék meg legalább a veszett fejsze nyelét. Próbálják megtartani Magyarországot, ha nem is „testvéri”, de legalább baráti országgént a Szovjetunió mellett. Ez a két ember Mikoján és Szuszlov volt.

Mikoján, a Szovjetunió külügyminisztere, egy furfangos örömeny, az akkori szovjet kormány legokosabb embere volt. Amikor október 30-án a Parlament épületében találkozott Kopácsi Sándor rendőrezredessel, Budapest rendőrfőkapitányával, aki másnap a Nemzetőrség főparancsnokának, Király Bélának lett a helyettese, könnyekkel a szemében a következőket mondta: „Nekünk most el kell hagynunk a maguk országát. Kérem, segítsék amennyire csak tudják Nagy elvtársat”.²

A szovjet kormánynyilatkozat azonban még jobban bizonyítja az ötnapos magyar forradalom győzelmét: „Az események azt mutatják, hogy a magyar dolgozók, akik említésre méltó előrehaladást értek el a népi demokratikus rendszeren belül, jogosan vetik fel azt a kérdést, hogy a gazdasági együttműködés terén ki kell küszöbölni a meglévő komoly hibákat; hogy tovább kell fokozni a lakosság anyagi jólétét; hogy harcolni kell az államapparátusban megmutatkozó bürokratikus eltévelyedések ellen... A szovjet kormány az egész szovjet néppel együtt mélységesen sajnálja, hogy a magyarországi események vérontáshoz vezettek.

A szovjet kormány szem előtt tartva, hogy a szovjet alakulatok további magyarországi tartózkodása ürügyül szolgálhat a helyzet fokozottabb kiélesedésére, utasítást adott a katonai parancsnokságnak, hogy vonja ki a szovjet katonai alakulatokat Budapestről, mihelyt ezt a magyar kormány jónak látja.

Ugyanakkor a szovjet kormány kész tárgyalásokba bocsájtkozni a Magyar Népköztársaság kormányával és a Varsói Szerződésben résztvevő más államok kormányaival, a szovjet csapatok magyarországi tartózkodásáról.”³

Tehát annak a diktatúrának, amely a szovjet szuronyok által a magyar nemzetre volt ráerőszakolva, süllyedt a hajója. És ahogy minden süllyedő hajóról menekülnek a patkányok, úgy október utolsó napjaiban ennek a süllyedő szovjet hajónak a magyar patkányai is menekültek.

„Gerő Ernőt, Hegedűs Andrást, Piros Lászlót, Bata Istvánt és másokat, szovjet páncélosok vittek családotól a tőköli szovjet támaszpontra, hogy onnan még aznap délután repülőgép szállítsa őket Moszkvába, ideiglenes emigrációba.”⁴

1. Fehér könyv, III. 84. 2

2. Gosztonyi Péter, a Magyar forradalom története, 130. 4

3. Uo.

4. Uo. 108. 3

„November 2-án a nemzetőrök két országosan ismert rákosista funkcionáriust, Berei Andort a tervhivatal elnökét és feleségét Andics Erzsébet történész, saját kérésükre őrizetbe vették. Budai lakásukban mindketten a környék lakóitól fenyegetve érezték magukat. Ezért kérték a nemzetőröket, hogy kísérik be őket a budapesti Rendőr Főkapitányságra. Ott a Berei házaspár útlevelemmel igazolta, hogy ők nem magyar, hanem szovjet állampolgárok és így őket a külföldieknek kijáró bánásmód illeti meg. A rendőrség elfogadta érvelésüket, s a házaspárt a Bajza utcai szovjet követségre kísérték, hogy ott biztonságban készülhessenek 'hazautazásukra'.“⁵

Ödön bátyám, mint a Forradalmi Karhatalmi Bizottság tagja, ott volt, amikor ez a jelenet lejátsszódott. Azt mondta nekik, hogy égesse a talpukat minden lépésüknél ez a sok vérrel áztatott magyar föld.

A szovjet csapatok október 29-én Nagy Imre miniszterelnök kérésére elhagyták Budapestet és megkezdődtek a tárgyalások Magyarországról való kivonulásukról is. Az új magyar kormány feloszlatta az ÁVH-t és a rendfenntartás biztosítására létrehozta a nemzetőrséget. Megindult a munka a rend helyreállítására, amely a győztes forradalom után ugyancsak csodaszámba ment. Néhány nap alatt a fővárosban teljes rend uralkodott. A forradalmárok századokba, ezrekbe lettek beosztva, s ezek az egységek maguk választották meg parancsnokaikat, saját maguk közül.

Egy új, szebb és boldogabb Magyarországot teremtettünk meg. Nem akartunk a múltból visszahozni egyetlen társadalmi rendszert sem, hanem kiválasztani mindazt, ami a nemzet érdekeit és javát szolgálja. A szocializmust teljes értelmében, eredeti formájában akartuk megvalósítani. Egy olyan szocialista Magyarországot akartunk létrehozni, ahol a bányák és a bankok kivételével minden termelőeszköz az állami tulajdonból a köztulajdonba megy át. A munkás legyen „részvényese“ annak a gyárnak, vagy üzemnek, ahol dolgozik. A hasznat a munkások között osszák szét, szakképzettségük és termelésük arányában. Tiszteletben tartani a magántulajdont és az egyéni kezdeményezést, aminek meg kellett volna szabni a felső határát. A munkástanácsok vették volna át a szakszervezetek szerepét, melyeknek tagjait maguk a munkások választják meg. Ez a selekció kizárólag a munkások és nem a mindenható kommunista párt érdekeit szolgálta volna, mint ahogy azt a szakszervezetek a kommunista országokban teszik. Az államot a dolgozó nép tartotta volna el, a bányák és a bankok hasznán kívül minden gyár és üzem

egy meghatározott %-os adó befizetésével, a haszonrészesedés kifizetése előtt. És nem fordítva, ahogy a kommunista, vagy állami kapitalista rendszer (ami a gyakorlatban ugyanaz), gyakorolta a hatalmát a dolgozó nép felett. Éhezttette a nemzetet. Ha valaki szólni mert, azt internálták, deportálták, börtönbe vetették lázítás címén vagy egyszerűen felakasztották, mert úgy biztosan, örökre befogták a száját.

A többpártrendszeres választásokkal a nemzet biztosította volna, hogy az államapparátusba is olyan emberek kerüljenek, akik élvezik a lakosság többségének a bizalmát. Akik kizárólag a nemzet érdekeit tartják szem előtt és akik tudják, hogy a nép helyezte őket arra a tisztségre, ahol vannak. Ezzel élnek és nem visszaélnék. Megakartuk szüntetni, hogy egy idegen hatalom nevezze ki helytartóit a nép nyakára, akiknek működését és az idegen hatalom érdekeinek képviselését, tanácsadókkal biztosították. Ezek a helytartók tudták, hogy csak addig gyakorolhatják hivatalaikat, ameddig gazdáik, az idegen nagyhatalom azt megengedi és ezért mindenben és teljes egészében kiszolgálták gazdáikat. Olyan terror rendszert vezettek be, ahol a népnek csak kötelessége volt. A jogot kizárólag az állam bitorolta és azzal állandóan visszaélt. Választás nem volt, csak szavazás. És aki szavazott, az csak egy emberre szavazhatott. Ez azonban kötelező volt. Ennek tulajdonítható, hogy egy szavazás eredménye 99.6 %-os győzelemmel végződött. Az a tény, hogy az ország lakosságának 95 %-a nem akart szavazni, mert ellene volt az idegen hatalom helytartójának, nem is érdekelte őket és erről nem is beszéltek. Azonban a „népi demokráciát” hangoztatták akkor, amikor a népnek hallgatnia kellett. Aki szólt, az fasiszta, sovinszta, uszító, kém, a dolgozó nép ellensége és számtalan más, hasonló vádak alapján került börtönbe és akasztófára. Kiirtották az ellenzékét, mindazokat, akik a nemzet érdekeiért szólni mertek. Akinek szerencséje volt és börtönnel megúszta, az büntetett előéletű lett, s ezeket, még a „politikai jogok gyakorlásától” is felfüggesztették. Ez nem vicc volt, hanem szomorú valóság. Arról nem beszél a kommunista propaganda, hogy 1945 után hány embert börtönöztek be és akasztottak fel ilyen vádak alapján. Arról beszélnek és azt kürtölik a világnak, hogy a Corvin közben, vagy más forradalmi csoportban milyen %-ban vettek részt „büntetett előéletű” elemek, akiknek a magyar nemzet szempontjából érdemük volt és nem bűnük. Mert hazájukat és népüket védték.

A „szólásszabadság” csakis azokra vonatkozott, akik helyeselték, támogatták ezt az embertelen rendszert, és az idegen hatalom érdekeit. Akik „keletről várták a feltámadást”. Az elején, még a múltjuk sem számított ezeknek az embereknek, ha szívvel és lélekkel kiszolgálták a rendszert. Később azonban, amikor kinevelték saját „kádereiket”, vagy a régi bűnök miatt, vagy azért, mert nem jól tolták a rendszer szekerét, őket is elérte sorsuk. Börtönbe kerültek, vagy a jeltelen sírba, ahová ők juttattak előzően gerinces hazafiakat. Saját karrierjük érdekében elárulták népüket, tehát megérdemelték a sorsukat. Az új káderek viszont átvették szerepüket és teljesítették feladatukat. Ezek között is voltak olyanok, akik a nemzet agymosása és a hazudozások közben megéreztek a nép elkeseredett hangulatát. Ha szóltak, volt még börtön és kötél is bőven. Ők is odakerültek. Akik meg akarták tartani a pozíciójukat, azok úgy kellett, hogy előremenjenek mint a mozdony. Csakis a kommunista rendszer vágányain, amiről nem lehetett letérni.

Ezek a tények készítették elő az 1956-os magyar forradalmat és ezt nem vitathatják Kádár Jánosnak sem a hazai, sem az emigrációban lévő ügynökei. Ha elolvassuk az egyetemisták követeléseit, ezekre a kérdésekre kapunk választ. Az egyetemisták 16 pontban foglalták össze a magyar nemzet követeléseit, amit a rádióban is fel akartak olvastatni, hogy azon keresztül tudassák azt az egész nemzettel. Ezt azonban a rendszernek minden áron meg kellett akadályoznia, mert amit a 16 pont tartalmazott, biztos bukásukat jelentette. Amikor a rádiónál a politikai rendőrségnek (amit ők karhatalomnak” neveztek) eldördültek a fegyverei, a forradalom első lövései hangzottak el. Megkapták rá a választ az egységes magyar nemzettől. Attól a 95 %-tól, akik nem akartak, de kényszerítve voltak szavazni. Akiknek most, 1956. október utolsó napjaiban jött el az idejük, hogy „szabadon szavazzanak”! És olyan hangosan szavaztak, hogy az egész világ meghallotta.

A világ urainak azonban nem tetszett az, ami Magyarországon történik. A magyar forradalom győzött ahol valóban megvalósítanának egy igazi szocialista rendszert és az nem szolgálta érdekeit. Attól talán jogosan féltek, hogy a Magyar Október szelleme példa lesz a világ többi népeinek és majd követni akarják. Tehát halálra ítélték azt a szellemet, amely megváltoztathatta volna a világ képét. A szép és a nagy szavakat, a csodálatot és az elismerést, amivel a magyar ifjúságot elárasztották, lepelnek használták, ami alatt nyugodtan elvégezhetnék hóhér munkájukat. November 4-én került

sor a kivégzésre, amit olyan dolgok előztek meg, amiről senki nem beszél. Vagy ha igen, kicsavarják, elferdítik és tudatosan meghamisítják azok az ügynökök, vagy ügynökségek, melyek bizonyos politikai csoportokhoz vagy gazdasági érdekeltségekhez tartoznak. Azt az agymosást amit végeznek, főleg a világ szabadságszerető nemzetein gyakorolják, eredményesen.

A vasfüggönyt nem az oroszok hozták létre, hanem azt Jaltában és Teheránban Churchill hiábavaló tiltakozása ellenére Sztálin és Rooseveltt húzták meg a térképen. Amikor Patton tábornok megkapta az utasítást, hogy ennél a demarkációs vonalnál álljon meg csapataival és engedje a Vörös Hadsereget addig a vonalig jönni, ellenszegült. Azt mondta, hogy egy katona kötelessége; addig ütni az ellenséget, ameddig előtte van. Ezért a második világháború egyik legkiválóbb tábornokát meggyilkolták. A vasfüggöny megépítése, létrehozása tehát elsősorban Rooseveltnak köszönhető, aki mindenben Sztálin kedvébe akart járni. Ezzel osztották meg és tartották a világot egyensúlyban a világ urai. A magyar forradalom győzelme ezt az egyensúlyt veszélyeztette, mert tudták azt, hogy a magyar példa ragadós lesz a többi rabnemzetre is, akik szintén le akarnák rázni bilincseiket. Ettől féltek és ezért ítélték halálra a már győztes és dicsőséges magyar forradalmat.

Amikor a világsajtó 1956. októberének utolsó napjaiban a magyar hősről, a magyar nemzet szabadságáról és a forradalom történelmet formáló erejéről beszélt, szép és nagy szavakat használt. Dicsőítette a szabadságharcosokat és azokat az eszméket, amikért a magyar ifjúság feláldozta magát. Segítséget azonban nem küldhettek, mert veszélyeztették volna a világ békét a harmadik világháború kirobbantásával. Ezt hazudták a világnak, de elsősorban az amerikai népnek, amelynek haderejétől akkor még félt a szovjet kormány. És hogy mennyire félt, arra bizonyíték Radványi Jánosnak, Magyarország washingtoni követének (1962-67) „Hungary and the Superpowers — The 1956 Revolution and Realpolitics”-ban közölt visszaemlékezése:

„A forradalom kitörése Hruscsovot nemcsak meglepte, de bizonyos értelemben pánikba ejtette. Legfőbb gondja Amerika várható magatartása volt. Moszkvában nagyon is ismerték a korábbi amerikai elnökök és külügyminiszterek nagyhangú kijelentéseit, amelyek segítséget és támogatást ígértek a „vasfüggöny mögötti rabnemzeteknek”, — ha az első lépést szabadságuk elnyerése érdekében maguk teszik meg! Ez az „első lépés” Budapest utcáin most

adva volt! Vajon bekövetkezik-e az U.S.A. „lépése”, azaz a nyugati katonai intervenció?”⁶

Neveltséges lenne elhinni, hogy csakis a Pesti Srácok hősiessége, önfeláldozása kényszerítette a Szovjet Kommunista Párt Központi Vezetőségét a Kremlben azokra az engedményekre, amelyekkel Mikoján és Szuszlov személyesen, a Szovjetunió kormánya pedig a már említett nyilatkozattal biztosította a magyar nemzet szabadságát és függetlenségét. Ez a szovjet kormánynyilatkozat csakis azért jöhetett létre, mert a szovjet kormány tartott az amerikai haderő beavatkozásától. Ugyan már a második világháború befejezése óta készültek a harmadik világháborúra, de még nem voltak teljesen felkészültek. Hajlandók voltak inkább feladni Magyarországot, mint elhamarkodni és Magyarország miatt belemenni a harmadik világháborúba, mely akkor a végüket jelenthette volna.

Hogy a magyar felkelők mennyire nem jelentettek problémát a Szovjetunió kormányának, azt a november 4-e utáni események bizonyítják. Valóban, néhány nap alatt véget vetettek a magyarországi felkelésnek, s nem számított, hogy ez mibe kerül. A felkelők hiába verték szét a belső karhatalmat, hiába verték meg a Vörös Hadsereg akkor Magyarországon tartózkodó egységeit, magát a Vörös Hadsereget megverni természetesen nem tudták. Ez már erő és nem bátorság kérdése volt.

Azonban, hogy a szovjet gőzhenger meginduljon, arról gondoskodott az amerikai külügyminisztérium, amikor a Moszkvában lévő követnek elküldte azt a táviratot, melyet mélyen elhallgatnak úgy keleten, mint nyugaton. Charles Bohlen éppen úgy elkésett ennek a táviratnak a közlésével, mint ahogy a japánok amerikai követe elkésett a hadüzenettel 1941-ben. Amikor az amerikai követnek sikerült a távirat lényegét közölni a szovjet vezetőséggel, a szovjet kormánynyilatkozat már megjelent. Ezzel a távirattal biztosították a Szovjet kormányt arról, hogy:

„Az Egyesült Államok kormánya nem tekinti Magyarországot, vagy a szovjet blokk bármely tagját potenciális katonai szövetségeseinek.”⁷

Ez a távirat egyesítette azokat a véleményeket, amelyek Hruscsov többszöri bevallása szerint megoszlottak a szovjet kommunista párt központi vezetőségében és amely véleménymegosztás következtében a szovjet kormánynyilatkozat megszületett. Most már nem kellett félni az amerikai hadigépezettől, hiszen ez a távirat és az Egyesült Államok moszkvai nagykövete biztosította őket

arról, hogy bármit csinálhatnak Magyarországgal, mert az Amerikát nem érdekli. És ezt a legmagasabb szinten határozták el Amerikában.

A Szovjet Kommunista Párt központi bizottságában még ezek után is voltak olyanok, akik nem hittek, akiket még meg kellett győzni. Akik valamilyen cseltől, csapdától tartottak, hiszen a józan ész, a logika ellene van ennek a táviratnak a mondanivalójával. Nem akarták elhinni, hogy Amerika szabad prédának dobta oda nekik Magyarországot. És ha mégis így van, miért? Hiába kerestek, nem találtak rá magyarázatot.

Az előkészületeket azonban megtették. 200.000 katona és 3.000 tank elegendő, hogy véget vessen ennek a helyzetnek Magyarországon. Vártak. De mire?

Az amerikai külügyminisztériumban tudhatták, hogy november 2-án Hruscsov és Malenkov, Titonál lesz Jugoszláviában. Ők is idegesek voltak és türelmetlenül várták a szovjet támadást. A második táviratot Titónak küldték, hogy ezzel is időt nyerjenek és biztosítsák a szovjet vezetőséget arról, hogy az első távirat, melyet az amerikai nagykövet adott át nem tévedés, nem félreértés és nem csapda. Nem Magyarországot, hanem a szovjet blokk egységét féltik, amelynek egészben kell maradnia.

„Az Egyesült Államok kormánya nem tekinti jó szemmel azokat a kormányokat, amelyek barátságtalan viszonyban vannak a Szovjetunióval...”⁶

⁶ Gosztönyi Péter, a Magyar forradalom története, 131, 3

⁷ Charles Bohlen, az Egyesült Államok moszkvai nagykövete, emlékirataiban (Witness to History) a 413. oldalon, a következőket írja:

„black Zis limousines were seen entering the Kremlin on October 29, indicating that the full Presidium was meeting or had met, and officials were being instructed on carrying out the plans. I had just received a cable from Dulles, who urgently wanted to get a message to the Soviet leaders that the United States did not look on Hungary or any of the Soviet satellites as potential military allies. The cable quoted a paragraph from a Dulles speech at Dallas to that effect, and emphasized that it had been written after intensive consideration at the “highest level” — an obvious reference to President Eisenhower.”

⁸ Brian McCauley, Hungary and Suez, 1956, Journal of Contemporary History, 1981 volume 16, 777-800 oldalak

Brian McCauley

is a Soviet foreign policy analyst with the US Central Intelligence Agency's Office of Political Analysis. He is currently working on his doctoral dissertation, from which this article was derived, at Georgetown University.

But the Khrushchev-Malenkov visit to Yugoslavia may have had an even larger

Hruscsov azt mondta Itonak, hogy egy-két nap alatt elintézik az egészet. November 4-én hajnalban azonban a vörös elefánt nem bolhára, hanem viperára lépett. A szovjet hadvezetőség nem számított arra az ellenállásra, amivel szembe találta magát. A Pesti Srácok ismét magukra maradvá, elárulva, úgy harcolták végig a szabadságharcot, hogy nagyrészüik inkább meghalt, mint-hogy továbbra is rabságban éljen.

Az amerikai kormány és a világsajtó, soha nem közölte a fenti táviratok szövegét, azoknak előzményeit és elküldésüknek okát. Hazudtak az amerikai és a világ szabadságszerető népeinek. Ők is sikeresen végezték el az agymosást.

Az arcátlanságnak és a pimaszságnak azonban úgy látszik, hogy még Amerikában sincs határa. Mindezekután, november 14-én, amikor a Corvinisták még harcoltak az orosz katonákkal Budapest utcáin, Egy fehérházi sajtókonferencián Eisenhower elnök a következő nyilatkozatot tette:

„Szívünk mélyéig együtt érzünk a magyarokkal és minden lehetőt megtettünk a szenvedők gyámolítására. De az Egyesült Államok kormánya nem javasolja és soha nem is javasolta azt, hogy egy védtelen lakosság nyílt forradalmat kezdjen egy olyan hatalom ellen, amit legyőzni nem képes.”⁴⁹

significance. In August 1960, Congressman Michael A. Feighan claimed that the State Department sent the following telegram to Tito on 2 November 1956: 'The Government of the United States does not look with favor upon governments unfriendly to the Soviet Union on the borders of the Soviet Union'.⁴⁶ This alleged telegram, which the author has reason to believe is authentic,⁴⁷ would undoubtedly have been intended for Khrushchev's ears. The United States may have become aware of the secret Khrushchev-Malenkov visit through its intelligence and have taken this opportunity to give the Soviet leaders one last reassurance of American non-involvement.⁴⁸ The wording of the alleged telegram gave Khrushchev full sanction to act as he saw fit to end the crisis. Of course, the decision to crush the revolt had already been made by this time,⁴⁹ but the American message, if it was sent, would have solidified Soviet resolve to act with impudence.”

46. Congressional Record, Volume 106, Part 14, Eighty-sixth Congress, Second Session, 31 August 1960, 18783-18790.

47. The author had the opportunity to speak with Congressman Feighan briefly in 1977. After a letter to him failed to elicit a response, he was contacted by phone. Mr. Feighan was adamant about not discussing the incident or revealing his source for the alleged telegram. But he strongly defended the validity of his claim and assured the author that such a cable was, indeed, sent.

As of this writing, the State Department, although providing voluminous detail to the author on other aspects of the Hungarian and Suez crises, has failed

A magyar forradalom és szabadságharc vérbefojtása óta eltelt 25 esztendő bizonyítja, hogy ismét hazudtak ennek a nyilatkozatnak a kiadásával. Vagy ha igaz, akkor ez csakis a kommunista ellenes forradalmakra vonatkozik. Ha kommunista forradalom tör ki a világ bármely részén, az megkapja az amerikai külügyminisztérium támogatását, mint ahogy alig két évvel később az Egyesült Államoknak ugyanaz a kormánya, a külügyminisztériumban lévő ugyanazok az alkalmazottak azzal, hogy megvonták Battista támogatását, uralomra juttatták Kubában Fidel Castrot, akiről 1947 óta tudták, hogy kommunista. Ő is a szovjet mintára készült módszerekkel kezdte meg uralkodását, amit később az amerikai külügyminisztérium hozzájárulásával Iránban, Afganisztánban és a világ különböző országaiban követtek. Bebörtönözték és kivégezték az összes politikai ellenfeleiket.

Az 1956-os magyar forradalom jó lecke volt a világ urainak, de úgy látszik, nem tanultak belőle semmit. Azzal, hogy elárulták, halálra ítélték a magyar forradalmat, megtartották ugyan az egyensúlyt a két részre megosztott világban, de csak késleltették és nem állították meg saját rendszerük és a kommunista rendszer bukását.

A világ népei, szociális reformokat követelnek mindenhol. Nemcsak az állami kapitalista, vagyis kommunista rendszerben cheznek az emberek, hanem a kapitalis rendszerben is. A forra-

to indicate whether it sent a cable to Tito on either 1,2 or 3 November 1956.
48. Khrushchev and Malenkov stopped off in Brest on the Soviet-Polish border to meet with the Polish leaders, in Bucharest to meet with the leaders of Romania and Czechoslovakia and Sofia to confer with the Bulgarians before heading to Brioni. It seems highly unlikely that the movements of such a high number of Communist leaders in at least four countries could have gone undetected by Western intelligence. Staubinger confirms that Tito received a cable from Khrushchev on 1 November concerning Khrushchev's and Malenkov's arrival at Brioni the next day. This cable conceivably could have been intercepted by American intelligence to tip off Washington. The American leaders were at least definitely aware of the fact that Khrushchev and Malenkov were absent from Moscow during this period from the reports of Ambassador Bohlen. US Department of State, Incoming Telegram No. 1044, 2 November 1956 and *ibid.*, Incoming Telegram No. 1057, 3 november 1956.

49. Khrushchev implies in his memoirs that the decision to reintervene was made on 31 October or 1 November. He is not entirely clear; pp. 418-420. Micunovic writes that Khrushchev appeared confident that the West would not respond to a Soviet attack on Hungary. The Western powers would only protest verbally, said the Soviet leader, because 'they are bogged down there (Egypt) and we are stuck in Hungary', 134.

dalom következtében Magyarországon határozottan emelkedett az életszínvonal, s állítólag a csatlós országok közül jelenleg a magyar nép él a legjobban. Azonban nemcsak a kommunista propaganda, hanem a nyugati hírügynökségek közül is sokan ezt az életszínvonal emelkedést nem a magyar forradalomnak, hanem egyenesen a jóságos Kádár Jánosnak és a kommunista rendszer fejlődésének tulajdonítják. Úgy állítják be a helyzetet, hogy a magyar nép hálás kell, hogy legyen Kádárnak és a kommunista rendszernek a néplójét emelkedéséért. Ebben a szellemben emlékezett meg a forradalomról a 25-éves évforduló alkalmával sok újságcikk a világsajtóban. Az amerikai nép agymosása azonban a televízió 4-es csatornájának Magyarországon készített riportjában csúcsosodott ki. Mutatták a megelégedést, a jólétet, a tele üzleteket és Kádár Jánost a nép között, aki mindezt megteremtette. Azt még csak meg sem említették, hogy ugyanaz a Kádár János százával íteltette halálra a 13, 14, 15 éves gyerekeket. Fiúkat és lányokat egyaránt, akiknek a siralomházban kellett megvárni, hogy megérjenek a kötélre. A 18. születésnapukon akasztották fel őket.

Gerald Ford, amerikai elnöknek a televízióban elhangzott kijelentését is felháborodással fogadták az Amerikában élő nemzetiségi csoportok. Szerinte, a csatlós államok szabad, független, önkormányzattal rendelkező országok és ezért írta alá a Helsinki nyilatkozatot. Az, hogy ez a kijelentése az elnökségébe került, nem sokat változtatott a helyzeten, mert Jimmy Carter, az Egyesült Államok következő elnöke megjutalmazta Kádár Jánost nemcsak azzal, hogy visszaküldte Szent István koronáját a szovjet páncélosok által biztosított magyar kommunista bábkormánynak, hanem annak nyilvánosságra hozatalát november 4-ére tette. A második szovjet intervenció évfordulójára! Arra a napra, amelyiken megindult a szovjet hadigépezet, hogy eltapossa szabadságunkat. Ezzel a tétével ő is jóváhagyta és helyeselte a magyar forradalom vérbefojtását, azét a forradalomét, amely szociális reformokat követelt.

Szociális reformokat követelnek a középamerikai országok is, ahol a nép szintén éhezik. Ahelyett, hogy hathatós segítséget kapnának az Egyesült Államoktól, ami megoldaná szociális problémájukat, a világ urai az Egyesült Államok kormányán keresztül a másik oldalra, a kommunista táborba kényszeríti ezeket a nemzeteket, annak ellenére, hogy ők nem akarnak kommunisták lenni. Az amerikai kormány, miután elkövette azt a helyrehozhatatlan

hibát, hogy megtagadta a kubai cukor átvételét, megjelentek az oroszok, akik világpiaci ár fölött fizettek érte. Eredmény: Kuba kommunista lett annak ellenére, hogy a kubai nép nem akart kommunista lenni. Azonban nem maradt más megoldásuk. Fidel Castro személyében már megtörtént az „élreállítás”, aki csak okot keresett a kommunizmus bevezetésére. Az ürügyet szívesen szolgáltatották a világ urai azzal, hogy lemondták a cukor átvételét, mert sokkal inkább megfelel az érdekeiknek az állami kapitalista rendszer, mint egy szocialista, melynek fogalmát lejáratják a tömegek előtt. A kommunizmus és a kapitalizmus között a legnagyobb különbség az, hogy a termelőeszközök állami, vagy magán kézben vannak. A magánkézben lévő tőke azonban olyan méreteket ölt, mint Nicaraguában, ahol 25-30 személy tulajdonában volt az ország 90%-a, és akik éhbérért dolgoztatták a tömegeket. Ott is éppen úgy, mint a kommunista rendszerben, ha valaki szólni mert a szociális reformok mellett, börtönt, vagy golyót kapott. Ez volt Guatemalában is és most El Salvador van a soron.

A nép, ezekben az országokban sem akar kommunista lenni. Azonban itt is megtörténik a kommunista életörés, és a világ urai majd adnak okot, hogy ezek az országok is az állami kapitalista országok közé kerüljenek. Ha nem akarnak a vonal jobb oldalán, a kapitalista rendszerben élni, mehetnek a bal oldalra, a kommunista rendszerbe. Középen, egy szocialista társadalomban, sincs megállás, mert ez a vonal nem egyenes, hanem addig görbül, amíg egy kört alkot. Ahol összeér, egy csoportba szedi össze a kapitalizmust és az állami kapitalizmust, illetve a kommunizmust. Ezért kellett a magyar forradalomnak is elvéreznie és ezért segítik elő az egymás után születő kommunista rendszereket, melyeket ők, a világ urai, szocialistáknak neveznek. Csakis így tudják biztosítani hatalmukat a tömegek felett. Egy valóban szocialista társadalom megengedhetetlen, bárhonnan is próbáljon az létrejönni. Bizonyíték erre a magyar forradalom elárulása, amely nem egy kapitalista, hanem egy állami kapitalista, vagyis kommunista rendszer ellen fogott fegyvert és egy igazi szocialista rendszert akart létrehozni. Ahol a nép, a nemzet érdekeit helyezik előtérbe és nem az államét, vagy a kapitalistákét. A világ urainak teljesen mindegy, hogy kinek a tulajdonában vannak a termelő eszközök. Nekik csak az a fontos, hogy köztulajdonban ne legyenek sehol. 1956-ban Magyarországon a kommunista társadalmi rendszerből akartunk egy igazi szocialista társadalmi rendszert létrehozni. A világ

dalom következtében Magyarországon határozottan emelkedett az életszínvonal, s állítólag a csatlós országok közül jelenleg a magyar nép él a legjobban. Azonban nemcsak a kommunista propaganda, hanem a nyugati hírügynökségek közül is sokan ezt az életszínvonal emelkedést nem a magyar forradalomnak, hanem egyenesen a jóságos Kádár Jánosnak és a kommunista rendszer fejlődésének tulajdonítják. Úgy állítják be a helyzetet, hogy a magyar nép hálás kell, hogy legyen Kádárnak és a kommunista rendszernek a néplójét emelkedéséért. Ebben a szellemben emlékezett meg a forradalomról a 25-éves évforduló alkalmával sok újságcikk a világsajtóban. Az amerikai nép agymosása azonban a televízió 4-es csatornájának Magyarországon készített riportjában csúcsosodott ki. Mutatták a megelégedést, a jólétet, a tele üzleteket és Kádár Jánost a nép között, aki mindezt megteremtette. Azt még csak meg sem említették, hogy ugyanaz a Kádár János százával íteltette halálra a 13, 14, 15 éves gyerekeket. Fiúkat és lányokat egyaránt, akiknek a siralomházban kellett megvárni, hogy megérjenek a kötélre. A 18. születésnapukon akasztották fel őket.

Gerald Ford, amerikai elnöknek a televízióban elhangzott kijelentését is felháborodással fogadták az Amerikában élő nemzetiségi csoportok. Szerinte, a csatlós államok szabad, független, önkormányzattal rendelkező országok és ezért írta alá a Helsinki nyilatkozatot. Az, hogy ez a kijelentése az elnökségébe került, nem sokat változtatott a helyzeten, mert Jimmy Carter, az Egyesült Államok következő elnöke megjutalmazta Kádár Jánost nemcsak azzal, hogy visszaküldte Szent István koronáját a szovjet páncélosok által biztosított magyar kommunista bábkormánynak, hanem annak nyilvánosságra hozatalát november 4-ére tette. A második szovjet intervenció évfordulójára! Arra a napra, amelyiken megindult a szovjet hadigépezet, hogy eltapossa szabadságunkat. Ezzel a tétével ő is jóváhagyta és helyeselte a magyar forradalom vérbefojtását, azét a forradalomét, amely szociális reformokat követelt.

Szociális reformokat követelnek a középamerikai országok is, ahol a nép szintén éhezik. Ahelyett, hogy hathatós segítséget kapnának az Egyesült Államoktól, ami megoldaná szociális problémájukat, a világ urai az Egyesült Államok kormányán keresztül a másik oldalra, a kommunista táborba kényszeríti ezeket a nemzeteket, annak ellenére, hogy ők nem akarnak kommunisták lenni. Az amerikai kormány, miután elkövette azt a helyrehozhatatlan

hibát, hogy megtagadta a kubai cukor átvételét, megjelentek az oroszok, akik világpiaci ár fölött fizettek érte. Eredmény: Kuba kommunista lett annak ellenére, hogy a kubai nép nem akart kommunista lenni. Azonban nem maradt más megoldásuk. Fidel Castro személyében már megtörtént az „élreállítás”, aki csak okot keresett a kommunizmus bevezetésére. Az ürügyet szívesen szolgáltatták a világ urai azzal, hogy lemondták a cukor átvételét, mert sokkal inkább megfelel az érdekeiknek az állami kapitalista rendszer, mint egy szocialista, melynek fogalmát lejáratták a tömegek előtt. A kommunizmus és a kapitalizmus között a legnagyobb különbség az, hogy a termelőeszközök állami, vagy magán kézben vannak. A magánkézben lévő tőke azonban olyan méreteket ölt, mint Nicaraguában, ahol 25-30 személy tulajdonában volt az ország 90%-a, és akik éhbérért dolgoztatták a tömegeket. Ott is éppen úgy, mint a kommunista rendszerben, ha valaki szólni mert a szociális reformok mellett, börtönt, vagy golyót kapott. Ez volt Guatemalában is és most El Salvador van a soron.

A nép, ezekben az országokban sem akar kommunista lenni. Azonban itt is megtörténik a kommunista életörés, és a világ urai majd adnak okot, hogy ezek az országok is az állami kapitalista országok közé kerüljenek. Ha nem akarnak a vonal jobb oldalán, a kapitalista rendszerben élni, mehetnek a bal oldalra, a kommunista rendszerbe. Középen, egy szocialista társadalomban, sincs megállás, mert ez a vonal nem egyenes, hanem addig görbül, amíg egy kört alkot. Ahol összeér, egy csoportba szedi össze a kapitalizmust és az állami kapitalizmust, illetve a kommunizmust. Ezért kellett a magyar forradalomnak is elvéreznie és ezért segítik elő az egymás után születő kommunista rendszereket, melyeket ők, a világ urai, szocialistáknak neveznek. Csakis így tudják biztosítani hatalmukat a tömegek felett. Egy valóban szocialista társadalom megengedhetetlen, bárhonnan is próbáljon az létrejönni. Bizonyíték erre a magyar forradalom elárulása, amely nem egy kapitalista, hanem egy állami kapitalista, vagyis kommunista rendszer ellen fogott fegyvert és egy igazi szocialista rendszert akart létrehozni. Ahol a nép, a nemzet érdekeit helyezik előtérbe és nem az államét, vagy a kapitalistákét. A világ urainak teljesen mindegy, hogy kinek a tulajdonában vannak a termelő eszközök. Nekik csak az a fontos, hogy köztulajdonban ne legyenek sehol. 1956-ban Magyarországon a kommunista társadalmi rendszerből akartunk egy igazi szocialista társadalmi rendszert létrehozni. A világ

urainak ez éppen annyira nem felelt meg, mint ahogy ellene vannak egy kapitalista rendszerből születendő szocialista rendszernek is. Ezért támogatják, segítik a születendő kommunista rendszereket, s ahol már az megvan, arra vigyáznak, hogy meg is maradjon.

Az 1956-os magyar forradalom politikai jelentősége ebben mutatkozik legjobban. Megerősíti azt a tényt, hogy nincsen harmadik út, a kommunizmuson és a kapitalizmuson kívül. A kommunista országokban azokat, akik szociális reformokat követelnek fasisztáknak, imperialista ügynököknek nevezik, börtön és kötél jár érte, pedig csak a népnek kérnek emberi jogokat és emberi megélhetést. Ha a kapitalista rendszerben említi valaki a szociális reformokat, azt kommunistának nevezik, s mint Közép Amerikában, egyszerűen agyonlövik őket. Hát mi a különbség?

Petőfi Sándor szavai talán most, ezekben a napokban a legaktuálisabbak, amikor a kommunista Lengyelországban és a kapitalista középamerikai országokban hasonló szociális reformokat akarnak: „Még kér a nép, most adjatok neki”!

Mire várnak a világ urai? Világforradalomra? Miért nem akarják a világ szociális helyzetét békésen, vér nélkül megoldani? Vagy így, vagy úgy, de előbb utóbb úgyis megoldódik. A fejlődés elkerülhetetlenné teszi.

Magamról

„... Pongrátz Gergely. Hat Pongrátz fiú tevékenykedett a Corvin közben. Apjuk Pongrátz Simon kúriai bíró volt Szamosújváron, (Erdélyben). A Pongrátzok az októberi események során nyíltan hirdették fasiszta és sovinszta nézeteiket.

Az október 23-ai éjszakai harcokban a Pongrátz testvérek tevékenyen részt vettek. Az egyik Pongrátz a lámpagyárból fegyvert szerző csoport parancsnoka volt. Az összetartó testvéreknek végül sikerült a Corvin köz vezetését a kezükbe kaparintaniuk.

November 1-én Pongrátz Gergelyt választották meg a Corvin közti „nemzetőr ezred parancsnokává”. Néhány nappal később valamennyi Pongrátz nyugatra szökött. Pongrátz Gergelyt társa, Iván-Kovács László így jellemzi:

...Eleinte önzetlen hazafinak és jó bajtársnak tartottam, de rájöttem, hogy önző, karrierista és nagyképű. Parancsolással, erőszakos úton akart mindent megoldani, lemállott róla a hazafias máz, meglátszott, hogy csak egyéni érvényesülése érdekében harcolt. Gyűlölte a fennálló rendszert... ugyanúgy gyűlölte az oroszokat és az egész kommunizmust. Ő is a nyugattal való szorosabb együttműködés híve volt...”.

Ezek a sorok a híres — vagy hirhedt — „Fehér Könyv”-ben jelentek meg. Úgy érzem, hogy nekem nem kell védekeznem. Mégis, ha már a Magyar Népköztársaság minisztertanácsának a Tájékoztatási Hivatala ezt leírta, akkor nekem is el kell mondanom néhány dolgot magamról és családomról.

Őseim a XIV. században kerültek Erdélybe. Örményországból menekültek, ahol a törökök évszázadokon keresztül mészárolták őket. Alapítói voltak Szamosújvár városának, mely egy volgykatlanban terül el a Szamos partján, és annak területét megvették az akkori magyar királytól.

A szamosújvári örmények teljes mértékben magyarokká váltak, s ez a magyarságuk az évszázadok folyamán csak erősödött. A magyar történelemben kis létszámukhoz viszonyítva, igen komoly szerepet játszottak. A kivégzett 13 aradi vértanú között kettő volt örmény. Kiss Ernő és Lázár Vilmos. A harmadik örmény tábornoka az 1848-as szabadságharcnak Cecz János volt, aki nem hitt Haynaunak és elmenekült. Argentínában megalapította az első katonai akadémiát. Családi vonatkozásban, egyik dédnagypámat a szamosújvári Novák Tivadart, 1849-ben Haynauék agyonlőtték.

Büszke vagyok örmény származásomra, melyet csak a vallásban tartottunk meg. Vérünk és vallásunk az évszázadok folyamán megmaradt örménynek. Szívünk azonban magyarrá vált. Most, hogy az emigráció Amerikába kényszerített bennünket, felvettük az amerikai állampolgárságot, amely csakis útlevelünkön változtatott. Szívünk és vérünk megmaradt az, ami volt.

Édesapám az első világháborút, mint tartalékos hadnagy harcolta végig. Brussilov tábornok offenzívájának feltartóztatásáért a harmadosztályú katonai érdemkeresztet kapta, a kardokkal díszítve, később pedig vitézzé avatták. Az első világháborúban végzett tevékenységének elismeréséül, 19 éremmel tüntették ki.

A háború befejezése után Kolozsvárott, állam és jogtudományi doktorátust szerzett. Diplomáját azonban Erdély román megszállása miatt, sohasem használta. Tehát sem kúriai, sem másfajta bíró soha nem volt. (Ez is jellemző a Fehér Könyv hitelességére.) Édesapám, az erdélyi magyar párton kívül, soha semmilyen pártnak a tagja nem volt és ebben a szellemben nevelte fel kilenc gyermekét is, akik közül én vagyok a hatodik. Egyikünk sem volt soha semmiféle pártnak a tagja és ez igazolja, hogy nem voltak politikai ambícióink. Nekünk mindig elég volt magyarnak lenni. Kicsi gyermekkorunktól szüleink belénk nevelték és Erdélyben a harmincas években, a román gyerekek pedig sokszor belénk verték a magyarságot és a hazaszeretetet. Nálunk március 15-e mindig kokárdás ünnep volt, még akkor is, amikor a mellünkre tűzött kokárdát nem vihettük ki az utcára. Mint kicsi gyermek emlékszem, amikor a városból 10-15 magyar eljött hozzánk, becsukták a spalettákat, összehúzták a függönyöket és „őrséget” állítottak a kapuba idősebb testvéreimből. Édesanyám leült a zongora mellé és saját szerzeményeit kezdte énekelni.

„A keblünkről letépdesték, leszaggatták a három színt
Keblünkről beljebb vándorolt, s befogadták a szíveink”

Egy másik ének szövegét Édesapám írta, még a huszas évek végén.
Ezt is, egy kis változattal, sokszor énekeltük a Corvin közben:

„Meggzólalt a harci kürt a Királyhágón túl,
A kürtös nem riadót, csak ébresztőt fúj.
ÉbredjeteK Erdély, s Bánát magyarjai
Nem leszünk már soká a bocskor rabjai

Bár fegyverünk nincs, az ököl acéllá izmosul
Azzal törni, zúzni mindnyájan jól tudunk
Az erdélyi magyar életét áldozni kész,
Csak te, szép magyar hazám légy szabad és egész.”

Reményik Sándor versének a refrénjét is sokszor énekeltük a
Corvinban, s főleg az utolsó sorát, majdnem mindenki emlegette:

„Inkább vesszen el hát szívünk drága vére,
Meghalunk, de előbb megfizetünk érte.”

1940-ben, Észak-Erdély felszabadulása után, Édesapám Szamosújvár polgármestere lett. Később bevonult és mint tartalékos löhadnagy, majd százados az apahidai vasúti csomópontnak lett a katonai parancsnoka. A második világháborúban apám, négy idősebb testvérem és sógorom vett részt. Legidősebb bátyám, Simon hatszor sebesült és ő is megszerezte magának a vitézséget.

A háború befejeztével először Mátészalkára költözött a család, majd amikor apám hazajött, Soroksárra kerültünk, ahol Édesapám kilenc gyermeke után 13 hold földet kapott és azon gazdálkodott.

„Büntetett előéletű” csak Ernő bátyám volt, aki 1951-ben egyik napról a másikra eltűnt. Hiába kerestük, a hatóságok sem tudtak róla semmit. Hónapokkal később azonban egy rongyos, éhes, piszkos látogató jött hozzánk, aki elmondta, hogy most szabadult a Mosonyi utcai internáló táborból, ahol Ernő megkérte, hogy jöjjen el hozzánk és tudassa a családdal, hogy él. Ernőt 16 hónapi internálás után engedték szabadon és csak akkor indokolták meg fogvatartásának okát: „Tiltott határátlépés kísérletének a gyanúja”... 54 kilóval jött haza. Utána hónapokig rendőri felügyelet alá helyezték az egész családot. Bírószám elé, soha nem állították.

Én agronómus lettem és csakis örzőangyalomnak köszönhettem, hogy börtön nélkül megúsztam a közel 12 éves kommunista rendszert. Az első munkám csupán 3 hétig tartott egy 8.000 holdas állami gazdaságban, ahol a tehenészetet vezettem. Az egyik hozzám beosztott idősebb, sokgyermekes munkás védelmében olyan összeszólalkozásom volt a gazdaság igazgatójával (akinek a tanult mestersége cipész volt), hogy az íróasztalt ráborítottam. Azonnal távoznom kellett.

A második munkám sem tartott sokkal tovább. A Seregélyesi gépállomáson lettem agronómus, melynek igazgatója, amit csak később tudtam meg, valamikor Soroksáron volt napszámos. Röviddel munkába állásom után, az igazgató elment néhánynapos szabadságra. Amikor visszajött, behívatott az irodába és azt kérdezte:

— Miért hazudott az önéletrajzában?

— Én nem hazudtam sem az önéletrajzomban, sem máshol. De minek köszönhetem a faggatást?

— Miért nem írta bele az önéletrajzába, hogy az apja doktor?

— Azért, mert nem az Apám önéletrajzát írtam, hanem az enyémet.

— Szedje a sátorfáját és takarodjon innen. Nem akarom itt látni többet!

Elkeseredve mentem haza Soroksárra. Néhány nap múlva bementem a Pestmegyei Tanács mezőgazdasági osztályára, ahol az állattenyésztési csoport vezetőjének, mindent őszintén elmondtam. Felvett és a Szobi Járási Tanács mezőgazdasági osztályán takarmánygazdálkodási előadó lettem. Nagyon szerettem munkámat, mert sokszor, sok helyen és sokat segíthettem. Néhány hónap után azonban behívtak katonának. Először a Kossuth Akadémia őrszázadában, majd a dombovári tűzéreknel, végül pedig a mezőtúri gyalogosoknál „húztam le” a két évet. Kétszer voltam őrzővezető és ezzel a rendfokozattal szereltem le. Egyszer lefokoztak s az alábbiakban leírom, hogy miért:

Dombováron rajparancsnok voltam, amikor láttam, hogy az egyik katona a rajomból nagyon el van keseredve. Faggatásomra átadta azt a levelet, amelyet a feleségétől kapott, hogy olvassam el. A levél végtelenül elkeseredett hangja nagyon megrázó volt. Két hold földjük után az asszony nem tudta kifizetni az adót, mert a férje katona volt, s alig keresett. Kislányát és magát abból tartotta el, hogy a szomszédoknak varrt. A ki nem fizetett adó miatt

azonban elvitték a varrógépét és így nem tudta, hogy miből fognak megélni.

Politikai foglalkozás következett és amikor a főhadnagy bejött, felnyújtottam a kezem. Megkérdeztem, hogy mi a különbség a kommunizmus és a kapitalizmus között? Egy egész órás magyarázás után megkérdezte a főhadnagy, hogy értem-e a különbséget?!

— Érteni értem főhadnagy elvtárs, de én másképpen látom. A kapitalista rendszerről tudom, hogy ha a munkás nem tudja fizetni a tartozását, még a párnát is kihúzzák a feje alól. A kommunista rendszerben minden termelőeszköz az állam tulajdonában van. Az állam viszont a kommunista rendszerben is épp oly kegyetlenül behajtja a munkás tartozását, mint a kapitalista a kapitalista rendszerben. Tehát a kommunizmust nem nézhetem másnak, mint állami kapitalizmusnak.

A főhadnagy felugrott, egy szót sem szólt, hanem elment. Egy órára beidéztek az ezredparancsnok irodájába. Egy tucat tiszt és főtiszt az ezredparancsnok íróasztala mögött, a szoba közepén pedig egy szék, amire engem ültettek. Szívem a torkomban dobogott.

— Hogyan képzelte el az állami kapitalizmust? — kérdezte az ezredes.

— Ezredes elvtárs, én egy kérdést intéztem a főhadnagy elvtárshoz, amire nem kaptam kielégítő választ. Ezt a kérdést most is megismétlem, de azt kérem, hogy aki válaszol, az ennek a levélnek az elolvasása után válaszoljon. Odaadtam a zsebemben lévő levelet.

Az ezredparancsnok elolvasása után egy őrnagynak, az ezred politikai tisztjének nyújtotta át a levelet és azt mondta, hogy az őrnagy elvtárs majd válaszol. Azonban nem kaptam választ. Elküldtek.

Másnap reggel az ezred eligazítás alatt kihívtak, letépték őrzővezetői rendfokozatomat és elvették a derékszíjamat. Kétszer 15 napi szigorított fogdát kaptam. Ebből a büntetésből 15 nap volt a maximum. Minden másnap kaptam enni és kinoztak. Tehát nem 30 napot kaptam, mert az szabályzatellenes volt. A kétszer 15 nap viszont nem volt szabályzatellenes. Ennek a 30 napnak a borzalmaim álmaimban még ma is gyakran átélem.

Amikor kijöttem a fogdából az őrnagy (az ezredpolitikai tiszt) várt az őrszoba előtt. Végtelenül kedves volt, később tudtam meg, hogy ezzel a büntetéssel ő mentett meg a hadbíróaságtól, ami 15 évi

kényszermunkát jelenthetett volna. Katonatársam azt is elmondta, hogy az őrnagy az ő jelenlétében felhívta telefonon a faluja tanácselnökét 24 órát adva neki, hogy a varrógépet visszavigyék a feleségének és bocsánatot kérjenek tőle. Ha nem intézkedik azonnal, két teherautó katonával száll ki a helyszínre és rendet teremt a faluban.

Még aznap délután találkoztam az őrnaggal a laktanya udvarán, megköszöntem az intézkedéseit és biztosítottam, hogy bármilyen borzalmas is volt a 30 nap, megérte. Nagyon jó barátok lettünk és sok esetben megvédett. Ő intézte el a Mezőtúrra való áthelyezésemet, ismét azért, hogy megmentsen a hadbíróságtól.

Mezőtúron századírnok, szakaszparancsnok helyettes, majd a tartalékosok kiképzője voltam, megint örvezetői rendfokozattal. Innen szereltem le 1955-ben.

Ceglédre kerültem, ahol a Városi Tanács mezőgazdasági osztályának a főállattenyésztője lettem. Nem a fizetésért dolgoztam, hanem azért, mert szerettem a munkámat. Egy 125 cm³-es Csepel motorkerékpárt utalt ki részemre a Városi Tanács, amely megoldotta a közlekedési nehézségeimet. Havi fizetésem 964 forint volt (Két pár közepes minőségű cipőnek az ára.), ami csak a létminimumot biztosította.

A kommunista rendszerben szinte minden termelés normában, vagy versenyben folyik. Amikor elfoglaltam új munkahelyem, Cegléd a Pest megyében lévő 17 járás és város között a 16. helyen állt. Egy évvel később a 4. helyre került, ami részemről napi 15-16 órai munkát igényelt.

A járási tanács főállattenyésztőjének, aki egy 6 hónapos gyors-talpaló tanfolyam után foglalta el munkahelyét és tagja volt a kommunista pártnak, 5.680 forint volt a havi fizetése. Biztatott engem is, hogy lépjek be a kommunista pártba, ha azt akarom, hogy az én fizetésem is arra a szintre emelkedjék. Egy alkalommal mondtam apámnak, hogy nincs más megoldásom, ha emberi megélhetést akarok, be kell hogy lépjek a kommunista pártba. Édesapám válasza rövid és egyszerű volt:

— Nézd fiam, az én derekamat eltörhették, de nem tudták meggömbíteni. Te azonban már nagy fiú vagy, azt csinálsz, amit akarsz. Arra azonban megkérlek, hogy attól a naptól kezdve, amikor tagja leszel a kommunista pártnak, az én házam küszöbét ne lépd át, és az én nevemet ne viseld. Megértetted?

— Meg Édesapám. Tökéletesen megértettem — feleltem.

Ezzel meghalt bennem annak a gondolata is, hogy a kommunista párt tagja legyek. Azokban az években sokszor feküdtem le azzal a kissé önsajnáló gondolattal, hogy amíg alszom, nem érzem, hogy éhes vagyok.

Munkám javarésze a ceglédi Városi Tanácshoz tartozó 14 termelőszövetkezeti csoport állattenyésztésének fejlesztése volt. Szaporulat, termelés, takarmány ellátás, stb. Sokszor már reggel 4 órakor kint voltam valamelyik termelőszövetkezetben és volt alkalmam megismerni a magyar paraszt szomorú sorsát, hiszen majdnem állandóan együtt voltam velük. Ahol tudtam segítettem, és így sok barátot szereztem. Egy alkalommal a „Nagy Sztalin” T.Sz.-ben nagyon szomorú esetet mondtak el:

..... A múlt héten az ÁVO elvitte az egyik tehenészt. Amikor Magyarország 1945-ben „felszabadult” egy kis tanyának volt a tulajdonosa. Egyik reggel, amikor az istállóban az állatokat látta el, a feleségét hallotta a házban sikoltani. Vasvillával a kezében beszaladt. Az asszonyt székhez kötözve találta, egy orosz katona pedig a 14 éves kislányát erőszakolta. Az orosz katona a géppisztolyáért ugrott, de a vasvilla gyorsabb volt. Egyik szomszédja és jó barátja segítségével a trágyadomb alá temették el, jó mélyen. Most azonban a két barát valamin összeveszett és a veszekedés vége feljelentés lett. Csak négy napig volt a tehenész letartóztatva. Tegnapelőtt felakasztották.”

Bálint öcsém a pestmegyei növényvédő állomáson dolgozott, mint traktoros. Túlórakkal, kiszállásokkal 2.500-3.000 forintot keresett havonta. Főnöke, az állomás főagronómusa sokszor jött be a mezőgazdasági osztályra olyankor, amikor a mi területünkön dolgoztak. Jó barátok lettünk. Egyszer megkérdeztem tőle, hogy felvenne-e engem is traktorosnak?

— Gyere hozzánk agronómusnak, — válaszolta.

— Igen, de a munkakönyvembe, ha ki is adják, azt fogják beleírni, hogy önkényesen távozott.

— Ne törődj te a munkakönyvvel. Azt én elintézem. Az ajtó nyitva van. Ha komoly az elhatározásod, jöhetsz amikor akarsz és aminek akarsz.

— Még nem Jóska. Azonban ha sor kerül rá, jelentkezem. Még van munkám, amit be akarok fejezni, mielőtt itthagynom Városi Tanácsot.

Fizetésem, mint főállattenyésztő nemhogy nőtt volna, hanem fogyott. Az 1956 januári földrengés károsultjainak egy hónapi

fizetésem „kellett” hogy felajánljam, amit egy éven keresztül minden hónapban levontak. Volt egy szép beosztásom és éheztem.

Egyszer a főnököm, a mezőgazdasági osztály vezetője mondja, hogy a jövő héten a járási pártbizottság ülésére kell mennem és beszámolót kell tartanom a város állattenyésztési helyzetéről. Készüljek fel rá. Hiába próbáltam kibújni a feladat alól, nem lehetett. Tehát elmentem és megtartottam a beszámolót.

Mondanivalóm végeztével, a járási párttitkártól utasításokat kaptam a jövőre nézve. Mondtam, hogy ezeket az utasításokat az utódoknak adják, mert én a hónap végén elmegyek. Ismét a járási párttitkár válaszolt:

— Pongrátz elvtárs, ha valakinek fáj valamije, az elmegy az orvoshoz, hogy meggyógyítsa. Ha magának valamilyen sérelme van, azt adja elő itt, mert csak úgy tudunk segíteni a helyzeten. A munkájával nagyon meg vagyunk elégedve és nem akarjuk elveszíteni, mint főállattenyésztőt.

Nem akartam beszélni, mert féltem, hogy olyat mondok, amiért bajba kerülök. De többen is biztattak, hogy mondjam el sérelmemet, hát elmondtam:

— Havi fizetésem 964 forint, amiből nemcsak, hogy a családomat nem tudom támogatni, hanem én magam is éhezem. Gyűjtést csináltak a földrengés károsultjainak, egyhavi fizetésemet kellett jegyezni. Apám 90%-os földrengés károsult volt és amikor segélyért folyamodott, 4%-os kamatra akartak neki kölcsönt adni. Mi lett azzal a pénzzel, amit a dolgozók milliói kötelesek voltak jegyezni? Kölcsön formájában adják ki a károsultaknak, 4%-os kamattal? Márciusban Édesapám meghalt. Benyújtottam a kérvényt a temetkezési segélyre, amit azzal az indoklással utasítottak vissza, hogy nem vagyok két éve tagja a szakszervezetnek. Az, hogy katona voltam s a hazámmal szembeni kötelességem teljesítettem, nem érdekelt senkit. A segélyt nem kaptam meg. Ezek és még sok más ok kényszerít arra, hogy munkát cseréljek. Elegem volt az éhezésből.

— Pongrátz elvtárs, — válaszolt megint a párttitkár — a járási DISz bizottságnak szüksége van egy sportfelelősre. Szombatonként 2-3 óra elfoglaltságot jelent és 3.600 forint fizetést. Ezzel meg van oldva a probléma. A beosztás a magáé.

— Köszönöm a sérelmem orvoslását, de nem hiszem, hogy ez lenne rá a helyes megoldás. Hat évig tanultam a szakmámat és 15-16 órát dolgozom naponta, havi 964 forint fizetésért. Tehát

ez azt bizonyítja, hogy nem a fizetésemnek, hanem a büszkeségemnek köszönhetőek az elért eredmények. A lelkiismeretemmel összeférhetetlennek tartom, hogy egy olyan munkáért, amihez semmiféle szakképzettség nem szükséges és havi 10-12 óra elfoglaltságot jelent, a városi főállattenyésztői fizetésem több mint három és félszeresét kapjam. Ha mint agronómus nem tudok megélni, szakmát kell hogy változtassak. Lehet, hogy sportfelelős leszek, mert az amint látom, jobban fizet.

Arra kértek, hogy gondoljam meg a dolgot. Az ajánlat nyitva áll, ha maradok.

Június 1-én azonban a pestmegyei növényvédő állomásra mentem dolgozni. Még aznap Biatorbágyra küldtek, ahol elvégeztem egy 6 hetes traktorvezetői tanfolyamot. Beosztásom azonban agronómus lett és különböző T.Sz.Cs.-khez és Állami Gazdaságokhoz küldtek ki hosszabb-rövidebb időre. Két hétig dolgoztam a Helypusztai Állami Gazdaságban, amikor kitört a forradalom.

Nem sokan voltak Soroksáron, akiknek 1956-ban saját telefonjuk volt, mert ehhez jó kapcsolatokkal kellett rendelkezni párt vonalon. A mi kapcsolatainkat azonban egyáltalán nem lehetett jónak nevezni a kommunista párttal. Kértünk ugyan telefont, de megmondták a soroksári telefonközpontban, hogy legalább két évet kell várjunk, amíg ránk kerül a sor, mert olyan sok a kérelem. A sors azonban másképp rendelkezett.

Egyik vasárnap reggel, a telefonközpont vezetője jött hozzánk azzal, hogy a lakásán történő építkezéshez egy fuvar homokra lenne szüksége sürgősen, mert a köműves már ott van és várja a homokot. Előző nap, szombaton már megpróbált találni valakit, aki leszállítja a homokot, de nem járt eredménnyel. Hozzánk irányították, hogy mi talán tudunk segíteni.

Kristóf bátyám (a továbbiakban Bandi, mert így hívtuk), mondta neki, hogy a homok nem probléma, egy órán belül meglesz. Ami probléma, az a telefon, amire 2 évet kell várnunk. A telefonközpont vezetője megígérte, hogy az első szabad vonal a miénk lesz és néhány nap múlva szavának is állt. A telefont 1956 tavaszán beszerelték.

Ödön és Bandi maradtak otthon, ők vezették a gazdaságot, azt a 13 hold földet, amit Edesapám mint sokgyermekes családapapa 1946-ban a földreform során kapott. Ezt a 13 holdat a T.Sz.Cs.-k szervezése során sokszor kicserélték. Elvettek 2 holdat itt, s adtak helyette 2 holdat ott. Ezt addig csinálták, amíg 13 hold

homok maradt a föld helyett. Sokszor megtörtént, hogy a már bevetett homokot, magostól együtt elfújta a szél. A beszolgáltatásoknak azonban eleget kellett tenni. 1955-ben az egész termés sem volt elég ahhoz, hogy azt a mennyiségű búzát beszolgáltassuk, ami ki volt vetve reánk. Ahhoz viszont, hogy a szabad piacon 640 forintos áron megvegye apám, (aki már három éve feküdt a szívbajával) és 54 forint hatósági áron beszolgáltassa, nem volt pénz. Ödön és Bandi még az 50-es évek elején építettek egy gumikerekes „stráfkocsit”, amivel a helyi földművelésszövetkezetnek és a Soroksári Állami Tangazdaságnak fuvaroztak. Amire azonban össze tudták gyűjteni a pénzt, hogy a szabad piacon megvegyék a búzát és beszolgáltassák, három hónappal elkésték a kiszabott határidőt.

1956 januárjában és februárjában, kétszer jött idézés a Pest-erzsébeti Bíróságról apámnak és mind a két esetben Ödön ment el orvosi igazolással, hogy apám ágyban fekvő beteg. Ödön azonban mondta, hogy ő a legidősebb gyermek a családban, s mint ilyen mindenért, ami a családban történik, ő a felelős. Áll a bíróság rendelkezésére. Mind a két esetben hazaküldték.

Március 27-én azonban öt személy kopogtatott a házunk ajtaján, akik az erzsébeti bíróságról szálltak ki. Körülülték apám ágyát és megtartották a tárgyalást. Édesapám, akinek állami és jogi doktorátusa volt, a vád elhangzása után belekezdett egy beszédbe, azonban a második mondat után az ügyész közbevágott:

— Ne sokat dumáljon öreg, mert nincs időnk. Hallgassa meg az ítéletet.

A bíró elővett egy papírt és felolvasta az ítéletet. 7.000 forint pénzbüntetés és 2 évi börtön, a közellátás érdekeit veszélyeztető bűntett miatt.

Édesapám el kezdett ordítani felháborodásában:

— Gazemberek, gyilkosok, takarodjanak ki a házamból. Ezt nevezik maguk jognak? Meg sem hallgatják a vádlottat, de az ítéletet kihirdetik? Sem felmentő, sem enyhítő körülmény nem érdeklí magukat, mert nincs idejük azt meghallgatni?

Ödön és Bandi azt mondták a már szedelőzködő bíróságnak, hogy ha apámnak valami baja történik, őket is csak koporsókban fogják kivinni ebből a házból. Olyan gyorsan mentek el, hogy sietőségükben a bíró ott felejtette a nagykabátját. Néhány perc múlva azonban visszajött és a kapuból kiabált Ödönnek, hogy vigye ki neki. Amikor Ödön átadta a nagykabátot, a bíró bocsánatot kért

Ödöntől és azt mondta, hogy nem rajta múlt. Ő már a bíróságon megkapta az ítéletet, az ő munkája csak annyi volt, hogy felolvassa. A börtönbüntetés azonban fel van függesztve.

Másnap, 1956 március 28-án reggel 8 óra 20 perckor, apánk szíve örökre felmondta a szolgálatot. Április 2-án temettük el a farkasréti temetőben, ahol hat fia vállán vitte a koporsót.

Marika és András még iskolába jártak. Marika a soroksári általánosba, András az erzsébeti gimnáziumba. Bálint már érettségizett és a Pestmegyei Növényvédő Állomáson dolgozott, mint traktoros. Az én munkám a ceglédi városi tanács mezőgazdasági osztályán volt, ahol az állattenyésztési csoportot vezettem. Ernő egy erzsébeti üzemben dolgozott mint segédmunkás és ugyanakkor a jogi egyetem utolsó éves hallgatója volt, Panni nővérem még a háború alatt férjhez ment és Erdélyben, Aradon élt. Simon, a legidősebb bátyám súlyosan megsebesült a fronton és a háború vége Németországban, egy hadikórházban érte. Onnan nem is jött haza. Mi csak anyit tudtunk róla, hogy Braziliában él, megnősült és van egy kisfia.

Marika, 1944 július 4-én született, amikor Simon bátyám sebesülésével kórházban volt. Tehát ők nem is látták egymást. A kilenc testvér először, az Édesanyám koporsója mellett volt együtt, 1975-ben, Bostonban. Ehhez is az amerikai külügyminisztérium segítsége kellett, ugyanis a románok nem akartak útlevelet adni Panninak. Simon bátyámat már 1963-ban, Andris nászútja alkalmával, Braziliában sikerült rávenni, hogy telepedjen át Amerikába feleségével és ekkor már három gyermekével.

A sors ironiája, hogy a kilenc testvér egyszer volt együtt, ugyanis, 1978-ban Ernő bátyámat is elvitte a szíve. 1956-ban az otthon levő hét testvér közül csak Ernő volt nő. Feleségével, anyósával és két kisfiával Pesterzsébeten élt. A hat másik testvér Soroksáron, Édesanyám házáat nevezte otthonának, ahol 1956 őszén Ödön és Bándi cserépkályhát építettek, esténként, amikor a napi munkát befejezték.

Október 23

Október 23-án délután hozzáfogtak a cserépkályha befejezéséhez, ugyanis már csak az utolsó simítások hiányoztak. Két óra körül lehetett, amikor a délután folyamán először megszólalt a telefon. Ernő hívott Budapestről és kérte anyánkat, hogy küldjön át valakit Magdihoz Erzsébetre és mondják meg a feleségének, hogy ő is részt vesz a tüntetésen, és ha későn jönne haza, ne aggódjanak érte. Azt is mondta, hogy kapcsolják be a rádiót, mert nagy dolgok történnek Budapesten.

Ödön és Bandi a rádióból értesültek az eseményekről. Először letiltották, majd engedélyezték a felvonulást. Valójában nem tulajdonítottak nagy fontosságot a dolognak, mert amit a rádió mondott, az nem volt sok. Később azonban, úgy 6 óra körül ismét megszólalt a telefon. Andris volt, akit Erzsébetre küldtek, hogy adja át Magdinak, Ernő üzenetét. Nagyon izgatott hangon, szinte kiabálva mondta:

— Anyukám, itt vagyok a Hősök terén. Most jöttem le a postarablóról, egy hosszú drótkötelet tettem a nyakába, és le akarjuk húzni. Olyan biztosan áll, hogy három teherautó is húzza, mégsem lehet megmozdítani. Most mentek a munkások autogén hegesztőért. Vagy 10.000 ember van itt és mindenki hórukkra húzza a drótkötelet. Az orosz tanárom is itt van. Ő is húzza. Azt mondta, hogy az idén kitűnőt kapok oroszból, ha ez a gazember lezuhan.

— Andris, miről beszélsz? — kérdezte anyám. Nem értek egy szót sem abból, amit elhadartál.

— Hát a Sztálin szoborról, amelyik a Városligetben áll.

— Jézus Mária! Mit csináltok Andris? Ennek börtön lesz a vége!

— Ne féljen Édesanyám, mert az egész országnak nincsen annyi börtöne, hogy ezt a sok embert, aki itt van be tudnák zárni. Hát azt a 40.000 embert, aki a Bem szoborhoz vonult fel délután és

mind azt kiabálták, hogy „Ruszkik haza”, kivágták az orosz címet a zászlókból és mindenfelé osztogatják az egyetemisták 16 pontos követeléseit, hová zárják? Hacsak nem csinálnak az egész országból egy börtönt. Most mindenki énekel és boldog.

— Várjál Andris! Itt van Ödön, beszélj vele is.

Ödön átvette a telefont és Andris elmondta a budapesti híreket neki is. Először történt, hogy Ödön, még csak tanácsot sem tudott adni, hiszen azok a dolgok, amiket Andris elmondott, lehetetlennek tűntek. Egy olyan helyzettel találta magát szemben, aminek megértéséhez idő kellett. Andris megígérte, hogy később ismét telefonál és elmondja az újabb fejleményeket.

Izgatottan beszéltek meg Bandival azokat a híreket, amiket Andris elmondott és azt, hogy mi lesz ebből. Lehet, hogy elindult a lavina? Az ÁVO biztosan megállítja. És ha az ÁVO nem lesz képes megállítani, forradalom lesz belőle? Lehetetlen! A kommunisták csinálnak forradalmakat, de a kommunisták ellen még nem volt forradalom. A Sztálin szobor ledöntése, az orosz címer kivágása a nemzeti zászlóból, a tömeg ordítószása, meg a ruszkik haza, az egyetemisták 16 pontos követelése, melyet az utcákon osztogatnak mindenkinek, ez mind azt jelenti, hogy valami hatalmas, eddig elképzelhetetlen változás lesz a magyar nemzet jövőjének alakulásában. Mit akarhatnak az egyetemisták? Mi lehet a 16 pontban, ami az egész fővárost lázba hozta? Este 8 órakor Gerő Ernő az MDP első titkára beszél a rádióban. Talán majd ő rávilágít azokra a kérdésekre, melyek most még homályosak.

Ismét csörgött a telefon. Hét óra lehetett és a feszült, izgatott hangulatban Ödön ugrott a készülékhez. Ernő hívott, Ő is izgatott, lazán hangon, szinte kiabálva mondta:

– Itt vagyok a Parlamentben, aminek a környékén most történelmet írunk. 200.000 ember van a téren és Nagy Imrét követelik. Az óriási tömeg sodródásával oda kerültem a Parlament bejáratához, Veres Péter és Déry Tibor társaságában. Rugdostuk, dömböltünk a kapun, mert eloltották a villanyokat a téren és a tömeg sötétben maradt. Amikor kinyitották a kaput, egy órát mondta, hogy a miniszter elvtársak két embert fogadnak a tüntetők közül. Biztattuk Veres Pétert és Déry Tibort, de ők nem akartak bemenni. Azt mondták, hogy menjünk be mi, s ha később szükség lesz rájuk, akkor hívják be őket is. Gyorsan kellett cselekedni. Megkérdeztem, hogy ki jön velem? Egy közgazdász csatlakozott hozzám és felvezettek az emeletre, ahol Hidas, Mekis és

Erdei fogadtak minket. Az a félelem, ami erőt vett rajtam amikor a lépcsőkön mentünk fel, egyszerre eltűnt, amikor Erdei megkérdezte, hogy mit akarunk.

— Először: Gyűjtsák meg a villanyokat a téren és világítsák ki a parlament épületét.

A három miniszter összenézett, Erdei csengetett és egy altisztnek kiadta az utasítást. A villanyok kigyultak.

— Másodszor: Oltsák el a vörös csillagot a parlament tetején, és tegyenek ki egy címer nélküli nemzeti zászlót.

A vörös csillagot eloltották, aminek kialvását a téren lévő emberek üdvívalgása követte. Címer nélküli nemzeti zászlót azonban csak hosszú keresés után, a padlásról hoztak egyet. Öreg zászló volt, de kitették.

— Harmadszor: Hívják be Nagy Imrét, mert a tömeg őt akarja hallani.

Egyikük sem tudta Nagy Imre telefonszámát és ez komoly problémát okozott. Nyilvánvaló volt, hogy a tömeg őt akarja hallani, hiszen kórusban kiabálták Nagy Imre nevét. Végül is sikerült rávennem őket, hogy kocsit küldjenek Nagy Imre lakására és hozzák a parlamentbe. Nekem is rendelkezésemre bocsátottak egy kocsit, hogy a rádióból hozzak egy magnetofont, mert olyan történelmi esemény játszódik itt most le, amit hangszalagon meg kell örökíteni.

Menjen át valaki Magdihoz és mondja meg, hogy ne aggódjon. Lehetséges, hogy ma éjjel nem megyek haza. — fejezte be Ernő bátyám a beszélgetést.

Ödön Bandival vitatta meg a történeteket és várták, hogy a rádióból is kapjanak újabb információkat. A rádió azonban csak a 8 órai Gerő beszédet ismételte és egyáltalán semmit nem mondott arról, hogy mi történik Budapesten. Édesanyám a kezét tördelte és csak annyit mondott: „Meglátjátok gyerekek, itt a világ vége.”

Bandi a rádiót csavargatta és kiáltva mondja: Figyelj!

„Az egyetemisták kérik a Kossuth címer visszaállítását, március 15 és október 6 munkaszüneti nappá való nyilvánítását”.

„Volt olyan egyetem, ahol 12 pontban, volt olyan, ahol 20 pontban foglalták össze követeléseiket, de mindenütt tiszta fejjel és meleg szívvel tették.”

„Budapest egyetemistái pedig ma közösen tüntettek. Ma délből ugyan a belügyminiszter betiltott mindenfajta felvonulást,

de a Magyar Dolgozók Pártjának politikai bizottsága megváltoztatta ezt a határozatot. Orvosok, műszaki egyetemisták, bölcsészek, jogászok, közgazdászok és a többi karok diákjai vonulnak fel, élükön professzoraikkal és az M.D.P. szervezeteinek vezetőivel.”

„Először csak ezrek voltak, de hozzájuk csatlakoztak ifjú munkások, járókelők, katonák, öregek, középiskolások, kalauzok, tizezrekké nőtt a hatalmas emberfolyam. Jelszavaktól zengtek az utcák. Bem apó és Kossuth népe ment együtt, kéz a kézben.”

„Új vezetést akarunk, Nagy Imrében bizalmunk, éljen a népi hadsereg, stb. Zeng, zúg a kiáltás. Lobognak a háromszínű zászlók, kinyílnak a házak ablakai. Budapest utcáit új, szabadabb szellő járja át. Mit is írt Petőfi 1848 március 15-ének jelentőségéről? Kezdetnek nagyszerű és dicső, mert nehezebb a gyermeknek az első lépést megtenni, mint mérföldeket gyalogolni a meglett embernek.”¹⁰

„Igen, csak hogy ma nem 1848 március 15-e van, hanem 1956 október 23-a”, mondta Ödön. Bandi azonban úgy értelmezte a bemondó szavait, hogy amit Petőfi mondott, az ma is fennáll. Fidesanyáknak mondta, hogy ő nem hiszi, hogy itt a világ vége. Inkább úgy érzi, hogy egy új világnak a kezdete jön, amelyik most, ezekben az órákban van születőben.

Gerő Ernő beszélt, aki a megszokott pártszólamokon kívül, nem mondott semmi újat. Beszéde Andris és Ernő telefonálása után azonban úgy tűnt, mintha olaj lett volna a tűzre.

Még nem fejezte be Gerő a beszédet, amikor ismét megszólalt a telefon. Ernő volt és megint a Parlamentből hívott. Ödönnel beszélt annyira hevesen, hogy nehéz volt megérteni.

Most jöttem vissza a rádióból, ahol tizezres tömeg követeli, hogy a 16 pontot olvassák be a rádióba. A rádió azonban tele van AVO-sokkal, akik könnyfakasztó gránátokat használnak a tömeg ellen. Néha egy-egy gránátot elkapnak és visszadobják az épületbe. A tömeg azonban nem mozdul, ameddig a 16 pontot be nem olvassák. Itt van már Nagy Imre is. Említettem neki, hogy figyelmeztessék Piros László belügyminisztert, nehogy az ÁVO a fegyveréhez nyúljon, mert ha azt teszi, olyan vérengzés lesz Magyarországon, amelyet a világ még nem látott. Nagy Imrét teljesen váratlanul érték az események és azt kérdi, hogy mit mondjon a tömegnek? Mondtam neki, hogy akármit, csak úgy ne kezdje, hogy

¹⁰ A rádióadások tükrében. 13. 5.6.7

elvtársak. Mégis úgy kezdte és kifütyölték. Újra kezdte úgy, hogy „magyar testvéreim” és erre hatalmas tapsot kapott. Megéljenezték! Már vagyunk vagy huszonöten Nagy Imre mellett és a tömeg a téren még mindig nő. Félek, hogy az ÁVO mégiscsak használja a fegyverét és abból valóban nagy baj lesz, a tömeg hangulata miatt. Elment valaki Magdihoz megmondani, hogy ne várjon? (1. kép)

— Még nem, de pár perc múlva indulunk Bandival. Utána be-megyünk mi is Pestre.

Ödön letette a telefont és odaszólt Bandinak. „Talpra magyar, hi a haza.” Most már reánk is szükség van. Készülj. Menj fel a szénapadlásra és szedd elő apánk II. világháborús pisztolyát. Addig én megmosom a kezem.

Anyánk azonban eléjük állt. Már pedig ti nem mentek sehová. Két fiam már ott van. Nem elég az? Ti úgysem tudtok segíteni a helyzeten és főleg, ha pisztollyal mentek, csak meglövetitek magatokat. Nem engedlek!

Bandi azonban megfélemlkezve a szokott tiszteletről, megkérdezte anyát, hogy mi lenne ebből a szerencsétlen országból, ha minden anya így gondolkozna? Ha mindegyik a szoknyája mellé húzná a fiait, most amikor a hazának szüksége van rájuk? Vajon, ha apánk élne, mit mondana? Azt, hogy nem engedlek, vagy azt, hogy ott a helyetek! Csak, hogy folytassam azt, amit Ödön mondott: „Itt az idő, most vagy soha!” Hát ha most nem megyünk, akkor meg is érdemeljük a sorsunkat. Akkor ez a nemzet megérett a pusztulásra. Még most is azt mondja Édesanyám, hogy nem engedlek?

— Nem mondom — felelte anyánk sírva. — Belőlem csak a féltő anyai szív beszélt. Talán apátok is így akarná. Azt mondaná, hogy ott a helyetek. Nem állok az utatokba, menjetek. Imádkozom értetek és azokért az Édesanyákért, akik gyermekeiket veszítik el, ha az ÁVO mégis használja a fegyverét. Istenem! Ne engedd, hogy vérfürdő legyen. Vigyázzatok magatokra és egymásra.

Ödön és Bandi percek alatt elkészültek és elindultak gyalog Erzsébetre. Kimentek a főútra és minden Budapest felé menő járműnek intettek, hogy álljon le. Végre, amikor már majdnem elérték Erzsébet határát, egy krumplit szállító teherautó felvette őket, de nem mentek messzire. A Lámpagyár előtt néhány fiatal, kispuskákkal a kezükben leállították a teherautót. Az egyik srác megkérdezte a sofőrt:

1. kép.

Október 23-án este a Parlamentben. Nagy Imre mögött Ernő bátyám áll, gyászszalagos esőkabátban.

— Mit visz és hová? Kik az utasai?

Amikor tisztázódott a helyzet, a srácok elmondták, hogy fél órával ezelőtt az ÁVO a rádiónál a tömegbe lőtt. Sok halott és rengeteg sebesült van. Ők kezdték. Azért jöttek ide, mert fegyver kell. Kitört a forradalom. Budapesten mindenki fegyvert akar, de nem tudnak a gyárba bemenni. A kapu be van zárva és nem tudják, hogy mit csináljanak. Lehet, hogy a Lámpagyárban is ÁVO-sok vannak.

Bandi véleménye az volt, hogy amennyiben kitört a forradalom, akkor forradalmárok vagyunk és úgy is kell viselkednünk. Ha fegyver kell, akkor ne gondolkozzunk, hanem szerezzünk fegyvert. Maradjatok itt. Ha sikerül a kaput kinyitni, majd kiáltok.

A Lámpagyár kapuja alig száz méterre volt attól a helytől, ahol beszélgettek. Bandi oda ment és megrugdosta a vasajtót, amire egy idősebb ember jött ki az örbódéból.

— Mit akar? — kérdezte az őr.

Bandi egészen halkán beszélt, elváltoztatott torokhangon és tudta, hogy az őr ebből a távolságból nem érti meg. Az öreg portás közelebb jött a kapuhoz és a vasrácsok között Bandi látta, hogy már alig egy méter a távolság közöttük. Kivette a kabátja alól Édesapám pisztolyát, amihez töltény ugyan egy sem volt és ráfogta az örré.

— Kitört a forradalom! Kinyitja a kaput, vagy maga lesz ennek a forradalomnak az első hősi halottja! — mondta Bandi, most már erőyes hangon.

A kapu kinyílt és Bandi kiáltott a srácoknak, akik szaladva jöttek. Bandi közben odaszólt az öregnek, hogy menjen haza, mert már nincsen szükség rá. A fiúkkal viszont közölte, hogy minden telefont amit találnak, tépjenek ki a falból. Máshoz ne nyúljanak. A legnagyobb meglepetésére, a tucatnyi srác után, mindenhonnan emberek özönlöttek. Már nem csak gyerekek, hanem meglett férfiak is. Mindenki fegyvert akart.

Bementek a gyárba megkeresni a fegyvereket, de csak nagyobb mennyiségű töltényt találtak. A fegyverraktár nem volt sehol. Találtak vagy tizenöt karabélyt a lőtéren, de nem azt keresték. Egy jó félórai keresés után, egy 15-16 éves tanonclány ment Bandihoz és azt mondta, hogy ha azokat a nagy zöld ládákat keresik melyekben a fegyverek lehetnek, akkor ő tudja a helyet. A kislány egy hosszú folyosóra vezette őket, ahol a jobboldali fal mellett beládázott varrógépek voltak a plafonig felrakva.

— A múlt héten itt egy ajtó volt valahol a ládák mögött. Oda hordták be azokat a nagy zöld ládákat.

Percek alatt félredobálták a varrógépeket a fal mellett és megtalálták az ajtót. Be volt zárva, de néhány feszítővas megoldotta a problémát. Amikor bementek, egy óriási teremben találták magukat, ahol a „nagy zöld ládák” sorba, hatosával egymásra rakva, csak kis folyosókat hagyva, az egész termet betöltötték. Az első ládát a feszítővasakkal kinyitották és 12 darab vadonat új karabélyt találtak benne. Bandi az üres pisztolyával hadonászva kiabált, hogy itt ne nyissanak ki több ládát, hanem vigyék azokat ki a folyosóra és ott nyissák ki. Keressenek rongyot és zsírtalanítsák a fegyvereket. Először is a csőből húzzák ki a zsírt. Akinek van fegyvere és tölténye, az menjen a rádióhoz, amilyen gyorsan csak lehet.

A tömeg fogyott és a fegyverek is fogytak. A hír futótűzként terjedt, hogy a Lámpagyárban fegyverek vannak. Azok helyébe, akik elmentek, újak jöttek és vitték a fegyvereket. Azonban még mindig nagyon sok fegyver maradt a raktárban. Bandi erre is talált megoldást.

Teherautókkal jöttek Budapestről és Bandi mondta, hogy minden teherautóra rakjanak fel pár láda fegyvert, megfelelő mennyiségű lőszert és vigyék be Budapestre, osszák szét azoknak, akik fegyvert akarnak.

Éjfélre a raktár kiürült és Budapest el volt látva fegyverekkel. Bandi említette Ödönnek, hogy a forradalom gyermeke megtette az első lépést és a gyermek, amely ma délután született a Bem szobornál, néhány napon belül nemcsak járni, hanem szaladni is fog. Egy-egy karabéllyal a nálukon elindultak Ernő lakására, hogy adják Magdinak Ernő üzenetét.¹¹

* * *

A henyelpusztai állami gazdaságban, ahol 1956 őszén dolgoztam, október 23-án este 8 óras kezdettel mozielőadás volt a kultúrteremben meghirdetve. A filmelőadás azonban elmaradt, mert a párttitkár utasítására Gerő beszédét kellett meghallgatni mindenkinek. Tiltakozásnak nem volt helye és az sem számított, hogy a párttitkáron kívül, mindenki a filmet szeretne volna látni.

Bevonultunk a kultúrterembe és a párttitkár pontosan 8 órakor bekapcsolta a rádiót. Nem nagyon figyeltünk a beszédre, mert

¹¹ Lehér Könyv, III. 84. 7

tudtuk, hogy amit mond, a megszokott kommunista szólamokkal alátámasztott politikai hazugság, másszóval „agymosás”. Azonban ez a beszéd mégis más volt:

„Nehogy ellenséges elemek megzavarhassák pártunk, munkáosztyánk, dolgozó népünk erőfeszítéseit...

Pártszervezeteink fegyelmezetten, teljes egységben lépjenek fel minden rendbontó kísérlettel, nacionalista kútmérgezéssel, provokációval szemben...

Pártunk vezetésének munkájában a nagy eredmények mellett voltak súlyos hibák is...

Arról van szó, a szocializmust akarjuk-e építeni országunkban, avagy részt ütni a szocializmus épületén, s majd ajtót, kaput nyitni a kapitalizmusnak? Arról van szó, megengeditek-e a munkáosztya hatalmának, a munkás-paraszt szövetségnek az aláaknázását”.¹²

A beszéd végén sokáig boncolgattuk az értelmét néhány munkatársammal. Hihetetlen, hogy Gerő elismeri; a mindenható, tévedhetetlen és az egyedüli párt vezetésében elkövettek súlyos hibákat is. Hát, ha mérlegre tennénk az elért eredményeket és a súlyos hibákat, vajon melyik lenne súlyosabb? 1945-től kezdve egyebet nem csináltak, mint irtották a nemzet legjobbjait. Nem kellett ahhoz nyilasnak lenni, hogy valakinek kötelet tegyenek a nyakába. Olyan emberek, akik a Gerő által említett súlyos hibákat annak idején csak éppen megemlítették, börtönbe és nagyon sokan akasztófára kerültek. Azok az emberek, akiknek magyarsága mindennél előbbrevaló volt, akasztófaikon végezték életüket, mert útjában álltak a „szocializmus” fejlődésének. Bajcsy Zsilinszky Endrét a nyilasok akasztották fel és 1945-ben a kommunisták utcát neveztek el róla. 1948-ban azonban deportálni akarták az özvegyét, aki azt kérte, hogy először vegyék le a férje nevét a utca faláról. Mindszentyt a nyilasok is bebörtönözték de, hogy az ÁVO mit tett vele, az már több mint embertelenség. Pedig ő Magyarország hercegprímása, akinek az egyedüli bűne úgy a nyilasok, mint a kommunisták előtt az volt, hogy fájt neki a magyar nemzet sorsa.

1949-ben felakasztották Rajk Lászlót is, akit vagy 50 tábornok kísért a sirba.¹³ Pedig Rajk is és a tábornokok is végig, mindenben kiszolgálták Rákosit. Sőt Péter Gábort is letartóztatták. A szabóinasból lett tábornokot, akinek könyökig véres volt a keze és aki Rákosinak „hitsorsosa” volt. „Cionista összeesküvés” volt ellene a vád. Dehát nem kellett ahhoz cionista összeesküvés, hogy Péter

Gábert félretegyék az útból, hiszen voltak olyan időszakok, amikor a magyar kormány nagyrésze zsidókból állt. 1953 júniusában, röviddel Sztálin halála után Hruscsov Moszkvába idézte a magyar kormány vezetőit, ahol „zsidó bandának” nevezte őket. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály és Révai József a hatalom bitorlói ugyanis mind zsidók voltak.¹⁴

Miféle szocializmusról beszél Gerő? A munkásság sohasem volt annyira kihasználva, mint most. 1945-ben arról beszéltek, hogy mindenki egyforma, hogy minden embernek egyformán joga van a javakból részesedni. Milyen szépen hangzott! De mi történt? Mindenkitől elvettek mindent, a szocializmusra hivatkozva, „államosítottak”. Tehát minden az állam tulajdonába ment át. Az állam azután a hozzá nem értő gazdasági vezetőkkel, akik igaz, jó kommunisták voltak, koldusbotra juttatta az egész országot. A hebertőnözött, deportált és kivégzett arisztokrácia és kapitalisták helyébe kinevezték a saját, kommunista arisztokráciájukat és a magántulajdon megszüntetésével az állam lett a kapitalista. Éppen ezért a munkásság sorsa nemhogy javult volna, hanem sokkal rosszabbra fordult. „Kapitalista” lett a 25-30 holdas paraszt is, akinek a „kulák” elnevezést adták és ha valaki ebbe a kategóriába esett, örülhetett ha az élete megmaradt. Pedig ezek a középparasztok voltak a magyar mezőgazdaság oszlopai évszázadokon keresztül. Az új rendszer megszervezte a termelőszövetkezeteket, ahol a kuláknak nem volt helye, mert az osztályellenség volt. A vezetés a jó kommunisták kezébe került. Az állami gazdaságok igazgatóinak nem kellett szakmai képesítés, csak jó „kádernek” kellett lenni ahhoz, hogy valaki 5-6.000 hold földnek a mindenható ura legyen. Az eredmény az lett, hogy teljesen tönkretették a magyar mezőgazdaságot. Pontosan ez történt az iparban is. Bevezették az embertelen norma rendszert, amit állandóan emeltek. Aki nem lopott, az csak nehezen tudta eltartani a családját. Egy olyan elmélet alakult ki, hogy a miénk a gyár, tehát a magunkét vesszük. Ha valakit azonban lopáson értek, azt nem a rendőrségre, hanem az ÁVO-ra vitték. A népgazdaság vagyona ellen elkövetett büntett politikai bűnnek volt minősítve. Éppen úgy, mint egy vicc elmondása, amely az oroszokat, a pártot vagy a kormány valamelyik tagját érintette. Beépítették a júdasok, a besúgók tiz-

¹⁴ A rádióadások tükrében 14. oldal

¹⁵ Méray Tibor, *That Day in Budapest*, 105. 2

¹⁶ Méray Tibor, *That Day in Budapest*, 48. 1

ezreit a munkások és a parasztok közé, akik szintén normára dolgoztak. Tehát soha, sehol és senki nem volt biztonságban.

Hát ezt nevezte Gerő szabadságnak? Ezt hívták a kommunisták szocializmusnak? Az elmúlt 12 év alatt a szabadságnak még a reményét is kiirtották a nemzet lelkéből, s állandó rettegésben tartották az egész ország lakosságát. A szocializmus helyett pedig megvalósítottak egy olyan kegyetlen állami kapitalizmust, amely százszorosán felülmúlja azt a kapitalizmust, amit ők emlegetnek. És milyen nacionalista kútmérgezésről beszélt Gerő? Éppen ő?! Azt tudtuk, hogy bűn Magyarországon magyarnak lenni és csupán ezért, ezek kerültek börtönbe és akasztófára. Tehát senki sem mert beszélni a magyarságról, de ez nem azt jelenti, hogy kiölték a nemzeti érzést a magyarokból. Nagyon sok könyvet betiltottak, „indexre” tettek, ami az ifjúság nemzeti érzését fejlesztette volna. Petőfihez azonban még Rákosiék sem mertek hozzányúlni. A Petőfi versek égve tartották a nemzeti érzés mécsesét, amely ha pislákolva is, de égett. Talán ettől félt volna Gerő? Vagy attól félt, hogy ennek a pislákoló mécsesnek a tüzétől megdöglik az a tehén, amelyiket „Micsurin” a zsiráffal kereszttezett; Magyarországon legelt és Moszkvában fejték?

Jóval elmúlt éjfél amikor lefeküdtünk, de aludni nem tudtunk. Nem is a Gerő beszéde, hanem az azt követő beszélgetés tartott azt hiszem mindannyiunkat ébren. A „nacionalista kútmérgezés” és a „provokáció” járt az eszemben. Szegény hazám! Évszázadok óta valamilyen igát kellett húzzon. Ha nem a török, az osztrák vagy a német és most az orosz tartja gyarmatként ezt a szerencsétlen nemzetet. Hát nem csoda, hogy még egyáltalán van Magyarország a térképen? Igaz, sok kísérlet volt arra, hogy teljesen letöröljék hazánkat onnan, de ez csak részben sikerült. Trianonban elosztogatták kétharmad részét hazánk területeinek a „győztes hatalmak”. Erdélyt is ahol én születtem, odaajándékozták a románoknak és én mégis magyar lettem. Miért? Talán azért, mert magyarnak neveltek szüleim? Vagy talán azért, mert oly sokszor megverték a román gyerekek azért, mert magyar vagyok? Az is igaz, hogy néha ők is kaptak. Azonban a tény az, hogy még mindig van Magyarország és ezek szerint magyar is van. Lehetséges lenne, hogy eljött az ideje annak, hogy a magyar hangos szóval megvallja magyarságát? Ez lenne Gerő szerint a nacionalista kútmérgezés? Kit provokál ezzel a magyar? Magyarországon! Az oroszokat?...

Azoknak, akik a gazdaságban voltak elszállásolva, minden reggel 6 órakor volt az ébresztő. Álmosan keltem fel, mert nem sokat aludtam az éjjel. A friss, hideg víz azonban kimosta az álmot a szememből és 7 órára, amire megérkeztek a munkások a környező falvakból, már teljesen felébredtem. Ma reggel azonban valahogy az emberek hangulata is megváltozott. Csendesek voltak és a kiabálások helyett itt is ott is súgolóztak. Kíváncsian kérdeztem az egyik embertől, hogy mi történt?

— Hát nem hallotta, hogy mi van Budapesten? kérdezte szinte súgva az ember. — A rádió minden öt percben a himnuszját játsza, kijárási tilalmat rendeltek el és kihírdették a statáriumot. Lehet hallani a rádióban a gépfegyverek ropogását és ez azt jelenti, hogy valami nagy baj van a fővárosban. Lőnek!

A Földműves Szövetkezet üzletében volt egy rádió és bementem, hogy meghallgassam, igaz-e mindaz, amit az öreg elsuttogott? Feri, az üzletvezető azonban azt mondta, hogy a párttitkár utasítására nem lehet a rádiót bekapcsolni és ő nem akar bajba kerülni.

— Feri! Az én egész családom Budapesten van és én tudni akarom, hogy igaz-e, amit hallottam. Különben mindent lehet, csak akarni kell. Én pedig nagyon akarom hallani a budapesti adást. Bekapcsoltam a rádiót. A himnusz utolsó akkordjait hallottam és mindjárt utánna a következő bemondást:

„Ellenforradalmi, reakciós elemek fegyveres támadást intéztek középületeink ellen és megtámadták karhatalmi alakulatainkat. A rend helyreállítása érdekében további intézkedésig tilos minden gyülekezés, csoportosulás és felvonulás. A karhatalmi szervek utasítást kaptak arra, hogy a rendelet megszegőivel szemben a törvény teljes szigorával lépjenek fel. A magyar népköztársaság minisztertanácsa.”¹⁵

15. A rádióadások tükrében 19, 7

A háttérben egy-egy rövidebb géppisztoly sorozatot is lehetett hallani. Tehát igaz! Budapesten harcok vannak. Jól ismerve bányáimat és öcséimet tudtam, hogy ők is benne vannak és így éreztem, hogy most mellettük van a helyem. Azt is tudtam, hogy hába kérek engedélyt arra, hogy Budapestre menjek, mert azt úgysem kapom meg. Tehát nem szóltam senkinek, hanem felkapaszkodtam az első pótkocsira, amely cukorrépát szállított a selypi cukorgyárba. A gyár előtt azonban a vasúti sorompó le volt engedve és látni lehetett a vonat közeledtét. Az állomás még egy jó kilométerre volt, de nem tudtam, hogy mikor lesz egy másik vonat amelyik Budapestre megy, tehát ezt a vonatot el kellett hogy kapjam. Szaladva, az izzadságtól átázva, éppen hogy elértem az utolsó kocsni lépcsőjének a fogozkodóját. Felugrottam, s miközben a vonat Budapest felé robogott velem bőven volt időm arra, hogy kifújjam magam.

A vonaton, amelyen a megszokottnál sokkal többen voltak, újabb híreket hallottam: az orosz tankok bevonultak Budapestre és a főváros utcáin csaták folynak. Este az ÁVO-sok kezdték a rádiónál, amikor belelőttek a tüntető tömegbe, rengeteg sebesültet és halottat hagyva az utca kövezetén. A munkások és diákok azonban órák alatt szereztek fegyvereket és visszalőttek. Most már egész Budapest területén folyik a harc, az ÁVO és az oroszok ellen. Mindenki azt kiabálja, hogy ruszlik haza és, hogy vesszen az ÁVO. Nagy Imrét akarják miniszterelnöknek. Ez azt jelenti, hogy Budapesten kitört a forradalom.

Hallottam a tegnapi tüntetésről is. Kétszázezer ember a parlament előtt, ahol Nagy Imre beszélt a tömegnek. A Bem szobornál Sinkovits Imre színművész elszavalta a „Nemzeti Dal”-t, és bicskával kivágták az orosz címet a nemzeti zászlókból. Ledöntötték a Sztálin szobrot a Hősök terén, az egyetemisták 16 pontba foglalták össze követeléseiket. Ma reggelre pedig az egész főváros hangos volt a fegyverek ropogásától.

Nagyon félttem, de alig vártam, hogy haza érjek, mert nem hittem el azokat a meséket, amelyeket itt is, ott is hallottam. Testvéreimtől akartam hallani a történeteket, de amikor rájuk gondoltam, még jobban elfogott a félelem. Vajon otthon vannak? Vagy valamelyik utca kövezetén fekszenek sebesülten vagy halottan?

A vonat már több mint két órája befutott a gödöllői állomásra és most azt mondták, hogy ez a végállomás. A pesti harcok miatt nem megy tovább. Nem tudtam, hogy hány óra van, de már jól a

délutánban jártunk. Többen kimentünk az országútra és megindultunk gyalog Budapest felé. Már szürkült, amikor egy teherautó felvette kis csoportunkat és elvitt a Keleti pályaudvarig, ahova már sötétben érkeztünk. A távolból hallottam ugyan lövéseket, sorozatlövő fegyverek ropogását, de fegyverest sehol sem láttam. Megindultam a Fiumei úton, hogy a Soroksári utat elérve legalább Erzsébetre, Ernő bátyám lakására érjek. A Kerepesi temető mellett egy vértócsát kellett kikerüljek, amelynek láttán a hideg végigfutott a hátamon. Vajon magyar, vagy orosz vér? Lehet, hogy ÁVO-s. A vértócsa nagyságáról arra következtettem, hogy az aki itt golyót kapott, meghalt. Tehát vagy az egyik, vagy a másik oldalnak a hősi halottja. Ismét borzalmas félelem vett erőt rajtam. Továbbmenve, tankok hernyótalpainak csörömpölését hallottam és láttam, hogy az a néhány ember is aki az utcán volt, eltűnt. Az egyik kapu alá én is behúzódtam, amíg a tankok elmentek.

Az első fegyverest az Üllői út kereszteződésénél láttam, de úgy, hogy belenéztem a karabélya csövébe. A 14-15 éves gyerek kikérdezett, hogy honnan jövök és hova megyek. Amikor elmondtam, másik négy hasonló gyerek bújt elő a kapuk alól. Akkor láttam, hogy nemcsak ennek a gyerekeknek a fegyvere volt rámszegezve amikor megállított, hanem vagy öt karabély. Elkísértek egy darabig és ők is mondtak híreket. A Soroksári útnál ismét láttam fegyvereseket de, csak kevés felnőtt ember volt közöttünk. Kísérőim itt lemeradtak és figyelmeztettek, hogy vigyázzak, mert oroszok, vagy ÁVO-sok lehetnek a Soroksári úton. Főleg a Közvágóhid után legyek nagyon óvatos.

Éjfél körül lehetett, amikor megérkeztem Ernő bátyám lakására, amely a pesterzsébeti HÉV állomás közelében volt. Az útnak több szakaszát lapos kúszásban kellett hogy megtegyem, mert körülöttem mindenfelé golyók röpködtek. Ilyenkor az ember úgy lapul a földhöz, mint az a palacsinta, amelyik leragad a serpenyőhöz. Ha eddig nem is tudtam volna imádkozni, ez az út megtanított rá.

Kopogtatásomra sógornőm, Magdi nyitott ajtót. Azzal fogadott: Na végre megjöttél! Ödön és Bandi már itt voltak érted és azt mondták, ha megjössz, itt várd meg őket. Alig egy órája Ernő is hazajött, és mert tegnap éjjel nem aludt egy percet sem, most lefeküdt. De azt mondta, ha megjössz, ébresszem fel. Éhes vagy? Úlj le. Amíg összevágok valami harapnivalót, addig elmondom, hogy mi történt tegnap és ma.

Magdi beszélt és elmondta, hogy Ernő a parlamentben volt Nagy Imre mellett és figyelmeztette Nagy Imrét, hogy amennyiben az ÁVO fegyverét használja a Rádiónál, vérfürdő lesz. Elmondta, hogy Ödön és Bandi fegyvereket szereztek a Lámpagyárból és 23-án éjfélkor már sok-sok ezer fegyver volt a felkelők kezében. Azt mondták, hogy a Corvin közbe mennek és még az éjszaka folyamán visszajönnek érted. Elmondta még, hogy Andris volt az egyike azoknak a gyerekeknek, akik felmásztak a Sztálin szoborra és drótkötelet a nyakába tettek. Úgy lerántották a talapzatról, hogy csak a csizmája maradt ott. (A későbbiek során a Hősök terét csizma térnek hívták.)

Annyira belemelegedtünk a beszélgetésbe, hogy észre sem vettük az idő múlását. Hajnali 2 óra körül lehetett, amikor kopogtak az ajtón. Magdi megismerte Ödön kopogását. Ödön és Bandi együtt jöttek. Ernőt is felébresztettük és így négyen vettük körül az asztalt. Tátott szájjal hallgattam míg bátyáim beszéltek. Magdi palacsintát süttött, ami eszembe juttatta kúszásomat a Soroksári úton. Én is elmondtam, hogy miképpen kerültem ide. Megkérdeztem, hogy hol van a Corvin köz? A Corvin áruház körül? Nem, válaszolta Ödön. A Corvin mozi körül, az Üllői út és a Körút kereszteződésénél.

Ödön elmondta, hogy 24-én reggel 4 órakor már Bandival Budán voltak a Móricz Zsigmond körtéren, amikor a Fehérvári útról egy motorkerékpáros jött és hozta a hírt, hogy jönnek az orosz tankok. Elhatározták, hogy megállítják őket. A Fehérvári útnak mindjárt az elején, nem messze a körtértől van a postának a garázsa, ahol adtak volna benzint, de nem volt hordójuk. Néhány házzal lejjebb azonban egy építkezési vállalat raktárából kaptak hordót is. A hozzájuk csatlakozott srácok segítségével öt hordót gurítottak vissza a posta garázsába, és megtöltötték benzinnel. Közben az utcán találkoztak egy beszkártossal,* aki munkába indult. Érdeklődésére elmondták a helyzetet, mire a beszkártos azt felelte: — Úgy látszik, ma nem dolgozunk, tehát visszamegyek aludni. Itt van az ebédem srácok, biztosan éhesek vagytok.

Egy barna zacskóban néhány szem töpörtyű és egy darab kenyér volt, amit bátyáim megettek. Bandi a zacskóban maradt két szem töpörtyűt, zacskóstól zsebre vágta. Az öt hordó benzint kigurították a Fehérvári útra és vártak. Amikor meghallották a hernyótalpak zörgését, kicsavarták a hordók középső dugóját

* B.Sz.K.R.T. (Budapest Székesfőváros Közlekedési Részvény Társaság)

és egy 70-80 méteres szakaszon az úton keresztbe gurították a hordókat, hogy a benzin kifolyjon belőlük. Az üres hordókat ott hagyták az úttesten. A tankok már nagyon közel voltak. Ödön és a srácok, eltűntek a Körtéren. Bandi, a benzines útszakasznak a Körtérhez közel eső sarkán, egy fa mögé húzódva a töpörtyűs zacskóval és öngyújtójával a kezében várt. Amikor az első tank rászaladt a benzines útszakaszra, Bandi meggyújtotta a zacskót és beledobta a benzinbe. Egy pillanat alatt pokollá vált ez az útszakasz, a tankok megálltak és az oroszok kiugrálva próbáltak menekülni. Az üres benzines hordók felrobbantak, ami olyan kavarodást okozott az oroszok között, hogy a tűzben azt sem tudták, merre szaladjanak. Nem tudtak messzire szaladni, mert ruhájuk hamar tüzet fogott. Néhányan ott maradtak, elégték.

Bandi, ahogy a lángoszlop feltört visszaszaladt a Körtérre, ahol Ödön és a többi srác várta. Az egész akció alatt egyetlen puskalövés sem dördült el, azonban meghallották a tűzoltók szirénázó járműveit közeledni. Kiálltak az útra és leállították a tűzoltókat. Elmondták nekik, hogy mi ég, mire a parancsnok visszavezényelte a tűzoltó kocsikat a laktanyába.

— Tudtuk, hogy ezzel nem állítottuk meg az oroszok Budapestre való bevonulását, de ezen az útszakaszon legalább feltartóztattuk őket és tudomásukra hoztuk, hogy mi vár rájuk, ha elfoglalják a fővárost, — folytatta Bandi. Azt is tudtuk, hogy úgy az oroszok, mint az ÁVO-sok a következő órákban a Körtérre és annak környékére fognak koncentrálni tehát jobb, ha eltűnünk.

Átjöttünk Pestre. A Szabadság hídon jöttünk át, a Kálvin térnél pedig az Üllői útra fordultunk. Amikor elértük a Körút sarkát, a Kilián laktanya körül egy nagyobb csoport embert láttunk, és őket is, mint mindenkit az úton figyelmeztettünk, hogy jönnek az orosz tankok, építsenek barikádokat. A Körúton ekkor egy fekete Poheda kocsi jött egész lassan, diplomáciai rendszámmal. Néhány fegyveres meg akarta állítani, de többen kiabáltak, hogy diplomáciai kocsi, engedjétek tovább. A srácok félreálltak az útból és intettek a kocsinak, hogy mehet. Amikor a kocsi elérte a Ferenc körutát, leengedték az ablakát és géppisztolyból egy hosszú sorozatot adtak le a tömegre. Mindenki a földhöz vágta magát. A sofőr rálépett a gázra és a Boráros tér irányába elhúzott. Amire észhez tértünk már el is tűnt a láthatárról, 8 halottat és vagy 20 sebesültet hagyva maga után.

Tehát diplomata kocsikból is lőnek a tömegre, vette át a szót ismét Ödön. A halottakat és sebesülteket bevittük a Kilián lak-tanyába, ahol a kislétszámú őrségen kívül, csak munkaszolgála-tos katonák vannak. Ők részesítették a sebesülteket első segélyben és hívták a mentőket. Mindenkit felháborított ez az aljasság, ami itt történt. Sokan megpróbáltak fegyvert szerezni a Kilián lak-tanyából, de ott csak néhány géppisztoly volt, amit az őrség hasz-nált. A lövöldözésre azonban 25-30 olyan srác is összeverődött, akiknél hosszúcsövű fegyverek és géppisztolyok is voltak. Már elmúlhatott dél, amikor hernyótalpak zörejét hallottuk közeledni a Boráros tér felől. Mindenki eltűnt az utcáról, fedezéket keresve. Két tank jött és egy páncélautó. A tankokat hagyták elmenni, de a páncélautóra minden irányból tüzet nyitottak. Kilőtték gumi-kerekeit és úgy látszik a vezetőjét is találat érte, mert pontosan az Üllői út és a Körút kereszteződésében megállt. Valaki benzines üveget dobott rá, ami a felső peremét érte úgy, hogy a benzin egy-része a páncélautó belsejébe esett, a másik része kívül, az oldalán folyt szét. A benne levő oroszok nem merték felemelni a fejüket, mert aki azt tette, a rázúduló golyózáporból holtan esett vissza a többiek közé. Az autó tetejére felszerelt gépfegyvert sem tudták használni, mert az első halottjuk valószínűleg a gépfegyver ke-zelője volt.

Egyszerre halálos csend lett a környéken. Minden fegyver el-hallgatott. A sarkon lévő hirdetőoszlop mögül egy öreg bácsi ti-pegett elő, nagykabátja majdnem a bokájáig ért és spárgával volt megkötve a derekán. Lassú lépésekkel odament a páncélautóhoz, két kezét előretartva, egyikben gyufásskatulyát, másikban 5-6 szál gyufát szorongatva. Amikor elérte a páncélautót, meggyűj-totta a benzint, ami azonnal lángra lobbant. Ő pedig megfordult és mint aki jól végezte dolgát, ugyanolyan lassú, tipegő léptekkel visszament a hirdetőoszlop mögé.

A tömeg ordított: „Ég a páncélautó! Éljen a szabadság! Rusz-kik haza!” Azonban mind többen és többen kiáltották, hogy ment-sük meg a gépfegyvert. Az oroszok már mind halottak voltak, s így a tömeg ismét kijött az utcára. Néhányan közel mentek a pán-célautóhoz és a kabátjaikkal próbálták a tüzet eloltani. A Ferenc körúton, alig 50-60 méterre volt egy homokos láda, ami tele volt homokkal, amit a villamosok fékezésére a sínekre szórva hasz-náltak. Emberek levetve kabátjaikat, a nők bundákban, sokan mindent kiszórva retiküljükből hordták a homokot, hogy eloltsák

a tüzet és megmentsek a gépfegyvert, amit percek alatt meg is tettek. Mindenki ölelgette, csókolgatta az öreg bácsit. Hihetetlen volt az az öröm. Az első komoly siker sokakból sírást és kacagást váltott ki. A zsákmány a gépfegyveren kívül 9 géppisztoly és 2 pisztoly volt, valamint néhány láda lőszer. Ezek a géppisztolyok is onnan vannak, a mi karabélyainkat oda adtuk olyan embereknek, akik fegyvert akartak. Most pedig mindenki, akinek még nincs fegyvere, azt keres Budapesten.

Tudtuk, hogy a páncélautó megsemmisítését retorzió követi. Tehát szétnéztünk a környéken, hol van egy olyan hely, ami páncélos és gyalogsági támadás ellen jól védhető és ugyanakkor a visszavonulást is biztosítani tudjuk, ha éppen sor kerül erre. A Kilián laktanyával szemben van a Corvin mozi, ami 4-5 emeletes épületekkel van körülvéve. A Körútra és az Üllői útra olyan szűk utcákkal, melyekbe egy tank sem tud befordulni. A mozi mögött van egy benzinkút és a közvetlen szomszédja a Práter utcai iskolának, ami most üresen áll. Ezt az épületcsoportot jól lehet védeni és az Üllői út és a Nagykörút kereszteződésében igen fontos stratégiai pontot képvisel.

A páncélautó megsemmisítésének és a gépfegyver megmentésének a híre hamar elterjedt a környéken és erre még több fegyveres srác jött oda. Mindenki elismerte, hogy a Corvin köz olyan hely, ami alkalmas a védelemre és elhatároztuk, hogy itt maradjunk. Voltunk vagy százan akik fegyverrel rendelkezünk és kisebb-nagyobb csoportokban állandóan jöttek újabb fegyveresek. El kellett osztani őket, hogy ne mind egy helyen legyünk. Egy nagyobb csoportnak mondtam, hogy menjenek fel a Kilián laktanyába és a Körútra néző felső emeleti ablakokat foglalják el. Egy másik csoportot a szemben lévő épület emeleteire küldtem. Egy szóval, jól védhető tüzelőállást csináltunk a srácoknak. Bandival feltörtük a benzinkút lakatját és a srácok hoztak vagy 50 üres üveget, amiket megtöltöttünk benzinnel. Tehát már saját benzines-üvegeink is voltak. Ezeket is széthordták az emeleti ablakokban lévő srácoknak. A Corvinban maradtunk vagy 40-en, mi is felmentünk az emeletekre. Azokat az ablakokat foglaltuk el, amelyek a Körútra és az Üllői út kereszteződésére néztek. Vártunk. Úgy 4 óra lehetett, amikor szájról-szájra adják: „Két tank a Borárosról!”.

Bandival a József körút 82 ben, egy második emeleti ablakban voltunk és én is kiáltottam, hogy: „Ne lőjj, ameddig az első lövés

el nem hangzik!" Ez is szájról-szájra ment. Tudtam, hogy hol vannak a fegyveresek és beengedtük a két tankot a kereszteződésig. A tankok fedezékében vagy 40 orosz katona is jött, tehát már gyalogságot is bevetettek ellenünk. Azon csodálkoztam, hogy az orosz hadvezetés milyen ésszerűtlen, hiszen mi jól védett helyről tudtunk löni, az orosz gyalogság pedig az utcán tökéletes célpontot szolgáltatott. Sajnálatom őket, de a mi halottjaink és sebesültjeink jutottak eszembe. Meghúztam a géppisztolyom ravaszát, amire olyan lövöldözés kezdődött, amelyet csak a háborúban hallottam. A gyalogság a tankok alatt próbált menedéket keresni, a tankok viszont igyekeztek kihúzni a tűzből. Amire átértek a kereszteződésen, gyalogság már nem volt. Holtan, szanaszét hevertek az úton. Az ablakokból néhány benzines üveg is repült a golyózáporban. Az egyik tank kigyulladt, a másik pedig elhúzott a Körúton előttünk és elment. Az égő tank felső csapóajtója kinyílt, de a ruszki még derékig sem bújhatott ki, mert vége volt. Mindenholnan kapta a golyót. Alig 50-60 méterre a Corvin köztől megállt és a benne lévő legénység benne is égett. Olyan diadalordítás rázta meg, a környéket, hogy az épen maradt ablakok most ebbe remegtek bele. Néhány perc elteltével jöttek a mentők és a tűzoltók. A mentők vagy nyolc sebesültet vittek a kórházba, de három halottunk is volt. Az oroszok viszont mind ott maradtak és 40-50 géppisztollyal növelték ismét tüzerőnket. A tankban lévő lőszert is mind kiszedtük és behordtuk a mozi előcsarnokába.

Este 8 óra felé hazajöttünk, mert tudtuk, hogy jössz, és vártunk. Csak Bálint volt itt, aki velünk jött vissza a Corvinba. Ő ott maradt és kért, hogy siessünk vissza.

— Hát mire várunk? — kérdeztem. — Már majdnem 4 óra van. Induljunk.

Magdi becsomagolt valami ennivalót, hogy vigyük el Bálintnak és Ernőt minden tiltakozása ellenére lefektettük. Ha tud, majd a délelőtti folyamán bejön a Corvin közbe ahol megtalál bennünket. Ödön, Bandi és én elindultunk gyalog Budapestre. Őszintén irigyeltem bátyáimat, mert ők már átestek a tűzkeresztségen és mindkettőjüknek géppisztolya is volt. Nekem nem volt semmilyen fegyverem és kitüntetésnek éreztem amikor hol az egyik, hol a másik átadta a géppisztolyát, hogy én vigyen. Vigasztaltak, hogy rövidesen nekem is lesz, csak tudjam majd használni. Néhányszor fegyveres srácok megállítottak bennünket, de amikor megmondtuk, hogy hova megyünk, többen csatlakoztak hozzánk, ugyanis a Corvin köznek már egész Budapesten híre volt. Hiába kértem fegyvert tőlük, attól senki sem akart megválni. A Boráros téren azonban egy 30-35 év körüli férfi nekem adta Mauser puskáját, két zsebre való tölténnyel. Ő haza ment lefeküdni. Azt mondta, hogy amikor felébred, majd szerez magának másik fegyvert és hogy a puskának úgysem kell az alvás. Olyan boldog voltam, hogy megcsókoltam a puskámat és alig vártam, hogy én is átessek a tűzkeresztségen. Ahogy a Corvinhoz közeledtünk mind sűrűbben állítottak meg bennünket és az út végét már kiabálva tettük meg: „Magyar, ne lőjj!” Felmentünk a József körút 82-be, a második emeletre, ahol a délután folyamán bátyáim foglaltak tüzelőállást. A két szobának négy ablaka nézett a Körútra és a 10-12 srác közül csak kettő volt az ablakoknál. A többi a fotelekben, a földön és egy diványon aludt. Ödön és Bandi elmentek Bálintot megkeresni, én ott maradtam a srácokkal. Mondták, hogy keressek én is egy fekvőhelyet valahol, mert ha szükség lesz rám, úgyis felébreszt a fegyverek hangja.

Nyolc óra körül lehetett, amikor a srácok felébresztettek. Egyikük már korábban lement a Corvinba, ahol öregasszonyok és

emberek osztogtatak ennivalót a felkelőknek. Nekem is hoztak egy almát és egy nagy szelet zsíros kenyeret, újságpapírba csomagolva. Megettem és közben beszélgettünk a srácokkal. Egy besz-kártos, 3 katona és vagy 6 fiatal 16-18 év körüli gyerek volt a két szobában. Senki sem tudta a másik nevét és nem is kérdezte, mert ez valóban nem volt fontos. Bajtársak voltunk és az volt a lényeges. Mindenkit valamilyen külső ismertetőjel szerint hívtunk és akkor hamar mentek a keresztelesek. Beszkártos, Szeműveges, Mici-sapkás, Kalapos, Kiskatona, Csonkakezű, Hosszú és így sorba olyan neveket adtunk egymásnak amelyek legjobban ráillettek viselőjére. Egy-egy név rajta is maradt az illetőn és soha senkinek nem jutott eszébe, hogy tiltakozzon az új neve ellen. Engem „Bajusz-nak” hívtak és ez a név rajtam is maradt végig. A gyerekek közül ketten voltak ipari tanulók, a többi gimnazista vagy első éves egyetemi hallgató volt. A Kiliánból megszökött munkaszol-gálatos katonáknak most volt először fegyver a kezükben. Ebben a csoportban többen voltak olyanok, akik már 24-én délelőtt jöttek erre a környékre, amikor a páncélautót megsemmisítették. Ők már átestek a tűzkeresztségen. Lelkesen, hangos szóval mesélték el ők is az előző napi támadások visszaverését. Az ablakon kinézve bal-ra, láttam a kiégett páncélautót és jobbra, egy kicsit feljebb a Kör-úton, a kiégett tankot. Halottakat azonban nem láttam sehol, mire a srácok megmagyarázták, hogy az éjszaka folyamán vöröske-resztes orosz teherautók jöttek és összeszedték a halottjaikat. Senki sem bántotta őket.

A környéken uralkodó csendet most egy messziről jövő kiáltás verte fel, amelyet átvéve négyszer-ötször megismételve mind kö-zelebbről és közelebből hallottunk:

„Egy tank és két teherautó a Borárosról!” A Beszkártos ment az ablakhoz és ő is kiáltotta: — Egy tank és két teherautó a Borá-rosról! Vagy háromszor még megismételték. Csőre töltöttünk és mindenki helyet keresett magának az ablak előtt. Vártunk. Ödön rontott be a szobába és mondta, hogy a Kiliánban ÁVO-sok van-nak, az Úllői úti részt foglalták el. Oda is küldött egy felkelő cso-portot, akiknek csak a fele jött vissza. A többiek fogságba estek. Most azonban ezt a támadást kell visszavernünk, majd utána me-gyünk a bajtársakért a Kiliánba.

— Öcsém, — szólt nekem, vártad, hogy átéss a tűzkeresztségen. Hát most itt az alkalom. Vigyázzatok, húzódjatok le, ne adjatok célpontot a ruszki-knak!

Éreztem a szívemet, ahogy a torkomban dobogott. Az a szó, hogy félelem, nem fejezi ki azt, amit éreztem. Azt hiszem, hogy azokra az érzésekre nincs is megfelelő kifejezés a szótárban. Az oroszok azonban jöttek és a Ferenc körúton már lőtték is őket. A tank, amelyik elől jött minden irányban lőtt 76-os lövegével, és két gépfegyverével pásztázta az ablakokat. Most már mi is lőhetünk, mert elérték a kereszteződést. Láttam a tank ágyújának a csövét pontosan felénk fordulni. Felordítottam: — Feküdj! A lövedék a felettünk lévő emeletet érte, csak vakolat esett ránk a plafonról. Visszamentünk az ablakhoz, amikor láttuk, hogy orosz katonák szökdösnek fától-fáig és kaputól-kapuig. Ruszki gyalogság! Az egyik kapualjban megláttam egy orosz fejet, ahogy az utat nézte. Céloztam és meghúztam a Mauser puskám ravaszát. Láttam, hogy az orosz katona kiesett a járdára. Borzasztó érzés vett erőt rajtam, de ez már nem félelem volt. A félelem elmúlt, ahogy a harc megkezdődött. Az a tudat, hogy én egy embernek oltottam ki az életét olyan érzést keltett bennem, amit a halálos ellenségemnek sem kívánok. Sírtam és visszahúzódtam a hátsó fal mellé. Nem sokáig lehettem ott, mert a srácok elkezdtek kiabálni: — Bajusz, ne sírj most! Jönnek a ruszkek! Majd ha visszavertük a támadást, lesz időd sírni. Gyere adj nekik! Ők támadnak, mi csak védekezünk. Ha ők nem támadnának, nem folya a vér. Nekünk azonban tartani kell a Corvint!

Visszamentem az ablakhoz. A tank, pontosan alattunk volt és alig lépésben haladt előre. Minden irányba szórta a tüzet a lövegéből és a gépfegyvereiből. Már kapott néhány üveg benzint, de nem égett. Volt egy láda kézigránátunk és egyiket a másik után dobtam rá, de nem robbantak. Ödön előszedte a zsebkendőjét, egy benzines üveg dugóját kivette és benzint öntött a zsebkendőre. A zsebkendő sarkát becsavarta a dugóba és úgy tette vissza az üvegbe, hogy a benzines zsebkendő, mint egy zászló lobogott az üveg oldalán. Meggyújtottam a zsebkendőt és az egyik katona aki tartotta az üveget, már dobta is. Telitalálat! A tank, amelyik már kapott vagy 5 üveg benzint, lángralobbant. Tüzelése megszűnt és gyors iramban menekült. Alig 100 méterre azonban megállt, és néhány orosz katona ugrált ki belőle égő ruhával. Amire földet értek, lefeküdtek és többet nem mozdultak. Minden irányból golyózápor hullott rájuk. Mind a két teherautó felszaladt a járdára és megállt. Vezetőit találat érte. Az egyik után 76-os löveg volt kötve. (2. kép) A teherautók valamilyen csoda folytán nem robban-

tak fel, pedig tele voltak lőszerrel. Az egyik a 76-os löveghez tartozó peszgránáttal, a másik gépfegyverhez és géppisztolyhoz való töltennyel volt megrakva. Ötven-hatvan karabélyt és géppisztolyt szedtünk össze a halott oroszok mellől, amelyeknek lehetetlen gyorsasággal akadt új gazdájuk. Olyan forradalmárok és munkaszolgálatosok, akik fegyverre vártak. A Corvin köz tüzereje ismét erősödött.

Csend lett a környéken. Csak az Üllői útról hallatszottak néha lövések és rövidebb-hosszabb géppisztoly sorozatok. Azt viszont ami a Körúton volt, nyugodtan lehetett halálos csendnek nevezni. Orosz halottak heverték mindenhol. Sajnáltam őket, de a bajtársak szavai jutottak eszembe: „Ők támadnak, mi csak védekezünk. Ha ők nem támadnának, nem folya a vér”.

Gerő Ernőék hívták be az oroszokat, hogy néhány gazembernek az uralmát biztosítsák, ha kell, a nemzet lemészárlása árán. Hát, ha az oroszok belementek ebbe a játékba és most ők húzzák a rövidebbet, az nem a mi bűnünk. Ez a mi hazánk és ezt nekünk kötelességünk megvédeni. Édesanyám egyik szerzeményének a refrénje jutott eszembe, Reményik Sándor versét zenésítette meg: „Meghalunk, de előbb megfizetünk érte”. Úgy is van! Most nem a mi életünk a fontos, hanem a magyar nemzet szabadsága.

Beszélgettünk a fiúkkal és úgy éreztem, hogy valami magyarázatot kell adjak az előbbi sírásomra. Amikor szóba került, az egyik gyerek megkérdezte, hogy azt hiszem, én vagyok az egyedüli aki ezen átment? Ő is, és valószínűleg mindenki, amikor az első halottját meglátta, úgy érezhetett mint én. Ez azonban harc! A házáért! Hogy mondtad az előbb? Meghalunk, de előbb megfizetünk érte!... Egy másik srác szólalt meg és azt mondta, hogy az nem baj, ha meghal. Most csak az a fontos, hogy sok szolgálja legyen a más világon. Emlékszel Lehel kürtjére? Az biztos, hogy nem adom olcsón az életem! Keservesen megfizetik!

A reggeli harcokban a mi veszteségünk egy súlyosabb és két könnyebb sebesült volt. A súlyosabb sebesült srácot elvitték a kórházba, a két könnyebb sebesültet bekötözték és maradt. Ödön ment le a Corvinba mindjárt a harcok után és küldte a mentőket. Még most sem jött vissza, pedig már több mint fél órája elment. Ernőt, Bandit és Bálintot láttam az ablakból, amikor vagy 20 felkelő társaságában leszerelték a 76-os löveget az orosz teherautóról és behúzták a Corvinba. Fegyveres és fegyvertelen srácok a két teherautón lévő lőszert is behordták a mozi előcsarnokába.

2. kép

A teherautókat később lőtték szét az orosz páncélosok.

Az idő délhez közeledett és az utóbbi fél órában egy-egy ágyúlövést is hallottunk az Üllői út irányából, de tankot nem láttunk egyet sem. Mondtam a srácoknak, hogy én is lemegyek a Corvinba, megnézni mi van ott.

Amikor befordultam a Kisfaludy köz sarkán, egy harcost láttam a járdán feküdni élettelenül. Aligha lehetett 17 éves. A 2-es számú ház előtt másik három gyerek volt kiterítve. Ödönt kerestem, akit a benzinkútnál találtam meg. Üvegeket töltött, többen segítettek neki. Frotír törülközőkből szakítottak le két ujjnyi széles csíkokat és azokat kötötték az üveg nyakára. A benzinkút mellett volt a 76-os löveg is. A Kilián laktanyában ÁVO-sok vannak és már reggel óta lövöldöznek. A löveget is azért hozták ide, hogy vagy hármat-négyet odapörköljenek nekik. Bandit is majdnem meglőtték. Szerencséje volt, mert ahogy szaladt az Üllői úton a fal mellett, a golyók előtte a falba csapódtak és csak vakolattal telt meg mind a két szeme. Nem látott semmit, a bajtársak vitték be a segélyhelyre, ahol Doki kimosta a mészport. Most is ott van.

— Fiúk! szólt Ödön, — tudjátok csinálni nélkülem? Ugy kös-
sétek azt a rongyot az üveg nyakára, mintha csokornyakkendő
lenne. Később majd visszajövök. Töltsetek meg minden üveget.
Elég, ha minden negyedike köttök rongyot. Ha valaki jön ben-
zinért, adjatok neki és mutassátok meg, hogyan kell használni.

Közben a srácok ruháskosarakban üres üvegeket hoztak.
Mondták, hogy amikor bekopognak egy-egy lakásba és üres üve-
geket kérnek, a télire eltett paradicsomot is kiöntik a háziasszo-
nyok és mindenhol kapnak üveget, mikor elmondják mihez kell.

Bementünk a segélyhelyre, ahol megismertem Dokit és Pufit,
két orvosunkat; Zsuzsát, Erzsit és Kócost, akik most az orvosok-
nak segítettek, míg nem volt harc. Bandi már teljesen rendbe jött
és ő is elmondta, hogy mi történt. Az ágyakon vagy 15 sebesült
feküdt, de egyik sem volt súlyos. Vagy 10-et, akik súlyosak voltak,
már elvitték a kórházba.

Amikor kijöttünk a segélyhelyről, a mozi előtt egy kis csoportot
láttunk. Odamentünk. Két 13-14 éves lány és egy öreg néni, zsíros
kenyeret osztogatott a harcosoknak egy ruháskosárból. Mi is
kaptunk egy-egy jó karéj zsíros kenyeret, zöldsaprikával. A mozi-
ból is és a környező épületekből is jöttek forradalmárok és a ruhás-
kosár tartalma hamar elfogyott. Az ennivaló mellé egy kis biztatást
is kaptunk az öreg nénitől, aki elmondta, hogy két unokájával,
ők is tenni akarnak valamit a forradalomért.

Ödön és Bandi körülvittek, hogy megmutassák a Corvin közt.
Az egészet. A Práter utcai iskolába is bementünk, ahol vagy 150
felkelő tartózkodott. A pincében megmutatták a konyhát, ahol
400 embernek lehet főzni. Ödön egyetemista korában járt ide ét-
kezni. Az iskolában ismertem meg Jutkát, akiről a fiúk azt mond-
ták, hogy orvosnő. Géppisztoly volt a vállán. Beszélgettünk. El-
mondta, hogy a 6 hónapos kisfiát elvitte a nővéréhez és férjével,
Attilával jött a Corvinba. Amikor megkérdeztem, hogy miért nem
megy a segélyhelyre a sebesültek mellé, azt válaszolta, hogy most
doktorált és semmi gyakorlata nincs. Rábeszéltem, hogy legalább
a harcok szünetében menjen be a segélyhelyre Doki és Pufi mellé,
segíteni nekik. A géppisztolyától azonban semmiképpen sem akart
megválni.

Rengeteg tennivaló volt és úgy láttam, hogy egy kicsi szerve-
zéssel meg lehet oldani olyan dolgokat, amik fontosak és jobb
körülményeket biztosítanak bajtársainknak. Bandinak mondtam,
hogy menjen el a Közvágóhídra, ahol a háború alatt inaskodott

és próbáljon szerezni húst. Hozzon szalmát is, hogy a moziban és a tantermekben a földre leszórva, azon fekhessenek embereink. — Vigyél magaddal néhány srácot és fogjál valahol egy teherautót — mondtam.

Bandi elment és mi kerestünk egy szakácsot. Egy 25-26 év körüli ember jelentkezett, hogy ő a honvédségnél főzött. Nagyszerű! Leküldtük a menzára, készüljön fel, hogy amire megjön a főzni-való, azonnal hozzá tudjon kezdeni a munkához. Ernő és Bálint jött velünk szemben. A löszert behordták, az egész a mozi épületében van. Ernőnek mondtam, hogy van szakács, Bandi elment húsert, most kenyér kellene. Menjetek el, keressetek egy péket és mondjátok neki, hogy a Corvinistáknak kell. A harcok után majd kifizetjük neki. Hozzatok vagy 25-30 kétkilósat.

A benzinkúthoz mentünk, ahol úgy fogytak az üvegek ahogy töltötték őket. Minden emeleten ahol felkelők tartózkodtak benzin is volt. A 76-os löveget Falábú Jancsi kezelte, négyen segítettek neki. Megkérdeztem, hogy kell-e még segítség? Nem kellett, de azt mondja Jancsi, hogy a löveg nincs jó helyen. Minden lövés után elmozdul és csak az Úllői utat védi. A Körútra kellene hogy nézzen, mert onnan jönnek a tankok. Jancsi azt is említette, hogy a Kiliánba valami „Hosszú ezredes” jött, öt tankkal. Négy elment, egy befarolt a Kilián bejáratába, amelyikből a Hosszú ezredes szállt ki. Azóta, hogy megjött, csend van.

Kora délután volt, amikor kiáltásokat hallottunk. „Négy páncélos a Borárosról!” Ismét szájról-szájra ment a kiáltás. A fordalmárok percek alatt eltűntek az épületekben, a mozi és az iskola kiürült. Mindenki elfoglalta a helyét, csak mi nem tudtunk már visszamenni a József körút 82-be, mert az oroszok borzalmas tűz alatt tartották a Körutat. Ödönnel az átjáróba mentünk, ahol volt már néhány srác. Az Úllői úton is jött két tank és egy páncélautó, de nem nagyon nézegethettünk ki, mert a Kiliánból megint lőttek. Ketten csak a Kilián ablakait figyelték, s néha odalöttek. Az egyik elszaladt néhány benzinesüvegért és kézigránátért. Az oroszok a páncélautóból lőttek a legjobban, amely nagyon lassan jött, mert mind a két első kereke ki volt löve. Ödönnel mondtam, hogy menjen fel valamelyik emeletre, onnan könnyebb a benzines üveget ledobni. Két tank már elment előttünk, az egyik kapott néhány benzinesüveget és égett. Hirtelen hatalmas robbanás rázta meg a levegőt. Abban a tankban amelyik égett, felrobbant a löszer. A forgótornya, miután vagy 20 métert repült, ráesett az első meg-

semmisített páncélautóra és ott mindent összetört. (3. kép) A páncélautó ekkor megtorpant és láttam, hogy alig 15 méterre van tőlem. A másik oszlopnál lévő felkelő egyszersak kihajolt és egy kézigránát dobott. Behúzódtam az oszlop mögé, hogy ne érjen repesz, de a robbanás nagyon tompán hangzott. A kézigránát beesett a páncélautóba és ott robbant. Átszaladtam a sráchoz, aki kinyírta a páncélautót és megöleltem. A másik tank elment. Az Üllői úton csend lett, csak a Kiliánból kaptunk egy-egy lövést. A Körúton azonban dörögtek a kézfegyverek és a tankok 76-os lövegei. A mozi elé szaladtam, ahol egy lány állt pontosan a Kisfaludy köz közepén és onnan adott le rövid sorozatokat egy tankra. Megálltam a sarkon, a fal fedezett, s rákiáltottam a lányra, hogy jöjjön hozzám. Amikor odajött, megmutattam, hogy innen a fal mellől jobban lehet löni, mert a géppisztolya csövét még neki is támaszthatja a falnak és ugyanakkor védve is van. Kézigránát leszátkította egy tank hernyótalpát és a tank csak addig tudott menni, amíg le nem szaladt a hernyótalpról. Most ott volt alig 10 méterre a Kisfaludy köz bejáratától és minden irányba tűzelt a lövegével és gépfegyvereivel. Azt is mondták, hogy négy halott van a Kisfaludy köz 2. negyedik emeletén. Ahonnan benzinnel meg lehetne semmisíteni a tankot, de senki sem akar oda menni.

Ödönt láttam jönni és kiáltottam neki, hogy hozzon egy láda benzinesüveget. A 2-es számú ház bejáratánál is voltak néhányan, akik szintén elmondták a helyzetet és megmagyarázták, hogy a négy halott miatt nem akarnak odamenni. Ödön megjött a láda benzinnel és felmentünk a negyedik emeletre. Ketten jöttek velünk, hozták a benzint és megmutatták, melyik szobának van két ablaka, közvetlen a tank fölött. Az ajtóban azonban egy kis „családi” jelenet játszódott le. Ödön megfogott és nem engedett be az ajtón. Azt mondta, hogy én még fiatal vagyok, nekem még élni kell. Ő megy be.

„Te Ödön, — válaszoltam — te vagy a legidősebb a családban és neked kötelességed van az öcséid iránt. Ne félj, még sokat fogok veszned veled.” Benyomtam az ajtót, amit belülről egy felfordult fotel nem engedett kinyílni. Akkor rés azonban volt, hogy bemászhattam rajta és odébb toltam a fotelt, a srácok már hozták is a benzinesüveget. Ödön meglocsolta benzinnel az üveg nyakán lévő rongyot és meggyújtotta. Átmásztam a felfordult fotelen és amikor a szoba közepe felé értem, éreztem, hogy a szőnyeg süllyed alattam. Ösztönösen felemeltem az üveget a fejem fölé és leestem

3. kép.

A forgótorony nélküli T 54-es. Jobbra a Corvin és az Üllői út közötti átjáró látszik.

az alattunk lévő lakás ebédlőjébe. Esés közben a dugó kiesett az üvegből és az égő benzin végigömlött a hátamon. Ödön azt kiáltotta fentről, hogy vessem le a gumiköpenyt. A benzines üveg azonban még mindig a kezemben volt. Odaléptem az ablakhoz, láttam a tankot alattam és rádobtam az üveget. Ezután gyorsan levetettem a gumiköpenyt, amit Ödön aki utánam ugrott húzott le rólam. A fiúk fentről ledobtak még három üveget, amiket Ödön elkapott és dobta nekem az ablakhoz. Az első üveg találatát nem láttam, de hallottam az ordítást, amit a srácok végeztek: — Ég a tank! Kapott még három üveg benzint, melyeknek kanócat már nem kellett meggyújtani. Néhány perc múlva a Körúton is csend lett, csak a diadalordításokat lehetett hallani.

Amikor lejöttünk az emeletről, vagy ötvenen vártak bennünket. Azt a boldogságot, örömet amit ezek az arcok sugároztak, nem lehet leírni. Öleltek, csókoltak és gratuláltak. Gondoltam, hogy úgy örülnek ők is, mint ahogy én örültem, amikor bajtársunk bedobta a kézigránátot a páncélautóba. Most megnyertünk egy másik csatát és ha így folytatjuk, a forradalom győzelme is biztosítva lesz.

Ödön elment és én bementem a segélyhelyre, hogy megérdeklődjem a mi veszteségeinket. Öt halott és vagy egy tucat könnyebb-súlyosabb sebesült. Az egyik gyerek combjából akkor szedett ki

Doki egy repeszdarabot, minden érzéstelenítő nélkül. A srác egy összecsavart rongyot harapott és még csak nem is jajgatott. Doki be akarta küldeni a kórházba, de ő tiltakozott:

— Nincs nekem semmi bajom, minek mennék én a kórházba? Most itt van szükség rám! Nem megyek sehova! Itt maradok! Doki, légy szíves, engedd, hogy maradjak!

Leszállt az asztalról, amin Doki a műtétet végezte és sántikálva az ajtó felé bicegett. Egyszer csak elkezd kiabálni: — Hol a puskám?! Ki vitte el a puskámat?!

A segélyhelyen mindig voltak fegyvertelen felkelők, akik várták a sebesülteket, s ha a Doki vagy Pufi egyszer valakire azt mondta, hogy a kórházba megy, annak a fegyverét máris vitték. A gyerek puskája is eltűnt és az, akinek a combjából néhány perccel ezelőtt érzéstelenítő és jajszó nélkül kivették a repeszt, most elkezdett sírni. Nem a sebesülése és a fájdalom, hanem a puskája eltűnése csalta ki a könnyeket a szeméből. Hiába vigasztaltuk, hogy majd szerzünk másikat, neki most kellett fegyver. Odaadtam neki az én Mauser puskámat, ami megvigasztalta. Én azonban ott maradtam fegyver nélkül. Egy eltört tusájú orosz gépkarabély szuronyát szereltem le és dugtam a csizmám szárába. Gondoltam ez is fegyver és amíg szerzek magamnak egy géppisztolyt, legalább van valami nálam.

Kimentem a segélyhelyről és Doki jött velem. A sebesültek el voltak látva és pillanatnyilag nem volt munkája. Beszélgettünk. A mozi előtt nagy volt a sürgés-forgás. Falábú Jancsi, Ágyús Gyurka, a csonkakezü Beszkártos, akinek a bal kezén csak két ujj volt és még néhányan, akkor húzták a 76-os löveget a benzinkút mellől, a mozi elé. Úgy láttam, hogy Ödön vezette ezt az akciót, mert neki volt a legnagyobb hangja. Igaz, hogy ő mindig nagyhangú volt. Az ágyútalpakat neki fektették a mozi lépcsőjének, tehát onnan már nem tudott elmozdulni. Ödön kötelet keresett, amit ráköthet az elsütő szerkezetre és azt a moziban meghúzódó srácok, az épületből tudják kezelni. A házmasterhez ment kötélerért, aki kétségbe volt esve. Csak nem akarnak valakit felakasztani? Ödön megnyugtatta és elmondta, hogy mire kell a kötel. A pincében találtak egy drótkötelet, amit jobb híján felkötöttek az elsütőszerekezetre. A másik végét pedig a pénztár ablakán húztak be, a pénztáros kabinba. Egy felkelőt Ödön átirányított a Valéria kávéház melletti fához és úgy csavargatta az ágyú csövét, hogy egy jó méterről bele-nézve a harcos térdeit lássa. Tudtuk azt, hogy az oroszok csak

repsz lövedéket hoztak, tehát a 76-os löveget hiába hívták páncéltörő lövegnek, mert ahhoz, hogy a páncélt áttörje, páncéltörő lövedék is kellett. A repesz lövedék azonban bőven elég volt ahhoz, hogy a tank kerekeit és hernyótalpát szétrombolja.

Mondtam Ödönnek, arról is gondoskodjon, hogy a József körút ablakaiban, legalább 150 méterre, minden épületben legyenek forradalmárok megfelelő mennyiségű benzinnel. Ha elszakad a hernyótalp, hamar kell végezni a tankkal, hogy ne tudja a löveget használni. Továbbmenni már nem tud, de sokkal veszélyesebb, ha meg van sérülve.

Dokival átmentünk a Práter utcai iskolába, ahol már ismertek és a délután folyamán nagyon megnőtt a tekintélyem. Mindenki Bajusznak szólított. Mondták, hogy ott is van néhány könnyebb sebesült. Kértem Dokit, hogy mint rangidős, Jutkát vagy Pufit, aki még mindig egyenruhában volt, (orvos főhadnagy) telepítse át az iskolába. Jutka jött át, még aznap este és berendezkedett az egyik tanteremben. A Kisfaludy utcából, egy másik munkásszállásról hoztak a srácok vagy 15 ágyat, szalmazsákokat. Tehát már két segélyhelyünk volt.

Lementünk Dokival a menzára, ahonnan finom ételszag csiklandozta az orrunkat. Bandi már régen megjött a Közvágóhídról, hat fél disznóval és szalmával. Ernő és Bálint két fiút toborozva maguk mellé, négy zsák kenyeret hoztak. A szakács is talált segítséget, néhány asszony és lány személyében. „Disznópörkölt lesz a vacsora és fél óra múlva kész”, — mondta. A konyhán minden felszerelés megvolt, azokon akik itt dolgoztak, fehér köpenyek és kötények voltak. Néhányan az ebédlőben lézengtek. Éhesek voltak és várták a vacsorát.

Mi is leültünk egy 23-24 éves göndörhajú szőke fiatalember mellé és beszélgettünk. Negyedéves orvostanhallgató volt, Szabónak hívták. Voltak vagy harmincan a csoportjában, többségben diákok. Ő volt a parancsnokuk. Ott lakott nem messze és már az elejétől a Corvinban harcolt.

— Ismered jól a környéket? — kérdeztem.

— Persze, hogy ismerem, hiszen itt nőttem fel, — válaszolta.
— Miért kérdezed?

— A Corvin, mint ahogy láthatod, nagyon jól tartja magát. Eddig még minden támadást visszavertünk és óráról-óra erősödünk. Nemcsak fegyver és lőszer dolgában vagyunk jól ellátva, amit az oroszok hoznak, hanem emberek is jönnek állandóan ki-

sebb-nagyobb csoportokban. Nagyon fontos feladat lenne ami megoldásra vár és azt hiszem te tudnád a legjobban megoldani. A Corvin körül jó őrseget kellene szervezni, megbízható személyekből. Felállítani egy őrszádot, hogy ellenőrizni tudjuk a környéket éjjel nappal. Vállalod?

— Természetesen, hogy vállalom. Ez valóban nagyon fontos. Máris megyek és beosztom az embereimet, — helyeselte.

— Várjál, egyél először hiszen percekben belül itt a vacsora. Utána pedig küldd le a többieket, hogy ők is egyenek — ajánlottam neki.

Vacsora után Dokival felvittünk egy tál pörköltet a segélyhelyre majd átmentem a moziba, ahol közöltem a bajtársakkal, hogy inkább két csoportban menjenek vacsorázni. Az ágyú már fel volt állítva és a kezelőszemélyzet is készen állt. Gyakorlatoztak. Ágyus Gyurka mondta, hogy 20 másodperc alatt újra van töltve, de ez még nem jó. Addig gyakorlatoznak, amíg 10 másodperc alatt tudnak majd újratölteni.

Késő este volt, amikor Szabóval, az őrszázad parancsnokával a moziban találkoztam, ahol a srácokkal beszélgettem. Bandi által a Közvágóhídról hozott szalmán sokan már aludtak. Fia-talok, fiúk, lányok és közöttük elvétve néhány idősebb is. Szabó mondta, hogy az őrség a helyén van. Úgy osztotta be őket, hogy minden három órában van váltás. Hívott, hogy menjek, nézzem meg őket.

Végigmentünk a Körúton, ahol minden 60-70 méterre: „Állj, ki vagy” felkiáltással állítottak meg bennünket. Néhány percet minden őrrel beszélgettünk. Az épületek ablakaiból is kiszóltak, hogy mi van? Velük is beszélgettünk. A vacsora híre hamar elterjedt és mindenkinek jutott. Szóltam a harcosoknak, hogy egy ember kivételével, aki az ablaknál marad, mind menjenek aludni. Váltsák egymást. Mindenhol megkérdeztem, hogy van-e elég lőszerük, benzinesüvegük és kézigránátjuk? Ha nincs, menjenek a moziba, mert ott kapnak. Mondtam nekik, hogy soha ne menjenek egyszerre enni a menzára. Fele a csoportnak mindig legyen a helyén, mert soha nem tudjuk, mikor támadnak az oroszok.

Majdnem a Rákóczi térnél mentünk át a Körút másik oldalára és jöttünk vissza a Corvin felé. Mindenki a helyén volt és a hangulatból azt vettem ki, hogy nem kell félteni ezeket a gyerekeket. Nagyon jól tudják, hogy miről van szó.

Felmentünk a József körút 82-be, ahhoz a csoporthoz ahol én is kezdtem. Tudták, hogy mindenbe belelőttem az orrom. Szervezek! A Beszkártos, aki ennek a csoportnak a parancsnoka volt, elmondta, hogy milyen öröm volt mindenkinek, amikor látták a tankot égni. Figyelmeztettem, hogy holnap minden tankot kinyírunk, ami a Körúton jön. A 76-os löveg be van állítva a mozi elé és szétlövi a hernyótalpakat. Készüljenek fel, legyen elég benzines-üveg és kézigránát. Ne hagyják, hogy sokáig lövöldözzön. „Adjatok neki benzint. Olyan lesz minden tank, mint egy sebzett vadkan. Minél előbb végeztek velük, annál kevesebb veszteséget tudnak okozni nekünk.” A Beszkártos mondta, hogy van három láda benzinjük és kézigránátjuk is elég. A tankok azonban nem holnap, hanem ma jönnek, mert már közeledünk a reggeli 4 órához.

Szabóval végimentünk a Ferenc körúton is, ahol az őrség szintén jól elhelyezve a helyén volt. Mindenhol ketten voltak és néha a másik is aki aludt, felébredt közeledésünkre. Öt óra lehetett reggel, amikor visszamentünk a moziba. Szabónak gratuláltam, mert valóban elsőrendű munkát végzett. Mondtam neki, hogy feküdjön le, aludjon amíg lehet.

A Corvin közben is minden sarkon és majdnem minden kapualjban őrség figyelt. Még a segélyhely ajtajában is egy géppisztolyos állt. Mondta, hogy a Doki keres, akar velem beszélni. Amikor bementem a Doki ébren volt és mondta, hogy éjfél felé visszajött az a fiú, akinek odaadtam a puskámat. Szerzett magának egy géppisztolyt és a puskát itt hagyta. A lelkére kötötte, hogy csak a Bajusz bácsinak adhatja oda.

Korán reggel megindultak a támadások, melyek fogadására úgy-ahogy voltunk csak felkészülve. A srácok a Körúton végig jól el voltak látva fegyverrel, lőszerrel, benzinesüveggel és mindenki a helyén várt. Alig világosodott ki, amikor kiáltásokat hallottunk a Körút felől: „Négy tank a Borárosról!” Felszaladtam a József körút 82-be a második emeletre, ahol helyet szorítottak nekem is az egyik ablaknál.

Valamennyien féltünk. Gondoltuk, hogy a mai nap kemény harcokat hoz, és arra gondoltunk, hogy estére talán mi is csak egy statisztikai adat leszünk a halottak, vagy legjobb esetben a sebesültek listáján. A tankok nagyon lassan jöttek. Sokszor megálltak, pedig nagyon vártuk, hogy utána legyünk már ennek a támadásnak. Ezek a percek voltak a leghátborzongatóbbak. A várt támadások előtti idő, mintha megállt volna, a végtelenbe nyúlott. Hiába voltunk felkészülve a halálra, ezekben a lassú percekben mindenkin halálfélelem lett úrrá. Amikor benne voltunk a harcokban, akkor már nem volt időnk félni. Olyankor a harc kötötte le teljes mértékben figyelmünket és így a félelem is elpárolgott. Csak a harcra, az orosz tank megsemmisítésére gondoltunk.

A mozi előtti 76-os löveg betöltve, tüzelésre készen várt. (4. kép) Ágyús Gyurka, aki a Műszaki Egyetem hallgatója volt, a mozi lépcsője mellett egy kis szökőkút mögött állt, amelyben egy szobor formájú alak eltakarta. Jó álca ha a Körútról benéznek. A pénztár ablakából azonban jól lehetett őt látni, ahol Falábú Jancsi tartotta a kezében a drótkötelet, amelynek másik vége a löveg elsütő-szerkezetére volt erősítve. Ágyús Gyurka a jobb kezét felemelve várt és figyelte a Valéria kávéház melletti fát. Amikor az első tank eltakarta a fát, Gyurka intett a karjával és felordított:

— Tűz!!!

4. kép.

Ez a 76-os löveg október 26-án 17 lövést adott le. Babérkoszorú helyett csak a „Prolongálva” táblát akasztották rá.

A löveg megugrott és visszaesett az eredeti helyére. Telitalálat! A hernyótalp nem szakadt el teljesen, de erősen megrongálódott. A tank vezetője rákapcsolt, de 70-80 méter után, talán a hirtelen gyors iram is hozzásegítette, elszakadt a hernyótalp és a tank lefutott róla. Ekkor már égett és nem jelentett veszélyt. A lövés után Gyurka kiugrott, kinyitotta a löveg zárját és kiesett az üres hüvely. A csonkakezü Beszkártos már ott volt az új tölténnyel, melyet bal karján tartott és jobb kezével fogta a hüvely végét. Betette a lövedéket a csőbe és jobb kezével meglökte. Gyurka már a helyén volt és figyelte a fát. A Beszkártos ordította, hogy: — Kész! A löveg

zárja ugyanis, a lövedék erős lökése következtében automatikusan bezáródott. Visszaszaladt a moziba. Az első lövés után csak pár másodperc múlhatott el, amikor Gyurka másodszor is ordította: — Tűz!!! Telitalálat! A hernyótalp elszakadt és a tank majdnem a mi ablakunk alatt kezdett egy helyben forogni. Kapott vagy öt üveg benzint és ez is égett. Kiugráltak belőle az oroszok, de nem mehettek messzire a rájuk zúduló golyózáporban. Soknak égett a ruhája, amely vatta ruha lévén magába szívta a benzint. Ezek fekérté étek és összezsugorodtak. A másik két tank, melyek most értek a kereszteződésbe, elfordultak az Üllői úton balra és elrobogtak a Kálvin tér irányába. Láthatták, hogy mi történt az első két tankkal és jobbnak látták megfutamodni.

Ismét a győzelem mámore vett erőt rajtunk. Minden okunk megvolt arra, hogy örüljünk a támadás sikeres visszaverésének, annál is inkább, mert ez alkalommal nekünk még csak egy sebesültünk sem volt. Az oroszok viszont két T 34-est, a teljes személyzettel együtt vesztek.

Nem volt sok időnk arra, hogy győzelmünket élvezzük, mert ismét jöttek a kiáltások: „Három tank a Borárosról!” Azok akik kimentek a Körútra a kilőtt tankokat megvizsgálni, percek alatt eltűntek az épületekben. Mindenki a helyén volt. A 3 tank megjelent a Körúton és mint az előbbieket, ezek is nagyon lassan közeledtek. Azonban még jóval a kereszteződés előtt erős golyózáporba kerültek, ami arra készítette őket, hogy rákapcsoljanak. Közvetlen egymás után jöttek és lövegeikkel, géppuskáikkal olyan lövöldözést végeztek minden irányban, amelyet csak fegyvereik elbírtak. A süketítő fegyverroppogás, a lövegek dörgésével keverve, borzalmas hangzavart eredményezett, amihez hozzájárult a lövedékek becsapódásának robbanása is. Most azonban a félelem helyett türelmetlenség vett erőt rajtam és alig vártam, hogy közelebb jöjjenek. Amikor az első tank elért a Corvin bejáratához, Ágyús Gyurka ismét felordított: — Tűz!!! A tank megtorpant, de néhány másodperc után ismét megindult. Tüzelése azonban megszűnt. A második tank olyan közel volt az elsőhöz, hogy szinte lehetetlen volt a mozi előtti löveget újra tölteni és időben löni. A löveget kezelők azonban csodát műveltek. Ez esetben alig 8 másodperc a két lövés között. A második tank is halálos sebet és néhány benzines-üveget kapott. A harmadik tank kikerülte az előtte lévő, megsemmisített két tankot és azok fedezete mögött rákapcsolt és elrobogott előttünk. Az első két tank azonban már égett és csak egy-két

5. kép.

Három a megsemmisített szovjet páncélosokból. A felvétel a József körút 82, második emeletéről készülhetett.

oroszt láttunk kiugrálni belőlük. A harmadik tank is telitalálatot kaphatott, vagy 100 méterrel odébb lángokban égett és végleg megállt. Vége volt.(5. kép.)

Alig múlhatott 11 óra, amikor a fegyverek elhallgattak és másodszor hangzott fel a körúton a diadalordítás. A mai nap második támadásának visszaverése azonban még eredményesebb volt mint az első. Három a háromból! Később tudtam meg, hogy az Üllői úton is van egy másik megsemmisített tank. Az is teljes tűzerejét kihasználva jött és a Tűzoltó utcánál kapott néhány benzines üveget. Még a kereszteződés előtt megsemmisült. Sajnos mi is súlyos veszteségeket szenvedtünk ettől a tanktól.

Azok mondták el a történeteket, akik a Kiliánból Maléter ezredes parancsára lettek kidobva az Üllői útra, pontosan akkor, amikor ez az égő tank jött. Két felkelőt még a laktanyában Maléter a saját pisztolyával agyonlőtt és a 28 lefegyverzett bajtársunk közül csak 21 ért át a Corvinba. Hét fegyvertelen bajtársunk esett el ennek a tanknak a vad gépfegyver tüze és Maléter könyörtelensége miatt, ami azonban az ő halálos ítéletét is jelentette. Csupán a sors

íroniája, hogy ezt az ítéletet saját elvtársai hajtották végre 1958-ban rajta. Ezzel a tettükkel megpróbálják Maléter ezredet mint mártírt és nem mint hazaárulót beiktatni a magyar forradalom történelmébe. Sorsát azonban a forradalom győzelme után, egy független bíróság által hozott ítélettel sem kerülhette volna el, mert bűneiért neki is éppen úgy kellett volna felelni, mint ÁVO-s elvtársainak. Isten malmai lassan, de biztosan őrlnek.¹⁶ (6. kép.)

Sajnálunk és gyászoltuk bajtársainkat de mégis a ma reggeli két győzelem nagyon magasan tartotta a corvinisták hangulatát. A halott orosz katonák mellől hamar eltűntek a géppisztolyok és gépkarabélyok. Ezek a fegyverek ismét erősítettek bennünket. Új fegyveresek csatlakoztak a régiekhez és örömmel láttuk, hogy minden orosz támadás ahelyett, hogy gyengítene, inkább erősíti sorainkat. Védelmünknek ők hozták a fegyvert és a löszert, mi csak a benzint szolgáltatottuk. Ember anyag volt bőven, akik fegyverre vártak, mert mindegyikük úgy érezte, hogy dicsőség corvinistának lenni. Hiába zavartuk haza a fiatal 12-13 éves gyerekeket, nem mentek el. Létszámunk óráról-órára nőtt. Sokukat csak a kíváncsiság hozott oda, amikor meghallották a harcok eredményét a Corvin mozi körül. Nagyon sok kíváncsiból lett aztán hős. A Corvin köz híre bejárta Budapestet és a srácok egyre jöttek. Érdekes jelenség, hogy a bátorság éppen annyira ragadós, mint a félelem. A kíváncsiskodóknak csak néhány percet kellett beszélni egy corvinistával és látni a harcok eredményét ahhoz, hogy ő is keressen egy fegyvert magának. Corvinista lett belőle, és éppen úgy megállta a helyét, mint az „öregek”. Ha egyszer valaki átesett a tűzkeresztségen, azt már elzavarni sem lehetett onnan. Célunk pedig köztudomású volt. A magyar nemzet szabadsága! Azoknak a srácoknak, akik ezekben a napokban fegyvert fogtak, a hazaszeretet nem csak üres szólam volt, hanem azt szívük mélyén érezték. A hazáért és a szabadságért készek voltak életüket is feláldozni. Sokan meg is tették, áldott legyen emlékük.

Alig egy órás harcszünet után ismét kisebb-nagyobb csoportokban jöttek a tankok. Késő délután ért véget az oroszok támadása. Ágyús Gyurka a nap folyamán tizenhétszer kiáltotta Falábú Jancsinak, hogy: — Tűz! A 17 lövésből azonban egyetlen egy sem érte a Valéria kávéház falát. Minden lövedék oda ment, ahova küldték. Estére a Corvin köz környéke páncélos temetővé vált, melyek közé néhány teherautó és páncélautó is került. Zsákmányunk ismét szaporodott fegyverekkel, löszrel, 76-os és két lég-

6.kép.

A képen négy koporsó látható a hétből. Hármát a megsemmisített orosz tank eltakar. Ha Maléter hős volt, akkor ezek voltak az áru-
lók?

védelmi löveggel. A 76-os löveget a Práter utcai iskola bejárata elé állítottuk fel úgy, hogy az iskola bejáratának a fedezékéből lehetett kezelni. (7. kép.) Ez is a Körútra nézett. A két légvédelmi löveget behúztuk a mozi mellé, de nem használtuk. (8. kép.) A Kisfaludy utca bejáratát az Üllői útról is egy nagyobb kaliberű, 122-es löveg védte. Tehát ismét erősödtünk, és ez a tény, lelkileg is erősített bennünket. Igaz, az is hozzájárult mostani lelkie-
rőnk fokozásához, hogy Ódön valamelyik lakásban látott egy zongorát, és engedélyt kért, hogy játszon rajta. Kinyitották az ablakot és a Corvin közben valamenynyien hallottuk Ódön éneklését a zongora kísérettel. Ő is Édesanyámnak azt a szerzeményét játszotta, amelynek versét Reményik Sándor írta. Refrénjét sokan átvették a srácok közül és később is lehetett hallani valakit itt is ott is énekelni:

„Inkább vesszen el hát szívünk drága vére,
Meghalunk, de előbb, megfizetünk érte.”

7. kép.
A Práter utcai iskola előtt felállított 76-os löveg.

8. kép.

A Corvin köz belseje a két légvédelmi löveggel és az átjáróval.

Már sötétedett. Csak távolból lehetett hallani egy-egy fegyver ropogását, a Corvin körül azonban csönd volt. A Körút kövezetén szanaszét heverték az orosz halottak, s egyik-másik megsemmisített tank még mindig füstölgött. A kimerültség valamennyiünkön erőt vett, hiszen ezen a napon kaptuk még eddig a legerősebb orosz támadást. A mozi lépcsőjén ültünk néhányan és a nap eseményeiről beszélgettünk, amikor a Körútról jött egy felkelő és a szaladástól lélekszakadva, izgatottan mondta:

— A Körút másik oldalán, vagy 100 méterrel feljebb ketten bementek egy női fodrászüzletbe, hogy ott leülve megtöltsék géppisztolyaik tárját. Én is velük voltam, de nem mentem be. Az üzletben két lövés hallatszott és most ott van két bajtársunk megsebesülve. Segítség kell sürgősen, mert elvéreznek. ÁVO-sok, vagy oroszok lehetnek az üzletben.

Heten indultunk el a fodrászüzlethez, hogy kihozzuk a két sebesült bajtársat. Átmentünk a Körút másik oldalára és a fal mellett lapulva, egymás után lopózkodva közelítettük meg az üzletet. Én voltam elől. Kézigránátot nem dobhattunk be a sebesültek miatt, tehát valakinek be kell menni, hogy kihozza őket. Amikor az ajtóhoz értünk megálltam és hátraszóltam a mögöttem lévőnek:

— Bemész te, s fedezlek én, vagy menjek én, és te fedezel?

— Bemegyek én, Bajusz. Te fedezz engem, — válaszolt társam.

Átléptem az ajtó előtt, tele tárral és kibiztosított puskával, amit a kitört ablakú kirakatba helyezve letérdeltem és vártam. Amikor a fiú belépett az ajtón, vagy három méterre tőlem egy rövid géppisztoly sorozatot adott le valaki. A srác elvágódott, s én a torkolattűz irányába lőttem. Amikor a következő ment be, a másik irányból jött egy lövés. Megint a torkolattűz irányába tüzeltem. A harmadik is kapott egy rövid sorozatot, amire megint lövéssel válaszoltam. A negyedik, ötödik és hatodik bajtársam is elvágódott. Egyedül maradtam és a fegyverem is kiürült. Elmondhatatlan, borzalmas félelem lett úrrá rajtam. Olyan érzés, amit sohasem fogok elfelejteni. Félttem én máskor is, de ez más volt. Reszkettem és a hideg rázott. Halálfélelem? Lehet! Ezt azonban érezni kell, hogy valaki megértse. Azt az érzést leírni, egyszerűen lehetetlen.

Gondolataim összezavarodtak a fejemben, csak azt tudtam, hogy menekülnöm kell. Feljebb szaladtam a Körúton, s a harmadik, vagy a negyedik kapualjba húzódtam be, ahol néhány méterre tőlem egy villanykörte égett. Bántott a világosság és mintha fo-

kozta volna félelmemet. Hatalmas erőfeszitésembe került, hogy Mauser puskám tárát megtöltssem s csak a negyedik lövésre találtam el a villanykörtét, hogy sötétben maradhassak, de a sötétben is reszkettem. Az idő, mintha megállt volna, csak a szívemet hallottam puskalövésként dobogni a torkomban. Arra gondoltam, hogy az oroszok biztos elfoglalták a Körutat és a Corvint. Mindennek vége. Kidugtam a fejem a kapun és figyeltem, hogy jön-e valaki arra, és milyen nyelven beszél? Magyarul vagy oroszul? Vártam...

Egy idő után hangokat hallottam. Minden idegszálammal megfeszítve figyeltem. Magyarul beszéltek. Szólni akartam, de a torkom teljesen beszáradt, nem jött ki hang rajta. Erőlködtem, míg végre kinyögtem:

— Srácok!

Három géppisztolyos jött hozzám, akik megismertek és láthatták rajtam, hogy még mindig reszketek.

— Bajusz, mi van veled? Megsebesültél? Alig állsz a lábadon! — néztek csodálkozva.

Gyűjtöttem a nyálat a számban és nyeltem, hogy beszélni tudjak. A srácok közrefogtak és támogatva vittek a fodrásüzlet felé. Azt mondták, hogy ott nagy lövöldözés volt és azért jönnek, hogy megnézzék, mi történt? Amikor odaértünk már több mentőautó volt ott és fegyveres felkelők jöttek minden irányból. A sebesülteket és halottakat már kihozták az üzletből és hordágyakon vitték őket a mentőkbe. Oroszok, egyenruhába öltözött ÁVO-sok és társaink voltak, összesen tizennégyen. Az idegeim teljesen felmondták a szolgálatot. A feszültséget, az egész nap eseményei után a fodrásüzletnél történtek, csak betetőzték. Zokogtam.

Bajtársaim bevíttek a Corvinba, ahol négy orvos úgy határozott, hogy beküldenek a kórházba. Nem tudták a sírásomat elállítani. Hiába tiltakoztam, Ödön, Attila és még valaki betuszkoltak a mentőautóba és a Károly Róbert körüti 1-es számú Honvédkórházban kötöttünk ki. Sírógörcsöm még mindig nem hagyott alább. Egy orvos őrnagy, aki most Angliában él, félmarék pirulát hozott egy pohár vízzel. Azonban mielőtt bevettem volna a gyógyszer, Ödön megeskette az őrnagyot, hogy ezek között a pirulák között nincsen más csak nyugtató és altató. Szavát adta, hogy másnap reggel kimehetünk a kórházból. Ők is kaptak altatót és az éjszakát végig aludtuk.

Most azonban, több mint 25 év után nyugodtan állíthatom, hogy ez volt részemre a forradalom legkeservesebb epizódja.

Az orvos őrnagy állta a szavát. Az éjszaka folyamán jött ugyan egy olyan parancs, hogy a kórházból a civileket ne engedjék el. Ezért ő átutalt bennünket egy másik kórházba, ahova nekünk kellett mennünk. — Miután kimentek a kapun, oda mentek ahova akartok, — mondta az őrnagy és valamennyiünknek írást adott. Kezet fogtunk és megköszöntük, amit értünk tett.

NEVETLEN KATONAI KÓRHÁZ ÉS KEMÉLYI INTÉZ
IDEGGYÓGYÁSZATI ÉS IDEGSEBÉSZETI O

János

*Paragicsi őrnagy. a kórházban
megmaradtam. A kórházban
maradtam.*

16. X. 24

János

Az őrnagytól kapott írás felmutatásával akadály nélkül jöhettünk ki a kapun. Az éjszakai alvás, vagy a gyógyszerek, megtették hatásukat. Teljesen felfrissülve indultunk vissza a Corvin közbe. Az egyedüli dolog ami bántott, hogy nem volt semmilyen fegyverem. Minden alkalmat megragadtam, hogy valamilyen fegyverhez jussak. Az utcán rá akartam beszélni a fiúkat, hogy fáradtak, menjenek haza aludni és adják nekem a fegyverüket, de eredményt nem értem el. Senki sem akart megválni a fegyverétől.

Az egyik sarkon egy társunk eltűnt. Úgy ment el, hogy még csak el sem köszönt, pedig nem tartottuk volna vissza. Néhány háztömbbel odébb Attila is megállt és a következőket mondta:

— Fiúk! Származásomnál fogva, amiről most nem akarok beszélni, elég jó kapcsolataim vannak olyan körökhöz, akik esetleg tudnának segíteni. A kormányhoz, de talán még az orosz városparancsnokhoz is be tudnék jutni és remélem rá tudom venni őket egy fegyverszünetre, ami alatt leülhetnénk tárgyalni. Mit szölk hozzá? — kérdezte.

— Attila! Gondolom, hogy az oroszok legalább annyira meg akarják szüntetni a vérontást, mint mi. Én egyetérték veled. Próbáld meg. Ha azonban sikerül bekerülnöd az orosz parancsnokhoz, kérjél fegyverszünetet és javasold a tárgyalást, de te ne tárgyalj velük. Te úgy menj oda mint a Corvin köz parlamentere, aki üzenetet, levelet hoz és visz. Akárhová tudsz bekerülni, a kormányhoz, vagy az oroszokhoz, csak azt mond nekik, hogy a Corvin köz parancsnokai hajlandók velük leülni tárgyalni, a vérontás megszüntetése érdekében. Ha őket is érdekli a vérontás megszüntetése, rendeljék el a tűzszünetet, állítsák le a támadásokat, Te pedig gyere vissza a Corvinba, s mondd el, mit intéztél. Ezzel nincs mit veszíteni, de esetleg sokat nyerhetünk. Egyetértesz Ödön?

Ödönnek nem volt kifogása a terv ellen, így Attila is elment és kértem az Istent, hogy eredménnyel járjon. Ketten folytattuk utunkat.

Már közel járhattunk a Corvinhoz, amikor az egyik házból sebesült orosz katonát hoztak ki hordágyon az utcán várakozó mentőautóba. Odamentem, hogy megmottozzam, mert arra gondoltam, hogy a pokróc alatt esetleg találok valami fegyvert. Még hozzá sem értem, amikor mintha egy árnyék közeledését láttam volna bal oldalról és ösztönösen elfordítottam a fejem. Valaki boxerrel a kezén, halántékon akart ütni. Az ütés lecsúszott, de a halántékom és a szemem között a bőrt jó két centiméteres darabon

felszakította. Hogy fedezze magát az ott lévő emberek előtt, hangosan kiáltotta:

— Ne bánts egy sebesültet, még akkor sem, ha az egy orosz katona!

Neki akartam ugrani, de Ödön közénk állt és csillapított. A seb erősen vérzett, Valaki adott egy zsebkendőt, amit rányomtam amíg beértünk a Corvinba, ahol egyenesen a segélyhelyre mentem. Pufi kapcsokkal akarta összefogni a bőrt, de én ellenkeztem. Pufinak azonban nem lehetett ellentmondani. Viccelve és taktikával összefogta négy kapocccsal a sebet majd, ragtapasszal leragasztotta.

(Október 31-én délután ÁVO-s főhadnagyt hoztak be a felkelők a Corvinba és mint minden ÁVO-st először az irodába kísérték ezt is. A folyosón kellett neki várni, amíg átnéztem az igazolványait. Amikor bejött és leültettem, felismertem benne boxeres támadómat. Ez volt az egyedüli ember a forradalom és szabadságharc alatt, akit megütöttem. Akkora pofont kapott, hogy leesett a székről. Nem azért mert ÁVO-s volt, hanem csak visszaadtam neki a kölcsönt, amit nem kértem tőle.)

Amikor kijöttem a segélyhelyről, láttam a társaimon mennyire örülnek, hogy megint látnak. Tudták, hogy mi történt velem tegnap este a fodrászüzletnél és elmondták, hogy mi lett a vége annak a harcnak. Három ÁVO-s tiszt és három orosz katona volt az üzletben, mi pedig összesen nyolcan. Két ÁVO-s és egy orosz katona meghalt, a másik ÁVO-s és két orosz katona pedig megsebesült, az egyik orosz súlyosan. A mi veszteségünk sajnos nagyobb volt. Négy halott, három súlyos és egy könnyebb sebesült. A harc zárára lettek sokan figyelmesek a Corvinban, de amire odamentek, már mindennek vége volt. A sebesült ÁVO-s tiszt kiabált, hogy ne löjjenek, mert megadják magukat. Hívták a mentőket és minden sebesültet kórházba vittek. A szőke, aki elsőnek ment be az üzletbe, meghalt.

Ma reggel alig, hogy kivilágosodott, volt egy támadás, de csak két tank jött. Mind a kettőt kinyírták. Azt mondják, hogy a Boráros térről még három tank indult támadásra, de az egyik szerencséjére beesett a földalatti WC lejáratába és onnan nem tudott kijönni. (9. kép.) Azóta csend van. Ekkor 10 óra lehetett. Fél 11 felé kaptunk még egy támadást, de a 3 tank elrobogott előttünk és csak lövöldözés volt. Komoly harcra nem került sor, pedig fel voltunk készítve a tegnapihoz hasonló nehéz harcokra.

9. kép.

Szerencséjére, beesett a Boráros téri földalatti WC lejáratába.

Amikor megláttam az első zsákmányolt orosz tankot, melynek a tetején ketten irányították a tank vezetőjét, hogy hova állítsa azt, a fiúk elmondták Falábú Jancsi vállalkozását a tankvadászatról. Corvinisták voltak, s ez mindent megmagyaráz!

A budapesti utcai harcok alatt az életüket reszkirozták úgy az oroszok, mint mi, a Pesti Srácok. Egyikünknek sem volt lehetősége, hogy foglyokat ejtsünk. Ma reggel azonban, a harcok szünetében néhányan elmentek tankvadászatra. Lehetek vagy tizenötén a csoportban, a parancsnokuk Falábú Jancsi volt. Nem kellett senkitől sem engedélyt kérniük, mert eddig még valamenynyien csak felkelők voltunk. A „parancsnok” kifejezést nem lehet katonai értelemben venni, hiszen mindenki, akinek fegyver volt a kezében, parancsnok volt. Falábú Jancsi is csak azért volt ennek a csoportnak a parancsnoka, mert ő volt az, aki a körülötte lévőket megkérdezte: — Ki akar velem jönni tankvadászatra? Tehát ő volt az indítványozó és ezért tekintették az önként jelentkezők Jancsit parancsnokuknak.

Többször megtörtént velem is, már főparancsnoki megválasztásom után, hogy amikor parancsot adtam valakinek, durván válaszolt. Nem írhatom le, hogy hova küldött el. — Menj és csináld te! Nekem ne parancsolgass! De ha fél órával később ugyanannak a feladatnak a végrehajtására önként jelentkezőt kértem, az volt az első jelentkező, aki az előbb durván válaszolt. Vagyis parancsolással semmit sem lehetett megoldani. Szépszóval azonban nem kérhettem olyasmit a srácoktól, amit ők meg ne tettek volna, legtöbbször az életüket is reszkirozták.

A tankvadászcsoport tagjai lassan visszaszállingóztak, többnyire egy-egy orosz tankkal, melyben a teljes orosz kezelőszemélyzet is benne volt, akik a Corvinba való megérkezésük után, felemelt kezekkel másztak ki a páncélosaikból. A tankokat sorba, szorosan egymás mellé állították a mozi mellé, a foglyokat pedig bekísérték a Práter utcai iskola egyik tantermébe. Estére már volt vagy 10 tank a Corvinban és az orosz foglyok száma is hatvan-hetven körül mozgott. Közöttük vagy egy tucat tiszt, a legmagasabb rendfokozatú egy őrnagy volt. (10. kép.)

Rövid megbeszélésre összehívtam néhány parancsnokot. Falábú Jancsi is közöttük volt. Elmondtam nekik azt, amit még gyerekkoromban Édesapámtól hallottam:

— Fiúk! Az első világháborúban a fogoly tisztektől nem vették el az oldalfegyvert. Igaz, hogy akkor ez a kardra vonatkozott, most pedig a tisztek oldalfegyvere pisztoly. Azzal a pár pisztollyal úgyse megyünk semmire, tehát azt javasolom, hogy a pisztolyokat adjuk vissza a tiszteknek. Természetesen törtények nélkül. Ha ezt meg tesszük, ők is megtartják büszkeségüket, mi pedig megmutatjuk nekik, hogy kik vagyunk. Van-e valakinek kifogása ez ellen?

Nem volt. Minden tiszt visszakapta pisztolyát és kértem a szakácsot, hogy etesse meg őket, mert biztosan éhesek. A tisztek oldalfegyvereinek visszaadásával én is jobban éreztem magam és valóban büszke voltam bajtársaimra, akik ebbe a kicsi, de emberileg mégis nagyon fontos dologba beleegyeztek.

Dél körül lehetett, amikor Jutka jött hozzám, hogy a felkelők között van egy 17 éves gyerek, aki hemofiliás. Jutka azt is megmagyarázta, hogy a hemofília olyan betegség, hogy a vér nem alvad meg. Tehát ha ez a srác megsebesül, akár csak egy karcolás is éri, elvérzik és menthetetlen az adott körülmények között. Jutka engem kért, hogy beszéljek vele, mert őrá nem hallgat, harcolni akar. Azt mondja, hogy mindenki meghal egyszer, most azonban van miért meghalni.

10. kép.

Varga József a Kossuth címet festi a zsákmányolt lövegekre és harckocsikra.

Tudtuk, hogy hiába küldjük haza, mert úgysem megy el. Arra gondoltam, és ezt megbeszéltük Jutkával, hogy az orosz foglyok mellé kellene egy őrpárancsnok. Ezzel a beosztással őt kellene megbízni. Jutka azonban figyelmeztetett, hogy amennyiben a fiú megtudja ezt azért csináltuk így mert őt ily módon akarjuk kivenni a harcból, nem fogja elvállalni. Megkért, hogy legyek óvatos.

— Hogy néz ki a srác? — kérdeztem.

— Szőke, nagyon világos bőrű, géppisztolya van és esőkabátot visel. Most a moziban van.

Bementem a moziba és amikor megláttam a szőkénket megkértem mindenkit, hogy jöjjenek közelebb. Felálltam egy székre és elmondtam, hogy van egy csoport orosz fogoly a Práter utcai iskolában. Egy önként jelentkezőt keresek, aki az őrpárancsnoki tisztséget elvállalja mellettük. Több mint a fele felnyújtotta a kezét. Háromra rámutattam és kértem őket, hogy jöjjenek velem. Átmentünk az iskolába és közben egy sor kérdést intéztem hozzájuk, hogy lássam, a három közül, melyik felel meg a legjobban ennek a tisztségnek a betöltésére. Mind a három tizenhét év körüli volt. A szőke lett az őrpárancsnok, a másik kettő a helyettese.

Hollós Ervin, a Corvin fogdájának őrpárancsnokáról a következőket írja:

„A főparancsnokság fogdájának parancsnoka, négyszeresen büntetett vagány volt.”¹⁷

Ez a valótlanág is jellemző a szocialista történészek „Háry Jánosi” hitelességére.

Lementem a konyhára, mert éhes voltam. A szakács közölte, hogy az ebéd fél óra múlva lesz kész, de nincs kenyér. A Körúton, egy kicsit feljebb van egy pék, próbáljak tőle szerezni kenyeret.

Néhány bajtársat magam mellé vettem és elmentünk a pékhez. Hosszú sor állt az utcán, férfiak, asszonyok, fiatalok és öregek, mind kenyérre vártak. Bementünk és elmondtuk a péknek, hogy a Corvinból vagyunk és kenyérre van szükségünk. A válasz az volt, hogy 500 kg kenyér van most a kemencében, de ha csak fél kilót is ad mindenkinek a sorban, akkor sincs elég, hogy mindenkinek jusson. Beszéljek a sorbanállókcal és ha ők elmennek, az egész kenyér rendelkezésünkre áll. Ő azonban nem küldheti haza a népet azzal, hogy a corvinistáknak kell a kenyér. Ha önszántukból elmennek, az egész kenyeret ingyen nekünk adja.

Kimentünk az utcára és kértem mindenkit, hogy jöjjenek közelebb. Olyan sokan voltak még akkor is, amikor a sor felbomlott,

hogy kiabálnom kellett, ha azt akartam, hogy mindenki meghallja mondanivalómat. Megkértem őket, hogy akinek van otthon krumplija, lisztje, száraztésztája vagy valamilyen más élelmiszere, az ne vigyen most kenyeret, mert a Corvin harcosait kell megetetni és szükségünk van a kenyérre. Azonban ha ők elviszik a kenyeret, a harcosok, akik éhesek hazamennek ebédelni és az lehet a forradalom vége. Tehát azt az áldozatot kérem tőlük, hogy a felét annak a kenyérnek ami most a kemencében van, engedjék át a Corvin harcosainak. Így az is kap kenyeret, akinek nincs semmi élelme otthon és mi is folytathatjuk a harcot értük és az egész nemzet szabadságáért.

A tömeg oszladozni kezdett és én kiabáltam az emberek után, hogy ne menjen el mindenki, mert meg tudjuk osztani a kenyeret. Nekik is marad és a corvinistákat is jóllakadjuk. Az egyik azt mondta, hogy van még egy kis lisztjük otthon és most a harcosok a fontosak. A másik pedig, hogy holnap is kell enni a corvinistáknak. A harmadik meg azt mondta, hogy ők is hozhatnak ennyi áldozatot a forradalomért. Sokan odajöttek hozzánk csak azért, hogy kezeltogjanak velünk, vagy megöleljenek bennünket. Gratuláltak és biztattak, hogy tartsunk ki.

Mindenki elment, egy öreg néni kivételével, aki odajött hozzám és azt mondta: — Édes fiam, csak egy kis darab kenyeret szeretnék, mert már két napja nem ettem semmit. Szédülök az éhségtől.

Odaszóltam az egyik társunknak, hogy menjen vissza a Corvinba, keresse meg a teherautó sofőrjét és jöjjenek vissza a kenyérért. Az öreg nénit pedig megkértem, hogy tartson velem. A pék, úgy láttam, hogy ezekben a percekben az egyik legboldogabb ember volt Budapesten. Amikor megköszöntem a kenyeret, a következőket mondta:

— Hihetetlen! Én még ilyet nem láttam! Hogy ennyire támogassák magukat! Jöjjenek vissza holnap is, mert 2-300 kilót félreteszek a corvinistáknak. *(11. kép.)*

Az öreg nénit levittem az iskola konyhájára és a szakácsot megkértem, hogy lássa el bőven élelemmel. Egy ott levőnek mondtam, hogy segítsen neki a kaját hazavinni.

Hála Istennek és a magyar népnek, volt miből adjunk.

Már sötétedett, amikor hívtak a munkásszállásra, mert két magasrangú katonatiszt érkezett a kormány részéről tárgyalásra a parancsnokkal. Ez volt az első eset, amikor a kormány részéről

leültek velünk tárgyalni. A munkásszállás nem volt erre megfelelő hely, ezért valami olyan helyiség után néztünk, ahol mi sem zavartunk senkit és bennünket sem zavar senki. A házmester Dr. Kramolin lakását ajánlotta, a második emeleten. A lakás két ablaka a mozira néz. Ott nem zavarunk senkit, mert Dr. Kramolin kórházi főorvos most nincs itthon. A kórházban van, s nem valószínű, hogy mostanában haza jön, mert sok munkája lehet.

Ebből a lakásból lett parancsnoki iroda és valóban, a házigazdát soha sem láttuk. Ez alkalommal köszönöm meg Dr. Kramolinnak lakása használatát, melyből történelmi hely lett.

Ide vezettük fel a két vezérőrnagyot. Az egyik, Váradi Gyula, a páncélos fegyvernem parancsnoka volt, a másik nevére nem emlékszem. Az ebédlő nagy asztala mellé ültünk le, vagy hat parancsnok és a két küldött. Váradi lehetett a küldöttség vezetője, mert ő kezdte a beszédet, aminek a lényege az volt, hogy milyen körülmények között vagyunk hajlandók letenni a fegyvert?

Ágyús Gyurka válaszolt, hogy addig amíg az oroszok Magyarország területén vannak, semmilyen körülmények között nem tesszük le a fegyvert, tehát erről nem is érdemes beszélni. Első és legfontosabb követelésünk, hogy a ruszok azonnal hagyják el hazánkat.

— A szovjet csapatok kivonásán kívül, milyen egyéb követeléseik vannak? — kérdezte Váradi.

— Nem akarjuk Nagy Imrét a kormány élén látni, mert ő adta ki a statáriumot.

— A statáriumot nem Nagy Imre adta ki, hanem Gerő Ernő, aki azzal akarta Nagy Imre tekintélyét aláaknázni, hogy az ő nevében adta azt ki. Különben Nagy Imre ma délig az ÁVO foglya volt. Csakis olyan intézkedéseket tehetett, amiket az ÁVO-sok megengedtek neki. Mi is Nagy Imre kérésére jöttünk ide tárgyalni magukkal, mert ő minden körülmények között meg akarja szüntetni a vérontást. — mondta Váradi.

A Nagy Imre kérdésében nagy vita támadt, mert mi nem akarunk elhinni azt, amit a küldöttek mondtak. Előadtuk a többi követeléseinket is. Oszlassák fel az ÁVO-t. Vonják felelősségre és büntessék meg mindazokat, akiknek vér tapad a kezükhöz. Ismerjék el a forradalom jogosságát. Ismerjék el nemzeti hősöknek, a forradalom alatt elesett bajtársainkat. Több párton alapuló, szabad választásokat akarunk, ahol a kommunista párt csak egy lesz a többi pártok között és nem lesz egyeduralkodó a nemzet felett.

II. kép.
Megérkezett a kenyér a corvinistáknak.

Engedjék szabadon az összes politikai foglyot, akik hamis vádak alapján kerültek börtönbe. Rehabilitálják és kártalanítsák őket. Új alapokra helyezni az ország gazdasági és kereskedelmi kapcsolatait úgy az oroszokkal, mint a nyugati országokkal, kizárólag a magyar nemzet érdekeit véve figyelembe. Még ezek után sem tesszük le a fegyvert, hanem azt átadjuk a magyar hadseregnek, vagy a rendfenntartás érdekében létrehozandó új karhatalomnak. Stb...

A küldöttség egyes pontoknál vitába szállt, de a vita nem volt heves. Próbálták védeni a rendszert és az volt a vesszőparipájuk, hogy mi csak az elkövetett súlyos hibákat látjuk, de az elért eredményeket nem.

Vita közben bejött egy felkelő és kihívott. A folyosón többen álltak egy 16-17 éves gyerek körül. Röviden elmondták az esetét: „Most engedték el a Pártközpontból, ahova 24-én délután vitték be azért, mert egy karabély volt a vállán. Borzasztó kínzások között vallatták. Az összes körme véraláfutásos. De nézd meg a nyelvét Bajusz. Zsiletpengével vagdosták össze.”

Amikor a gyerek kinyitotta a száját és megláttam a nyelvét, megborzongtam. Körülbelül 10-12 helyen, fél centiméter mélyen be volt vágva. Mint az velem sokszor még ma is megtörténik, akkor is robbant az indulat bennem. Megfogtam a gyerek kezét és behúztam az ebédlőbe, hogy a kormányküldöttségnek megmutassam az ÁVO-sok munkáját. Könnyek voltak a szememben és dühömben ordítottam: „Ezt minek lehet nevezni? Súlyos hibának, vagy elért eredménynek? Vezérőrnagy bajtárs, még ezek után is azt kéri tőlünk, hogy tegyük le a fegyvert? Hagyjuk, hogy szadista állatok tovább kínozzák a magyar nemzetet? Mit érdemel az aki ezt csinálta?”

Váradí szabadkozott. — Én nem tudtam, hogy ilyen módszereket használnak. Ez elképzelhetetlen. Ilyesmit egy normális ember nem csinál. Nekem ehhez semmi közöm és én nem akarom azonosítani magam azokkal, akik ezt tették.

A tárgyalásnak vége volt. Amikor kikísértük a két vezérőrnagyot, Váradí mellém jött és belémkarolt. A folyosón, ahol csak ketten értek el egymás mellett, közel hajolt hozzám és a fülembe súgta:

— Bajusz, 24 órát tartsatok ki és győztetek. De nehogy valakinek megmondd, hogy ezt én mondtam neked!

A mozi előtt voltunk, amikor észrevették a tankokat. Megmutattuk a tankvadászat eredményét annak az embernek, aki a magyar néphadsereg páncélos fegyvernemének a parancsnoka volt. Csodálkozását és elismerését hangos szóval fejezte ki. Úgy, hogy azt a környéken lévők is hallották. Talán azt is mondhatnám, hogy megdicsérte azokat, akik a tankokat behozták. Falábú Jancsi elmondta, hogy amikor láttak egy-egy tankot jönni, behúzódtak egy kapu alá és vártak amíg a tank egész közel ért hozzájuk. Akkor egy-két harcos felugrott a tetejére és a kémlelő nyíláson keresztül megmutatta a kézigránát a vezetőnek. — Stoj! Amikor kinyílt a csapóajtó és a tiszte kidugta a fejét, az egyik, aki beszélt oroszul oda szólt, hogy vezessék a tankot ahova mutatja. Ha nem, bedobja a kézigránát. Mind engedelmeskedett, s a kézigránát használatára soha nem került sor.

Váradí a tankokban lévő orosz katonák sorsáról kérdezősködött. Elmondtam neki, hogy az iskola egyik tantermében vannak, a tisztek megtarthatták pisztolyaikat és megetettük őket. Később majd visszaküldjük őket csapattestjeikhez. Váradí csak a fejét csóválta, s néhányszor azt ismételte, hogy hihetetlen, elképzelhetetlen.

A kormányküldöttség elment. Mi, parancsnokok már meggyeztünk, hogy az orosz foglyokat elengedjük. Lementem a konyhára és megkértem a szakácsot, hogy terítsen meg annyi személynek, ahány fogoly van. Minden fogolynak adjon egy pohár bort, egy kétkilós kenyeret és egy csomag cigarettát a vacsorájuk mellé. Amikor minden kész, küldjön fel valakit az új parancsnoki irodába értem. Egy bajtársat pedig küldjön a foglyokhoz, aki megmondja az őparancsnoknak, hogy hozzák le az oroszokat vacsorázni.

Felmentem az irodába, ahonnan felhívtam telefonon az orosz városparancsnokságot. Egy magyarul is beszélő orosz tisztet kértem a telefonhoz, akinek elmondtam, hogy a Corvin közből telefonálok és a nálunk lévő foglyokat át akarjuk adni az orosz parancsnokságnak. Ma este 9 órakor várjon egy orosz tiszt bennünket a Boráros téri híd pesti hídfőjénél, aki átveszi őket.

Kerestem két tolmácsot. Az egyik, aki jól beszélt oroszul egyetemista volt, a másik orosz tanár, aki lehúzott néhány évet az orosz fogságban, ott tanult meg oroszul. Amikor jött az üzenet a szakácstól, hogy a foglyok az ebédlőben vannak, mi is lementünk.

A szakács úgy terített, hogy engem ültetett az asztalfőre, mellettem a két tolmács, utánuk a tisztek és a katonák ültek. Vacsora közben a közöttünk ülő tolmács segítségével beszélgettem az őrnaggyal. Határozottan szimpatikus ember volt. Elcseréltük pisztolyainkat. Neki adtam a 7.62-es pisztolyomat, s ő nekem a 9 milliméteres szolgálati pisztolyát, ami akkor úgy tűnt nekem, mint egy kis „kézi ágyú”. Történet volt hozzá bőven, hiszen az orosz tisztektől minden történetet elvettünk.

Vacsora után feláltam és a következőket fordítottam az oroszoknak:

„Láthatjátok, hogy nem fasisztákkal és nem a csőcselékkel álltok szemben. Mi magyar hazafiak vagyunk, akik nem akarnak semmi mást, csak szabadon élni hazájukban. Ez a mi hazánk, aminek megvédését itt valamennyien kötelességünknek tartunk. Nemzetünk már évszázadok óta elnyomás alatt élt. Vagy a török, vagy az osztrákok, vagy a németek, s most ti vagytok az elnyomók, akik hazánkat gyarmatnak tekintik. Ezt a gyarmati sorsot akarjuk végre megszüntetni.

Láthattátok a harcok alatt, hogy mi soha nem támadtunk. A támadók ti vagytok. Ti akarjátok vérbe taposni a szabadság eszméjét, ami nekünk fegyvert adott a kezünkbe. Most ti, az orosz hadsereg katonái akarjátok ismét leverni szabadságtörökvéseinket, mint ahogy azt a törökök, osztrákok és németek évszázadokon keresztül tették. Most ti vagytok a megszállók és az elnyomók.

Mégis, mi parancsnokok úgy határozotunk, hogy szabadon engedünk benneteket. Visszamehettek csapattesteitekhez és mondjátok el bajtársaitoknak, hogy mit láttatok és hallottatok itt. Mondjátok el, hogy nem fasiszták, hanem magyar hazafiak ellen harcoltok. Akiknek az egyedüli céljuk, hogy kivívják nemzetük szabadságát. Azonban azt is mondjátok meg bajtársaitoknak, hogy ameddig ti támadtok, mi védekezni fogunk. Ömleni fog a vér, ami nektek is és nekünk is drága.

Nekünk van egy célunk, ami fontosabb, mint az életünk. Hazánk védelmében, nemzetünk szabadságáért, hajlandók vagyunk gondolkodás nélkül meghalni. De ti miért haltok meg? Érdemes a ti életeteket azért feláldozni, hogy továbbra is rabságban tartatok egy szabadságra vágyó nemzetet? Menjetek haza a ti hazátokba, s éljétek úgy, ahogy ti akartok. De engedjétek a magyar népet is úgy élni hazájában, ahogy akar. Szabadon!

Menjetek vissza bajtársaitok közé és adjatok nekik is egy szelet kenyert. Tudjuk, hogy nincs utánpótlásotok, s van köztetek olyan, aki 2-3 napja nem evett...”

A mozi előtt sorakoztattuk foglyainkat, ahonnan fegyveres őrseg kísérte őket a Boráros téri hídfőhöz. Azonban mielőtt elindultunk volna, egy bajtárs jött hozzám és mondta, hogy a mozi lepesőjére leült egy orosz katona és azt kéri löjjük agyon! Ő inkább meghal, de nem megy vissza a csapattestéhez. Mit csináljunk vele? – kérdezte társunk.

Hagyjátok, hadd maradjon itt. Valaki vigye őt le a konyhára, adjátok át a szakácsnak, hogy segítsen neki mosogatni és takarítani.

Ez az orosz katona Viktor volt, aki elmondta, hogy több bajtársát politikai tisztjeik agyönlötték azért, mert nem akartak löni tank. A 20 éves Viktor november közepén a Rákóczi téren, a magyar nemzet szabadságáért áldozta életét. A mi hősi halottunk lett.

A Boráros téren egy őrnagy várta csoportunkat, akinek átadtuk a foglyokat. Mind a két őrnagytól kézfogással váltam el.

Amikor visszamentünk a Corvinba, Attilát és Fehér Sapkát láttuk ott a két orvostanhallgatót, akik, mint a Corvin köz parlamenterei levelet hoztak az orosz főparancsnokságról. Az ellenállási mozgalom budapesti főparancsnokságának volt címezve. A levelet Kuzmenov ezredes, a Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok parancsnoka írta alá. Erről a Kossuth rádió október 28-án reggel 6 órakor a következő értesítést sugározta:

„A katonai parancsnokság közli: Budapesten az éjszaka folyamán nyugalom volt. Fegyveres összetűzésekre nem került sor. A fegyveres ellenállók és a hadsereg megbízottai között az ellenállók kérelmére tárgyalások kezdődtek.¹⁸

Kuzmenov levele mellett egy engedélyezés is volt parlamenteinknél, amelynek szövege így hangzott:

18. Sz.E. A magyar forradalom a rádióadások tükrében, 93, 1

„Honvédség Bp. katonai parancsnokság.

Engedélyezés.

Engedélyezem, hogy az éjszaka nálunk járt két parlamentar ismét visszamenjen a Korvin moziban lévő fegyveres ellenállást tanúsító felkelők parancsnokságához a fegyverletétel tárgyalása miatt.

Budapest 1956. 10. 28-án 15.30

Ezen engedély érvényes 18.00 h-ig.

Solymosi János s.k.
(Solymosi János alezr)
Bp. VIII. Kat. pk.

Honvédség Bp. Katonai parancsnokság

Engedélyezés

Engedélyezem, hogy éjszaka nálunk járt két parlamentar ismét visszamenjen a Korvin moziban lévő fegyveres ellenállást tanúsító felkelők parancsnokságához a fegyver letétel tárgyalása miatt.

Budapest 1956. 10. 28-án 15.30.

Ezen engedély érvényes 18.00 h-ig.

J. Solymosi János alezr
Bp. VIII. Kat. pk.

Kuzmenov a levélben teljes amnesztiát ígér, szabad elvonulást, és biztosít bennünket arról, hogy a felkelés elérte a célját, mert Nagy Imre lett a miniszterelnök, aki megvalósítja követeléseinket és kér, hogy lássuk be, nincs értelme a további vérontásnak, tegyük le a fegyvert. Azonban ha van valami követelésünk, feltételünk, azt adjuk elő, mert a szovjet hadvezetőség is mindent elkövet, hogy véget vessünk a vérontásnak. A levél tónusában nem volt fenyegetés, az inkább kérő, rábeszélő hangot ütött meg és ebből is arra következtettünk, hogy az oroszok Magyarországon nagyobb bajban vannak, mint mi. Különben ezt már sejtettük abból, amit az orosz fogoly tisztektől hallottunk a beszélgetés folyamán. Ezenkívül amiket Viktor mondott el, és a magyar kormányküldöttségtől akik csak néhány órája hagyták el a Corvint. Tehát tudtuk, hogy közel vagyunk a győzelemhez és felmértük annak a súlyát is, hogy az oroszok levelére küldött válasz helyes megszövegezése mennyire fontos.

Összehívtuk a parancsnokokat. Voltunk vagy tízen az irodában, amikor megtárgyaltuk a levél tartalmát és azt, ami mögötte lehet. Javaslatokat kértünk a válaszra, amit Attila és Fehér Sapka sugartak. Figyelmeztettük a parancsnokokat, hogy nagyon sok minden áll, vagy bukik azon, amit erre a levélre válaszolunk. Tehát jól meg kell gondolni levelünk minden szavát. Meg akarjuk szüntetni a vérontást, de csak akkor, ha az eddig kiömlött vérnek nem leszünk árulói. Átadjuk a fegyvert a magyar honvédségnek, de csak akkor, amikor követeléseink megvalósultak. Nem hiszünk az ígéretekben, amiket sohasem tartanak be. Válaszunk tehát olyan kell legyen, ami biztosítja harcunk győzelmét, akár elfogadják azt az oroszok, akár nem. Ha tovább folytatódik is a harc, minden jel arra mutat, hogy az oroszok rövidesen kénytelenek lesznek beadni a derekukat. Éppen ezért azt javaslom, hogy ragaszkodjunk követeléseinkhez. Ne alkudjunk meg most, amikor már nagyon közel vagyunk a győzelemhez.

Ágyús Gyurkának volt egy javaslata. Ma délután két óra felé Hosszú ezredes a Kiliánban kitette a fehér zászlót az egyik ablakba. Atüzent az egészségügyi őrmesterrel, hogy mi se löjünk, s ők sem lőnek. Tehát fegyverszünetet kért, — Azóta valóban nem kaptunk egy lövést sem a Kiliánból.¹⁹

Valakinek át kellene menni és kikérni Maléter ezredes véleményét, hogy mit válaszoljunk erre a levélre, mert mégiscsak ő

¹⁹ Gosztonyi Péter

katonai szakember, aki jobban ismeri az eljárást ilyen esetben mint mi. Talán tud valami jó tanácsot adni.

Az elején tiltakoztam a javaslat ellen, de engedtem bajtársaimnak, mert valóban nem volt veszítenivalónk vele. Arra is gondoltam, hogy most megtudhatjuk, hogy a fehér zászló mit jelent. Átáll-e az ezredes a mi oldalunkra, vagy csak a bőrét félti és azért kérte a fegyverszünetet. Ezt a tanácsából is kivehetjük. Ha melénk áll, s őszintén velünk érez, talán át is jön a Corvinba, mert láthatja, hogy fontos dologról van szó. Nem hiszem, de lehetséges, hogy megbánta bűneit. Az is fontos, hogy egy olyan ember beszéljen vele, aki valamennyiünk bizalmát teljes mértékben élvezzi és akiről én is tudom, hogy a legmegbízhatóbb. Ödön bátyámat javasoltam ennek a feladatnak a végrehajtására, amit ő is és a parancsnokok is elfogadtak. Ödön tehát Kuzmenov levelével átment a Kiliánba, ahonnan egy jó órával később feldúltan jött vissza, és elmondta, hogy mi történt:

— Amikor beengedtek a kapun, két géppisztolyos katona nekem szegezte fegyverét. Mondtam nekik, hogy az ezredessel akarok beszélni, vezessenek hozzá. Az udvaron mentünk keresztül, ahol egy teherautó állt és a katonák letették velem a géppisztolyom a teherautó végére. Továbbvezettek még mindig rámszegezett géppisztollyal. Amikor az alagsor egyik ajtajához értünk megállítottak és az egyik katona elment. Majdnem fél óras várakozás után visszajött és bement azon az ajtón, amelyik előtt várakoztunk, de nemsokára kijött. Megkérdezték, hogy van-e nálam más fegyver? Megmotoztak. Ezután bekísértek az alagsor ajtaján, ahol egy szobában Hosszú ezredes feküdt vaságyon. Rám se nézett, hanem úgy, fekve megkérdezte: Mit akar?

— Ezredes úr, ez a le... — kezdtem, de durva kiáltással közbevágott — Elvtárs vagyok!

Újból kezdtem. Ezredes bajtárs..., de megint rámkiáltott:

— Mondtam már, hogy elvtárs!

— Kérem nem azért jöttem ide, hogy a megszólításon vitatkozzak önnel. Azért jöttem, mert ez a levél érkezett Kuzmenov ezredestől, a Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok parancsnokától. A Corvin köz parancsnokainak a kérésére jöttem át, hogy megkérdezzem önt, mint képzett katonai szakembert, mit válaszoljunk. Itt a levél.

Erre az ezredes felült az ágyon. Átvette a levelet, elolvasta és körülbelül így válaszolt:

Mit akarnak maguk? Kispuskákkal és karabélyokkal harcolnak tankok ellen. Örüljenek, hogy amnesztiát kapnak, menjenek haza és feküdjenek le... — És eldobta a levelet.²⁰

A levelet felvettem a padlóról, betettem a zsebembe és így feleltem:

Köszönöm a tanácsot, de amikor ide bejöttem, már sejtettem, hogy rossz ajtón kopogtatok. Most már azonban tudjuk, hogy ezután is öntől csak arra számíthatunk, amit eddig kaptunk. Majd mi megírjuk a választ Kuzmenov ezredesnek, azonban az ön tanácsát a történelem fogja feljegyezni.

Amikor a két katona, a még mindig rámirányított fegyverekkel kikísért, kerestem a géppisztolyom a teherautó végén, de nem találtam. Ordítani kezdtem, mire előjött egy szemüveges százados, (Csiba Lajos, a laktanya parancsnoka) és parancsot adott a katonáknak, hogy adják vissza a géppisztolyomat. Tehát ezredesünk megmaradt annak a „rendszerhű elvtársnak” aki volt.

* * *

A házmester segítségével, Falus Károlytól, az egyik lakótól, kaptunk írógépet. Megint összeültünk, hogy megfogalmazzuk azt a választ, amit Ödön gépelt le Kuzmenov ezredesnek és amelynek indigós másolata ma is a birtokomban van.

A gépelés végeztével Ödön azt mondta, hogy ezt valakinek alá is kell írni, mert csak úgy lesz hitelt érdemlő dokumentum. Ő volt az első, majd én következtem s utánam még négyen. Ez volt az első eset, amikor a forradalom érdekében nevünkkel is hivatalosan szerepeltünk.

* * *

Már hajnalodott, amikor Attila és Fehér Sapka átvették a levelet, hogy elvigyék az orosz parancsnokságra. Attila azonban követelte Kuzmenov levelét is, hogy azzal is igazolhassa magát, ha a kora hajnali órákban az orosz járőr fogná el. Ödön nem akarta odaadni, amire nagy vita keletkezett. Sajnos én is Attila oldalára álltam és így ez a fontos történelmi bizonyíték, talán örökre elveszett. Még ma is szemrehányást kapok érte Ödön bátyámtól.

A választ Kuzmenov ezredes levelére Attila és Fehér Sapka elvitték. Tekintettel arra, hogy Kuzmenov levele a magyar ellenállási mozgalom főparancsnokságának volt címezve, ebben a mi-

²⁰ Molnár János. Századok, 1148, 4

nőségben válaszoltunk neki. Tehát tudtuk, válaszunk az egész magyar forradalmat képviseli, s igyekeztünk azt úgy megfogalmazni, hogy az egész nemzet követelései benne legyenek.

A magyar forradalomnak ez a másik fontos történelmi dokumentuma, a Corvin köz parancsnokai által lett megfogalmazva. Jó szabadságharcosok voltunk, de a diplomáciának, a politikai rafináltságnak még a nyomát sem lehetett bennünk megtalálni, mert őszintén írtuk meg a választ. Ez a szövegből is kitűnik, ami főleg az utolsó pontban bizonyítja politikai tájékozatlanságunkat. Sajnos senki sem volt mellettünk, aki egy ilyen fontos kérdésben tanácsot tudott volna adni nekünk. A Corvin közben nem voltak politikai tisztek. Maléterrel szembeni ellentéttel kapcsolatban Molnár János a következőket írja:

„A felkelők és különösen a Corvin köziek hosszú ideig részben valóságos, részben taktikai megfontolásból bizalmatlanok voltak Maléterrel-szemben. Ez politikai jellegű bizalmatlanság volt, megfogalmazói a közöttük lévő reakciós politikai vezetők voltak.”²¹

Ebben az idézetben nem Maléterről, hanem „a közöttük lévő reakciós politikai vezetőkről” van szó. Akármennyire próbálják Kádár János ügynökei elhitetni a világ közvéleményével, hogy a magyar forradalmat megszervezték, előkészítették, és annak „reakciós” politikai vezetői voltak, Kuzmenov levelére küldött válaszunk bizonyítja az ellenkezőjét. Sőt azt is bizonyítja, hogy nem párteszmék, politikai világnézetek vezették a szabadságharcosokat, hanem kizárólag a hazaszeretet és a szabadság utáni vágy. Sem politikai, sem katonai képzettséggel nem rendelkezünk, de erre valójában nem is volt szükség, mert a hazaszeretet és a szabadság utáni vágy, mindent pótol. Ebben a kérdésben nem ismertünk megalkuvást, nem lehetett egyezkedni és ebben a szellemben fogalmaztuk meg követeléseinket.

A Kuzmenov levélen óriási orosz pecsét volt és az aláírás alatt ez a szöveg: „A Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok parancsnoka, a Sz. U. hőse.”

Tehát mi is így kezdtük válaszunkat.

A Magyar, ellenállási megállapodás Parancsnoksága
a mai napon megtartott értekezletén a következőkben
foglalja össze a jogait követelő Magyar Népet akaratát.

Mögöttünk merlátlan mennyiségű emberanyag áll
és tudjuk azt is, hogy ha a Magyar Hadsereget felfegy-
verszik és bevetik ellenünk 9 Ór mellől állnak - és
alig várják ezt a pillanatot.

Ellenünk csak az Á. V. H. egyrésze harcol és a
Hazánkba lévő Szovjet Haderónak Budapesten bevetett
része. Elitéljük azokat a kormányzókat akik
pénzük megvédelme érdekében az Önök fegyvereit kéri-
ték segítségül. Testvérgyilkosnak tekintjük az Á. V. H.
akik kiprovokálták a fegyveres felkelést és az ezte-
len vérontást. De nem tudjuk megérteni Önöket sem his-
zen mi nem vagyunk kizáró ellenség csak a jogait je-
gősen követelő Nyugat-Népet. Ennek alapján Önöket nem
kötelezheti a Varsei Szerződés. Miért harcolnak elle-
nünk? Miért folyik Orosz vér a mi belügyeinkért?
Miközben Önöknek nincs és nem is lehet joguk. Bízunk abban
ezt a harcot és mi becsületesen megvívjuk jogainkért
ami minden embert meg kell hogy illesse,

1. Követeljük, hogy a Szovjet Haderó szüntesse
be az ellenséges nagartást, vonuljon vissza támasz-
pontjaira és fely év december hó 31-ig gadjja el Hazán-
kat.

2. Az Á. V. H. -t fegyveressé le.

3. A karhatalmat a Magyar Honvédség vegye át.

4. Alakítsanak egy ideiglenes Kormányt.

5. Ez év december hó 31-ig tartsanak egy szabad
választást mely több pártot alapul.

6. Az ideiglenes Kormánytól követeljük ezen je-
gő követeléseinknek a Magyar Rádióba való szószó-
rítását.

./.

II. Molnár János, Századok, 1148, 2

Molnár János a Századokban, a magyar történelmi társaság folyóiratában
Maléter „átállásáról” így emlékezik meg: „Maléter átállása kezdetben ellentmon-
dásos volt. A rendelkezésre álló források nem teszik lehetővé a teljesen egyértelmű
állásfoglalást. Maléter az újságíróknak adott nyilatkozatában november elsején,
egyenesen október 24-ére tette az ellenforradalom mellé való csatlakozását.”

7. Teljes Amnesztiát minden hősnek, akik részt vettek övédelmükért és jogaik követeléséért.

8. Egyenjogúságon alapuló gazdasági és politikai kapcsolatokat a Szovjetunióval és a többi országgal.

9. Felelősségre vonását mindazoknak akik övédekük miatt ezrek életét üldözték fel.

10. A jelenlegi ideiglenes kormányt nem ismerjük el és követeljük, hogy az új ideiglenes kormány megalakításával Veres Péter irót bízzuk meg.

Ha nem is fogadnák el feltételeinket amit mi nem tartunk valószínűnek fel akarjuk hívni figyelmüket arra a tényre, hogy a mi harcunk nem bukhat el mert ez a harc egy sokat szenvedett Nemzet szabadságáért, jogaiért folytatott harc lesz a végső győzelemig.

Éljen a Független Szabad Magyarország !

Budapest 1956 október 26.

**Az ellenállási mozgalom
budapesti főparancsnoksága.**

„A Corvin köziek és Maléter összefogása volt az új hadsereg létrehozásának egyik fontos feltétele. Maléter Pál döntő lépése ebben a vonatkozásban az volt, hogy átállt a felkelők oldalára éppen a Kilián laktanyában, a Corvin köz mellett. Ez az átállás, amit ő azonnal közölt a Corvin köziekkel, a felkelők előtt azt reprezentálta, hogy a hadsereg és a felkelők azonosak, hogy nemcsak egyes katonák, hanem tisztek és seregrészek is átálltak. Hogy Maléter pontosan ki mindenkivel tartotta a kapcsolatot 25-e után, azt nem lehetett megállapítani. Tény az, hogy a Corvin köziekkel, már akkor felvette a kapcsolatot.”

Miután Attila és Fehér Sapka elmentek a válaszkunkal Kuzmenovhoz, úgy gondoltuk, hogy az oroszok nem fogadják el követeléseinket és minden rendelkezésükre álló erőt bevetnek, hogy szétverjék a Corvint. Azt is tudtuk, hogy a Corvinköz felzárolásával elérhetik céljukat, tehát fel kellett készülnünk egy olyan támadás visszaverésére, amely a legnehezebb harcokat hozza magával. Értesüléseink arra mutattak, hogy ez lesz az oroszok utolsó támadása. Ha ezt sikeresen visszaverjük, akkor győzött a forradalom és bajtársaink kiömlött vére nem folyt hiába.

Körülmentem néhány parancsnok kíséretében, hogy leellenőrizzuk az őrséget és mindenkinek elmondjuk a helyzetet. Felkészítettük őket egy olyan orosz támadás visszaverésére, amely talán a 36-i harcokat is felülmúlja. A hangulat azonban olyan volt, hogy annál jobbat már nem is lehetett várni.

Hajnali 4 óra után visszamentünk a Corvinba. Zsuzsa azt mondta, hogy Édesanyám már kétszer hívott és kért azonnal hívjam vissza, mert nagyon fontos dologról akar sürgősen beszélni velem. Alig két perce hívott másodszor.

Soroksáron laktunk és a mi utcánk a főúttal párhuzamosan az első utca volt. Hátsó szomszédunk, akinek kapuja a főútra nyílt és a mi házunk közötti deszkakerítés két deszkájából kishugom kihúzta az alsó szegeket. Az így széthúzott két deszka között akkora rés keletkezett, amin Marika keresztül tudott bújni.

Felhívtam Édesanyámat, és ő gyorsan közölte, hogy nemrég a főút irányából jövő zaj ébresztette fel. Marikát odaküldte, hogy nézze meg mi történik a főúton. Ha tankokat lát, számolja össze és figyelje meg, hogy milyen irányba mennek. Marika pár perce jött vissza és két tankot látott meg vagy 30 teherautót orosz katonákkal megrakva. Budapest felé mentek. Csak azért akartam veled

7. Teljes Amnesztiát minden hősnek, akik részt vettek övédelmükért és jogaik követeléséért.

8. Egyenjogúságon alapuló gazdasági és politikai kapcsolatokat a Szovjetunióval és a többi országgal.

9. Felelősségre vonását mindazoknak akik övédekük miatt ezrek életét üldözték fel.

10. A jelenlegi ideiglenes kormányt nem ismerjük el és követeljük, hogy az új ideiglenes kormány megalakításával Veres Péter irót bízzuk meg.

Ha nem is fogadnák el feltételeinket amit mi nem tartunk valószínűnek fel akarjuk hívni figyelmüket arra a tényre, hogy a mi harcunk nem bukhat el mert ez a harc egy sokat szenvedett Nemzet szabadságáért, jogaiért folytatott harc lesz a végső győzelemig.

Éljen a Független Szabad Magyarország !

Budapest 1956 október 26.

**Az ellenállási mozgalom
budapesti főparancsnoksága.**

„A Corvin köziek és Maléter összefogása volt az új hadsereg létrehozásának egyik fontos feltétele. Maléter Pál döntő lépése ebben a vonatkozásban az volt, hogy átállt a felkelők oldalára éppen a Kilián laktanyában, a Corvin köz mellett. Ez az átállás, amit ő azonnal közölt a Corvin köziekkel, a felkelők előtt azt reprezentálta, hogy a hadsereg és a felkelők azonosak, hogy nemcsak egyes katonák, hanem tisztek és seregrészek is átálltak. Hogy Maléter pontosan ki mindenkivel tartotta a kapcsolatot 25-e után, azt nem lehetett megállapítani. Tény az, hogy a Corvin köziekkel, már akkor felvette a kapcsolatot.”

Miután Attila és Fehér Sapka elmentek a válaszkunkal Kuzmenovhoz, úgy gondoltuk, hogy az oroszok nem fogadják el követeléseinket és minden rendelkezésükre álló erőt bevetnek, hogy szétverjék a Corvint. Azt is tudtuk, hogy a Corvinköz felzárolásával elérhetik céljukat, tehát fel kellett készülnünk egy olyan támadás visszaverésére, amely a legnehezebb harcokat hozza magával. Értesüléseink arra mutattak, hogy ez lesz az oroszok utolsó támadása. Ha ezt sikeresen visszaverjük, akkor győzött a forradalom és bajtársaink kiömlött vére nem folyt hiába.

Körülmentem néhány parancsnok kíséretében, hogy leellenőrizzuk az őrséget és mindenkinek elmondjuk a helyzetet. Felkészítettük őket egy olyan orosz támadás visszaverésére, amely talán a 36-i harcokat is felülmúlja. A hangulat azonban olyan volt, hogy annál jobbat már nem is lehetett várni.

Hajnali 4 óra után visszamentünk a Corvinba. Zsuzsa azt mondta, hogy Édesanyám már kétszer hívott és kért azonnal hívjam vissza, mert nagyon fontos dologról akar sürgősen beszélni velem. Alig két perce hívott másodszor.

Soroksáron laktunk és a mi utcánk a főúttal párhuzamosan az első utca volt. Hátsó szomszédunk, akinek kapuja a főútra nyílt és a mi házunk közötti deszkakerítés két deszkájából kishugom kihúzta az alsó szegeket. Az így széthúzott két deszka között akkora rés keletkezett, amin Marika keresztül tudott bújni.

Felhívtam Édesanyámat, és ő gyorsan közölte, hogy nemrég a főút irányából jövő zaj ébresztette fel. Marikát odaküldte, hogy nézze meg mi történik a főúton. Ha tankokat lát, számolja össze és figyelje meg, hogy milyen irányba mennek. Marika pár perce jött vissza és két tankot látott meg vagy 30 teherautót orosz katonákkal megrakva. Budapest felé mentek. Csak azért akartam veled

beszélni fiam, hogy ezt megmondjam, mert ezek az oroszok elletnek mennek. Készüljete fel a fogadásukra, hogy ne érjen meglepetés. Gondoltam jó ha időben megtudjátok.

Megköszöntem anyám figyelmeztetését és azt mondtam, hogy nem is tudja, milyen fontos hírt közölt velünk. Marikát Ödönnek kellett rábeszélni, hogy maradjon otthon, legalább ő vigyázzon Édesanyánkra, amíg mi távol leszünk. Így esett, hogy a tizenkétéves kishugom hírszerzése a forradalom egyik csatájának a győzelméhez vezetett.

Összehívtam néhány parancsnokot és elmondtam a telefon beszélgetés lényegét. Közöltem azt is, hogy jó volna megfelelő fogadtatásban részesíteni az oroszokat és szerintem a Közvágóhídi HÉV végállomás lenne a legalkalmasabb terület erre. Az országút két vasúti híd alatt megy, melyek kb. 300 méterre vannak egymástól és az útnak mind a két oldalán olyan épületek vannak, amelyek most üresek. Egyik oldalon a HÉV végállomás, a másikon egy MÉH telep és a Fővárosi Vízművek. Egy teherautónyi felkelő elég is lenne a fogadtatáshoz, megfelelő fegyverekkel. Két-két gépfegyver a két hídra, géppisztolyok a fiúknál az épületekben, három-négy tele tár tartaléknak és legalább féltucat kézigránát mindenkinél. Beengedni őket a két híd közé és egyszerre minden oldalról tüzet nyitni rájuk.

Bajtársaim elfogadták a tervet, de nekem maradnom kellett Kuzmenov levele miatt. Parlamentereink ugyanis minden percben visszajöhetnek. Úgy határoztunk, hogy az egyik nagyobb csoport parancsnoka vezeti le az akciót, amit ő örömmel vállalt is. Percek alatt elkészültek és a teherautóval elindultak, kikerülve a főbb utcákat.

Reggel 6 óra után jöttek vissza, majd a csoport parancsnoka beszámolt a történetekről: A négy gépfegyvert szemben egymással felállították a két hídra. A srácokat elhelyezte az épületekben és azt mondta nekik, hogy az első lövés a jel. Addig mindenki maradjon olyan csendben, hogy még csak ne is beszéljenek egymással. Amikor azonban az első lövést meghallják nyissanak tüzet az oroszokra.

Először két tank jött, melyeket legalább egy kilométerrel lemaradva követtek a teherautók. A tankokat hagyták elmenni. Amikor azonban a teherautók beértek a két híd közé, megkezdődött a tüzelés. A harc nem tartott tovább 10 percnél. Az út tele volt orosz halottakkal és égő teherautókkal. Nekünk egy sebesültünk

volt, akit haslövessel a kórházba vittek. Az oroszok viszont elvesztettek egy gyalogsági egységet. Amire a két tank megfordult és visszajött, mi már útban voltunk vissza a Corvinba.

Alig múlhatott 6 óra, amikor azt a hírt kaptuk, hogy a magyar honvédség gyalogsági támadásra készül a Corvin köz ellen. Arra el voltunk készülve, hogy az oroszok minden erejüket bevetik egy utolsó támadásba, hogy felszámolják a Corvint. Ezt már akkor tudtuk, amikor elküldtük a választ Kuzmenov levelére és fel voltunk készülve az újabb, talán legerősebb orosz támadásra. Arra azonban, hogy magyar katonákat vetnek be ellenünk, nem gondolt senki. És most, amikor megkaptuk a hírt, nagyon megijedtünk. Mi mindent akartunk, csak testvérharcot nem. Az ÁVO az más volt. Ők olyan sokat ártottak a magyar nemzetnek, hogy őket mindenki ellenségnek tartotta. De most, a hír szerint magyar paraszt és munkásgyerekeket vetnek be ellenünk, akik testvéreink. Akik, ha tehetnék, itt harcolnának közöttünk, hiszen ez a harc nemcsak a miénk, hanem az egész nemzeté. Így az övék is! Sok olyan katona volt a Corvinba, akik megszöktek csapattestüktől és közénk álltak. Többel veszekedni kellett, hogy vessék le az egyenruhát, mert elfogatásuk esetén minden tárgyalás nélkül agyonlovik őket. El voltak készülve a halálra, mert azzal érveltek, nem mindegy, hogy egyenruhában, vagy civilruhában halnak meg? Élve ugysem fogja el őket senki. Több munkaszolgálatos is volt közöttünk, akik a Kiliánból jöttek közénk. Az első napokban a lakóktól kaptak egy kabátot vagy pulóvert, s amikor szétfutott a hír, hogy civilruha kell, kaptunk bőven. A hadsereg, mint olyan az egész forradalom alatt nem tett semmit! Illetve pontosabban azzal segített bennünket felkelőket, hogy nem tett semmit. Ha azok az alakulatok, melyeket Budapestre vezényeltek a forradalom alatt rendfenntartás címén, használták volna fegyvereiket ellenünk, valószínű, hogy nem lett volna forradalom, vagy csak napokig tartott volna. Mégpedig azért mert jól tudtuk, hogy akik a katonák közül nem szöktek meg és álltak közénk, azok is velünk éreznek. És most ezeket a katonákat akarják bevetni ellenünk azok a „sztalinisták”, akik tudták, hogy nem tesszük le a fegyvert? Magyar parasztok és munkások vérével akarták biztosítani pozíciójuk megtartását?

Tehetetlenek és elkeseredettek voltunk, mert mindenáron el akartuk kerülni a testvérharcot. Bőrkabátos, — az egyik parancsnok — ismét felhozta Maléter ezredes nevét, hogy ő tudna segíteni. Utába ellenkeztünk többen is, a Bőrkabátos azzal érvelt, hogy

ez más kérdés, mert magyar vérről van szó. Testvérharc elkerüléséről! Hiszen ő is magyar, őt is magyar anya szülte, neki is kell hogy fájjon az a sok fiatal magyar élet, ami a nemzet szabadságáért vész el. Ebben a kérdésben biztosan fog segíteni, mert mint a munkaszolgálatos alakulatok parancsnoka, olyan összeköttetései vannak a Honvédelmi Minisztériumban, hogy bizonyára csak egy telefonhívásába kerül és megállíthatja a testvérharcot. Nincs mit veszítenünk azzal, hogy megpróbáljuk. Talán tegnap este óta az ő véleménye is megváltozott a forradalomról. Egy telefonbeszélgetés a H.M.-mal több száz, talán több ezer magyar életet menthet meg. Ha egy csepp magyar érzés maradt még benne, megteszi. Próbáljuk meg fiúk!

A Bőrkabátos szinte könyörgött, ami hatott valamennyiünkre. Az érvelése is logikus volt, tehát megkértem, hogy jöjjön velem. Átmentünk a Kiliánba. A kapuban elvették a fegyvereinket és két géppisztolyos katona Maléter Pál elé kísért bennünket. Elmondtam, hogy miért jöttünk és kértem Malétert, hogy hívja fel telefonon a Honvédelmi Minisztériumot, ahol az összeköttetésein keresztül megállíthatja a testvérharcot. Sok magyar életet menthet meg egy telefonhívással — mondtam rábeszélően.

Maléter jóformán be sem engedte fejezni mondanivalómat, idegesen közbevágott:

— Én nem telefonálok senkinek. Ha el akarjátok kerülni a testvérharcot, tegyétek le a fegyvert és menjete haza. Ha pedig nem teszitek le a fegyvert, akkor tovább folyik a magyar vér. Most már nemcsak a szovjet, hanem a magyar hadsereggel is szembekeverültetek és ezekután amnesztiára sem számíhattok. Lássátok be, hogy végetek van.²²

— Még nincs végünk ezredes úr — válaszoltam, megnyomva az „úr” szót, mert ezt sértésnek szántam. — A magyar nemzet szabadsága és függetlensége, mindennél szentebb nekünk és ezért valamennyien készek vagyunk meghalni. Mindegy, hogy ki jön ellenünk. Aki támad, annak visszalövünk, még ha az anyám, vagy az édes testvérem is a támadók között vannak. A fegyvert nem tesszük le és a Corvin közt nem adjuk fel! Azonban remélem, hogy erről a kérdésről, más körülmények között még beszélgethetünk. Köszönjük a tanácsot. Most már tudjuk, hogy mit tegyünk.

Kádár János propagandistái erről a kérdésről is megemlékeznek, a következő formában:

...reggel hat órakor kellett volna megindulnia a honvédség és a szovjet egységek közös akciójának a Corvin köz felszámolására. Fél órával a támadás megkezdése előtt Nagy Imre felhívta telefonon a Honvédelmi Minisztériumot és közölte: „Ellenzem a vérontást, ha megtámadják a Corvint, akkor lemondok!” Nagy Imre nem ellenezte a Köztársaságtéri vérontást, a kommunisták legvilkolását, de ellenezte a vérontást előidéző Corvin köziek felszámolását. A Corvin csoportot Nagy Imrének ez a közbelépése mentette meg.”²³

A méregtől sírva mentünk vissza a Corvinba. Borzalmas volt az a tudat, hogy a testvérharc elkerülhetetlen, de már könnyebb volt rászánni magunkat. *Tudtuk, hogy a Corvin köz: a forradalom.* Ha feladjuk a Corvint, mindennek vége, mert a többi ellenállási pontot a Corvin nélkül, órák alatt megsemmisítik az oroszok. Eddig is ránk koncentráltak, és tőlünk szenvedték el a legnagyobb veszteségeiket. Tehát mindegy, hogy ki támad meg bennünket. A Corvint nem adjuk fel!

Megint össze akartam hívni a parancsnokokat, hogy elmondjam a Maléterrel lefolytatott beszélgetésünk lényegét, de erre már nem került sor. Az egyik parancsnok egy ezredest hozott hozzám, aki a Corvin parancsnokát kereste. Rám vártak a felkelők, hogy jöjjenek vissza a Kiliánból. Az ezredes tisztelgett és jelentve közölte:

– Azt a parancsot kaptam ma hajnalban telefonon Janza Károly honvédelmi minisztertől, hogy a hozzám beosztott 400 tiszttel intézzek gyalogsági támadást a Corvin ellen.

– Azért jött ide, hogy ezt nekünk elmondja? — kérdeztem.

– Nem! Azt válaszoltam, hogy a parancs népellenes és megtagadtam. Azért jöttem ide, hogy megkérdezzem: mire van szükségünk. Fegyver, lőszer, ruha, élelem, minden a rendelkezésükre áll. A 400 tiszt is szívesen csatlakozik a forradalomhoz. Beosztást kérnek.

Mint vihar után a napsütés, úgy ért bennünket ez a jelentés. Az jutott eszembe, hogy ma reggel elfelejtettem imádkozni, de úgy látszik, a forradalmárok imáját meghallották odafent. Az Ursten valószínűleg megsajnálta bennünket és Ő küldte hozzánk ezt az ezredest, ebben az elkeseredett és reménytelen helyzetben.

Vagy az oroszok küldték, hogy a bizalmunkba férközzön és kikémlelje a helyzetünket? Az is lehetséges. Mindenesetre óvatos voltam a válasszal.

²³ Magyar Honvéd, nov.2. Nyugati újságírók Maléter Pál ezr.-nél

²⁴ Fehér Könyv, III. 79. 2

— Fegyverünk, lőszerünk és emberünk is van bőven, amint láthatja ezredes bajtárs. Azonban ha több volna, az nem ártana. Milyen mennyiségben tudna rendelkezésünkre bocsátani fegyvert, lőszert, ruhát és élelmet?

— Hány teherautójuk van? — kérdezte az ezredes.

— Sajnos csak egy.

— Van egynéhány nálunk is. Küldje a laktanyába azt az egy teherautót, s a többiről majd én gondoskodom.

Ez az ezredes, Márton András volt, a Zrinyi Miklós Vezérkari Akadémia parancsnoka.

A magyar gyalogsági támadás, mint később kiderült, Nagy Imre közbelépésére elmaradt. Most azonban már tudtuk, hogy ezt az ezredest, a Magyarok Istene küldte hozzánk. A hangulat közöttünk viszont olyan volt, hogy egész Oroszország jöhetett volna támadni, mert talán még azt is visszavertük volna.

Hat teherautó érkezett megpakolva fegyverekkel, lőszerekkel, pufajkákkal és vadonatúj tisztí csizmákkal. A Práter utcai iskolába hordtuk az utánpotlást, ahol a parancsnokok mind ott voltak, segédkezni a lerakodásnál. Ez már, ha nem is hivatalosan, de a győzelmünket jelentette.

Még be sem fejeztük a lerakodást, amikor a bajtársak azzal a hírrel jöttek, hogy az oroszok nem fogadták el követeléseinket. Attila a rádión keresztül üzent és kért bennünket, hogy tegyük le a fegyvert. Azt nem értik, hogy miért a rádión keresztül üzent, miért nem jött vissza és miért szól az üzenet a Kilián laktanyának és a Corvin körletnek. Attila nagyon jól tudta, hogy a Kilián a harcok alatt csak lőtt bennünket. Mégis az üzenet a Kilián laktanyának és nekünk volt címezve. Attila szinte könyörgött:

„Figyelem, megszakítjuk műsorunkat. Rövid szünet után fontos felhívást közvetítünk. (Szünetjel.)

Figyelem, Figyelem!

Üzenet a Kilián György laktanya és a Corvin nevű körletben tartózkodó ellenállóknak!

Ezt az üzenetet az a két parlamberter küldi, akik egy órája jártak köztetek. Válaszokat átadtuk a szovjet és a magyar csapatok parancsnokainak. Feltételeiteket elfogadhatatlannak tartják. Meggyőződésünk szerint az új magyar kormány, melynek névsorát a nálatok hagyott „Szabad Nép”-ben olvashatjátok, kifejezi az egész magyar nemzet érdekeit és meg fogja valósítani azokat

a legfőbb követeléseket, amelyeket a 16 pont tartalmaz. Ez a mi meggyőződésünk is.

Kedves barátaink. Ismertek bennünket, egyikünk orvosotok volt és ugyanazzal a jóindulattal, amelyet részünkről mindig tapasztalhattatok, kérünk, hogy ilyen jóindulattal és megértéssel, feltevések nélkül higgyetek szavainknak és fogadjátok meg szavunkat.

Sajátmagunk kértük a fegyveres erők parancsnokságát, adja meg a lehetőséget, hogy hozzátok még egyszer szólhassunk. Vezetőitekkel együtt, akiknek aláírása ott szerepel felhívásotok alatt, valamennyien a legteljesebb amnesztiát kapjátok a fegyverletétel után és szabadon hazatérhettek otthonaitokba. A fegyveres erők ezen elhatározását mindennél világosabban bizonyítja az, hogy keresésünkre jelen felhívásunk felolvasását a Kossuth-rádió közvetíti.

Barátaink! Nagyon kérünk, komolyan fontoljátok meg ezen keresésünket. Gondoljatok családokra, a szemben lakó polgári személyekre és hallgassatok a józan észre!

A fegyverletétel végső határidejét később, hangszórós kocsin tudomásokra fogjuk hozni. Kérjük, most üljetek ismét össze és nagyon fontoljátok meg a legteljesebb szeretettől sugalt kérésünket!

A két orvostanhallgató parlamberter.”²⁴

Amint később kiderült, a megírt szöveget Attila* elé tették és azt fel kellett olvasnia úgy, ahogy azt neki leírták. Ez volt az első eset, amikor a Kilián laktanyát mint forradalmárokat emlegették és ezen keresztül megkezdtek a Kilián laktanya és annak parancsnokának elsődleges szerepet adni. Kifontolt terv volt, de ahogy láthatjuk ügyes és sikeres. És, hogy biztosítsák a Kilián forradalmi hitelességét, a Corvin köz két parlamberterét használták fel a nemzet felvezetésére. A későbbi rádió adásokban a Corvint vagy nem is említik, vagy a Corvin szót egyszerűen kitörlik a hangszalagról. A corvinisták által elért eredményeket ezzel és a későbbi rádió adásokkal a Kiliánnak, illetve Maléternek tulajdonítják és arról is gondoskodtak, hogy ezt az újságok is alátámasszák. Elképzelhető, hogyan érte mindez a corvinistákat azok után, ahogy a forradalom alatt a Kilián parancsnoka velünk szemben viselkedett.

* Lehoczky Attila azóta a nevét Lehotayra változtatta.

²⁴ A M.F. és Sz.H. a hazai rádióadások tükrében, 59. 11. óra

Nemcsak a két corvinista agyonlövése és a 28 felkelő kidobása a Kiliánból a legnagyobb tűzharcba, ami további 7 halottat eredményezett október 26-án, hanem Ödön bátyámnak adott tanácsával október 27-én este és a nekem tett fenyegetésével október 28-án reggel, bebizonyította eszmei hovatartozását. Erre azonban később még kitérek.

Tyúkolhúzt.

Arbuzott Lelutay Anna, a Corvin-
köz volt parlamentere tanúsítom, hogy
az 1956 október 28-án délelőtt 11 órakor
a Kossuth Rádióban elhangzott "felhívás"
szövegét már leírt formában tették
előre és annak szó szerinti felolvasására
fegyverszerűen bünyösítették. - A Kilián
lakói a hatóságokkal október 31-ig semmi-
nemű kapcsolaton sem voltak.

Budapest, 1982. aug. 2.

Lelutay Anna

A kora délutáni órákban a kormány részéről két parlamenti-
erkezett, akik a parancsnokot keresték. A fiúk szóltak nekem is,
hogy menjek a munkásszállásra, ahol már vagy nyolc parancs-
nokot találtam együtt, akik a két idegennel beszélgettek. Egyikük
hosszú bőrkabátot viselt és mint Virág elvtársat mutatták be. Azzal
a küldetéssel jött, hogy a felkelők parancsnokait meghívja az Aka-
adémia utca 11-be a Pártközpontba. A kormány képviselőivel,
folytatandó tárgyalás témája a fegyverletétel és a rend helyreállí-
tása lenne.

Természetesen bizalmatlanok voltunk. Attól féltünk, hogy a
Corvin parancsnokait törbecsalják. Ekkor már nem voltak harcok,
Nagy Imre már bejelentette a fegyverszünetet és a corvinisták
létszáma, éppen úgy, mint a többi forradalmi csoport létszáma
óráról-órára növekedett. Olyan emberek keveredtek közénk, akik
a harcok alatt a pincékben bujkáltak és talán bennünket szidtak,

es rágalmaztak. Egyikük velem akarta igazoltatni, hogy ő is „szabadságharcos”! Egy másik önként jelentkezett, hogy majd ő elmegy tárgyalni a kormánnyal, hiszen erre ő a leghivatottabb, mert ő bizonyítani tudja, hogy egyenes leszármazottja Kossuth Lajosnak.

Egy 16 év körüli forradalmár szólalt meg, egyik csoportunk parancsnoka. Azt mondta, hogy aki erre a tárgyalásra elmegy, annak tudnia kell, hogy mit mondjon és azt csak olyan ember tudja, aki végigküzdötte a harcokat. Arra is gondoljatok bajtársak, hogy aki oda elmegy, az nem biztos, hogy onnan vissza is jön.

A fiúnak igaza volt. Mi, parancsnokok félrehúzódtunk egy megbeszélésre. Úgy határoztunk, hogy „Virág elvtárs” itt marad tusként és a küldöttség csak akkor megy el, ha ő az életével szavatolja bántatlan visszatérésüket.

Ödön bátyámra és egy kis rábeszélés után Dokira esett a választás. Mindenki megbízott bennük és tudtuk, hogy ők nem engednek alapvető követeléseinkből. Azt is tudtuk, hogy őket nem fogják sarokba szorítani, vagy megfélemlíteni. Tehát ez a két személy lett a Corvin köz parancsnokai részéről hivatalosan kijelölve ezeknek a tárgyalásoknak a lefolytatására, akik később elmondták a történeteket.

A teherautó, mely „Virág elvtársékat” hozta, a Körúton várakozott, hogy visszavigye a Corvin küldöttségét az Akadémia utcai pártközpontba. Amikor azonban Ödön és Doki felmászta a teherautóra, másik két személy is csatlakozott hozzájuk, akik néha a harcok alatt is megjelentek. Egyikük Iván Kovács volt, aki azt mondta, hogy ő csoport parancsnok és tudni akarja, hogy ezeken a tárgyalásokon miről lesz szó. Neki is joga van odamenni.

Nem vitatkoztak, hanem abban állapodtak meg, hogy a szóvivő, a küldöttség vezetője Ödön lesz. A feltett kérdésekre ő válaszol azért, hogy feleleteivel elkerülje annak a lehetőségét, hogy kikémleljék a Corvin erejét, létszámát és sebezhető pontjait.

Megérkezve a pártközpont elé, egy kisebb tömeg vette körül a teherautót, nagyrésztük oroszul beszélt, de mind civilruhába volt öltözve. A teherautó vezetőjének ordítani kellett, hogy ne bántsák a négy embert, mert ők tárgyalni jöttek a kormány és a párt megbízottjaival. Fenyegetések és szitkozódások között tuszkolták be őket a pártközpont kapuján, ahol egy rendőr százados megállásra szólította fel a kis csoportot. Ő is ordítózva szidta a felkelőket.

A kiabálásra megjelent egy vezérőrnagy és azt mondta a századosnak, hogy engedje be őket.

Felmentek az emeleti nagy terembe és ott a hatalmas asztal köré, minden negyedik székre ültették le őket. A vezérőrnagy folytatta az ordítózást:

— Maguk a szabadságharcosok? Maguk harcolnak a szabadságért? Maguk merik azt állítani, hogy a magyar nép érdekeiért ragadtak fegyvert? Maguk anarchisták! Imperialista ügynökök! Fasiszták! Reakciós csöcselék!!!

Ödön közbevágott és szintén ordítva mondta: Mi nem azért jöttünk ide, hogy önök nekünk megmondják, hogy kik vagyunk! Azt hiszem, hogy mi nagyon jól tudjuk, hogy kik vagyunk és, hogy miért fogtunk fegyvert! Azért jöttünk ide, mert tárgyalásra hívtak bennünket! De ha ez az önök tárgyalási módja, akkor azt hiszem mehetünk is vissza bajtársaink közé, ahol még sok a tennivalónk!

Doki, aki az asztal másik oldalán ült, észrevette, hogy Dr. János jött be, Nagy Imre veje. Felállt, s mitsem törődve a vezérőrnaggyal odament Jánoshoz és bemutatkozott. Dr. Antalóczi Sándor, a Corvin közből és sorba bemutatta a többieket is. Doki megkérdezte Jánosit, hogy van-e mód arra, hogy intelligens emberekkel üljenek le tárgyalni, mert a sértegetésekből már elege volt.

— A harmadik emeleten már együtt van egy csoport a kormány részéről. A pártot Molnár Ernő képviseli. Menjünk fel, mert a tárgyaló felek már várnak önökre, — mondta Dr. János.

Az ugyancsak nagyméretű teremben az asztal körül már hat tábornok ült. Az asztalfőt Dr. János és Molnár Ernő foglalták el. A corvinisták leültek a tábornokkal szemben és már jött is a kérdések zápora:

— Hol vannak a parancsnokok? Kik a katonai szakemberek? Miért nem azok jöttek egy ilyen fontos tárgyalásra?

— A parancsnokok egy része itt van. A többségük azonban nem tudott jönni mert az állandóan érkező új forradalmárok besorozásával és felfegyverzésével vannak elgoglalva — válaszolta Ödön.

— Maguk parancsnokok? Hiszen maguk nem képzett katonák! Kik a szakemberek?

— Mondja csak, hányan vannak és hogyan lövik ki azokat a nagy szovjet páncélosokat? Milyen lövegeket használnak? Honnan vannak a fegyverek? — záporoztak parancsnokaink felé a kérdések.

— Nem vagyunk sokan, kb. 15.000 fegyveresünk van akikhez csatlakozik 100.000 polgári személy is, akik segítenek nekünk. Vannak 76 milliméteres és 122 milliméteres lövegeink, korlátlan mennyiségű lőszerrel. És ha mozogni kell vannak tankjaink, melyekbe a páncélosoknál szolgált harcosokból állítottunk kezelő személyzetet. Benzin és üveg pedig szintén korlátlan mennyiségben áll rendelkezésünkre. Egy kisebb tank 3 üveg, egy nagyobb tank 6 üveg benzin. Ha az oroszoknak sok a tankjuk, nekünk elegendő benzinünk van hozzájuk.

— Hol szerezték ezeket a fegyvereket? — kérdezte az egyik tábornok, aki eddig hallgatott.

— Hozták az oroszok.

— Mit tud a polgári lakosság maguknak segíteni? — folytatta kérdezősködését a tábornok.

— Sokat! Nagyon sokat! — mondta Ödön. Amikor bekopogunk egy lakásba, hogy a mellék helyiséget szeretnénk használni, csak azt kérik, hogy a gitárt hagyjuk az előszobában. Amikor pedig távozni akarunk, a háziasszony rendszerint leültet az asztal mellé, hogy együnk egy kis meleg ételt, mert ki tudja mikor volt utoljára meleg étel a gyomrunkban. Távozásunkkor pedig zsíroskenyeret meg almát nyomnak a zsebeinkbe. Vagy ott vannak a nagymamák, akik tele ruháskosárral jönnek a körletünkbe és mindenféle enni-valót osztogatnak a forradalmároknak. Azt is mondják, hogy: „Gyerekek, imádkozunk értetek!”

Egy idősebb ezredes szólalt meg az asztal végén: — Én nagyon jól tudom, hogy mit jelent az, ha a lakosság a harcosokkal érez. Partizán voltam a második világháborúban és nekünk is a polgári lakosság segített. Azért értünk el eredményeket.

— Milyen feltételek mellett hajlandók letenni a fegyvert? — kérdezte Dr. Jánosi.

— Először is, egy győztes forradalom nem ismer fegyverletételt. Tehát csakis arról lehet szó, hogy a fegyvert átadjuk a magyar hadseregnek, vagy a rendfenntartás céljaira létrehozandó új karhatalomi egységeknek. Ennek első és legfontosabb feltétele, hogy az oroszok ez év december 31-ig hagyják el Magyarország területét — felelte Doki.

— Tudomásom szerint vannak ilyen irányú tárgyalások a kormány és a legfelső szovjet katonai vezetés között.

— Most ülésezik a párt és a kormány a szovjet katonai vezetéssel. Ez az egyik pont a napirenden — szólt közbe Molnár.

— Az ÁVO-t fegyverezzék le és oszlassák fel! — mondta Ödön.

— Ez lehetetlen, — kiáltotta az egyik vezérőrnagy. — Akkor megindulnak az akasztások, a lincselések és ártatlan emberek élete és biztonsága is veszélyeztetve lenne.

— Valamilyen karhatalomról mégiscsak gondoskodni kell a rend fenntartása érdekében, — mondta Dr. Jánosi.

— Egy új karhatalmi alakulatot kell létrehozni a forradalmárok, a rendőrség és a honvédség arra érdemes tagjaiból — válaszolta Doki.

Jánosi Molnárra nézett, az vont egyet a vállán és elfogadta ezt a javaslatot.

— Alakítsanak új kormányt, mely ideiglenes jellegű és a több párton akapuló szabad választásokig marad a hivatalában — folytatta Doki.

— Tudomásom van arról, hogy a kormány ez irányban is folytat tárgyalásokat — mondta Jánosi.

— Követeljük mindazoknak a felelősségre vonását, akik önértékük miatt ezrek életét áldozták fel és azoknak is akiknek ártatlan emberek vére tapad a kezükhöz — mondta Ödön.

— Ez lehetetlenség mindaddig, ameddig az új kormány hivatalosan nincs megalakítva és annak hivatalos szervei nem lesznek képesek azt megkezdeni és végrehajtani.

— De mi lesz addig velük, ha az ÁVO-t felosztatják? — kérdezte az előbbi vezérőrnagy?

— A magyar honvédség tartsa őket szigorú őrizet alatt az egyik arra a célra kijelölt laktanyában. Minél előbb megtörténik letartóztatásuk, annál biztosabb annak az elkerülése, amitől a vezérőrnagy bajtárs fél — válaszolta Ödön.

(Valaki bejött ekkor a terembe és az egyik vezérőrnagyot kihívta a telefonhoz.)

Különb en azt javaslom, hogy erről a fontos tárgyalásról jegyzőkönyvet készítsünk, melyet valamennyien aláírunk és amelynek egy másolatát elvihetjük bajtársainknak, hogy ők is lássák miről tárgyaltunk.

— Sem a párt, sem a kormány nem adott nekünk felhatalmazást, arra, hogy bármilyen papírt is aláírjunk. Azonban ezeket a feltételeket, melyekről jegyzeteket készítettünk, személyesen juttatjuk el a párt Központi Vezetőségéhez és a kormányhoz és azok majd hivatalosan értesítik a felkelőket döntéseikről — válaszolta Molnár.

A vezérőrnagy visszajött a telefontól és közölte, hogy most beszélt a Honvédség vezérkari főnökével, aki azt az utasítást adta, hogy az egész tárgyaló társaságot vezesse át a Honvédelmi Minisztérium ilyen és ilyen számú helyiségébe, ahol az ő és Janza Károly Honvédelmi Miniszter személyes megbízottai fognak tárgyalni velük.

Gyalog mentek át a Honvédelmi Minisztériumba amely közel volt a Pártközponthoz. Útközben Ödön azt mondta az egyik hozzájuk csatlakozott felkelőnek, hogy menjen vissza a Corvinbaés jelentse a parancsnokoknak, hogy valóban tárgyalnak. Mondja el, azt ami eddig történt és azt is, hogy átmentek a Honvédelmi Minisztériumba folytatni a tárgyalásokat. Kérte, közölje velem, hogy minden jól megy, és ne aggódjak.

Ödön megbeszélte Dokival, a Kuzmenovnak küldött 10 pontból csak ennyit engednek, hogy elfogadják a Nagy Imre kormányt, mint ideiglenes kormányt a szabad választásokig. Doki említette, hogy a harmadik pont is változtatásra szorul. A karhatalmat ne a honvédség vegye át, hanem az újonnan létrehozandó karhatalom, amelyben a honvédség mellett a rendőrség és a forradalmárok is megfelelő létszámban képviseltetve lesznek.

A Honvédelmi Minisztériumban ismét egy nagyobb tárgyaló terembe vezették őket, melynek ajtajában szintén fegyveres őrség állt. A „partizán” ezredes minden kopogtatás nélkül benyitott és bevezette a társaságot. A tárgyaló asztalnál Váradi Gyula vezérőrnagy ült, több civil és magasrangú katonatiszt társaságában. A tábornokok és Dr. Jánosi, Janza Károlyt keresték, aki nem volt a teremben. Miután megtudták, hogy hol található; Dr. Jánosi és Molnár a két tábornok társaságában elment. A csoport többi részét Váradi vezérőrnagy leültette a hatalmas asztal mellé, ahol bőven volt hely valamennyiük számára. Doki azonnal tájékoztatta a jelenlevőket, a Pártközpontban folytatott tárgyalásokról és látszott a civilruhás felkelők arcán, akik különböző forradalmi csoportokat képviseltek, hogy tökéletesen egyetértenek a követeléseinkkel.

Rövidesen újabb három tagú felkelő csoport érkezett, akiket egy ezredes vezetett a terembe. Váradi leültette őket is és most ő tájékoztatta a társaságot az éjszaka folyamán, a Honvédelmi Minisztériumban folytatott tárgyalásokról, melyek szintén megegyeztek a mi követeléseinkkel. A felelősségre vonás kérdését ők is elhalasztották a rend teljes helyreállítása utáni időszakra.

Váradí a továbbiakban közölte, hogy mindezek a feltételek többé-kevésbé megegyeznek a jelenlegi kormánynyilatkozattal, és „így azt hiszem, mi is készíthetünk egy nyilatkozatot a fegyverletételről.”

— Nem vezérőrnagy bajtárs! — ugrott fel Ödön — fegyverletételről nincs szó. A mi forradalmunk győzött és ahogy a Pártközpontban mondtuk, most is megismételjük. Egy győztes forradalom nem ismer fegyverletételt és így a fegyvert mi sem tesszük le! Csakis arról lehet szó, hogy a fegyvert átadjuk egy olyan illetékes testületnek, melyet mi arra érdemesnek tartunk. Mely testület által biztosítva látjuk a rend helyreállítását és forradalmunk követeléseinek megvalósítását. Ezért javasoltuk a Pártközpontban egy új karhatalmi alakulat létrehozását, melyben a forradalmi csoportok megfelelő létszámban képviselve kell, hogy legyenek.

— Hiszen én is így gondoltam — vágott közbe Váradí. — Az is igaz, hogy győzött a forradalom és nem beszélhetünk fegyverletételről, hanem csak átadásról.

Váradí írógépet hozatott, és gépelni kezdett. Miközben a teremben lévő forradalmárok boldogan tárgyalták, hogy a H.M. egyik vezérőrnagyának a szájából hangzott el a: „győzött a forradalom”, ami hivatalos elismerése győzelmünknek. Váradí ekkorára be is fejezte a következő szöveget:

„Nyilatkozat,

A Budapesti VIII. és IX. kerületi felkelők követeléseiket a kormány nyilatkozatában megvalósítva látják. Ennek alapján megállapodtak hadseregünk képviselőivel a Karhatalmi alakulatokban való részvételről, a fegyverek átadásáról, a rend helyreállítására induló közös munka megkezdéséről.

Felhívják a még fegyverben lévő fiatalokat, kövessék példájukat és támogassák a rend helyreállítását.”

Még gépelni akart valamit a nyilatkozatra, de kinyílt a terem ajtaja és egy újabb forradalmár jött be egyedül. Amikor a teremben meglátta a tábornokokat, odament az asztalfőn ülő Váradíhoz és hevesen gesztikulálva a következőket mondta:

„Uraim, mit szarakodnak! Álljanak mellénk és mi garantáljuk, hogy 24 óra alatt kiverjük az oroszokat Magyarország területéről.”²⁵

Ez a fiatalember, a zsidó származású Angyal Pista volt, a Corvin közhöz tartozó Tűzoltó utcai csoport egyik parancsnoka, akit 1957-ben kivégeztek.

Váradí a többi tábornokra nézett és azt válaszolta, hogy a honvéd vezérkar főnökségének nincsen ilyen irányú utasítása a honvédelmi minisztertől, de ígéretet tett, hogy a javaslatot még a hajnali órákban, amikor jelentést kell tennie az éjszaka folyamán tartott tárgyalások eredményéről, megemlíti mindezt Janza Károly honvédelmi miniszternek.

Ezzel a papírt kivette az írógépből, elénk tette, hogy mint a VIII. és IX. kerületi forradalmi csoportjainak megbízottjai, írjuk azt alá. Ödön a Pártközpontban tanultak alapján válaszolt:

— Csoportjaink harcosai és parancsnokai nem adtak nekünk felhatalmazást arra, hogy az ő nevükben, az ő tudtuk és beleegyezésük nélkül, mi bármilyen nyilatkozatot aláírjunk. Azonban kérem ennek a nyilatkozatnak a másolatát, hogy elvigyem a Corvin közí harcosok parancsnokaihoz jóváhagyás végett.

Váradí a másolatot, habozás nélkül átnyújtotta.

Vita közben rájuk virradt. Azon vitáztak, hogy milyen arányban lesznek képviselve a katonák, a rendőrök és a forradalmárok a megalakítandó új karhatalmi alakulatban.

Futár érkezése vetett véget a vitának, ezért későbbi időpontra halasztották a téma letárgyalását. A futár jelentette, hogy Nagy Imre miniszterelnök és Janza Károly honvédelmi miniszter még a reggeli órákban fogadja a Parlamentben a forradalmi csoportok megbízottait.

Továbbiakról Ödön a következőképpen emlékezik vissza:

„Volt egy kis időnk, hogy rendbe szedjük magunkat, mert nem akartunk a Parlamentbe és a miniszterelnökhöz piszkosan, borotvátlanul menni. A folyosón, egy arra menő tiszt megmutatta a mosdót és intézkedett, hogy borotválkozó felszerelés és minden egyéb szükséges tisztálkodási eszköz rendelkezésünkre álljon.

Felfrissülve ismét a folyosón tárgyaltuk, hogy mit fogunk Nagy Imrének mondani. Megegyeztünk, hogy az egyetemisták 16 pontjához ragaszkodunk és nem engedünk abból, hogy az oroszok azonnal hagyják el Magyarország területét.

Janza Károly a Pártközpontban velünk lévő két tábornok kíséretében jött és mondta, hogy most telefonáltak a Parlamentből, ahol Nagy Imre már várja a küldöttséget.

Gyalog mentünk át a Parlamentbe és amikor a lépcsőjéhez értünk, még három-négy forradalmár csatlakozott hozzánk. Senki

Biztonsági

Abonyi VIII. és IX. kerületi felkelők követelésüket a kormány-
allatkosokban megvalósulva látták. Ennek alapján megállapodtak,
haderőnk képviselőivel, hogy a karbantartási alakulatokban való
résztvételről, a fegyverek átadásáról, a rend helyreállításáról, a
nyúló késő munka megkezdéséről.
Felhívják a még fegyverben lévő fiatalokat, kövessék példájukat,
és támogassák a rend helyreállítását.

sem kérdezte meg tőlük, hogy kinek a képviseletében vannak itt vagy, hogy hol harcoltak az utóbbi néhány nap alatt.

A Parlament kapuján belépve széles, magas lépcső volt előttünk, piros szőnyeggel leterítve. Ezen a lépcsőn mentünk fel, elől Janza Károly a két tábornokkal, mögöttük mi felkelők vagy tizen. Nagy Imre egy tárgyaló terem ajtajában várt bennünket és kézfogással üdvözölte a társaságot. Amikor rám került a sor bemutatkoztam és azt mondtam, hogy annak az egyetemistának vagyok a bátyja, aki 23-án este kérte Önt és minisztertársait, akadályozzák meg, hogy Piros László belügyminiszter a tömeg közé lövessen a Rádiónál, mert olyan vérengzés lesz Magyarországon, amelyet a világ még nem látott.

— Igen, igen. A kisbajuszos az esőkabátban, — bólogatott.

— Ernő öcsém volt — mondtam.

Amikor mindenki leült a nagy asztal köré, a két tábornok elment. Janza Károly kezdte a beszédet:

— Az éjszaka folyamán tárgyalások folytak a forradalmi parancsnokok, azok megbízottjai és a Honvéd Vezérkar megbízottai között, melyek eredményesen fejeződtek be. A felkelők megvalósítva látják követeléseiket a kormánynyilatkozatokban, megállapodtak az új karhatalmi alakulatban való aktív részvételről és fegyvereik ezen alakulatnak való átadásáról.

Beszéde végén győztes forradalmunk vívmányainak megőrzésére hivatkozott, az elesett forradalmárokat hősöknek nevezte és arra kért bennünket, hogy minden erőnket megfeszítve dolgozzunk a független, demokratikus és szocialista Magyarország megteremtéséért.

A következő beszélő egy fiatalember volt, aki bejelentette, hogy a Magyar Írószövetség teljes egészében a magyar ifjúság forradalma mögé áll és azt minden erejével támogatja. Arra kéri Nagy Imre miniszterelnököt, hogy tegye magáévá a forradalom tiszta szellemét és annak megfelelően alakítsa meg új kormányát.

Doki volt az újabb felszólaló, közölte, hogy a Pártközpontban és a Honvédelmi Minisztériumban megkezdett tárgyalásokat még folytatni kell. Nem tudtunk megegyezni a Honvédség, a Rendőrség és a Forradalmi Csoportok százalékos részvételéről, az újonnan felállítandó karhatalmi alakulatban. Ezt még le kell tárgyalni és az alakulatot a rend helyreállítása érdekében a legsürgősebben létrehozni. Mindenki egyetértett vele.

Voltak még néhányan akik felszólaltak, de lényegbe vágó dologról már nem esett több szó. Végetért a fogadás.

A Corvin közben azonban, röviddel azután, hogy a küldött-ségünk elment a Pártközpontban megtartandó tárgyalásokra, az egészségügyi őrmester jött át a Kiliánból. (Berkovics Pál, aki most Kanadában él.) közölte, hogy a Maléter ezredes bajtárs kéret, menjek át egy megbeszélésre. Azt válaszoltam, hogy nem megyek, mert nekem most nincs semmi beszélőnivalóm vele. Az őrmester azonban mintha várta volna válaszomat, mert így folytatta; akkor átjönne ő néhány percre, mert a Corvin köz hős védőit szeretné üdvözölni.

Úgy ért Maléter bejelentése mintha belém rúgtak volna. Azok után, amiket tett, és amiket mondott Ödönnek és nekem, most amikor győzött a forradalom, megbeszélést akar és üdvözölni a hősöket?! Nagyon mérgesen válaszoltam az őrmesternek:

— Ma reggel, vagy tegnap este kellett volna, hogy megbeszélést tartson az „ezredes úr”, amikor elkeseredett helyzetünkben tanácsért mentünk hozzá. És milyen hősöket akar üdvözölni? Azokat akiket ő lőtt agyon, vagy azokat akiket a legnagyobb tűzharcban kidobott az Őllői útra és ott estek el? Nem félti a bőrét, hogy itt még valaki kilyukasztja? Tőlem jöjjön, de azt hiszem megbánja.

— Hát hiszen éppen erről van szó. Az ezredes bajtárs kéri, hogy néhány fegyverest küldjön át, akik gondoskodnak személyes biztonságáról. Az ezredes bajtárs is háttérbe volt szorítva a Rákosi és Gerő terroruralom alatt. Már régen vezérőrnagy kellett volna legyen, de a sztálinisták így álltak bosszút rajta azért, mert nem értett egyet velük és a terrorjukkal.

— Miért jött hozzám? — kérdeztem az őrmestert.

— Maléter ezredes bajtárs arra kért, hogy Bajuszt keressem és csak neki mondjam el küldetésem célját.

Maléter az egész forradalom alatt, mint ellenséget kezelt bennünket. Amikor már nem lőtt, vagy lövetett ránk Ödönnek és nekem adott tanácsaival bizonyította, hogy az oroszok oldalán van! És, hogy a forradalmat nem tekinti másnak, mint a csőcselék lázadásának, fasiszta restaurációnak. Arra gondoltam, ha nem is másért, csak azért, hogy lássa a győzelmi mámort a felkelők arcán, lássa kiket gondolt és nevezett csőcseléknek, fasisztáknak és lássa, kik voltak azok, akik kivívták a nemzet szabadságát, beleegeztem az átjövetelebe. Most már nem kellett félnünk tőle.

Szabónak, az őrszázad parancsnokának mondtam, hogy legyen maga mellé három géppisztolyos bajtársat, menjenek át a Kiliánba és kísérik a munkásszállásra Malétert. Vigyázzanak, hogy senki se bántsa.

Vagy ötvenen kísérték azt a csoportot, amely Malétert biztosította. Közben olyan kifejezéseket hallottam, amiket nem lehet leírni. Szabó mondta, hogy a Kisfaludy utca sarkán csőre kellett hogy töltsék a géppisztolyokat, mert neki akartak menni a forradalmárok.

Leültettem Malétert és megkérdeztem tőle, hogy mit óhajt? A munkásszálláson maradtunk vagy tízen és becsuktuk az ajtót, csitítva az összecsődült szitkozódókat. Jutka és Pufi az orvosok, Kék Sapka, Falábú Jancsi, Göndör, Szakállas Gyurka a Práter utcai iskolából és még néhányan maradtak a teremben. Maléter leült és azt mondta, azért jött át, hogy felajánlja a szolgálatait. Ő ugyan még most is meg van győződve arról, hogy a szovjet hadsereget nem lehet katonailag megverni, de az adott helyzetben úgy gondolja, hogy egy képzett katona tanácsait tudjuk használni.

Megkérdeztem tőle, hogy miért most jött felajánlani szolgálatait? Miért most akar nekünk „képzett katonai tanácsokat” adni, amikor a forradalom győzött? Miért nem adta ezeket a tanácsokat akkor, amikor kértük, és miért mondta akkor, hogy tegyük le a fegyvert, menjünk haza és feküdjünk le? Miért mondta, hogy lássuk be végünk van?! Miért lőtt és lövetett bennünket három napon keresztül? Miért lőtte agyon két társunkat a Kiliánban? És miért dobatta ki azt a huszonnyolc fegyvertelent az Üllői útra a legnagyobb tűzharcban?

Maléter azt válaszolta, hogy ő katona és parancsot teljesített. Azonban amikor meggyőződött arról, hogy a magyar ifjúsággal és munkássággal áll szemben, beszüntette a harcot. Már tegnap kitette a fehér zászlót, azóta senki sem lőtt bennünket a Kiliánból. Ami pedig a tegnap esti és ma reggeli tanácsokat illeti, azokat most is megismétli. Olyan hatalmas túlerővel kellene megküzdenünk, amely órák alatt szétverhet minket. Ezért most is azt ajánlja, hogy tegyük le a fegyvert, mert a kormány mostmár biztosan megvalósítja követeléseinket. A további ellenállás már öngyilkosság és rajtunk van a felelősség, ha tovább folyik a magyar vér. Különböző olyan gyerekek kezében is látott fegyvert, akiknek katonai kiképzésük nincs, ami veszélyes lehet, mert egymást löhetik meg.

Jutka nagyon mérgesen közbe szolt: — Ezredes bajtárs, ne féltse maga ezeket a gyerekeket, mert ők minden katonai kiképzés nélkül megmutatták, hogy mire képesek. Sem ők, sem mi, akik már nem vagyunk gyerekek, soha sem gondoltunk a túlélésre, amivel szemben álltunk. Nekünk csakis a magyar nemzet szabadsága és rabláncainak lerázása volt az eszünkben akkor, amikor fegyvert fogtunk. És most, amikor a forradalom annyi véráldozat árán győzött, amikor győztesnek van elismerve még a kormány részéről is, maga még mindig a fegyverletételt ajánlja?”

— Bajusz! — fordult hozzám Jutka kipirulva. Semmi értelmét nem látom a további beszélgetésnek. Mindegyikünknek van ennél fontosabb tennivalója. Fejezzük be!

Azt mondtam Maléternek, hogy amennyiben tanácsra lesz szükségünk a jövőben, azt olyan embertől kérjük, akitől nincsenek halottjaink, s nem lőtt bennünket a harcok alatt. Biztos, hogy találunk ilyent is. Ami pedig a felelősséget illeti, a rend helyre állítása után neki lesz mit magyarázkodni egy független bíróság előtt. Biztos lehet abban, hogy akkor megtaláljuk őt. Ezután felkértem Szabót, hogy kísérvék vissza Malétert és vigyázzanak ne essék bántódása.

Látogatása talán 15 percet tartott. Nem volt mit tárgyaljunk vele.²⁶

26. Gosztonyi Péter. Szemle. 1960. 3. Brüsszel 49. 7

Gosztonyi a következőket írja:

„Maléter ezredes kapcsolatot keres a Corvin köz parancsnokával, Pongrátz Gergellyel, akit meghív a Kilián laktanyába. Pongrátz még bizalmatlan, csak a helyettesét küldi s kéri, hogy őt keresse fel Maléter. Az ezredes át is megy s vagy két órát tölt a felkelők között.”

Az új karhatalmi alakulat megszervezéséről már tegnap a Pártközpontban, illetve a Honvédelmi Minisztériumban megegyeztek küldötteink a kormány képviselőivel és a Honvédség Vezérkarával. Az egyedüli pont, ami vita tárgyát képezte, az a karhatalmi alakulatban és annak irányításában, százalékos alapon való részvétel volt. Küldöttségünk ragaszkodott ahhoz, hogy az új „Nemzetőrségnek” legalább 50%-át a forradalmi fegyveres csoportok tegyék ki, a másik 50%-át megosztva a Rendőrség a Honvédség alakulataiból az arra érdemes személyek alkossák.

A délelőtti folyamán Váradi Gyula vezérőrnagy hívott a Honvédelmi Minisztériumból és közölte, hogy délután 2 órára a Corvin közbe jönnek tárgyalni, a Honvédség és a Rendőrség képviselői.²⁷ Váradi azt is mondta, hogy Nagy Imre sürgeti a Nemzetőrség felállítását, hogy a rendet minél előbb helyreállítsák. Ennek a tárgyalásnak tehát az lenne a célja, hogy minden fennálló akadályt, ami a Nemzetőrség felállításának az útjában áll, elgördítsünk.

Összehívtam a parancsnokokat és üzenetet küldtem Szabónak, az őrség parancsnokának, hogy a Váradi vezérőrnagy által vezetett küldöttséget, az őrség engedje be. A Kramolin lakás ebédlőjében, ahol a parancsnokság működött, székeket hoztunk fel a munkásszállásról és egy másik asztalt is beállítottunk, hogy a tárgyaló társaságot le tudjuk ültetni.

Két óra felé meg is érkezett a küldöttség. Legnagyobb meglepetésünkre Maléter is köztük volt. Szabó vezette őket a Kramolin lakásba és kértem, hogy maradjon ő is ott. Erről is megemlékezik Hollós Ervin, aki a következőket írja:

„A miniszterelnök megbízásából két magasrangú tiszt a Kilián laktanyában felkereste Maléter Pált. Magos Gábor kísérte őket;

27. Molnár János, Századok 1149. 1. 2

ő tudta hogyan lehet Maléterhez bejutni. A beszélgetés Maléter szobájában folyt. Közben felkelők jöttek be, jelentettek, majd távoztak. Később átmentek a Corvin köziekhez, és ezek több vezetőjével együtt folytatták a tárgyalást.”²⁸

Gosztonyi is megemlíti az esetet, de ő sem a valóságnak megfelelően.

„Hétfő, október 29. Hajnalban a Corvin köz parancsnoka, Pongrátz Gergely jött át hozzánk néhány felkelővel. Maléterrel kívántak beszélni. Egy fiatalembert mutattak neki, akinek az ÁVO-sok vallatás során zsiletpengével hasogatták fel a nyelvét. Másról is szó került. A fegyverszünet következményeként a Corvin köz létszáma alaposan megnőtt, soraikban pártoskodás, zavar kezdődött. Pongrátz tanácsot, segítséget kér Malértől, aki Csiba százados kíséretében át is megy vele a felkelőkhöz, ahol már ott találják Janza honvédelmi miniszter megbízottjait, Váradi vezérőrnagyot is. Váradi ugyancsak Pongrátzékkal tárgyalt.”²⁹

A küldöttség tagjai: Váradi Gyula vezérőrnagy, a páncélos fegyvernem parancsnoka. Maléter Pál ezredes, a munkaszolgálatos fegyvernem parancsnoka, Kovács István vezérőrnagy, Tóth ezredes, egy rendőr ezredes, akinek a nevére nem emlékszem (lehet, hogy Kopácsi volt), Uszta vezérőrnagy, Márton András ezredes, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka és Magos Gábor, a soroksári Állami Tangazdaság igazgatója.

Mi is bemutatkoztunk: Pongrátz Ödön, Pongrátz Ernő, Dr. Antalóczi Sándor, Erdős István, Szabó László, Dr. Lehoczky Judit, Szakállas György, Pongrátz Kristóf, Pongrátz Gergely és Pongrátz András.

Márton ezredes, aki a sor végén jött, megkérdezte, hogy több Pongrátz nincs? Ödön válaszolt: Van még egy, de az hazament megnézni, hogy Édasanyánk és kishugunk jól van-e.

Magos Gábor intett Ödönnek, jól ismerték egymást, mert Ödön és Bandi (Kristóf) a soroksári Tangazdaságnak is fuvaroztak, — hogy menjen ki. Ödön románul mondta Bandinak, hogy menjen ki és kérdezze meg mit akar. Én is kimentem, mert közel álltam az ajtóhoz és Magos Gábor a meglepetéstől még mindig csodálkozva kérdi: Ti vagytok a parancsnokok? Csak azt akartam mondani, hogy ne engedjete nekik semmit. Úgy be vannak sz...va, hogy gőzkalapáccsal sem lehet a zabszemet beverni az üllepükbe. Nagy Imre sürgeti a végleges megegyezést, hogy a Nemzetőrség létrehozására szükséges iratokat aláírja. A ti kezetekben vannak a

kártyák és úgy játszhattok velük, ahogy akartok. Gondoltam ezt jó tudnotok, mielőtt a tárgyalások megkezdődnek.

Mi tudtuk, hogy mit akarunk, mert mindent megbeszéltünk jóval a küldöttség érkezése előtt. Magos Gábor biztatása azonban garancia volt számunkra, hogy amit akarunk, azt el is érjük.

Ismét Maléter kezdte a beszédet:

— Bajtársak! A forradalom győzött, a szovjet csapatok megkezdtek kivonulásukat Budapestről, ezért minden további huzavona nélkül, tegyék le a fegyvert. A hadsereg majd gondoskodik a rendfenntartásról és a kivonuló szovjet csapatokat, a magyar honvédség váltja fel... — Még folytatni akarta, de mérgesen közbevágтам.

— Ha nem tévedek, tegnap este már megbeszéltük, hogy a maga tanácsaira egyáltalán nincs szükségünk. Azon őszintén csodálkozom, hogy azok után ami tegnap este történt, még ide mert jönni. Ehhez valóban bátorság kell. Különbösen fegyverletételről szó sem lehet, pontosan azért, mert a forradalom győzött! Ebben a kérdésben ragaszkodunk a Honvédelmi Minisztériumban lefolytatott tárgyalások határozatához! A Váradi vezérőrnagy bajtárs vezette tárgyalás folyamán leszögeztük, hogy az új karhatalmi alakulatot, mint Nemzetőrséget hozzuk létre. Ennek a szervezetnek tagjait és vezetőit legalább 50%-ban a forradalom alakulatai adják, a másik 50% megoszlik a Honvédség és a Rendőrség között. Ha ez nem elfogadható a kormánynak, akkor nincs miről tárgyalnunk tovább.

Maléter ideges volt, megint szólni akart, de Váradi leintette és ő válaszolt:

— Elvileg történt egy megegyezés a Honvédelmi Minisztériumban, de a Nemzetőrségben való részvétel kérdésében nem jutottunk dűlőútra. Úgy gondolom, egyforma arányban kellene, hogy résztvegyenek a forradalmi alakulatok, a Honvédség és a Rendőrség alakulatai a Nemzetőrségben. Alapvetően fontosnak tartom, hogy az alsó korhatárt határozzuk meg, amely 20 év legyen. A 20 éven aluliakat pedig fegyverezzük le. Helyükbe a Zrinyi Akadémián lévő 400 tisztet osszuk be, akik mint szakképzett katonák átveszik a parancsnoki beosztásokat. A forradalmi csoportokat katonai alakulatokba szervezik és azonnal megkezdik azok katonai kiképzését.

28. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 238. l

29. Gosztonyi Péter, Szemle, 1960, 3 Brüsszel 49,9-50.1

Ingerülten közbevágtam:

— Vezérőrnagy bajtárs viccel? Ezt nem lehet komolyan venni, hiszen a corvinisták több mint 80%-a 20 éven aluli. Ezeknek a fiataloknak köszönhetjük, hogy az oroszok kivonulnak Budapestről és hogy győztesnek van elismerve forradalmunk. Ezeknek a fiúknak és nem a hadsereg alakulatainak, vagy tisztjeinek köszönhetjük azokat az eredményeket, amelyeket eddig elértünk. Ezek a többségében 20 év alattiak voltak azok, akik nem mérlegelték az orosz túlerőt, mert hazájukat és a szabadságot többre értékelték, mint saját életüket. Majdnem a fele ezeknek a srácoknak a nemzet hőseivé vált. A másik felének, akiknek a fegyver még most is a kezében van, biztosítani kell azt, hogy a bajtársaik nem haltak meg hiába.

Ezen a kérdésen nagy vita tört ki és mindenki elmondta pro és kontra a véleményét. Több mint félórás veszekedés után aztán a következőkben egyeztünk meg:

A 18 éven aluli srácokat akkor fegyverezzük le, amikor az utolsó orosz katona elhagyta Magyarország területét. Addig mindenki megtartja azt a beosztását, amit a harcok alatt kivívott magának. A Honvédség tisztjei, mint katonai tanácsadók lesznek beosztva a szabadságharcos parancsnokok mellé, csakis tanácsadási és nem parancsnoki hatáskörrel. A 14-15 éves szakaszparancsnok mellett egy főhadnagy, vagy százados lesz a katonai tanácsadó. A Nemzetőrség keretén belül felállítjuk a Corvin Nemzetőr ezredet, melynek parancsnokát a Corvin köz harcosai választják meg és aki egyenesen a Nemzetőrség főparancsnoka alá lesz beosztva.

Kovács vezérőrnagy azt mondta, hogy Nagy Imre a Nemzetőrség főparancsnokának egy olyan személyt akar kinevezni, aki szakképzett katona, végigszenvedte Rákosi börtöneit és akit a forradalmi csoportok is elfogadnak. Nagy Imre választása Király Béla Vezérőrnagyra esett, aki két hete szabadult a börtönből és még tegnapig kórházban volt.

Röviden megvitattuk Király Béla személyét és a hallottak után abban egyeztünk meg, hogy részünkről elfogadjuk Király Béla vezérőrnagyot, ha a többi fegyveres csoportnak nincsen kifogása ellene. Márton ezredes megjegyezte, hogy, ha a corvinisták elfogadják, senkinek sem lesz kifogása ellene.

Ernő bátyám felvetette azt a kérdést, hogy a Nemzetőrséget melyik minisztérium alá osszuk be? A még mindig kommunista belügy, vagy a még mindig kommunista honvédelmi miniszter

lesz a felettese annak az alakulatnak, amely a fennálló kommunista rendszer ellen fogott fegyvert?

Kovács István vezérőrnagy megnyugtatót bennünket, hogy Nagy Imre rövidesen új kormányt alakít, amelynek tagjai olyan személyekből lesznek összeválogatva, akik ellen nem lesz kifogásunk. (Sajnos ez sohasem történt meg.)

Ezekután ismét felvetődik a Nemzetőrségben való részvétel, százalékos aránya, ami a tárgyalás legnagyobb vitáját hozta. Majdnem egy egész órás veszekedés után a küldöttség tagjai engedtek és elfogadták a fegyveres forradalmi alakulatok 50%-os képviselését.

Megegyeztünk abban is, hogy a Nemzetőrség legfelsőbb szerve a Forradalmi Karhatalmi Bizottság lesz, melynek 6 tagját a következő összetételben választjuk meg: 1 a Rendőrség, 2 a Honvédség és 3 személy a forradalmi csoportok képviselőiből tevődik össze. A Nemzetőrség Operatív Bizottsága, a Forradalmi Karhatalmi Bizottság alá lesz rendelve, melynek 20 tagjából 5 a Rendőrség, 5 a Honvédség és 10 fő a fegyveres forradalmi alakulatból kerül ki.

Este 7 óra lehetett, amikor véget ért a tárgyalás. Amikor kikísértük a küldöttséget, megkértem Váradi vezérőrnagyot és Márton ezredest, hogy még ne menjenek el, mert beszélni szeretnék velük.

Visszamentünk a Kramolin lakásba, ahol megkérdeztem azt a két katonát, akikben a legtöbb bizalmam volt, hogy tulajdonképpen kik voltak azok, akikkel itt tárgyaltunk. Váradi és Márton már 27-én este, illetve 28-án reggel bebizonyították hovatartozásukat. Mindenkiről elmondták, hogy kicsoda és milyen ember. Úszta most jött vissza Oroszországból, de neki nem sok szerepe van. Valóban, az egész tárgyaláson hallgatott. Maléter sem szólt egy szót sem az összecsapásunk után. Róla is elmondták kicsoda és hogy tudják, milyen a viszony közöttünk, amit tökéletesen megértenek. Amikor azonban Váradi és Kovács vezérőrnagyok utasítást kaptak Nagy Imrétől a mai tárgyalásra, Tildy Zoltán és Vas Zoltán, akik jelen voltak; kérték őket, hogy útközben vegyék fel Malétert és hozzák magukkal. Magos Gáborról nem tudnak sokat. Ő Maléternél volt, amikor bementek a Kiliánba. Azt azonban tudják, hogy a Nagy Imre közvetlen társaságához tartozik és becsületes magyar ember. ¹⁰

Márton ezredes azt mondta, hogy sürgős a corvinisták főparancsnoki beosztásának a betöltése és ezért megkért, hogy holnap reggel 7 órára, a Corvin köz összes tekintélyesebb parancsnoka legyen a Rákóczi téri Pártházban, ahol megválasztjuk a jelölteket. Ő is ott lesz és segít a Corvin Nemzetőr ezred felállításában és megszervezésében is. Különben holnap a délelőtti folyamán itt lesznek a tisztek is, akiknek beosztásáról nekünk kell gondoskodni. A főparancsnok tanácsadójának Dienes Ödön ezredest ajánlotta. Ezzel ők is elmentek.

30. Maléter a soroksári Tangazdaság egyik könyvelőjének udvarolt, ahova majdnem minden nap kijárt a Honvédelmi Minisztérium kocsiján. Onnan volt a kapcsolat Magos Gábor és Maléter között.

Már korán reggel készülődések voltak a Corvin közben. Küldöttséget kellett indítanunk a Deák téri rendőrfőkapitányságra, ahol a Forradalmi Karhatalmi Bizottság alakuló gyűlését délelőttre hívták össze. Úgy határoztunk, hogy Ödön és Doki megy a Deák térre, a többi parancsnok pedig 7 órára a Rákóczi téri Pártházba megy, hogy megválasszuk a Corvin köz főparancsnok jelöltjeit.

A főkapitányságon vagy hatvanan jöttek össze, a különböző fegyveres csoportok képviselői, a Honvédség és a rendőrség részéről. Király Béla is jelen volt, akiről már tudtuk, hogy ő lesz a Nemzetőrség Főparancsnoka. Megválasztották a Forradalmi Karhatalmi Bizottság tagjait és az elnöki teendők ellátására Király Bélát kérték fel. Ödön is, mint a Corvin köz küldötte, tagja lett a Bizottságnak. Doki nem akart vállalni semmilyen tisztséget.

A Corvin köz összes 20 év feletti parancsnoka elment a Rákóczi téri Pártházba, amely csak néhány perces gyaloglásra volt a Corvintól. Amikor megérkeztünk, az ottani őrség parancsnoka közölte velünk, hogy tegnap délután Kócos volt a bejáratnál őrségben és valamelyik ablakból, egy lövéssel lelőtték. A golyó a bal szeme fölött ment be és a jobb füle alatt jött ki. Azonnal meghalt, nem lehetett csinálni semmit, hogy megmentsék.

Kócos, tizenhat év körüli cigánylány volt, aki bátyjával, Bizsival jött a Corvinba. Géppisztoly volt a vállán és fekete göndör haja már több napja nem volt megfésülve, ezért hívta mindenki Kócosnak. Egyike volt azoknak a corvinistáknak, aki a legnagyobb közszeretetnek örvendett, mert úgy látszott, hogy mindenhol ott van. Amikor jöttek az orosz támadások géppisztolyával, kézigránáttal, s néha benzinesüveggel, egyike volt a legbátrabb harcosoknak. Hiába mondtuk neki a harcok zajában, hogy hú-

Forradalmi Kéhatalmi Bizottság
Operatív Bizottsága.
Bpest, V. En. als tér 7. II. em. 274.

M y l l t p a r e n c e .

Igazolom, hogy P o n g r á t z Ödbn a Forradalmi Kéhatalmi
Bizottság Operatív Bizottságának tagja.

A Főváros területén szabadon közlekedhet, bármilyen járművet
igénybevehet.

Hozozott jogcslut bármely objektumba való belépésre.

Budapest, 1956. november 1.

/: Király Béla : / vezérőrnagy
Forradalmi Kéhatalmi Bizottság
parancsnoka.

Ervényes a válaszeandajl

zódjon le, védje magát a falak mögött, látszott, hogy nem törődik saját életével. Ha valaki megsebesült a közelében, gyorsan hátára dobta géppisztolyát és máris ment a sebesült bajtársat kihúzni a

tűzvonalból. Kócos mindig ott volt, ahol szükség volt rá. A harcok szünetében, amikor rossz volt a hangulat, Kócos öntötte beléjük a lelket. Hangos kacagásaitól néha zengett a Corvin mozi belseje. Néha kisebb beszédeket tartott, amikor valaki kishitű lett, az oroszok túlerejét emlegette, vagy az vetődött fel, hogy nem kapunk segítséget.

— Nem szégyellitek magatokat, hogy így beszéltek? — kiabálta.

Ti nem férfiak, hanem nyulak vagytok! Most már itt vagyunk néhány napja, s eddig visszavertük a ruszki minden támadását! Minden perccel közelebb kerülünk a forradalom győzelméhez és amikor már olyan közel kerültünk a győzelemhez, most vagytok letörve? Lehet, hogy a következő támadás alatt kinyiffanunk, de éppen úgy lehetséges, hogy ez lesz az utolsó támadás! És attól kezdve hazánk szabad lesz! Ha tudnám, hogy az én életem szükséges ahhoz, hogy a ruszki kimenjenek, és hazánk újból szabad legyen, ebben a pillanatban agyonlőném magam!

Sok könnyebb sebesültünk volt, akiket fiatal korukra való tekintettel orvosaink csak azért akartak kórházba küldeni, hogy kivégezzék őket a harcokból, de nem mentek. Doki, Jutka és Pufi látogatták ezeket a sebesülteket átkötözni, hol a moziban, hol az iskola tantermeiben, vagy ahol éppen voltak. Egyik éjjel Jutka odajött hozzám és azt mondta, hogy a moziban lévő forradalmárok hangulata a béka fenekénél is lejjebb van. Kért, hogy menjek át, beszéljek velük. Jutka, Pufi és még néhányan jöttek velem, de amikor bementünk, Kócos hangját hallottam. Megálltunk az ajtóban és hallgattuk amiket a Kócos mond és a válaszokat, amelyeket — Kócos szerint — a gyáva nyulak adtak. Már nem volt szükség rám. Visszafelé menet megkérdeztem Jutkától és a többiektől, hogy vajon mit tudtam volna mondani én, vagy bárki más, ami több és jobb lett volna annál, amit Kócos mondott.

Könnyekkel a szememben gondoltam Kócosra, amikor Márton ezredes levezetett bennünket az alagsorba, ahol a tárgyalóterem nagy asztala köré ült le a társaság. Lehattunk vagy 20-an. Márton ezredes kezdett beszélni, de az én gondolataim Kócosnál és azoknál a „nyulaknál” jártak, akiknek az életükkel kellett megfizetni azt, hogy mi most itt leülhattunk tárgyalni, mint a győztes forradalom parancsnokai. Azok a gyerekek jutottak eszembe, akiket Kócos nyulaknak nevezett, és akik minden kényszer nélkül feláldozták életüket a magyar nemzet szabadságáért. Emlékezetemben képek

vetődtek fel, például amikor 13-14 éves fiúnak mondtam, hogy menjen haza, mert az anyja várja. S erre a srác rámfogta a 22-es kispuskáját és azt válaszolta, hogy ha nem fogom be a számat, akkor mindjárt „hazavág” engem. Lehetetlen volt elzavarni őket, pedig mellettük és körülöttük tucatjával sebesültek és haltak meg a bajtársaik. Az egyik megkérdezte tőlem, hogy olvastam-e a „Strcsnoi piros virágokat”? Ha igen, akkor tudnom kell, hogy neki is kötelessége a hazát védeni és nekem nincs jogom ahhoz, hogy őt elküldjem. A másik gyerek meg azt mondta, hogy: „Az apámat és a két bátyámat már nem viszi el az ÁVO, mert ők a Rádiónál és a Parlamentnél meghaltak. Az biztos, hogy engem sem visznek el soha, mert vagy győzünk, vagy megyek apám és a két bátyám után. Zsuzsa jutott eszembe, aki 25-én délután jött közénk géppisztollyal a vállán és mint Kócos, a másik „lelke” volt a Corvinnak. Heten voltak testvérek. A legfiatalabb Jancsi, az egyedüli fiú a családban és mindenkinek a szemefénye. A Rádiónál halt meg, — csak 15 éves volt. Zsuzsa most is ott volt a Corvin közben és hogy megszűntek a harcok, segített a szervezésben, a névsor felállításában. Ő volt megbízva, hogy az érkezendő Nemzetőr igazolványokat kitöltse. Mindenhol ott volt, ahol tenni kellett valamit. Most érettségizett és azt mondta, ha nem lesz hősi halott, akkor orvosnő szeretne lenni.

Taps riasztott fel ábrándozásomból és láttam, hogy mindenki rám néz. Kértem a bajtársaimat, ne haragudjanak de elszundítottam és nem tudom, miről van szó.

Márton ezredes azt mondta, hogy a Corvin köz parancsnokai megegyeztek abban, hogy a főparancsnok én leszek és ez a taps az új főparancsnoknak szólt.

Megköszöntem bajtársaim bizalmát, de azt mondtam, hogy nem vállalom. Ez a beosztás olyan felelősséggel jár, amit én nem vagyok képes betölteni. Sok száz és ezer forradalmár életéről van szó, ami felett rendelkezni nem akarok, mert lelkileg nem vagyok elég erős ehhez. Különben sem vagyok sem politikailag, sem katonailag képes ennek a beosztásnak a betöltésére és ezért olyas valakinek kell közülünk vállalni ezt a beosztást, aki rendelkezik ezzel a három tulajdonsággal. A Corvin köz főparancsnokának lenni, nem csak cím, hanem óriási felelősség is.

Márton ezredes válaszolt kifogásaimra. Rámutatott, hogy nemcsak népszerűségem, hanem azok a tárgyalások, — amiken eddig résztvettem — bizonyítják, hogy nincs igazam. De ameny-

nyílni nem vállalom, kit ajánlok ennek a valóban felelősségteljes beosztásnak a betöltésére?

Iván-Kovács ekkor azt mondta hogy: „Ha te nem vállalsz Bajusz, elvállalom én!”

Az alábbi szavakkal utasítottam el ajánlatát:

„Nem Laci. Te sem vállalsz, hanem tegyük azt, amit tegnap elhatároztunk. Jelöljünk két-három személyt, menjünk vissza a Corvinba, hívjuk össze a bajtársakat és ők válasszák meg a főparancsnokot a jelöltek közül, akiket a Corvin parancsnokai érdemesnek és alkalmasnak találnak. Nem hiszem, hogy mi hivatva lennénk, hogy bárkit is magunk közül kijelöljünk, vagy megválasszunk főparancsnoknak. Úgy gondolom, hogy ebbe a kérdésbe a társainknak is van beleszólásuk, tehát javaslom, hogy maradjunk ennél a megoldásnál.

Mindenki elismerte, hogy igazam van és Márton ezredes még egyszer megkérdezte, kit ajánlok jelölésre. Erdőt, Szabót és Iván-Kovácsot ajánlottam. Erdőt és Szabót azért, mert a harcok alatt mindig ott voltak, ahol a „legmelegebb” volt. És tudtam róluk, hogy hazánk szabadságát fontosabbnak tartják, mint saját életüket. Keménységük és őszinteségük pedig minden vita felett állott. Iván-Kovácsot azért ajánlottam, — annak ellenére, hogy az egész társaságból benne bíztam meg legkevésbé, ugyanis ő már aláírt olyan nyilatkozatokat, mint a „Corvin parancsnoka”, amelyek sem a corvinisták sem a forradalom érdekeit nem szolgálták.³¹ Azért mert önként jelentkezett a főparancsnokság tisztjére nem akartam személyes ellentétet, ami később ugyis bekövetkezett.

Erdős azt mondta, hogy ő csak akkor vállalja a jelöltséget, ha én is a jelöltek között vagyok. Erre a többiek is belekiabáltak, hogy ők is csak akkor fogadják el a jelöltjeimet, ha én is közöttük vagyok. Márton ezredes egyetértett velünk. Elvállaltam és őszintén reménykedtem, hogy a fiúk Erdős és Szabó közül választják a főparancsnokot.

Visszamentünk a Corvinba, ahol összehívtuk a corvinistákat a mozi előtti és melletti térre. Amikor mindenki együtt volt, Márton ezredes kinyitotta a parancsnoki iroda ablakát (Kramolin lakás) és rövid beszédet mondott, amelynek a lényege a következő volt:

— Bajtársak! A forradalom, melyben a corvinistáknak óriási szerepük volt, győzött. A szovjet csapatok elhagyták Budapestet

³¹ Rádióadások tükrében, 146. okt.29. 17.16 h.

és rövidesen kivonulnak az ország többi területéről is. A ti hősi küzdelmek előtt nemcsak az ország, hanem a világ összes népei meghajtják fejüket, mert ti, a Pesti Srácok, történelmet írtatok. Hazánk történelmének azt az új szakaszát, ami most kezdődik, hazánk ifjúságának, a magyar munkásoknak és elsősorban nektek corvinistáknak köszönheti a nemzet. Amikor szükség volt rátok, tudtátok, hol a helyetek. Most azonban a legsürgősebb feladat, hogy megvédjük azt, amit oly sok vér árán kivívtunk. Helyre kell állítani a rendet és a Nemzetőrségen belül, a rend fenntartása is rátok hárul. Éppen ezért főparancsnokra van szükségetek, akit a parancsnokok által erre a tisztségre jelölt négy bajtársatok közül, nektek kell megválasztanotok.

A négy jelölt most egyenként ide jön az ablakhoz és akinek a legnagyobb éljenést adjátok, az lesz a főparancsnok.

Márton ezredes félrehúzódott az ablaktól és Iván-Kovács volt az első, aki a helyébe állt. Megtapsolták.

Másodiknak Erdöst tuszkoltuk az ablak elé, aki olyan tapsvihart kapott, hogy azt hittük már van főparancsnokunk.

Szabóval, az őrszázad parancsnokával azon vitakoztunk, hogy melyikünk legyen a harmadik. Én győztem, így ő ment az ablakhoz. Majdnem olyan tapsvihart kapott, mint Erdős.

Amikor engem megláttak, olyan ordítás tört ki a corvinisták-ból, amit nem lehetett félremagyarázni. Kórusban ordították: „Ba-jusz, Ba-jusz, éljen Ba-jusz!” Hamar eljöttem az ablakból, de a kiabálásnak vagy 10 percig nem vetettek véget. Láttam, hogy engem akarnak főparancsnoknak, így nem maradt más választásom, elvállaltam. A felelősség, ami ezzel a beosztással járt olyan nagy volt, hogy valóban félttem elfogadni. Méginkább félttem azonban a gondolattól, hogy az az erő és hatalom, olyan ember kezébe kerül, aki esetleg visszaél ezzel, vagy meggondolatlan intézkedéseivel árt a forradalomnak.

Tudtam, hogy most, amikor győzött a forradalom, olyan boszszúhadjárat indul majd az ÁVO-sok ellen, amit nagyon nehéz lesz megfékezni. Nem az ÁVO-sokat féltettem, mert nekik úgyis felelni kellett tetteikért, hanem a forradalmat, melynek a tisztaságát semmi esetre sem akartam bemocskolni. Máris magamon éreztem a felelősséget, és tudtam, hogy a corvinistáknak is ehhez kell tartaniuk magukat. Rengeteg munka várt rám, amit tudtam, hogy egyedül nem leszek képes elvégezni. Megkértem Erdöst és Szabót, hogy legyenek a helyetteseim, amit mind a ketten el is vállaltak.

A tisztek már régen megérkeztek és beosztásra vártak. Szabót kértem meg, hogy lássa el ezt a feladatot és mondja meg a bajtársaknak és a tiszteknek is, hogy a parancsnok megmarad parancsnoknak s a tiszteket mint tanácsadó működik mellette. Azonnal kezdjék meg a rajok, szakaszok és századok felállítását és gondoskodjanak arról, hogy mindenkinél a beosztásához megfelelő fegyver legyen. A rajparancsnokok állítsák össze a parancsnokságuk alatt lévő srácok névsorát, amiben legyen feltüntetve: anyja neve, születési év, hó, nap, hely és fegyvereik száma. Ez fontos a Nemzetőrgazdálkodás kiadásához. A rajparancsnokok adják át a névsort a szakasz, majd századparancsnokoknak, akik behozzák és átadják Zsuzsának. A századparancsnokok ellenőrizték a névsorba vett felkelőket és fegyvereik sorsszámát.

Rövidesen Zsuzsa hívott a telefonhoz. A Köztársaság térről hívtak, amiről eddig nem is tudtam, hogy létezik. A drót másik végén egy izgatott hang azt mondta, hogy ma reggel ismét ketten a felkelők közül bementek a Pártközpontba és mivel egy órai várakozás után sem jöttek ki, a Baross térről egy szakasz szabadságharcos ment utánuk. Amikor azonban a szakasz parancsnoka harmadmagával bement, hogy leigazoltassa a kapuőrségben lévő rendőrt, az emeletről kézigránátot dobtak rájuk és vagy öt ÁVO-s géppisztollyal tüzet nyitott. Szerencsére ki tudtak ugrani a kapun és csak az egyikük kapott golyót a lábába. A kapuban lévő rendőr is velük jött, aki azt mondta, hogy vagy 50 ÁVO-s és több magasrangú katonatiszt van a Pártházban, a székház munkatársain kívül. Az ÁVO-sokat, már tegnap rendőregyenruhába öltöztették.³² A Baross tériek megpróbálták elfoglalni a Pártházat, de az ÁVO-sok úgy befészkeltek magukat, hogy minden próbálkozást eddig visszavertek. Segítségre lenne szükség, mert a közben összecődült tömeget is lövik a Pártházból. Ezidáig már több mint húsz a halottak és a sebesültek száma. A mentőket is lövik, akik a sebesülteket akarják elszállítani a térről. (12. kép.)

Közbevettem, hogy nem lehetnek ÁVO-sok a Pártházban, mert a kormány már tegnap feloszlatta őket.

Hát akkor kik lőnek a Pártházból? Talán a fegyverek maguktól sülnek el? — kérdezte izgatottan a telefonáló.

— Hányan vagytok szabadságharcosok a Pártház körül?

— Most már vagyunk vagy százötvenen, mert mindenhol kapunk segítséget. De még mindig nem vagyunk elegendőek.

³² Hollós Ervin. Köztársaságtér 1956. 66. 3

Erdőst megkértem, hogy gyorsan kerítse elő a páncélos egység parancsnokát és a lehető legrövidebb időn belül induljanak a Köztársaság térre, az összes mozgatható páncélossal. Nagyon siessenek, mert minden perc újabb életbe kerülhet.

A telefonálónak azt mondtam, hogy állítsák le a tűzharcot és ne mozduljanak. Páncélosokkal megyünk ki rendet teremteni a Köztársaság téren. Várjanak.

Három páncélosba tudtunk kezelő személyzetet állítani olyanokból, akik a páncélosoknál szolgáltak. Parancsnokuk is leszerelt páncélos tiszt volt. Tankjaikra a Kossuth címer volt festve és nemzeti zászló lobogott mindegyiken. Megláttam Erdőst akivel közöltem, hogy én megyek a páncélosokkal, ő maradjon közel a telefonhoz, hogy adott esetben könnyen elérhető legyen. Bemásztam abba a tankba, amelyikben a parancsnok volt és elindultunk.

Dél körül lehetett, amikor megérkeztünk a Köztársaság térre, a Pártházzal szembeni oldalra. Kiszálltunk és a fiúk is leugráltak a páncélosokról. Az ott lévő fegyveresektől helyzetjelentést kértünk. A halottak számát ekkor már több mint ötvenre tették és azt mondták, hogy az ÁVO-sok nem kímélnek senkit. Két fehér köpenyes, vöröskeresztes karszalagos mentő is meghalt. Gépfegyverek, golyószórók, géppisztolyaik és kézigránátjaik vannak az ÁVO-soknak és úgylátszik lőszerrel is jól el vannak látva. Fegyveres van bőven, de nem lehet a Pártházat megközelíteni, mert mindenkire lőnek, akit mozogni látnak.

Ebben az időben a harc csak annyiban állt, hogy mindkét oldaltól eldördült egy-egy lövés. A Pártközpont ablakaiban azonban láthattuk a mozgó alakokat, de ahhoz túl nagy volt a távolság, hogy ruhájukat megkülönböztessük. A harcnak azonban véget kellett vetni.³³

Öt lövést adott le az első tank 76-os lövege, aminek következtében a Pártközpontban lévő fegyverek elhallgattak. A térnek azonban minden sarkából, minden kapualjából és talán minden ablakából megszólaltak a mi fegyvereink. Láttam egy nagyobb csoportot behatolni a kapun, amelyiket néhány perc múlva egy másik csoport követett. Miután a pártház szerintem el volt foglaltva, azt mondtam a páncélos parancsnokának, hogy a három tankkal menjenek vissza a Corvin közbe. A felkelők közül egy csoportot, vagy huszonöt embert ott tartottam. A többit egy szakaszparancsnok vezetésével úgyszintén visszaküldtem a Corvinba. Mi pedig megkerülve a teret, a színház felőli oldalról közelítettük

12. kép.

Köztársaság tér. A mi páncélosunk mellett egy sebesült fehér köpenyes mentő. Mindenre lőttek, aki mozgott.

meg a Pártközpontot. Akkor értünk oda, amikor a rendőregyenruhába öltöztetett ÁVO-sokat hozták ki és felemelt kezekkel a fal mellé, sorba állították őket. Körülöttünk halottak heverték mindenhol, de ezek mind civilek voltak. Ekkor már nagy tömegben kellett keresztül furakodnunk, akik közül sokan azt kiabálták, hogy: „Nincs kegyelem!” Minden ÁVO-st, aki a Pártközpontban volt ott helyszínen el akartak intézni. A felháborodás az emberekben a hisztériáig fokozódott és hiába próbáltuk őket csitítani ezzel csak magunk ellen fordítottuk a hangulatot. Sokan voltak akik apjukat, testvérüket vagy legjobb barátjukat veszítették el a délelőtti folyamán és ezeket az embereket nem lehetett szépszóval meggyőzni. Minden emberi mivoltukból kivetkőzve, vért kívántak! Megpróbáltam lebeszélni őket a fal mellé állított ÁVO-sok kivégzéséről. A dühöngő embereknek, azonban hiába mondtam, hogy majd a bíróság ítélkezik felettük, engem is közéjük akartak lökni. Corvinista bajtársaimnak köszönhetem, hogy megmenekültem, akik körülfogtak és úgy vittek vissza. Nekik is magyarázkodnom

kellett, hogy nem az ÁVO-sokat védtem, hanem a forradalmat, amit nem lenne szabad ezekkel a kivégzésekkel bemocskolni. Három ember kivételével, a többi visszaküldtem, hogy mentseki aki menthető. Legalább a sebesülteket vigyék kórházba.

A velem maradtak közül az egyik megkérdezte, hogy akkor is így vélekednék, ha valamelyik bátyám, vagy öcsém feküdne a téren a halottak között?

Nem tudtam válaszolni, de ez a kérdés elgondolkodtatott. Másnap, október 31-én bizonyítékot találtunk arra, hogy az ÁVO-sok valamennyien megérdemelték a halált.

Nemcsak az otthoni irodalom, hanem az emigrációban megjelent munkák is óriási publicitást adnak ezeknek a közönséges gyilkosoknak! Arról azonban, hogy ők mit tettek, mindenki hallgat. Egyesek, lehet, hogy azért, mert nem tudnak róla, mások pedig akik tudják elhallgatják a Kádár János által hősöknek nevezett hóhérok munkáját. Erre később újra kitérek.

Egy teherautó vett fel és vitt minket vissza a Corvinba, ahol a szervezés hihetetlen gyorsasággal haladt. Megérkeztek a Nemzetőr igazolványok és Zsuzsa várta a névsort, hogy megkezdhesse kitöltésüket. Szabó és Erdős jöttek be az irodába és katonásan jelentettek. Megkértem őket, hogy nekem ne jelentsenek és ne főparancsnok bajtársnak szólítsanak, hanem tartsanak meg Bajusznak. Elmondtam, hogy mi történt a Köztársaság téren, amire Erdős azt mondta, hogy a bíróság úgyis halálra ítélte volna őket. Zsuzsa azonban megjegyezte, hogy a bírósági ítélettel kivégzett ÁVO-sok és a megglincseltek között óriási különbség van. Nekem mégsem lett volna szabad reszkírozni az életem ezekért a gyilkosokért —mondták mindhárman.

Két helyettesemmel lementünk a Práter utcai iskolába, ahol a századparancsnokoknak már a kezükben volt a névsor. Megkértem őket, hogy vigyék fel Zsuzsához, mert már várja. Egyik századparancsnok jelentette, hogy vagy huszonöt ÁVO-s van az egyik tanteremben, akik azért jöttek be, hogy védelmet kérjenek a corvinistáktól. Azt mondták, hogy ők nem bántottak soha senkit és majd a bíróság előtt tisztázzák magukat. Addig viszont a népharag elől menekülve, tőlünk kérnek oltalmat.

Megnéztük az ÁVO-s foglyokat is. Amikor beléptünk a tanterembe, a hemofilias fiú, aki folytatta fogdaparancsnoki beosztását jelentette, hogy minden rendben van. Két nő is volt a foglyok között, a többiek mind férfiak voltak. Látszott rajtuk, hogy nagyon

félnek. Biztosítottam őket, hogy ha valóban tiszta a kezük, nincs miért féljenek. Ha valami olyat követtek el, amiért felelniük kell, azt majd a bíróság előtt teszik. Itt most védelmet kapnak és senki sem fogja bántani őket. Azt is mondtam, hogy mindenkinek felelni kell majd tetteiért és ha a bíróság bűnösnek talál valakit, az meg is fizet bünciért.

Amikor kijöttünk, intettem a fogdaparancsnoknak, aki kijött velünk. Megmondtam neki, hogy ezeknek az embereknek nagyrésze valóban ártatlan kell legyen, azért jöttek hozzánk védelmet keresni, tehát úgy is kezelje őket. Bajtársunk elmondta, hogy eddig mit tett. Mindenki ül a padban és nem beszélhetnek egymással. A katedrán van cigaretta, ha valaki rá akar gyújtani, kér és kap cigarettát. Ha ki akarnak menni jelentkeznek és az ajtóban álló őrkíséri őket a WC-re. A konyháról hozzák az ételmüket és ugyanazt eszik, mint a felkelők. Megkérdezte, hogy van-e valamilyen utasításom a számára? Azt mondtam, hogy nincs, mert amit eddig tett, az dicséretes és folytassa ezt a jó munkát. Tudom, hogy a fogdaparancsnoki tisztség jó kezekben van, és helyesen cselekedtünk, amikor neki adtuk ezt a beosztást.

Bementünk a segélyhelyre, ahol Jutka és Pufi 15-20 ágyas kis kórházat állítottak fel. Majdnem mindegyik ágyban feküdt valaki, de senki sem volt súlyos sebesült, mert azokat orvosaink a kórházba küldték. Az egyik ágyban parlamentünket, Attilát láttam, aki Jutkának volt a férje. Azt hittem, Attila csak alszik, de Jutka mondta, hogy tüdőlővése van. Hátról kapta a Körúton egy ablakból. Szerencsére nem annyira veszélyes, hogy kórházba küldje. Ha nem kiabálok, beszélgethetek egy kicsit a sebesültekkel. Megkértem Erdőt, hogy nézze meg, Zsuzsának nincs-e valamire szüksége. Szabóval ott maradtunk és egy jó órát beszélgettünk a sebesültekkel.

Erdős rövidesen visszajött és közölte, hogy Doki lent van a konyhán, kér menjek le, mert beszélni akar velem. Egész nap nem ettem semmit és én is éhes voltam, így örömmel mentem a konyhára, ahova Jutka is velünk tartott. Doki beszámolt a rendőrfőkapitányságon történekről, mi pedig elmondtuk a nap folyamán történt eseményeket, melyeknek nagyrészeről Doki már tájékozódva volt. Bejött a szakács is az ebédlőbe és leült mellénk. Közölte, hogy olyan sok ételmyszer van, nem is tudja hova rakni. Állandóan jönnek vidékről a teherautók, szekerek és attól fél, hogy az élelem megrolik. Kért minket, hogy egyenlőre ne fogadjunk el több ételmet.

Azt mondtam neki, hogy a fölösleges élelmet küldje el valamelyik kórháznak, mert biztos, hogy ők tudják használni. Ma reggel is jött négy teherautó, megrakva mindenféle élelemmel, amit Ödön még mielőtt elment volna a főkapitányságra, az egyik kórházba irányított. Egy öreg paraszt bácsi volt a község küldöttje, azzal, hogy a felkelőknek küldik a község dolgozói a négy teherautó rakományt. Ők ezzel akarnak hozzájárulni a forradalom győzelméhez, csak arra kérnek bennünket, hogy tartsunk ki és ne engedjünk követeléseinkből. Tegnap délután egy másik paraszt ember kettéhasított disznót hozott a corvinistáknak és azt mondta: „Gyerekek, hála nektek, ez lesz az utolsó beszolgáltatásom! Ezt azonban olyan szívesen adom, hogy még meg is köszönöm nektek, hogy elfogadjátok!” Amikor visszajöttünk a Köztársaság térről, ez az öreg paraszt bácsi várt a parancsnoki irodán. Katonásan jelentette, hogy az Ödöntől kapott „parancsot” végrehajtotta. A négy gépkocsi élelmet a I-es számú Női Klinikának, ahol sok corvinista sebesült volt, leszállította. Itt az elismervény. Megöleltem az öreget és kértem, hogy amikor hazamegy, köszönje meg a nevünkben a küldeményt a község dolgozóinak. Mondja meg nekik, hogy az élelem is fontos, de az a tudat, hogy a magyar parasztság mellettünk van még fontosabb. A másik három teherautó élelmet a Baross térre irányítottuk, így a környéken lévő fegyveres csoportokat is elláttunk élelemmel. Bandi bátyámat kértem meg, hogy a beszerzést és elosztást lássa el. (13. kép) Sokszor egy-egy teherautó krumplit, vagy káposztát kiküldött valamelyik utcasarokra, amit szétosztottak a lakosságnak. Kötényben, kalapokban, levetett kabátokban vitték haza az emberek az élelmet, amit a vidék küldött a felkelőknek. A magyar parasztság ily módon vette ki részét a forradalomból és nagylelkű támogatásukért nemcsak a harcosok, hanem az egész főváros hálás volt. Bocskay József, a Bányász moziban lévő felkelők parancsnoka Dudásnak vitt a Corvinból három teherautó lisztet, amit kiosztottak a lakosságnak.

Az I. számú Női Klinika elismervényét Ödön megtartotta, ami ma is a forradalomból származó sajnálatosan kevés dokumentumunk között, egyike a legkedvesebbeknek. Így szól:

„Rácalmás községből érkezett, s a felkelők parancsnoksága által hozzánk irányított élelmet forró és hálás köszönettel átvettük. (4 gépkocsi)” Olvashatatlan aláírás. A rácalmási dolgozók nevében Horváth István írta alá. Dátum: 1956. X. 30.

13. kép.

A Corvin páncélos parancsnoka, a páncélausó sárhányóján.
A háttérben Bandi bátyám, zsebredugott kézzel.

ORSZÁGOS MEDDÓSÉG VIZSGÁLÓ INTÉZET

I. SZ. NŐI KLINIKA

VIII., BAROSS UTCA 27 SZ.

19..... hó.....

Rp.

1952. X. 10.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.

Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.
Dr. J. J. J. J. J.

Rendelés: hétfő, szerda, péntek

21060 - Dózsa-nyomda, 956, IV. 3000

A délután folyamán a Köztársaság térről is hoztak be ÁVO-sokat, azokat, akiket az általam visszaküldött corvinistáknak sikerült megmenteni. Kihallgatásuk után a többi ÁVO-s fogoly közé helyeztük őket. Azonban az esti órákban, amikor a földalatti börtönök híre eljutott hozzánk, megindult néhány ÁVO-s tiszt összeszedése, hogy a börtönök lejárátát megtudjuk tőlük. A Corvinban lévő ÁVO-sok vagy önként jöttek be oltalmat keresni, vagy a földalatti börtönökkel kapcsolatosan lettek behozva, kihallgatás végett. Bármit is ír Hollós Ervin, Lajtai Vera, Molnár János vagy a Fehér könyv és mind azok az írások, melyek a Kádár rendszerben láttak napvilágot, ezeket az embereket nem bántotta soha senki! Megerősítettük az őrséget körülöttük, hogy a védelmük biztosítva legyen.

Kádár János ügynökeinek és propagandistáinak átlátszó hazudozása Hollós Ervin „egyetemi tanár?” „Köztársaságtér 1956” című könyvének ellentmondásaiból is látszik. A 128. oldal 3. bekezdése: „A pártház védői nem estek pánikba, pedig már jó két órája tankágyúval is lőtték őket”. A 138. old 3. bekezdése: „Egy órán keresztül — egy órától kettőig, lőtték a tankok a házat.” A következő, 139. oldal 3. bekezdése: „Miután a harckocsik több mint fél óráig lőtték a házat...” Hát melyik igaz? ³⁴ (14. kép)

Ezekben a könyvekben azonban leírnak olyan tényeket is, amelyekkel nincs szándékomban vitába szállni, — mert igazak! Az alábbi idézetek csak igazolják, hogy mennyire fontos volt a Pártközpont elfoglalása és bizonyítják, hogy az ott lévő ÁVO-sok és Moszka-barátok nemcsak, hogy ellenségei voltak forradalmunknak, hanem annak leverésére szervezkedtek.

„Amikor elkezdődött az úgynevezett forradalmi bizottságok, bizottmányok, üzemi tanácsok választása, a Budapesti Pártbizottság vezetői úgy döntöttek, hogy ebbe be kell kapcsolódni és megpróbálni a kommunisták és a velük egyetértők befolyásának biztosítását. — A bizottmányokat, bizottságokat, tanácsokat harci terepnek tekintették, ahol megpróbálták elősegíteni a reakciós ellenforradalmi befolyás visszavonását, elszigetelését. Ilyen elgondolás alapján adtak tanácsot, útmutatást és küldtek ki elvtársakat a kerületi pártbizottságokra.”³⁵

34. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956, 126. 1

35. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956, 49, 2

A becsületes, a nemzethez hű kommunista párttagokat, nagyon sok helyen bevásztatták ezekbe a bizottságokba, tanácsokba, de ezeket ők „reakciónak, ellenforradalminak” tartották. A szovjethez húzó besúgóknak kellett volna elfoglalni ezeket a helyeket, melyeket ők „harci terepnek” tekintettek, hogy belülről bomlasszanak és széttűllesszék ezeket a szervezeteket.

„Később a Nemzetőrség megszervezésekor a Budapesti Pártbizottság ide is megpróbált a népköztársasághoz hű párttagokat és munkásokat beküldeni. De tapasztalniuk kellett, hogy a terepet ott is az ellenforradalmárok uralják.”³⁶

A Nemzetőrség főparancsnoka Király Béla vezérőrnagy volt, akit a kommunista Nagy Imre nevezett ki Budapest katonai parancsnokának és akit mi elfogadtunk. Helyettese Kopácsi Sándor lett, Budapest akkori rendőrfőkapitánya, aki nemcsak, hogy kommunista volt, hanem a Magyar Kommunista Párt központi vezető ségének is tagja. A vezérkar főnöke a szintén kommunista Kovács István vezérőrnagy lett. Ezek szerint két dologra következtethetünk: Király Bélát, Kopácsi Sándort, Kovács Istvánt, Nagy Imrét és a többi kommunistát a pártbizottság „küldte be”, vagy pedig ezek mind „ellenforradalmárok” voltak. Maléterről bizonyítom, hogy be lett építve. A többieknek lehetett egy harmadik útjuk is. Először magyarok voltak és csak azután kommunisták. Avagy mindenki, aki magyarságát párttagsága elé teszi, az ellenforradalmár Hollós Ervin szerint? Kádár Jánosról is nyilvánvaló, hogy a pártbizottság építette be Nagy Imre kormányába mint államminisztert, és a többi beépített elvtársával el is árulták a magyar forradalmat. De mindez a legfelső fokon történt.

Október 30-án a Kossuth rádió hireiben, a következő közlemény hangzott el:

„Alakulnak a nemzetőrségek. A kommunisták kötelessége minden erővel résztvenni a nyugalom biztosításában, a munkáshatalom megvédésében. Ezért a fegyverforgatásra alkalmas kommunisták azonnal jelentkezzenek a nemzetőrségek szervezési központjaiban.” Aláírás: Kőből József a Pártbizottság első titkára.”³⁷

Tehát a Magyarországon ténylegesen kisebbségben lévő kommunisták, a Nemzetőrségen belül is többségbe akartak kerülni és ezen keresztül szándékozták kiépíteni az ötödik hadoszlopot. Különben a Nemzetőrség tagjai között is elég nagy számban voltak olyan kommunista párttagok, akik a párttagsági könyvvel a zsebükben harcolták végig a forradalmat. De ezeket is ellenforra-

14. kép.

A Köztársaság téri Pártközpont november 1-én.

dalmároknak minősítették akkor azok, akik a forradalom bukására szervezkedtek. És, hogy mennyire szervezkedtek, arra itt egy másik idézet bizonyítéku:

„Mező Imre október 28-án a Központi Vezetőségnek a Honvédelmi Minisztériumban tartozkodó Katonai Bizottságához fordult, hogy küldjön megbízható katonatiszteket, akik segítenek megszervezni a munkásmiliciát. Ezek meg is érkeztek, a tervet megvitatták és jóváhagyták. — Dél előtt Tóth Lajos ezredes parancsot kapott, hogy szervezzen egy központi törzset és ezt telepítse a budapesti székházba. A törzs több részlegből állt. A szervezési részleg vezetője Surányi Jenő alezredes volt, beosztottai pedig Szabó Lajos alezredes, Orbán István őrnagy és Szmokai Imre százados, tolmács. A fegyverellátó részleg vezetője Papp József ezredes lett, mellé egy fiatal tisztet osztottak be. A hadtápellátó részleg vezetője Vágó János őrnagy volt; ő is egy fiatal tisztet kapott segítségül. Tóth Lajos politikai helyettese Asztalos János

16. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956, 50. l

17. Rádióadások tükrében 170. 4

ezredes volt, azzal a feladattal, hogy a törzsbe, de mindenekelőtt a kerületekbe kiküldött tisztek között végezzen politikai munkát. A törzs azt a feladatot kapta, hogy megbízható munkásokból kerületenként egységeket szervezzen, felfegyverezze, biztosítsa a munkáshatalmat, rendet teremtve a kerületekben, védje és óvja az üzemeket.”³⁸

Figyelemre méltó, hogy az itt felsorolt tisztekből csak Asztalos, Szabó és Papp vannak megemlítve a pártház áldozatai között.

„A katonailag pontosan kidolgozott terv a kerületi és üzemi pártbizottságokra épült. Mindenekelőtt a megbízható munkásokkal, a kommunistákkal és partizánokkal számolt, őket akarták elsősorban fegyverrel ellátni. Estére beérkeztek a kerületi párttitkárok. Mező határozottan kiállt a munkásmiliciák létrehozása mellett, ezeket tartotta az egyik legfontosabb eszköznek az ellenforradalom elfojtása céljából. Tóth röviden ismertette a szervezési tudnivalókat és a teendőket. Elhatározták, hogy minden kerületben a Kiegészítő Parancsnokságokon a parancsnokság, valamint a kerületi pártbizottságok megbízottaiból, továbbá a Budapesti Pártbizottságtól 29-én kiküldendő kiképző és összekötő tisztekből szervező csoportot hoznak létre, amelyek később a felfegyverzett munkás osztagok parancsnokai lesznek. A tanácskozáson Mező Imre a székházak védelméről szólva elmondta, hogy a Budapesti Pártbizottság most már tudna némi fegyvert biztosítani, csak legyen, akihez eljuttatják. Valaki ezt mondta: — Tárgyalni, vagy löni? Mező Imre így felelt: — Ha van erő, akkor löni. Ez ellenforradalom.”³⁹

Mindez október 28-án este történt, a fegyverszünet kihirdetése után, amikor a magyar ifjúság harca a szabadságért még mindig úgy volt elkönyvelve a Budapesti Pártbizottságon: „Ez ellenforradalom”. Ekkor már nem a szabadságharcosok, hanem ők készültek, szervezkedtek a támadásra. Lássuk azonban, mi történik a továbbiakban.

„Néhány kerületben már másnap száz-háromszáz fős osztagokat alakítottak, sőt a felfegyverkezésüket is megkezdték.” Mindez 29-én, amikor a politikai zűrzavar már mélyült.⁴⁰

Hollós Ervin erre még magyarázatot is ad:

„29-re ugyanis a Központi Vezetőségben, a Belügy és a Honvédelmi Minisztériumban lévő forradalmi erők segítségével fegyverhez jutott a Budapesti Pártbizottság, s így lehetősége lett volna

a párthoz és a rendszerhez hű kommunisták, munkások felfegyverzésére.”⁴¹

A forradalom október 28-án győzött, amikor Nagy Imre elrendelte a fegyverszünetet és elhangzott a rádióban a Nagy Imre által elmondott kormánynyilatkozat.⁴² Ha pedig a kommunista párt egyes tagjai nem is fogadták volna el Nagy Imrét és a kormánynyilatkozatot, a M.D.P. Központi Vezetőségének határozata kellett volna, hogy útmutatásul szolgáljon nekik.

„A M.D.P. központi vezetősége 1956 október 28-án délelőtt ülést tartott. Megtárgyalta a politikai helyzetet és a következő határozatot hozta:

A központi vezetőség helyesli a Magyar Népköztársaság kormányának mai nyilatkozatát. Felhívja a párt minden szervezetét és minden tagját, hogy segítse elő a nyilatkozatban foglaltak megvalósítását.”⁴³

Ezekután felvetődik a kérdés, hogy ki volt az „ellenforradalmár”? Az idézetek azonban azt is bizonyítják, hogy ami október 30-án történt a Köztársaság téren, az nem volt más, mint egy valóban „ellenforradalmi” patkányfészek kifüstölése, amihez már október 28-án délelőtt, még a Kommunista Párt központi vezetősége is hozzájárult. Nézzük meg a következő idézetet és okuljunk:

„Október 29-én azonban tovább tisztázódtak a frontok. A Pártház élelmiszer készlete erősen fogytán volt, Tompa Károly megpróbált hát a karhatalom parancsnokságáról szerezni ennivalót. De azt a választ kapta, hogy az egész karhatalom helyzete rendkívül válságos; „utánpotlást küldeni nem tudnak, a karhatalmat törvényesen feloszlatták...”

Ebben a számukra rendkívül veszélyessé vált helyzetben, Mező Imre javaslatára az őrseget 30-án hajnalban rendőregyenruhákkal látták el...

Az a tény, hogy rendőregyenruhákat kaptak és a továbbiakban rendőralakulatként vesznek részt a rend helyreállításában, némiképp megnyugtatta őket.”⁴⁴

38. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 60. 4-5

39. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 61. 2-4

40. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 62. 2

41. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 62. széljegyzet

42. Rádióadások tükrében 98.3 és 101. 2

43. Rádióadások tükrében 103.1

44. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 66. 1-3

Kutyából szalonna? Azért mert rendőr egyenruhába bújtatták őket, még nem váltak rendőrökké azok az ÁVO-sok, akiket, mint azt ők is nagyon jól tudták, a kormány hivatalosan felosztatott. Ekkor már (október 30-án hajnalban) tudták, hogy a Baross téri forradalmárok keresik a Pártházban nap-nap után eltűnő bajtársaikat és azt is tudták, hogy 30-án reggel meg is találják őket. Hogy mennyire tudták, annak igazolásául ismét Hollós Ervint idézem:

„Egyébként 29-ről 30-ra virradó éjjel sok ismeretlen telefonáló hívta fel a Pártbizottságot. Azzal fenyegetőztek, hogy másnap reggel támadnak, s akit ott találnak, azzal kíméletlenül leszámolnak. Felajánlották, hogy aki még az éjjel, de legkésőbb reggelig elhagyja a székházat, sértetlenül elmehet.”⁴⁵

Ez szerintem a becsületnek és a nagylelkűségnek a legfelső határa. Nem fenyegetés, hanem időben való figyelmeztetés volt a forradalmárok részéről szándékukról tájékoztatni a Pártházban lévőket, hogy elkerüljék a harcot és a vérengzést. De az a figyelmeztetés süket fülekre talált. Miért? Fordított esetben vajon ők is figyelmeztették volna szándékunkról a felkelőket? Nem, mint ahogy a 28-i hajnali szovjet-magyar egységek gyalogsági támadásáról is csak akkor szereztünk tudomást, amikor annak a támadásnak már egy órával előbb meg kellett volna történni. Azonban ezt is a Pártbizottságon szervezték. Íme Hollós másik idézete:

„Mező Imre 27-én éjszaka összehívta a titkárság tagjait és az osztályvezetőket. Elmondta nekik, hogy a Központi Vezetőség Katonai Bizottságának határozata alapján a kormány október 28-án hajnali 5 órakor összehangolt katonai akciót tervez a nyolctíz legerősebb fegyveres ellenforradalmi góc ellen. Magyar katonai és karhatalmi, továbbá szovjet katonai alakulatokkal bekerítik és felszámolják a Corvin közti, a Baross téri, a Széna téri és a Móricz Zsigmond körtéri, stb. csoportokat.”⁴⁶

Szerencsénkre azonban valaki közbelépett:

„Ellenzem a vérontást, ha megtámadják a Corvint, akkor lemondok... A Corvin közti csoportot tehát Nagy Imre közbelépése mentette meg.”⁴⁷

Ha összeszámoljuk a Köztársaság téri események áldozatait, az is bebizonyosodik, hogy a felkelők húzták a rövidebbet, de erről nem beszélnek azok, akik az 1956-os magyar eseményekről írnak. A Pártház huszonöt halottjával szemben ennek több mint háromszorosa volt a forradalmárok vesztesége. Nem is számítva azokat

47. összekötött kezű srácokat, akiket ezek a hóhérok tarkón lőttek a pártházban.

1956 október 30-án a törvényes magyar kormány által el voltunk ismerve forradalmároknak. Sőt, ebben a minőségünkben még a kommunista párt központi vezetősége is megerősített bennünket. A Pártszékházban lévő ÁVO-sok és pártfunkcionáriusok viszont a kormány és a központi vezetőség határozatai ellenére szervezkedtek, fegyverkeztek ellenünk, törvényellenesen. Ezekről miért hallgatnak azok, akik sajnálják, hősöknek nevezik és azt a „könnyfakasztó” propagandát csinálják a Köztársaság téri hóhéroknak, még itt nyugaton is.

1975-ben megjelent „Remember Hungary 1956” című kitűnő kiállítású könyv, mely tele van fényképekkel. Előszavát Dr. Pogány András írta, a „Magyar Szabadságharcos Világszövetség elnöke”...? Ez a könyv nem más, mint félrevezető propaganda. A fényképek 40%-a a Köztársaság téri hóhérokat sajnáltatja az olvasóval. Ez már nem is félrevezetés hanem történelemhamisítás. Nyugodtan mondhatjuk, hogy agymosás!

45. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 72, 2

46. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 57, 1

47. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 57, 1

Az a közhangulat, ami ezen a reggelen egész Budapestet a hatalmába kerítette a corvinisták között is megtette hatását. Felháborodást és óriási gyűlöletet váltottak ki azok a hírek, hogy az ÁVO-sok, még most, ma reggel is lövöldöznek az ablakokból és Nemzetőrökre vadásznak. Ennek a teljes mértékben megmagyarázható felháborodásnak és gyűlöletnek a gyökere azonban nagyon mélyre megy. Azt a felmérhetetlen terrort, amit az ÁVO gyakorolt a nemzet felett a forradalom kitöréséig még megbocsátották és elfelejtették volna a felkelők, hiszen ezt bizonyítják azok az események, amelyek a Rádiónál játszódtak le 23-án este és 24-én reggel. Annak ellenére, hogy nekünk sok halottunk és sebesültünk volt, a Rádió épületének az elfoglalása után a bentlévő ÁVO-soknak, (akiknek létszámát Gosztanyi egy helyen 300-350 főre, más helyen 5-600 főre teszi) szabad elvonulást adtak.⁴⁸ Még ha lett volna is valaki, aki bántani akarta volna őket, sokan voltak, akik megakadályozták bántalmazásukat. Nemcsak a katonáknak, hanem a tiszteknek sem lett bajuk, pedig ők voltak a forradalom kirobbanásának okozói azzal, hogy belelőttek a fegyvertelen tömegbe. A hír azonban terjedt és nemcsak Budapest lakossága, hanem az egész ország lelkében nőtt a gyűlölet az ÁVO iránt. Október 25-én a Parlament előtti téren az úgyszintén fegyvertelen tömegbe gépfegyverekből és géppisztolyokból adtak le hosszú sorozatokat, ahol több mint kétszáz halálos és Isten tudja mennyi sebesült áldozatot hagytak a tér kövezetén. A Földművelésügyi Minisztérium tetejéről kezdték a tüzelést, majd a többi épület tetejéről is megszólaltak az ÁVO-s fegyverek. Ma sem lehet tudni, hogy ki adott, ha egyáltalán adott valaki tűzparancsot a tömegmészárlásra. Tény azonban, hogy ezzel a provokációval, még jobban nőtt az ÁVO elleni gyűlölet.

15. kép.

A mosonmagyaróvári tömegmészárlás fiatal áldozatainak egy része. Ezekről hallgat a kommunista propaganda.

Másnap, október 26-án Mosonmagyaróváron Dudás százados parancsára nyitottak tüzet a fegyvertelen tömegre. Dudás, Vági százados, Gyenes és Stefko hadnagyok és a gépfegyvereket kezelő ÁVO-s hóhérok embertelen támadása 85 halottat, 50 súlyos sebesültet és vagy 100 könnyebb sebesültet eredményezett. A tömeggyilkosok parancsnoka később feleségével és gyermekével Csehszlovákiába szökött és soha senki nem vont felelősségre tetteért.⁴⁹ (15. kép)

48. Gosztonyi Péter, A magyar forradalom története, 81, 1

Új Látóhatár, 1964 III.-IV. 123, 4

49. Méray Tibor, That Day in Budapest, 350, 2

Miskolcon, ahol az úgyszintén fegyvertelen tömeg az ötven forradalmi elvet valló diák kiszabadítását követelte, az ÁVO-s kézigránatok és gépfegyverek parasztok és asszonyok tucatját mészárolták le.⁵⁰

Az ÁVO-sok egyre mélyebben ásták a saját sírjukat. Egyik provokációt a másik után követték el az országszerte véghezvitt tömegmészárlásokkal, de nekünk vigyáznunk kellett a „forradalom tisztaságára!” Előző nap október 30-án a Köztársaság téren történt események azonban kicsordították a már színültig telt poharat. Az ÁVO-sok sorozatos provokációja természetesen váltotta ki a reakciót és a feldühödött tömeg visszaütött. A véres reakcióról az agymosott világsajtó felháborodással emlékezik meg még ma is, ugyanakkor a sorozatos agressziót — ami kiváltotta ezt a reakciót — igyekeznek elhallgatni. A Köztársaságtéri ÁVO-s gyilkosok kivégzésének fényképei bejárták a világsajtót. Arról azonban, hogy azt mi előzte meg, nem beszélnek, pedig erről a témáról is lehetne könyveket írni. Kádár János Magyarországon és Nyugaton élő ügynökei azonban, ezeket a provokációkat rendkívüli ügyességgel tudják meg nem törtéنتté tenni. A tényeken azonban ez semmit sem változtat. A végeredmény a fontos. A végeredmény pedig az, hogy 1956 október 23 és november 4-e között egész Magyarország területén a „népítéletek” során elhaltak száma csupán 31 főre tehető! Ezekből 18 Budapesten, 7 Miskolcon, 3 Mosonmagyaróváron és 3 Ózdon lett végrehajtva.⁵¹ A forradalom, megtartotta tisztaságát, de ez a humanitás nem tapasztalható a másik oldalon. A forradalom vérbefojtása után azok az ÁVO-sok végezték a legnagyobb bosszúhadjáratot, akiknek a biztonságát a forradalom garantálta. Ezrével börtönözték be és százával akasztották fel a legjobb magyar hazafiakat és még a fiataikorúaknak sem kegyelmeztek. Őszintén be kell valljam, hogy még ma is bánt a lelkiismeret amiért a forradalom tisztasága érdekében védtem a gyilkosokat a népítéletektől. Mindig arra hivatkoztam, hogy a bűnösök úgy sem kerülhetik el sorsukat, mert a forradalom győzelme után, amikor a rend helyreáll, a bíróságok előtt kell majd felelniük tetteikért. Hittem a forradalom győzelmében, ezért tiltakoztam és harcoltam a népítéletek ellen.

A forradalom győzelmébe vetett hit, megvolt a Pesti Srácokban is. Hiszen ezért fogtak fegyvert, ezért kockáztatták fiatal életüket az oroszok és az ÁVO-sok elleni harcokban, mert hitték, hogy ha súlyos véráldozatok árán is, de kivívjuk hazánk szabadságát. Aki-

ben nem volt meg ez a hit, az nem is jött közénk akkor, amikor fegyverek dörögtek Budapest utcáin. Mi, akik harcoltunk, el voltunk készülve, hogy feláldozzuk életünket, mert a célt, a magyar nemzet szabadságát és függetlenségét mindennél többre értékeltük. Sok bajtársat megsirattunk, akik ott estek el mellettünk és akiknek helyébe újak jöttek, hogy ők is önszántukból feláldozzák a hazáért életüket. Itt, ezekben a harcokban váltunk sokkal többé, mint bajtársak, testvérekké akiket a kiömlött vér keresztelt meg. Olyan testvérek lettünk, hogy ez a vérkereszttség az életben maradtakat életük végéig elkíséri. Nem számított semmit a politikai felfogás, az erkölcsi színvonal vagy a vallás. A Corvin közben is sokról tudtuk, hogy kommunista párttagsági könyvvel a zsebükben harcoltak az oroszok és az ÁVO ellen. Azt is tudtuk, hogy azok mellett akik politikai okokból kerültek börtönbe, köztörvényesek is vannak közöttünk. Ezek az emberek itt váltak hazafiakká és hősökkel! Orvosok és cigányok tegeztek egymást és ez természetes volt, azért mert többek voltunk, mint bajtársak. Testvérek voltunk! Így is éreztünk egymás iránt. Megbízunk egymásban és senki sem vitatta, hogy valamennyiünk célja ugyanaz. Végre kivívni hazánk szabadságát!

Még áruló is volt közöttünk! Az egyik szakaszparancsnok helyettes, aki a legjobban tüzelte a fiúkat az ÁVO-sok ellen, linceselésre uszította a corvinistákat. Mint az 1957 februárjában kiderült, Renner Péter ÁVH-s hadnagy volt. A Lakihegyi Rádiózavaró Állomásnál szolgált. November 4-e utáni tetteit akkor tudtuk meg, amikor elvtársai már ismét a keblükön ölelgették őt.

Reggel a corvinisták el akartak menni, hogy összeszedjék az ÁVH-sokat. A hangulat olyan volt, hogy kivégzésekre is adott eshetőséget, amit minden körülmények között el akartam kerülni. Összehívtam a Kisfaludy közben a fiúkat, felálltam egy zsákmányolt páncélautó sárhányójára és elkezdtem beszélni. Hivatkoztam a forradalom tisztaságára, hogy majd a bíróságok felelőségre vonják őket és bűneikért úgyis megfizetnek, de minden szavam falra hányt borsó volt. Kócost és a többit hozták fel, akiket az ablakokban megbúvó orvlövészek terítettek le. Ennek akartak végetvetni. Fél órán keresztül szinte ordítottam, ami azt eredményezte, hogy teljesen berekedtem és alig bírtam beszélni. Azzal vettem véget az egésznek, hogy a jelenlévő Erdősnek és Szabónak azt mondtam:

— Mindenki, aki akar elmehet. Azoktól azonban akik a mai nap folyamán engedély nélkül elhagyják a Corvin közt, az őrség vegye el a fegyvert és Nemzetőr igazolványt. Ide pedig vissza ne jöjjenek, mert nincs szükségünk közönséges gyilkosokra. Azt azonban jobb, ha most megtudják, tetteikért nekik is felelni kell majd a bíróság előtt. Nemcsak gyilkossággal hanem forradalmunk hírnevének bemocskolásával is vádolva lesznek! A félreértések elkerülése végett azonban kijelentem, hogy nem az ÁVO-sokat védem, hanem szent ügyünk tisztaságát. Az ÁVO-sok úgyis megkapják büntetésüket, rólunk azonban az Isten sem mossa le a gyilkos nevet. Ezekután mindenki azt teszi amit a józan esze és a lelkiismerete diktál. Ezzel befejeztem a beszédet. (16. kép)

Az egyik ott lévő és a törzshöz tartozó bajtárssal közöltem, értesítse azt a tíz embert akiket megnevezek. Kértem, hogy sürgősen jöjjenek az irodába, mert beszélni akarok velük. Néhány perc múlva egy csoportban jöttek. Ezekről a felkelőkről tudtam, hogy különböző okok miatt megjárták a börtönöket. Elmondtam nekik, hogy a börtönök még most is csak részben lettek kinyitva, de nagyon sokan vannak még mindig a rácsok mögött. Megkértem őket, hogy járják végig a börtönöket, szabadítsák ki az összes politikai foglyot és szűrjék meg a köztörvényesek közül azokat, akiknek szabad utat engednek. Elmondtam nekik azt is, hogy őket tartom ennek a feladatnak a megoldására a legalkalmasabbnak, mert ők ismerik legjobban a börtön viszonyokat, hiszen valamikor ők is ott voltak. Ennek a feladatnak a végrehajtása után pedig mindegyik vegyen maga mellé két géppisztolyost, menjenek szét a fővárosba és vigyázzanak a közbiztonságra. Akadályozzanak meg minden fosztogatást, gyújtogatást és lincselést. Ha ilyesmivel találkoznak, a bűnösöket tartóztassák le és kísérik be a rendőrfőkapitányságra. Megkértem őket, hogy valóban felelősségük teljes tudatában őrkdjenek Budapest közbiztonsága felett.

Készülnöm kellett a Kilián laktanyába, a forradalmi csoportok parancsnokainak és a munkástanácsok küldötteinek nagygyűlésére. Olyan kedvvel mentem oda, mint ahogy a kecske megy a vágóhidra, de már nem volt más megoldás, ott kellett lennem. Előző este jó későn Ödön bátyám a Deák térről hívott, ahova aznap reggel átköltözött. Azt mondta, hogy ma délelőtt 11 órára van meghirdetve a nagygyűlés a Kiliánban. Hiába szólt Király Bélának, hogy a Corvinisták nem mennek oda. Király Béla nagyon erőlteti a mi megjelenésünket. Teljesen egyetértettem Ödönnel, Dokival,

16. kép.
Nem az ÁVO-sokat védtem,
hanem forradalmunk tiszta-
ságát.

Erdőssel és Szabóval, amikor úgy döntöttünk, hogy ezt a gyűlést bojkotáljuk. Ennek az egyedüli oka Maléter volt, akivel semmilyen kapcsolatot nem akartunk. Árulókkal és olyan emberekkel, akiktől halottaink vannak, a munkaszolgálatos fegyvernem parancsnokával, aki még 29-én délután is azt tanácsolta nekünk, hogy tegyük le a fegyvert, nekünk nincs most mit tárgyalni. Majd a bírósági tárgyaláson ott leszünk, amikor a vádat emeljük ellene. Mondtam Ödönnek, hogy nem megyünk, ha nem változtatják meg a gyűlés helyét. Nekünk a Kiliánban nincs semmi keresnivalónk.

Néhány perccel később azonban Zsuzsa hívott a telefonhoz, Király Béla a Nemzetőrség Főparancsnoka akart velem beszélni. Király Bélának félórai kérés után engedtem, miután biztosított arról, hogy Maléter bíróság előtti felelősségrevonásának semmi köze nincs ehhez a gyűléshez. Ő állítólag akkor tudta meg, hogy milyen a viszony közöttünk, amikor a futárok már széthordták a meghívókat. Most már nem lehet a nagygyűlés helyét megváltoztatni, mert túl késő lenne. Most egységre van szükség és a corvinistáknak jelenléte nélkül nemcsak ez a nagygyűlés eshet szét, hanem a forradalom résztvevőit is megoszthatja, aminek beláthatatlan következményei lehetnek. Király Béla eszembe juttatta, hogy az oroszok még csak Budapestről vonultak ki és a forradalom végleges győzelme azon múlik, hogy milyen egységet tudunk most felmutatni.⁵²

Miután Király Béla megígérte, hogy beszél Maléterrel és figyelmezteti, én is ígéretet tettem, hogy a Corvin köz néhány parancsnokával elmegyünk a nagygyűlésre. Beláttam, hogy ennek a gyűlésnek a corvinisták általi bojkotálása a forradalom erőinek a gyengítését jelentené, mit a néphadsereg szovjet-barát vezetői, az ÁVO-sok és bizonyára az oroszok is, akiknek megfigyelői úgy sejtettem ott lesznek, még félremagyarázhatnak. Tehát főleg ezért engedtem Király Béla kérésének.⁵³

Dél előtt 11 órakor Dokival, Erdőssel és Szabóval átmentünk a Kiliánba. A díszteremben már vagy háromszáz ember ült, akiket nem ismertem, de gondoltam, hogy ők a forradalmi csoportok vezetői és a munkástanácsok kiküldöttjei. Ödön, Ernő és Bandi bátyáimat is ott láttam, ők már előbb megérkeztek. Az ajtónál Király Béla fogadott bennünket, akit most ismertem meg személyesen. Megkért, hogy üljek mellette az elnöki asztalnál. Odavezetett és leültünk. Az első három szék üres volt, ő a másodikra, én a harmadikra ültem. Tőlem balra Kopácsi Sándor rendőrez-

redes, Kovács István, Váradi Gyula és Horváth vezérőrnagyok ültek.⁵⁴ Kölcsonösen bemutatkoztunk. Maléter még nem volt a teremben és a gyűlés még nem kezdődött meg. Király Bélával és Kopácsival beszélgettünk egy ideig, aztán megkértem Királyt, hogy kezdjük meg a gyűlést, mert nekem rengeteg dolgom van a Corvinban. Ő azonban Maléterre várt, mint házigazdára. Néhány perc múlva megérkezett Maléter és Király Béla másik oldalán megállva beszélni kezdett. Hogy mit mondott, nem emlékszem, mert oda sem figyeltem. Megkérdeztem Király Bélától, hogy ezt ígérte nekem telefonon? Ő szabadkozott, hogy nem találta Malétert és azért nem tudott vele beszélni. Azonban ő a házigazda, tehát hagyjam, hogy beszélje ki magát.

Egy katona jött be ekkor és Malétert a telefonhoz hívta. Király Béla felállt és átvette a szót, de mielőtt belekezdhetett volna a mondanivalójába, valaki felállt egy székre és azt kiáltotta, hogy:

— Éljen Maléter ezredes, Budapest hőse!

Amikor ezt meghallottam, s az utána felcsattanó tapsot, vége lett az önuralmamnak és szót kértem. Király Béla tudhatta, hogy mi következik, mert azt mondta, hogy várjak. Nem várok! Most kérek szót! — kiáltottam. Felálltam és beszélni kezdtem Király Béla nem ellenkezett tovább.⁵⁵

— Bajtársak! Megkérek mindenkit, hogy maradjatok csendben mert nem tudok kiabálni. Amint láthatjátok, nagyon be vagyok rekedve. Azt viszont, amit el akarok mondani nektek szeretném, hogy valamennyien halljátok, mert nagyon fontos.

Valaki közölte, hogy éljen Maléter ezredes, Budapest hőse! Remélem, hogy az illető nem ÁVO-s, csak rosszul van tájékoztatva, ugyanis Maléter ezredest az eddigi tettei után csakis az ÁVO-sok és az oroszok tarthatják hősnek. Október 25-én jött a Kiliánba és azonnal megkezdte a harcot ellenünk. Helyetese Szabó százados és több tisztje a mi golyóinktól esett el és nekünk is súlyos veszteségeink voltak tőle,⁵⁶ és a parancsnoksága alatt működő katonák, vagy ÁVO-sok golyóitól. 26-án a laktanya Körúti részét megszálló corvinistáknak elfogyott a lőszerük és 30-án lejöttek az emeletről, hogy átjöjjenek a Corvinba utánpótlá-

51. Gosztonyi Péter, A magyar forradalom története, 202.2

52. Király Béla, Az első háború szoc. országok között, 39. 3

53. Király Béla, Az első háború szoc. országok között, 40. 1

54. Gosztonyi Péter, Magyar Honvéd, 1956. nov. 2

55. Király Béla, Az első háború szoc. országok között, 40. 2

sért. A főkapun akartak kimenni, mert ott a legrövidebb az út a Corvinba, s ami mint tudjátok az Üllői út másik oldalán van. Mielőtt azonban a kapuhoz értek volna, az udvart körülvevő oszlopos folyosón, az oszlopok mögött megbújva, Maléter ezredes és az emberei várták ezt a 30 srácot, felhúzott géppisztolyokkal. Körülfogták őket és Maléter ezredes felszólította a fiúkat, hogy dobálják rakásra fegyvereiket az egyik oszlop mellé. A felkelők megtagadták ezt a parancsot és mondták, hogy lőszerért mennek át a Corvinba, fegyvereiktől nem válnak meg. Erre Maléter ezredes a kezében levő felhúzott pisztollyal kettőt a bajtársak közül agyonlőtt! Majd megkérdezte a többieket, hogy folytassa-e agyonlövésüket, vagy lerakják fegyvereiket? A forradalmároknak a 15-20 rájuk szegzett géppisztoly láttán, nem volt mit tenniük. Lőszerük nem volt, így lerakták fegyvereiket az oszlop mellé. Maléter ezredes ekkor az egyik katonájával kinyitatta a nagykaput és kidobatta a legnagyobb tűzharcba a 28 fegyvertelent az Üllői útra. Amire átszaladtak a Corvinba, az út másik oldalára, csak 21 ért át. Hét elesett. Ha ezek a fiúk a ti bajtársaitok lettek volna, akkor is Budapest hőséneke neveznétek Maléter ezredest?

Folytatni akartam, hogy elmondjam a 27-én este Ödönnek, és 28-án reggel nekem adott tanácsait, de láttam, hogy Maléter visszajött a terembe. Állva maradt Király Béla másik oldalán.

— Bajtársak, nem a háta mögött akarok beszélni Maléter bűneiről és ezért elismétlem azt amit elmondtam. Most, hogy itt van, talán válaszolni is tud nektek, hogy miért követte el ezeket a bűnöket, amelyekért a rend helyreállítása után bíróság előtt kell felnie.

Maléter válasza rövid volt. Igen, igaz, hogy megpofoztam két kölyköt. Nem tagadom. Azonban kijelentem, hogy ezután is megpofozok mindenkit, akinek aranyórát és ékszeret találók a zsebében. Nem azért harcoltunk a forradalom alatt, hogy ezek a rablók bemocskolhassák a forradalom tisztaságát. A forradalom győzött és nekünk előre, nem hátra kell nézni. A közöttünk lévő nézeteltérésekre lesz idő akkor is, amikor a szovjet csapatok elhagyták Magyarországot. Addig viszont egységre van szükség. Bajusszal és a corvinistákkal mi igazi fegyvertársak, bajtársak vagyunk és a forradalom érdekében el kell nézzük egymásnak hibáit, meg kell hogy bocsássunk egymásnak. Aki nem ezt teszi, az árulója a forradalmunknak. Közöttünk azonban a bajtársiasság és a barátság szelleme uralkodik, amelyet semmi sem lesz képes megszakítani.

Átnyúlt Király Béla feje fölött, bal kezével elkapta a nyakam és mielőtt védekezni tudtam volna magához húzott és megcsókolta.⁵⁷

Kitört a tapsvihár. Kiabálásokat lehetett hallani a terem minden részéből: „Nem akarunk Maléterrel együtt működni! Maléter gyilkos, árulója forradalmunknak. Nincs helye közöttünk!”

Leccsatoltam derékszíjам a pisztollyal és az asztalra dobtam. Intettem a kiabáló bajtársaknak, hogy csendesedjenek le, mert beszélni akarok. Lassan, de helyreállt a rend és a következőket mondtam:

— Bajtársak! Az elmúlt néhány nap kemény harcokat és óriási veszteségeket követelt Budapest ifjúságától, hogy nemzetünk szabadságát végre kivívjuk. A corvinisták ezekben a harcokban éppen úgy helyt álltak, mint a Széna tériek, Baross tériek, vagy a Tüzoltó utcai társaik. Közöttünk megvan a bajtársiasság és a barátság szelleme, hiszen ugyanazért a célért, ugyanazzal az ellenséggel harcoltunk. A harcok folyamán megsebesült és elesett bajtársaink kiömlött vére azonban kötelez bennünket, hogy azokat az eszméket, amelyekért ők az életüket áldozták, mi meg is védjük. Az, aki lőtt bennünket a forradalom legnehezebb napjaiban, akár orosz, akár ÁVO-s, akár magyar katona volt, — azt ellenségnek tekintjük. Egy olyan embert, akitől nekünk halottaink vannak, nem vagyok hajlandó most, a forradalom győzelme után, mint bajtársat elismerni. És ha ti, a forradalom vezetői, még ezek után is Malétert a forradalom hősének tartjátok, akkor én befejeztem a forradalmat. Nekem nincs helyem köztetek.

Tudomásom van arról, hogy ennek a nagygyűlésnek az volt a célja, hogy Malétert kikiáltssuk Honvédelmi Miniszternek, Király Bélát pedig megerősítsük a Nemzetőrség főparancsnoki beosztásában. Malétert, úgyhiszem bemutattam, már Király Béláról csak annyit mondok, hogy 28-án jött ki a kórházból ahol a forradalom napjait töltötte. Nem régen szabadult a börtönből, ahova még Rákosiék tették, miután először halálra ítélték. Ellene

56. Gosztónyi Péter. Kilián napló. Szemle, 1960, 3 44, 6-45, 4

„Szabó a százados és társai ezek lefegyverzését is megkísérelték, de ez a csoport, már fegyverrel válaszolt. Szabó azonnal összeesett, társai pedig sietve húzódtak fedezékbe. ... Amire leértem a harmadik emeletről, az egészségügyiek Kollman főhadnagyot hozták. Géppisztoly sorozat érte a fejét: menthetetlen volt. Kegyetlennek tűnt, de senki sem sajnálta: maga kereste vesztét...”

57. Király Béla. Az első háború szoc. országok között. 50, 2

Molnár János. Századok, 1154, c

a corvinistáknak nincs kifogásuk, mert tőle nincsenek halottaink. Kinevezése ellen sem emelnek kifogást a corvinisták és elfogadják Nagy Imre döntését, mely szerint ő lesz a Nemzetőrség főparancsnoka. Azonban, ha Malétert ezen a gyűlésen bárminek is megválasztják, vagy kikiáltják, azt hazaárulásnak minősítem, és ennek én nem akarok részese lenni.

Király Béla vette át a szót. Röviden ismertette a nagygyűléssel, hogy megalakult a Forradalmi Karhatalmi Bizottság, melynek a tagjait megválasztották, ő az elnöke, Kopácsi Sándor rendőrezredes az alelnöke, Pongrátz Ödön, Csáti Tamás, Oláh Vilmos és még egy szabadságharcos a tagjai. Felolvasta Nagy Imre nyilatkozatát, melynek a szövege a övetkező volt:

„A forradalmi harcokban résztvevett egységek megbizottaiból, a Honvédség és Rendőrség képviselőiből a megalakulás alatt álló munkás és ifjúsági fegyveres egységek képviselőiből alakuló Forradalmi Karhatalmi Bizottság előkészítő bizottságának a mai napon történt megalakulását a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa nevében tudomásul veszem és megerősítem. A Forradalmi Karhatalmi Bizottság szervezze meg a forradalmi harcokban résztvevett egységek, a Honvédség és Rendőrség, a Munkás és ifjúsági osztagokból alakuló új karhatalmat. Ennek segítségével is teremtsen meg hazánk belső békéjének helyreállítását és az október 28-án és 30-án elhangzott kormányprogramok végrehajtásának feltételeit.

A Forradalmi Karhatalmi Bizottság az Általános titkos választásokkal létrehozott új kormány hivatalbalépéséig működjék.

Nagy Imre, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának Elnöke.⁵⁸

Ezzel a nagygyűlés véget ért.⁵⁹ Mégis másnap, november 1-én a Magyar Honvédban, a magyar Honvédség lapjában, „A szabadságharcos csoportok Nemzetőrséggé alakulnak” „Nagygyűlés a Kiliánban” címmel olyan cikk jelent meg,⁶⁰ amely kiforgatja a gyűlés lényegét, elhallgatja legfontosabb részeit és az igazságnak pontosan az ellenkezőjét tudatja a közönséggel. Ennek a cikknek a szelleme maradt meg mind a mai napig, úgy az otthoni, mint a nyugaton kiadott és Maléterrel foglalkozó munkákban. „A lak-tanya szabadságharcosai itt, ezen a környéken karöltve harcolnak a Corvin köz fiataljaival a támadó szovjet páncélosok ellen”. „Az elnökségben ott ült Maléter Pál ezredes a laktanya harcának

vezetője, Pongrátz bajtárs, a Corvin köz parancsnoka," stb. A tények micsoda arcátlan meghamisítása!

A szabadságharcos csapatok nemzetőrséggé alakulnak

Nagygyűlés a „Kilián“-ban

A hajnal társas kecskésében találta az Üllői út és Nagykorút sarkán levő ódon Kilián lakonyát, amely az elmúlt tíz nap alatt ország-világ előtt a magyar szabadság egyik jelképe volt. A lakatlan szabadságharcosok III. czen a kormányon karöltve harcoltak a Corvin köz falaitaljai a tamarú szorvet páncélok ellen. Hogy ez a harc sikeres volt, arról a környék utárá a szertűzött heverő, narké elhalgatlalott szorvet páncélok és harckocsi romokai tanuskodnak.

Most már vége a harcnak, most a forradalmi győzelmet kell hirdetni. Szorgos kezek nyomon megfigyelték a lakatlan egyik szánnyepuleto- nek falát is.

A főkapu oldalára a Komuth-cimer ala odakerült az új tábla: „Fegyveres Felkelők Forradalmi Bizottsága”.

1956 október 31 délelőtti 11 óra. Hirtelenül az udvar. A meg tegnap kiküldött meghívók nyomán sora sorra érkeznek a város minden pontjáról az alakuló bizottsági ülésre a kisdolók Férjak, nők, kerek és kisdolók fegyverrel a vállon, álmatlan szemekkel, borotváltan áradnak a nagyterem felé, amelynek a falában gyönyörűen honvéd és fegyveres szabadságharcos áll díszőrzet. III

vanak a Gama hajból, a Ruggany- lóból, a Nyugati pályaudvarról és a többi budapesti nagyüzemek fegyveres forradalmi bizottságai. Az egyesületekről és a falatok a Széna téri, Corvin köz, Tompa utcai, barrikádokról. Az elnökségben ott ül: Maléter Pál eretiek bajlára, a lakatlan harcának vezetője, Pongrátz bajtárs, a Corvin köz parancsnoka, Kópásti rendőrezredes bajlára és a HM Forradalmi Bizottsága vezetői. Kóvics István vezérernagy, Varsói vezérernagy és Honválti vezérernagy bajlára, akik között egy őshajzó, markánsarcú férfi foglal helyet: Király Béla, aki az elmúlt esteidőket lakomai borlőnben töltötte.

A bizottsági ülés a Széna hang- jaival kezdődött, majd Maléter ezredes rövid bevezetője után Király Béla emelkedett szólásra. Ismertetle, hogy

az elmúlt éjszaka a harmadnappal egyetemben kidolgozták az ország új fegyveres testőrségének szervezési szabályait, amely a rendőrség és a honvédség mellett rendfenntartó szerepet tölthet majd be. Neve: Nemzetőrség, tagjai a harcokban részt vett munkások, egyetemi ifjak és az önmaguk önkéntes tagjaiból állnak.

Ennek érdekében meg kell alakítani a Forradalmi Kormányhatalmi Bizottsá-

gát, amely a honvédség a rendőrség és az új Nemzetőrség felett a leg- több szervezési és irányítási munkát el- végezt. A Nemzetőrség legfőbb fel- adata: 1. A helyi biztonság megte- rmentése. 2. A meg meghívott áraknak leteremtése. 3. Határidős segítség a rend helyreállításában. Király h. j- lára ezután ismertetle az új fegyver- tes testület jelvény-leveleiről és javaslatot tett a formájára kerül- sében.

A beszámoló előtt volt követle, amelyet néha-néha ravart meg hove- egy-egy parancsnokot fontos hírek és sürgős feladatok miatt kihirtak a teremből. A több mint harminc- négy ülés olyan határozatot hozott, amely kimondotta, hogy november 1-től fogva a szabadságharcos csapatok nemzetőri zászlóaljakká alakulnak át. Meggyőzték abban is, hogy

a Nemzetőrség addig áll fenn és működik, amíg a szorvet csapa- tok el nem hagyják hazánk földjét és a teljes rend helyre nem áll.

A Himnusz hangjal mellett fogadták meg III. a Kilián lakatlanja termében az összeállított parancsnokok és kisdolók, hogy épp olyan hősiességen har- dadnak tovább a demokratikus for- radalom grótelmének biztosításáért, mint ahogy helytálltak az elmúlt héten Budapesti barrikádjaiban.

Gosztonyi Péter alhadnagy

A Corvin és a Kilián összekötését azóta Gosztonyi Péter alhadnagytól, aki ezt a cikket írta és a hazai kiadványokból, más írók és történészek is átvették. Sőt, Gosztonyi Péter 1981-ben megjelent, a A magyar forradalom története című könyvében is így ír. Most már nem mint alhadnagy, hanem mint történész. A Maléter kérdéstől eltekintve könyve jó és sok olyan adatot tartal- maz, amit én is idézek. A baj ott van, hogy ő is, és mindazok akik a magyar forradalommal foglalkoztak idáig, könyveket és tanulmányokat írtak úgy Magyarországon, mint az emigrációban, azt az elméletet vallják, hogy „a történelmet a történészek csinál- ják”. Ez jogot ad nekik arra, hogy kiforgassák az igazságot és el- hallgassák a lényegét úgy, ahogy azt politikai érdekük, vagy vi- lágsszemléletük megkívánja. Milyen érdekeket képviselnek ezek az

58. Király Béla, Az első háború szoc. országok között. 29. 3

59. Király Béla, Az első háború szoc. országok között. 41. 1

60. Gosztonyi Péter, Magyar Honvéd, 1956, nov. 1. első oldal

írók és történészek? Biztos, hogy nem a Pesti Srácokét, akiknek, katonai és politikai elméletét három rövid szó fejez ki a legjobban: MINDENT A HAZÁÉRT.

A Kilián laktanyában történtek után csupán néhány óra telt el, amikor a rádióban elhangzott a következő fontos közlemény:

„A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Tóth Lajost, a Honvédelmi miniszter első helyettesét és a Honvéd vezérkar főnökét e tisztségei alól felmentette. Egyben Maléter Pált a Honvédelmi miniszter első helyettesévé és Kovács Istvánt a Honvéd vezérkar főnökévé kinevezte. A magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Király Béla vezérőrnagyot a főváros katonai parancsnokává kinevezte.”⁶¹

Elképzelhető, hogy miként ért bennünket ez a kinevezés! A forradalom Honvédelmi miniszterhelyettesének, majd november másodikán délután miniszterének egy olyan orosz barát, kommunista ezredes neveztek ki, aki a forradalom alatt lőtt és lövetett ránk, akitől több tucat halottunk volt, de az oroszokra soha egyetlen lövést le nem adott, és ilyen parancsot soha senkinek nem adott. Az orosz páncélos temetőt, amit az Üllői úton és a Körúton november első napjaiban mindenki láthatott, hiába csinálták a corvinisták. Azzal, hogy a Corvint és a Kiliánt egy kalap alá vették, az egész környéken történt harcok eredményét „Maléter ezredesnek, a Kilián laktanya hőisének” ajándékozták beépített elvtársai. Akik ha lőttek is a harcok alatt, bennünket lőttek! Azonban óriási propagandát csináltak neki, amit az újságokon kívül, a Rádió is közvetített. Íme:

Október 31 déli 12 óra. „Nagy Károly tegnap a forradalom egyik erődjében, a Kilián György laktanyában forgatott” filmet. A Corvin köz nekik nem létezik és a Kiliánnak tulajdonítják az összes hadi tettet.⁶²

Október 31. de. 10.55: „Most ismertetjük a Magyar Népköztársaság Forradalmi Honvédelmi Bizottmányának tagjait. Király Béla, Maléter Pál Ezredes, a Kilián György laktanya fegyveres ifjúságának parancsnoka” stb. Király Bélának, még csak a rendfokozatát sem mondták be. Azt is elhallgatták, hogy kit lőtt a Maléter parancsnoksága alatt harcoló „fegyveres ifjúság”.⁶³

Október 30. este 20.03: „A rommá lőtt Kilián György laktanyára gondoltunk, mert erről biztosan tudtuk, hogy szabadságunk egyik fellegvára volt és a többi ismeretlen erődre, amelyekben igazi hősök harcoltak”. Ezt Molnár Aurél írta.⁶⁴

Október 28. este 20.28: „Megszűnt a harc a Kilián György laktanya és a ... Körül. Az utóbbiaknak sok segítséget nyújtott az a rádiónyilatkozat, amelyet a Kilián laktanyából jött parlamenterek tettek és amelyben fegyverletételre szólították fel tolmácsolva kormányunk biztos garanciáját az amnesztiára.” Tehát október 28-án este a Rádió nemcsak a Corvin körüli harcok eredményét ajándékozta a Kiliánnak, hanem a parlamentereit is. A Corvin nevét be sem olvasták a rádióban, illetve úgy látszik, hogy azt letorolték a szalagról. Vajon, ki más tehetett volna ilyet, mint beépített ügynökök?⁶⁵

Október 30. este 22.43: „A fegyveres felkelők felhívása az ország népéhez!... A harcok befejezése, a szovjet hadsereg kivonulásának megkezdése után Kádár elvtárs és Münnich elvtárs összeült a forradalmi ifjúság fegyveres egységeinek parancsnokaival. Majd három órás megbeszélés után elhatározták, illetve megalakították a IX. kerületi Kilián laktanya, Tompa utca, Corvin köz, Tüzoltó utca és Berencei utca, egysszóval a VII. és IX. kerületi harcosokból összetevődött fiatalok nevében a IX. kerületi Forradalmi Ifjúsági Bizottságot.” stb...

Először: „Kádár elvtárs és Münnich elvtárs” velünk soha nem ült össze.

Másodszor: Erről a felhívásról az „ország népéhez” mi, a corvinisták nem tudtunk semmit, mégkevésbé egy ilyen bizottság megalakításáról. Természetes, hogy ebbe nem is mentünk volna bele, amit „Kádár elvtárs és Münnich elvtárs” tudhattak és ezért úgy látszik, ők döntöttek a mi nevünkben.

Harmadszor: A kilenc aláírás között a corvinistákra utal ugyan a „Gergely testvérek” kifejezés. Úgy látszik, hogy a Pongrátz nevet nem akarták használni!? Az aláírások viszont így fejeződtek be: „Maléter ezredes elvtárs, Csiba százados elvtárs a VIII. és a IX. kerületi fegyveres csoportok parancsnokai, képviselői, valamint a lakosság képviselői.”⁶⁶

Itt nemcsak „Maléter ezredes elvtársnak”, hanem „Kádár elvtársnak és Münnich elvtársnak” is propagandát csinálnak a beépí-

61. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 216. 17 h

62. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 214. 1 h

63. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 212. 6 h

64. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 182. 2 h

65. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 104. 5 h

66. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 186. 1 h

tett ügynökök. Tudjuk, hogy ők ketten adták el az általunk kivívott szabadságot november 2-án.

Hollós Ervin is összeköti a Kiliánt a Corvinnal: „Megállapodtak a Kilián laktanya és a Corvin köz parancsnokaival, hogy együtt fognak fellépni és biztosítják egymást. Ők maguk harcászati feladatukat a Kilián laktanya és a Corvin köz oldal-biztosításában látták.”⁶⁷

„Az „Igazság” riportere beszélgetést folytat Maléter Pál ezredessel, A Kilián hős parancsnokával.”⁶⁸

A corvinisták november 1-én felhívást adtak ki, melyet délelőtt 10.08 perckor a Rádióban is felolvastak:

„—Magyarok! Mi, a Corvin köz ifjú szabadságharcosai eddig harcoltunk, nem beszéltünk. Most, hogy végre megszólalhatunk, első nagyon komoly szavaink minden magyar testvérhez, hogy a legteljesebb rendet mindenhol őrizzük meg, vagy pedig ahol szükséges, minél előbb állítsuk helyre. Így nem szolgáltatathatunk ürügyet az oroszoknak arra, hogy rendfenntartás címén továbbra is az országban maradhassanak. Ma a rend megőrzése a legfontosabb nemzeti feladat amelynek minden más szempontot, pártérdeket alá kell rendelni. A rendbontás ma hazaárulás. Kérünk mindenkit, hallgasson ránk, ne kelljen azt mondanunk, hogy ifjú bajtársaink vére hiába folyt.”⁶⁹

Még aznap délután falragaszok jelentek meg, melyekben a corvinisták nyilatkozatát a következő képpen módosították Maléter elvtársai:

„Magyarok! Mi, a Korvin köz (Kilián) ifjú szabadságharcosai eddig harcoltunk, nem beszéltünk.” stb. Az aláíráson is változtatnak: „A KORVIN-KÖZ (KILIÁN) IFJÚ SZABADSÁGHARCOSAI”⁷⁰

Tehát így csinált Maléterből „Budapest hőst”, a Pártközpontból irányított propaganda. Hogy miért éppen Malétert szembeltették ki és nyomták előre, annak két oka lehet. Az egyik, hogy ő volt a Kilián laktanyában, a Corvin köz mellett, ahol az oroszok a legnagyobb veszteségeket szenvedték a forradalom alatt. Tudták, hogy amennyiben egy kalap alá veszik a Kiliánt és a Corvint, az ottani harcok eredményét a környéken lévő képzett katonáknak tulajdonítja majd az ország nem pedig a felkelők önfeláldozó hősiességének! Ezzel a ravasz propagandával elhitették az országgal és világgal, hogy az oroszokat nem „civilek” verték meg hanem Maléter „a forradalom hőse” és katonái. A többiről gondoskod-

tak a Nagy Imre kormányában lévő „elvtársak”... Maléter dicsőítésének másik oka pedig az volt, hogy politikai múltja alapján az oroszbarát kommunisták minden veszély nélkül állíthatták az élre. A Pártközpontban nagyon jól ismerték ezt a múltat, amiről én november 3-án délután szereztem tudomást, és ami ma már tudott. (Nem köztudomású!)

1942 december 6-án avatta hadnaggyá, a Ludovika elvégzése után, Horthy Miklós kormányzó. A frontra 1944 tavaszán került, ahol néhány nappal megérkezése után nem esett fogságba, mint ahogy azt sokan állítják, hanem az akkori ezredparancsnoka szerint átszökött az oroszokhoz. Itt találkozott Vas Zoltánnal, akivel az első perctől kezdve nagyon jó barátságot kötött. (Gosztonyi szerint), és aki egyike volt a forradalom alatt Nagy Imre két elválaszthatatlan társának (Király Béla szerint).⁷¹ 1944 nyarán már mint partizán harcolt volt bajtársai ellen, majd ugyanezen év őszén az oroszok egy partizán osztag vezetésével bízzák meg és Késmárk környékén kerül bevetésre. Olyan eredményeket ért el, mint a partizán osztag parancsnoka, hogy 1945-ben, végzett munkájának elismeréséül az első demokratikus Honvédség, első őrzászlóaljának lett a parancsnoka, századosi rendfokozattal. Másszóval, a debreceni átmenesztő fogolytábor parancsnokaként, az ő felügyelete alatt osztályozták és vagonírozták be a háború végén összeszedett magyar és német hadifoglyokat, akiket aztán marhavagonokól álló hosszú szerelvényekkel naponta indítottak Szibériába.

A debreceni kormány megalakulása alkalmával, 1946-ban Tildy Zoltán köztársasági elnök mellé kapott beosztást mint testőrparancsnok, őrnagyi rendfokozattal. Tildy Zoltán volt a másik elválaszthatatlan társa Nagy Imrének a forradalom alatt.⁷² Ebben az időben dühöngött legjobban a bosszú Magyarországon, tucatjával akasztották fel naponta a „háborús bűnösöket”, közöttük sok hazafit, akiket végleg el kellett tenni a kommunizmus felé vezető útból. A halálos ítéletek után benyújtott kegyelmi kérvényeket Tildy Zoltán köztársasági elnök majdnem mind elutasította és ezért, református pap lévén, mint a „palástos hóhért” emlegették Magyarországon. Ebben az időben vált Tildy és Maléter jó

67. Hollós Ervin, Kik voltak, mit akartak, 81. 2

68. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 243. 4 h

69. A magyar forradalom a hazai rádióadások tükrében, 246. 10:08 h

70. Szivárvány 5. 1981 Chicago, 14. 1

71. Király Béla, Az első háború szoc. országok között. 30. 2

72. Király Béla, Az első háború szoc. országok között. 30. 2

baráttá. Rákosi nagyon jól tudta, hogy mit csinál. A kisgazdapárti köztársasági elnök mellé egy ilyen kipróbált kommunista partizánt osztottak be testőrparancsnoknak, akinek a befolyása nagyon jól megmutatkozott. Erről azok a szerencsétlen emberek tudnak a legfájdalmasabban beszélni, akik a Kisgazda Párt tagjai voltak és akik Tildyt pártjuknak a kommunistákhoz való átjátszásával vádolják meg. Lehet, hogy Tildy pozíciója, karrierje miatt vállalta ezt a szerepet mellyel elárulta pártját és hazáját is. Rákosi azonban pontosan ezt az „ambíciót” használta ki úgy a politikusoknál, mint a katonáknál. Használta őket mindaddig, ameddig szüksége volt rájuk, hogy bevezesse diktatúráját. Utána néhányan sikerült elmenekülni, de nagyrészüket ezeknek a karrieristáknak a börtönben és akasztófán végezte. Mint már említettem, Rajk László felakasztása utáni hónapokban vagy ötven tábornok sorakozott fel az akasztófák alatt. Ezeket, s mindazok akik hozzájárultak annak a kegyetlen rendszernek, a kommunista diktatúrának a bevezetéséhez és megerősödéséhez Magyarországon. Miután elvégezték piszkos munkájukat és likvidálás lett a sorsuk, mert a „Mór” megtette kötelességét, — nem tekinthetem a magyar nemzet mártírjainak őket. Mártírrá nem a pusztá halál, hanem az eszme avat valakit, amiért hajlandó az életét feláldozni. Akik karrierjük miatt adták el magukat büntársai lettek „Rákosinak a nemzet írtásában, — ezeket az embereket nem tarthatjuk a magyarság mártírjainak. Pontosán ez vonatkozik Maléterre is, aki saját karrierje és nem a forradalom alatt tanúsított eszmei hovatartozása miatt vesztette életét. Rajk László külügyminisztert Kádár János Belügyminiszter vette rá, hogy ismerje be soha el nem követett bűneit, mert utána a Szovjetunióban nyugodtan, teljes kényelemben folytathatja a „szocializmus építését”. Amikor a hóhér Rajknak a nyakába tette a köteleket, Rajk meglátta évtizedes barátját, Kádárt, akinek végig kellett nézni az akasztást, odakialtott neki: „János, te elárultál engem!”⁷³ Néhány hónap múlva azonban Kádárt is életfogytiglani kényszermunkára ítélték. Hogy megérdemelte? A később elkövetett bűneiért, biztosan. Tehát Kádárt sem tekinthetem „hősnek” azért, mert végigszenvedte Rákosi börtöneit és ott alaposan megkínózták. Ezeknek az embereknek vagy a saját karrierjük volt a fontos, vagy a marxista világnézet győzelme, de nem a magyar nemzet sorsa! Az életükkel fizettek, hogy szekértolói voltak egy gyilkos rendszernek, de nem voltak mártírok. Tildy Zoltán a Rákosi idők terror örületét házi őrizettel átvészelte.

Kovács Béla azonban, aki a Kisgazdapárt másik vezetője volt és aki nem adta be a derekát Rákosinak, 10 évet töltött szibériai fogdában. Hát nincs különbség közöttük?...

Maléter 1950-től 53-ig a Honvédelmi Minisztériumban dolgozott, alezredesi rendfokozattal. Itt vette észre, hogy a nemesi származású felesége útjában áll karrierjének, tehát elváltak. Mindjárt utána előléptették és ezredesi rendfokozattal a munkaszolgálatos fegyvernem parancsnoka lett. Ezt a beosztást csakis olyan ember nyerhette el, aki már bebizonyította a rendszer iránti hűségét.

A munkaszolgálatos katonák a magyar ifjúságnak azon tagjai voltak, akiknek a kezébe politikai megbízhatatlanságuk miatt a rendszer nem mert fegyvert adni. Ezeknek tehát lapát és csákány jutott, melyekkel építkezéseknél és bányákban dolgoztatták őket. Semmivel sem különböztek a második világháború munkaszolgálatosaitól, akiknek öreit és tisztjeit 1945-46-ban százával akasztották fel és ezrével börtönöztek be, mint „gyilkos keretlegényeket”. Illetve volt egy nagy különbség közöttük. Ezeknek a munkaszolgálatosoknak nagy részét magyar parasztgyerekek tették ki, akiknek a szüleiket „kuláknak” minősítették azért, mert 25 holdnál több földjük volt, vagy mert az apjukat politikai okok miatt a kommunista rendszer bebörtönözte. Erről Hollós Ervin így ír:

„Mindenekelőtt nem lényegtelen körülmény, hogy a Kilián laktanyában úgynevezett munkaszolgálatos zászlóaljok voltak. Ez zászlóaljokban a volt uralkodó osztályok és háborús bűnösök gyermekei, kulákfiatalok, többszörösen büntetett fiatal bűnözők voltak, akik különböző építkezéseken dolgoztak. Október 23-án a Kilián laktanyában 1500 ilyen fiatal tartózkodott. Igazán nem érdektelen, hogy a munkaszolgálatosok országos parancsnoka Maléter Pál ezredes volt.”⁷⁴

Hollós Ervin azt is leírja, hogy: „A rádió támadói a Kilián laktanya munkaszolgálatosaitól szereztek nehézfegyvereket, gépfegyvereket, géppisztolyokat, golyószórokat és kézigránátokat. Tehát a Kilián laktanya már 23-án éjjel a fegyveres támadás jelentékeny kiindulópontja és bázisa.”⁷⁵

Hollós a szocialista történelemírás arcátlanságaival hamisítja meg a történelmi tényeket, elfelejtve megemlíteni, hogy egy mun-

73. Méray Tibor, *That Day in Budapest*, 44. l

74. Hollós Ervin, *Kik voltak, mit akartak*, 33. l

75. Hollós Ervin, *Kik voltak, mit akartak*, 34. l

kaszolgalatos ezred fegyverraktarában ásó, kapák, lapátok és csákányok a fegyverek. Az őrség 10-15 géppisztolyán kívül ekkor még más fegyver nem volt a Kiliánban. Azonban lássuk mit ír erről a kérdésről Gosztunyi Péter, aki alhadnagyi rendfokozatban a Kilián laktanya egyik tisztje volt:

„Számbavesszük fegyvereinket, lőszereinket. Bizony alig akad valami. Néhány puskánk, géppisztolyunk van csak. Nincs géppuskánk, nincs kézigranátunk, de még csak benzinespalackunk sem akad.”⁷⁶ És ezt október 26-ra teszi Gosztunyi, a Kilián laktanya naplójában. (Máshol azt is említi, hogy a laktanya sarkára beállított gépfegyver miatt lőtték szét az oroszok a laktanya sarkát, de azt nem említi, hogy ez a gépfegyver volt az, amit 24-én az első kilőtt páncélautóról szereltek le a felkelők és vittek oda fel. A Corvinistákból álló csepeli századot is kisajátítja, akik közül kettőt Maléter sajátkezüleg lőtt agyon. (17. kép) Gosztunyi így folytatja 26-i naplóját:

„Szürkület táján egy szovjet őrnagy telefonhoz kéri Maléter ezredest. Helyzetjelentést kér, fasisztákat, kapitalistákat emleget. Maléter a legnagyobb nyugalommal, kimért udvariassággal válaszolgat, igyekezett a szovjet őrnagynak megmagyarázni, hogy a környéken nem talált sem fasisztákat, se kapitalistákat és ha a szovjet elvtársak elhagynák a környéket, ha abbahagynák a környező házak észnélküli rombolását, azonnal helyreállna a rend és a nyugalom...

Aznap nem vetődött felénk szovjet harckocsi.”⁷⁷

Vetődött viszont felénk, a Corvin felé, hiszen ez a nap volt a forradalom legkeservesebb napja. Ezen az egy napon többet vesztettek az oroszok, mint a forradalom többi napjain együttevée. (18.-19. kép)

Molnár János, a Magyar Történelmi Társulat folyóiratában azt írja: „A Corvin köziek — még mielőtt elfogadták volna Maléter és Király Béla irányító szerepét — végrehajtották a hozzájuk közel eső kisebb csoportok egyesítését, közös parancsnokság alá rendelését és amikor mint Corvin köziek léptek fel október 31-én a Nemzetőrség alakuló értekezletén, közel 2000 fegyveres felett rendelkeztek.”⁷⁸

A Corvin köziek sohasem fogadták el Maléter irányító szerepét, hiszen el sem akartunk menni erre az „alakuló értekezletre”. Maléter kinevezése után nemcsak benne de a vezetése alatt álló Honvédelmi Minisztériumban sem bíztunk meg. Ezért volt az, hogy

17. kép.

A Kilián laktanya sarkára az első megsemmisített orosz páncélautóról leszerelt gépfegyvert állították fel a corvinisták. Ezért lőtték szét.

egyes katonákon kívül, a hadsereggel nem is volt semmilyen kapcsolatunk. Molnár azonban két oldallal hátrább így folytatja:

„Amikor Nagy Imre fellépése elhárította az útból az egyetlen akadályt — a forradalmi erők támadását — amin teljesen megbukhatott volna e hadsereg megteremtése, akkor már csak a fegyveres csoportokat kellett meggyőzni arról, hogy fogadják el Maléter és Király Béla parancsnokságát. A felkelők és különösen a Corvin köziek hosszú ideig részben valóságos, részben taktikai megfontolásból bizalmatlanok voltak Maléterrel szemben. Ez po-

16. Gosztanyi Péter, Kilián napló, Szemle, 1960. 3. 48. 5

17. Gosztanyi Péter, Kilián napló, Szemle, 1960. 3. 48. 7.8

18. Molnár János, Századok, 1146. 1

litikai jellegű bizalmatlanság volt, megfogalmazói a közöttük lévő reakciós politikai vezetők voltak. Ennek a bizalmatlanságnak és támadásnak, — amelyet Maléter személyes megbeszéléseivel is igyekezett csökkenteni vagy eloszlatni — az is feladata volt, hogy Maléternek és rajta keresztül Nagy Imrének is tudomására hozza: a felkelők ragaszkodnak fegyvereikhez. Még az október 31-i értekezleten is fontosnak tartották — nyilvánvalóan, most főleg taktikai okokból, — hogy fellépjenek Maléter ellen, mert ezzel segítették megindokolni Maléternek és társainak is a Corvin közti csoport viszonylag nagyarányú részvételét az u.n. operatív bizottságban.”⁷⁹

Ezek szerint Molnár nagyon jól tudja, hogy mi történt október 31-én ezen az „értekezleten”, de azt nem írja le. Ő is éppen úgy elhallgatja, mint a Nyugaton megjelent írások egy kivételtől eltekintve.⁸⁰

Ez nem volt politikai jellegű és taktikai okokból származó bizalmatlanság, mert amit elmondtam ezen a gyűlésen, az nagyon is katonai jellegű bizalmatlanság volt. Halottak tucatjai választottak szét bennünket, amit még a forradalom honvédelmi miniszterének sem bocsátottunk meg. Megfogalmazói sem a közöttünk lévő „reakciós” politikai vezetők voltak, hanem azok a bajtársak, akiket koporsókba tettünk. Ők voltak az okai amiért nem engedtünk egy újabb kommunista „szalámi taktikának”. Nem engedhettük, hogy ellopják tőlünk a forradalmat!

Miért hamisítják meg a történelmet a molnárok, hollósok és a nyugaton lévő társaik azzal, hogy ennek a fontos október 31-i értekezletnek az eseményeit elhallgatják és kiforgatják. Azért mert nem merik leírni az igazat!? Az értekezlet több száz résztvevőjének lehet, hogy a fele, akik Malétert Budapest hőisének nevezték és megtapsolták, beépített ügynök volt. A másik fele azonban olyan szabadságharcosokból tevődött össze, akik nem akarták Malétert a győztes forradalom élén látni, mert tudták, hogy semmi köze sincs a győzelemhez. Mégis odakerült, bizalmatlanságunk és tiltakozásunk ellenére.

A Magyar Történelmi Társulat folyóiratában Molnár János így folytatja: „Az értekezlet nagyon fontos célja volt az is, hogy bemutassa a felkelőknek felsőbb vezetőiket Malétert és Király Bélát. A Corvin közieknek bizonyos kifogásuk volt Maléter ellen és inkább Király Bélában bíztak, őt javasolták honvédelmi miniszternek is, Maléterrel szemben. Az a jelenet, amikor Maléter és a Cor-

18. kép.

A Corvin felé „vetődött” szovjet harckocsik ócskavassá váltak.

vin köziek veszekedtek, majd kibékültek, nagyon elengedhetetlen szükséges jelenet volt, mert reprezentálni akarta, hogy a felkelők és a fosztogatók nem azonosak, valamint, hogy a felkelőknek nincs szükségük effektív, nyugati fegyveres támogatásra. Maléter is megtámadták a Corvin köziek, hogy először a felkelőkre lőtt és még később is megpofozott egy felkelőt. Maléter óriási sikert aratott válaszával. Elmondta, hogy azért pofozta meg a felkelőt mert gyöngysort talált nála, s egy másik emberüket azért kergetett el, mert az „úr” megszólítást használta bajtárs helyett. Lehet, hogy ez előre megbeszélt dolog volt, hiszen Maléter már addig is többször beszélt a Corvin köz vezetőivel és különösen a 29-i megbeszélés után nem lehettek lényeges vitáik.”⁸¹

79. Molnár János, Századok, 1148, 1

80. Király Béla, Az első báború..., 39.40, 41 oldalak

81. Molnár János, Századok, 1154, 4

Amint azt már leírtam, a 29-i gyűlésen Maléter le lett intve és azt végighallgatta. Azt a keveset is amit mondott, egy ellenség mondata és nem egy szabadságharcosé. Molnárnak erről is kell tudnia, mert a jelenlevő tábornokok közül többen vannak, akik „visszahelyezkedtek” Kádár mellé és azok bizonyára elmondták, hogy mi volt ezen a tárgyaláson. Ami pedig az értekezlet nagyon fontos célját illeti, „hogymutassa a felkelőknek felsőbb vezetőket”, csupán annyit akarok megjegyezni, hogy nemcsak Maléter és Király, hanem a Hadsereg és a Rendőrség felsőbb vezetése végig olyan emberek kezébe került, akik kommunisták voltak. Az oroszokat sokan, mint Maléter is, végig kiszolgálták és tökéletesen megbíztak bennük. Tény az, hogy a kormány tagjai is olyan személyek voltak, akik vagy a Kommunista Párt tagjai, vagy — karrierből — az oroszok kiszolgálói voltak. Ezek nevezték ki a forradalom „felsőbb vezetőit”, — mint Maléter esetében láthatjuk, személyi kapcsolatok révén. Azt is láthatjuk, hogy az a propaganda, amit még az ÁVO-sok és a szovjet-barátok végeztek Maléter beépítése érdekében, megadta az alapot erre a kinevezésre, mert tudták, hogy mi szabadságharcosok, — főleg ha befejezett tények elé állítanak bennünket, — úgysem tehetünk semmit. Hiába tiltakoztunk mindenhol, süket fülekre találtunk. Nekünk azonban a forradalom győzelme volt a legfontosabb és ezért valóban el kellett fogadjuk ezt a befejezett tényt. Azzal csillapítottuk a lázongó kedélyeket, hogy ezeket az embereket csakis a szabad választásokig kell elfogadnunk. Addig viszont a fegyver a mi kezünkben lesz. A választások majd megoldják ezt a kérdést és annak, vagyis a nemzet akaratának, teljes mértékben alávetjük magunkat. Hiába lett Maléter bárminek is kinevezve, elkövetett bűneiért felelnie kell majd egy független bíróság előtt.

Nagy Imre kormánya Maléteren és Királyon kívül, nagyon sok személyt nevezett ki különböző katonai és politikai tisztségekre, akik mind kommunisták voltak. Érdekes hogy nekünk — és állítólag reakciós tanácsadóinknak — csakis Maléter ellen volt kifogásunk. Nem azért mert kommunista volt, hanem amit ellenünk tett a forradalom alatt. Tehát nem a kommunisták ellen volt kifogásunk, — mint azt a Pártház megtámadásával kapcsolatban ránk akarják fogni, — hanem azok ellen, akiktől halottaink voltak. A Köztársaság téren sem a kommunistákat támadtuk, — mint ahogy azt bele próbálják préselni a világ köztudatába — hanem közönséges tömeggyilkosokat, akik szervezkedtek ellenünk és

19. kép.
Megfizettek érte.

akiket Kádárék hősöknek neveznek. Sokan „sajnálatos eseménynek” nevezik azt, ami a Köztársaság téren történt. Azt viszont nem hajlandók elismerni, hogy a történetek, a népitételek ki lettek provokálva a tömeggyilkosok által. Ezeket a tömeggyilkosokat és vezetőiket, akik a tűzparancsot adták, — és akik Hollós Ervin szerint is lőttek — de nemcsak a támadókat, hanem a vöröskezes mentőket is, — ítélte halálra a feldühödött és provokált nép. Azt ami 25-én a Parlamentnél, vagy 26-án Miskolcon és Magyaróváron történt, nem lehet másnak nevezni, mint provokációnak, ami aztán kiprovokálta a reakciót. Ezekután az a csodálatos, hogy a reakció, a népitételek csak ilyen kevés emberéletet jelentettek a „győztes forradalom” alatt, hiszen országszerte csak 31 személyt végeztek ki. Még azt sem lehet a szabadságharcosok rovására írni, mert mi vigyáztunk a forradalom tisztaságára. Mi hittünk a végső győzelemben és abban, hogy ezek a pribékek majd a független bíróságtól megkapják azt, amit megérdemelnek. Ez volt a helyzet Maléterrel is, akit ugyan megpróbáltak menteni elvtársai akkor, amikor a forradalom zavarosában halászva, elérték honvédelmi

miniszterre való kinevezését. Sohasem fogjuk megtudni, hogy hány Maléterje volt a magyar forradalomnak. Hányan és kik voltak azok, akiket a Nagy Imre kormánya a forradalom vezetői közé — ha nem is miniszteri beosztásban — kinevezett. Akiknek a kezéhez szabadságharcosok vére is tapadt.

A félreértések elkerülése végett, nem Nagy Imrét hibáztatom ezekért a kinevezésekért, hanem azokat, akik Nagy Imrét, a teljesen tájékozatlan miniszterelnököt hamisan informálták. Tudtuk, hogy Nagy Imrének rengeteg gondja van ezekben a napokban, amikor nemcsak az ország belső rendjét kellett helyreállítani, hanem az orosz tankok Demoklesz kardjaként még mindig cérnaszálon függnék a frissen kivívt szabadságunk felett. Ma már azt is tudjuk, hogy a forradalom miniszterelnöke mindent megtett, hogy ezt a veszélyt elhárítsa. Nem lehet Őt hibáztatni azért, hogy az elküldött, időzített táviratokkal pontosan az az amerikai kormány vágta el azt a cérnaszálat, amelyiktől diplomáciai segítséget vártunk. Nagy Imrét valóban elleneztük a forradalom kezdetén, október 28-a után azonban a szabadságharcosok mellé álltak és becsületesen végig kitartottak mellette. Sőt az általa kinevezett olyan személyeket is elfogadták a szabadságharcosok, akikről nem tudták, hogy véres a kezük. Ez nem jelenti azt, hogy nem volt az, hiszen a szabadságharcosok által is elfogadott és Nagy Imre által kinevezett kormány tagjait, Kádár, Münnich és a többiek, akik a munkás — paraszt kormányba is résztvettek, nemcsak tömeg, hanem nemzetgyilkosságot is elkövettek. Maléter annyira benne volt ebben a társaságban, hogy november 2-án Hruscsov és Malenkov brioni látogatása alkalmával Titó Maléter nevét is megemlíttette, de a szovjet vezetőség mégis Kádár mellett döntött. Ez is bizonyítja, hogy Malétert nem tettei miatt végezték ki, hanem mint szimbólumot, a forradalom hovádelmi miniszterét akasztották fel. Saját karrierjének lett az áldozata.

November 1

November 1-én a corvinisták létszáma tovább nőtt, mert aki ezen a környéken járt és látta a harcok eredményét, az mind közénk akart állni. Ekkor már volt egy teljes névsorunk, sőt a Nemzetőr igazolványokat is kiosztottuk, de nem kívántuk a létszámot tovább duzzasztani. Megalakult a Corvin Nemzetőr Ezred, amely a legnagyobb szabadságharcos egysége volt a magyar forradalomnak és amelynek szervezése még mindig folyamatban volt. A Corvin Nemzetőr Ezredet azonban már olyan egységnek ismerték el, ami úgy katonailag, mint politikailag az adott körülmények között, komoly szerepet játszott.

A Fehér Könyv erről úgy ír, mint a „legmegbízhatóbb nemzetőr ezred”-ről. Az a néhány mondat azonban amit a fenti cím alatt közölnek, szintén tele van nem csak ferditésekkel, hanem szándékos hazugságokkal is.

„November 1-én választottak új parancsnokot a Corvin közben. A mozi előtti szűk téren összegyűltek a fegyveresek és az első emeleti ablakban megjelentek a vezérjelöltek. Egy ezredes mondott beszédet és a Pongrátz testvérek kiváló tulajdonságait dicsérte. „Éljen!” — odították a fegyveresek. „Javaslom főparancsnoknak Pongrátz Gergelyt!” — mondta az ezredes. Ezzel megtörtént a választás.”

Először is a parancsnoki választás október 30-án történt, az általam már leírtak formájában. A Fehér Könyv így folytatja a mesemondást:

„Október 31-e után a Corvin-köz lett a „nemzetőrség” szervezésének egyik gócpontja. Nem olvadt össze a katonasággal vagy a rendőrséggel. A szökött fegyencek katonaruhába öltöztek és szakaszokat, századokat alakítottak belőlük. A Corvin-köziekből külön ezred, a „legmegbízhatóbb” nemzetőr ezred lett.”

Természetes, hogy a corvinisták „nem olvadtak össze” a katonasággal, amelynek egyik vezetője Maléter lett, akiben egyáltalán nem bízunk. A rendőrséggel sem akartunk összeolvadni. A vezetőjükről Kopácsi Sándorról ugyan nem tudtunk semmit, ami ellene szólt volna, de Rákosit és Gerőt, mint Budapest rendőrkapitánya kiszolgálta. Elfogadtuk a kormány által történt kinevezéseket, a szabad választásokig, de ez nem azt jelentette, hogy mindazok a személyek, akik a különböző tisztségekre ki lettek nevezve a bizalmunkat is élvezték. Bizalmunk csak addig terjedt, hogy elfogadtuk az adminisztratív vezetést. A Honvédséggel, vagy a Rendőrséggel való egyesülés azt jelentette volna, hogy lassan kiteszik, vagy lefegyverzik azokat akiknek köszönhető volt a forradalom győzelme. S olyan emberek kerültek volna a helyükre, akik a forradalom alatt vagy nem lőttek, vagy bennünket lőttek. Arra is vigyáznunk kellett, hogy a nagy árral megfizetett győzelmünk legalább addig, amíg az oroszok az ország területén tartózkodnak, ne legyen veszélyeztetve olyan személyek által, akik a győztes forradalom szekerére felkapaszkodtak, de annak kivívásában nem tevékenykedtek.

Ami pedig a „legmegbízhatóbb nemzetőr ezred” kifejezést illeti, annak meg volt a katonai és politikai alapja. Katonai alapja az; amit november elején mindenki láthatott a Corvin körül! Helyesebben csak az volt látható, ami addig ott maradt. Az orosz halottakat a harcok szünetében, de főleg este, a harcok befejeztével, az orosz vöröskeresztes teherautók összeszedték és elvitték. Soha senki sem bántotta őket és teljes biztonságban végezhatték szomorú munkájukat. A kilőtt páncélosok, teherautók, a Corvinisták zsákmányolt páncélosai, amelyekből az oroszok felemelt kezekkel másztak ki, a lövegek, amelyeket mi használtunk, a könnyű és nehéz kézifegyverek, melyekkel a corvinisták fel voltak szerelve, azt bizonyították, hogy a felkelők kiharcolták ezt a bizalmat. Akármennyire voltak képzetlenek katonailag, bebizonyították, hogy hazaszeretetük és önfeláldozásuk olyan mértéket öltött, ami az akkor Magyarországon tartózkodó orosz csapatok vereségét idézte elő. Ez volt az alapja a katonai megbízhatóságnak és ezt „kiharcolták” maguknak a forradalmárok. A politikai alapja szintén erős volt. Mi tulajdonképpen nem akartunk mást, mint az egyetemisták 16 pontos követelését megvalósítani. Ez a 16 pont volt az egész magyar forradalom politikai alapja. Azonban mi nem engedhettük, hogy ebből bárki is bármit elve-

gyen vagy hozzátegyen. Ezekért a követelésekért sok bajtársunk áldozta az életét, s mi úgy éreztük, hogy ezeknek megvédése a forradalom győzelme után is kötelez minket. Tudtuk, hogy mit akarunk és nem voltunk hajlandók megalkudni. Sem pártérdek, sem személyes ambíció nem tudott változtatni ezeken az eszméken, bármilyen pártról, vagy bármilyen személyről is legyen szó. Mi a 16 ponton alapuló magyar nemzet szabadságának kivívásáért fogtunk fegyvert egy elképzelhetetlen túlerővel szemben, és amikor győztünk, bajtársaink emléke kötelezett bennünket, hogy hűek maradjunk elveinkhez. Tehát ez adta nekünk a tántoríthatatlan politikai alapot ahhoz, hogy „a legmegbízhatóbb nemzetőr ezred”-dé váljunk. Ez a politika nem tartozott egyik párthoz sem, mert az egész magyar nemzet politikája volt. Mi ezt nem árultuk el. A Fehér Könyv azonban folytatja:

„A Bányász moziból egy kisebb csoport még az első napokban átköltözött a Corvin közbe. A Tompa-utcai, a Rádai utcai és a Bezerédi utcai csoportok önállóak akartak maradni, de összekötött azért ők is küldtek a Corvin közbe. A Práter utcában már jóval nagyobb fegyveres csoport verődött össze, s a Tűzoltó utcában szintén. Az előbbi a Corvin-közi parancsnokságnak volt alárendelve, az utóbbi szintén együtt működött vele, sőt még az Írószövetséggel is felvette a kapcsolatot Szirmai Ottó révén.”⁸²

A Bányász moziból valóban kaptunk segítséget, ahol a Bocskay József által Tatabányáról fehozott bányászok harcoltak, s akik az első napoktól, úgy mint a Práter utcai iskola, vagy a Kilián lakatánya Körúti részét megszálló felkelők, a Corvinhoz tartoztak. A többi csoporttal megvolt ugyan az együttműködés a harcok alatt, de az egységes parancsnokság alá vonásuk csak október 28-a után kezdődött meg, s november 3-án este nyert befejezést. Ezeknek a csoportoknak az egyesítésére nem azért volt szükség, mint ahogy Molnár írja a Századokban: „végrehajtották a hozzájuk közel eső, kisebb csoportok egységesítését, közös parancsnokság alá rendelését, és amikor mint Corvin-köziek léptek fel október 31-én a Nemzetőrség alakuló értekezletén, közel 2000 fegyveres felett rendelkeztek.”⁸³

Az igazság ezzel kapcsolatban, hogy egyesülésünknek semmi más célja nem volt, mint a forradalom katonai és politikai községének maximális megerősítése. Nemcsak a kisebb, hanem a

82. Fehér Könyv, III. 82. I

83. Molnár János, Századok, 1146. I

nagyobb csoportok is elismerték a Corvin vezető szerepét a harcok alatt, s így ezeknek a csoportoknak az egységesítése, sok esetben az ő kérelmükre történt. Ezzel magukat is alávetették annak a fegyelemnek, ami a corvinistákra kötelező volt. (20. kép)

Hollós Ervin is ír erről a témáról a következő formában: „Maléter és Király Béla már október 29-én illetve 31-én elismerték a Corvin-közi főparancsnokságot. Maléter Pál többször meglátogatta a Corvin-közi parancsnokságot, tanácsokat adott és „végleges együttműködést” alakítottak ki, amit írásba is foglaltak. Ezzel a Corvin köz hivatalosan is elismert „fegyveres szervezet lett, amit közvetlen katonai telefon-vonal kötött össze a Honvédelmi Minisztériummal. November 1-én a Kisfaludy közben tartott gyűlésen a Ferenc-körúti, a Ferenc-téri, a Tűzoltó-utcai, a Tompa-utcai, a X. Kerületi Rendőrkapitányság épületében lévő csoportok vezetői kimondták, hogy közös parancsnokság alá tartoznak, a Corvin köz parancsnokságának utasításait végrehajtják, s a Corvin-közeikkel együtt lépnek fel... A Baross-térideknek a legszorosabb együttműködése alakult ki a Corvin-közeikkel, elismerték a Corvin-közi parancsnokságot és elfogadták azok utasításait.”⁸⁴

„November 3-án, a már több mint 3000 főt (egyes adatok szerint 4000-et) számláló Corvin-közi parancsnokság kísérletet tett a katonai fegyelem bevezetésére, rajok, századok kialakítására. Őrséget szerveztek, körpecsétet csináltattak, igazolványokat adtak, az eltávozást engedélyhez kötötték. Még a Király Bélától kapott nemzetőrségi igazolványokat is saját pecsétjükkel, „Nemzeti Forradalmi Bizottmány Corvin Parancsnoksága” szöveggel felülbélyegezték. Corvin brigád szövegű pecsétes igazolványt csak az a 120 ember kapott, aki felderítéssel, letartóztatásokkal, kihallgatásokkal foglalkozott.”⁸⁵

Így a Fehér Könyv, s most lássuk az igazságot: Először is soha, semmiféle együttműködést nem foglaltunk írásba Maléterrel! Ennek pontosan az ellenkezője az igaz. A Honvédelmi minisztériummal való kapcsolatunkról, főleg miután Maléter első helyettes lett, már írtam. Tehát ilyen körülmények között nem is volt szükség közvetlen katonai telefonvonalra. Ez egyszerűen nem létezett. A katonai fegyelem azonban november 1-én már meg volt a corvinisták között, és ez később csak erősödött. Igaz, hozzájárult az október 31-i reggeli eset, amikor a felkelők el akartak

84. Hollós Ervin. Kik voltak, mit akartak? 52. 2

85. Hollós Ervin. Kik voltak, mit akartak? 53. 1

20. kép.
Bocskai József az ablakokban megbújt ÁVO-s orvlövészekre
figyel a Körúton.

menni az ÁVO-sok összeszedésére. Főleg ez késztetett bennünket arra, hogy bevezessük az engedélyhez kötött eltávozásokat. A bajtársaknak kiosztott Nemzetőr Igazolvány-okat én irtam alá kézzel, mert névbélyegzőm nem volt. Az egyedüli bélyegző ezeken az igazolványokon a Corvin pecsét volt. A különleges osztagok tagjai, beosztásuknak megfelelően, szintén igazolványokkal lettek ellátva. Az is igaz, hogy katonai szervezésünkhöz nagy segítséget kaptunk a Zrinyi Akadémia tisztjeitől, akik mint tanácsadók voltak beosztva a szabadságharcos parancsnokok mellé.

November 1-én reggel fiatal katolikus pap keresett, s engedélyt kért, hogy a moziban rögtönzött oltár mellett misét celebráljon azoknak a felkelőknek, akik részt akarnak venni. Nemcsak, hogy nem volt kifogásom ellene, hanem tiszta szívemből örültem, hogy itt a Corvinban imádkozhatunk elesett bajtársainkért és hálát adhatunk Istennek azért a segítségért, amit Tőle kaptunk. Szabót arra kértem, hogy keresse meg az őrség parancsnokát és mondja meg neki, hogy valtsa le azokat a forradalmárokat akik a misén részt akarnak venni olyanokkal, akik nem akarnak misét hallgatni. Ugyancsak közölgétek a fiúkkal, hogy vallási felekezetre való tekintet nélkül, mindenkit, akinek szolgálata megengedi kérek jelenjen meg, hogy együtt imádkozzunk elesett bajtársainkért. A részvétel nem kötelező. A mise 10 órakor kezdődik.

A mozi majdnem megtelt fegyveres felkelőkkel, mert kevesen voltak akik nem akartak, vagy szolgálatuk nem engedte meg, hogy eljöjjenek. A pap rövid, de nagyon szép és megható prédikációt mondott, amivel azt hiszem mindannyiunk szemből kicsalta a könnyet. A mise a Himnusz éneklésével kezdődött és a Szózzattal fejeződött be. Mindenki tele torokból, lelkesen énekelt, úgy tűnt, hogy az épület is beleremegett.

Amikor kijöttünk a mozi épületéből, az őrség parancsnoka jött hozzám és jelentette, hogy a magyar Honvédség vontatókkal húzatja el a kilőtt orosz páncélosokat, teherautókat és páncélosautókat a Körútról. Mérges lettem, hogy engedély nélkül, — amit úgysem kaptak volna meg — pontosan a magyar Honvédség húzatja el azokat a barikádokat, amelyeknél jobbat mi sem tudunk építeni. Minden kilőtt jármű mellé fegyveres őrt rendeltem, azzal az utasítással, hogy ha szükséges, használják fegyvereiket is a rájukbízott jármű megvédésére. Erről a környékről még egy darab ócskavasat sem vihet el senki. (21.-22. kép) Azonban dél felé Király Béla, a Nemzetőrség főparancsnoka hívott telefonon és megtörtént

21. kép.
Fegyveres örök a megsemmisített orosz páncélosok mellett.

az első összecsapás közöttünk. Lehet, hogy ehhez az is hozzájárult, hogy Király Béla nem mint bajtárs, hanem a felettes hangján beszélt, s ez kiváltotta belőlem is a reakciót. Megkérdezte, hogy milyen jogon állítottam le a megsemmisített páncélosok elvontatását? Erre ő adott parancsot és én ellenparanccsal megakadályoztam. A szovjet csapatok addig nem hagyják el az ország területét, amíg minden felszerelésüket, beleértve a kilőtt páncélosokat is, nem vihetik el magukkal. Ha mi azt akarjuk, hogy az oroszok azonnal hagyják el az országot, akkor segítenünk kell, ahelyett hogy akadályokat gördítünk az útjukba. Arra utasít engem, hogy az általa kiadott parancsot én is maradéktalanul hajtsam végre, s engedjem a megsemmisített páncélosokat elvontatni. „Ez parancs!” — ordította.

Én is hasonló hangnemben válaszoltam:

— Vezérőrnagy bajtárs! Felderítőink értesülése szerint újabb orosz páncélos egységek léptek magyar területre és közelednek Budapest felé. Erről sem a kormánytól, sem a Honvédelmi Minisztériumtól, sem a Nemzetőrség főparancsnokától nem kaptunk semmilyen értesítést! Miért tartanak egy ilyen fontos ellenséges csapatmozgást titokban? Mi a biztosíték arra, hogy ezek nem támadó szándékkal jöttek hazánk területére? Az eddig Magyarországon tartózkodó, orosz egységek csak Budapestről vonultak ki, és tudjuk, hogy például Soroksár határában beásták magukat. Tehát ahelyett, hogy az itt lévők elmennének újabb erők jönnek, melyek szándékát nem ismerjük. Valószínűnek tartjuk azonban, hogy nem baráti szándékúak. Az oroszokban mi csak annyira bízunk meg, amennyire egy ellenségben meg lehet bízni. Ezért állítottam le a kilőtt páncélosok elvontatását. Egy esetleges újabb támadás esetén azok mint barikádok szolgálnak. Azonban, ha tévedek és elfogadjuk azokat az elméleteket, melyek szerint az új orosz páncélos egységek azért jöttek Magyarország területére, hogy a régi egységek kivonulását biztosítsák, ígérem, hogy miután az utolsó orosz katona elhagyta Magyarországot, a kilőtt páncélosokat mi visszük nekik a határig. Ha szükségesnek tartja, ezt közölheti az orosz parancsnoksággal. Addig azonban minden megsemmisített ellenséges jármű ott marad ahol van! Ezt teljes felelősségem tudatában jelentem ki, mint a Corvin köz főparancsnoka. Olyan parancsot viszont, ami a forradalom győzelmét akár milyen mértékben is veszélyezteti, senkitől sem vagyok hajlandó elfogadni. Nekünk a forradalom nehéz napjai alatt vezérőrnagy

22. kép.

Ezeknél jobb barikádokat nem tudtunk építeni.

bajtárs nem adott semmilyen parancsot. Most pedig arra kérem, hogy az elkövetkezendő parancsait, jól gondolja meg. — kiáltottam — és lecsaptam a telefont.

A késő délutáni órákban Király Béla ismét felhívott, de ekkor már más hangon beszélt. Én is megadtam neki a nemzetőrség főparancsnokának kijáró tiszteletet és ezzel mind a ketten elintéztnek tekintettük a déli telefonbeszélgetés gorombaságait. Igen jó baráti viszony alakult ki közöttünk a továbbiakban, amely a mai napig is megmaradt.

Király Béla elismeri a pesti felkelők katonai sikereit is, amit az 1981-ben megjelent könyvében így foglal össze: „A Nemzetőrség Főparancsnoksága stratégiai és taktikai operációs törzset helyezett a forradalom és szabadságharc fegyveres erői élére. A központi koordináció szüksége már korábban jelentkezett. Meg kell ugyanakkor állapítani azt is, hogy noha a forradalom első felében ilyen központi szerv nem létezett, mégis nagy sikerrel szálltak szembe a magyar szabadságharcosok a szovjet és az ÁVH agresszorokkal. Ez a siker az egész világot meglepte. Ekkor keltek szárnyra külföldi katonai szakértők találgatásokon alapuló olyan következtetései, amelyeket a sztalinisták és a szovjet hatóságok is öröm-

mel terjesztettek. E találgatások lényege az volt, hogy a magyar forradalmat talán egy olyan jól szervezett földalatti főparancsnokság irányítja, amelyet már korábban „imperialista” hírszerző szervek képezték ki és finanszíroztak. Ez a feltételezés egyszerűen nem felelt meg a valóságnak. Az egyes szabadságharcos csoportok saját, demokratikusan választott vezetőik parancsnoksága alatt működtek. Hogy lehet az, hogy mégis olyan hallatlan sikerrel és koordinált műveletekhez hasonló hatásossággal harcoltak? Ennek két magyarázata van. Az egyik ideológiai, a másik taktikai...

A szabadságharcosok sikeres harcának az ideológiai alapja egyszerűen az, hogy a sztalinista rendszer elítélésében és a népképviselői kormány létrehozásának igényében teljesen egyöntetűen gondolkodott a magyarság túlnyomó többsége. Ez az eszme vezette a szabadságharcosokat is. Az a rendkívül érdekes eset fordult elő a hadtörténelemben, hogy nem egy katonai törzs gyakorolta a főparancsnokságot egy sikeresen harcoló forradalmi hadsereg felett, hanem egy eszmény...

A harcok sikere taktikailag is érthető. A kisebb-nagyobb szabadságharcos csoportok remekül használták a szovjet típusú fegyvereket és helyesen alkalmazták a szovjet típusú partizán harcmódot. Rajtaütöttek az ellenségen, öszpontosított tűzzel nagy veszteségeket okoztak neki és dolguk végeztével eltűntek. Sokszor kis csoportokra bomlottak, ha kellett, teljesen szétszéledtek, hogy vagy előre megbeszélt helyen újra egyesüljenek, vagy egyénenként más-más csoporthoz csatlakozva folytassák a harcot. Ha kellett elrejtették fegyvereiket és békés polgárnak tették magukat, hogy később másokkal új egységeket alakítva ismét felvegyék a harcot.; Ez a rendkívüli rugalmasság egyszerűen verhetetlenné tette a szabadságharcosokat a forradalom első szakaszában.”⁸⁶

Valóban, röviden leírva, ez volt a lényege a magyar forradalomnak, és Király Béla megfogalmazása nagyon helyes. Azonban mégis van néhány hozzáfűzni valóm:

1./ A „külföldi katonai szakértőknek” minden okuk megvolt a találgatásra, mert ami akkor Magyarországon történt, az valóban csodaszámba ment. Pontosan azért „a sztalinisták és a szovjet hatóságok” kihasználták ezt a zavargást és ők kezdték terjeszteni Nyugaton lévő ügynökeiken keresztül, a földalatti főparancsnokság irányítását és az imperialista hírszerző szervek finanszírozását. Ez volt az alapja annak is, hogy Malétert beépítették mint katonai szakértőt és a forradalmárok által kivívott győzelmet

neki tulajdonították. Ez sokkal inkább volt hihető, mint az igaz, és ugyanakkor a „dicsőséges és verhetetlen Vörös Hadsereg” Budapesten, a katonailag képzetlen felkelők által elszenvedett kudarcára is magyarázatot adott. Vagyis elviselhetetlennek tartották azt a szégyent, hogy szinte gyerekek verték meg az oroszokat Budapesten.

2./ Idézzük tovább azonban Király Bélát: „Ez a rendkívüli rugalmasság egyszerűen verhetetlenné tette a szabadságharcosokat a forradalom első szakaszában.” Teljesen egyetértek Király Bélával. A sikerhez azonban az a tény is nagy mértékben hozzájárult, hogy a forradalomnak nem volt központi, képzett vezetése. Mindenki akinek fegyver volt a kezében, parancsnok volt! A saját maga parancsnoka! Azt tette, amit a forradalom győzelme és a pillanatnyi helyzet megkövetelt tőle, mindenféle felsőbb parancs nélkül. Ezeknek a szabadságharcosoknak nem kellett parancs arra, hogy meghaljanak hazájukért. Parancsra, — biztos vagyok benne — nem is tették volna meg. Bizonyíték erre, hogy a forradalom győzelme után történt szervezés, képzett katonai vezetés, a stratégiai és taktikai operációs törzs, a központi koordináció november 4-én, a szabadságharc kezdetén, órák alatt teljesen szétcsett. A felkelők ugyanabba a helyzetbe kerültek, mint a forradalom alatt, október 23-28-a között, amikor azt a megszálló csapást mérték a Vörös Hadsereg Magyarországon tartózkodó egységeire. November 4-e után, 200.000 főre és 3000 páncélosra becsülik azt az új szovjet haderőt, amelyik a forradalom után megmaradt csapatokhoz csatlakozott és megindította a támadást győztes forradalmunk ellen. A Corvinban ennek ellenére november 9-én késő estig tartottuk magunkat. Akkor is csak azért adtuk fel a Corvin közt, mert megtudtuk, hogy 10-én hajnalban Pest-lőrinc és Kispest határából nehéztüzérséget vetnek be ellenünk, ami ellen nem tudunk védekezni. A fegyvert azonban nem tettük le. Három csoportban oszlottak fel a corvinisták és november 15-ig Budapest különböző részein folytattuk a harcot.

Október 31-én délután visszamentünk a Köztársaság térre, hogy a földalatti börtönök lejárátát keressük, melyet sem a Párt-házból összeszedett ÁVO-sok, sem az ebből a célból a Corvinba behozottak nem ismertek. A börtönök létezését nem tagadták, de annak lejárátát vallomásaik szerint, az egész országból csak 15-20 ember ismerte, de hogy kik ezek, azt nem sikerült kikutatni.

Amikor Cegléden a Városi Tanácsnál dolgoztam mint főállat-tenyésztő, a Nagy Sztálin Termelőszövetkezetben megismertem a szobi járási DISZ titkár szüleit, akikről tudtam, hogy legidősebb fiúk, ÁVO-s ezredes. A DISZ titkár még 1953-ban jó barátom volt. Akkoriban éjszakákat vitatkoztunk. Ő védte, én szidtam a rendszert. Azonban soha nem jutott volna eszébe feljelenteni. Szinte vallásosan hitt a kommunizmusban, de hosszú vitáink alatt meggyőződtem arról, hogy először magyar, s csak utána kommunista. Gondoltam, hogy Cegléden megtaláljuk Radosza ÁVO-s ezredest, ezért leküldtem két bajtársunkat egy kocsival, hogy keressék meg. Elmondtam nekik, hogy milyen kapcsolatom van vele és kértem őket, hogy úgy is kezeljék, mint a barátomat. Cegléden a rendőrség fogdájában találtak rá, ahova ő ment be védelemért amíg a rend helyreáll és a bíróság előtt tisztázhatja magát. 31-én korán reggel jöttek meg, de sajnos ő sem tudott rávilágítani a földalatti börtönök lejáratának titkára.

Délután vagy tizenöten elmentünk terepszemlére. Amikor megérkeztünk néhány felkelőt felküldtem az emeletre, hogy nézzenek szét és számoljanak be arról, amit ott tapasztalnak. A Baross tériek adták az őrséget, akik már néhány napja a Corvin közhöz tartoztak. Ők is tájékoztattak a helyzetről. Elmondták, hogy hiába keresik, nem találják a lejáratot. Azt azonban tudják, hogy emberek vannak a föld alatt mert éjjel, amikor csendes a környék a föld alól kopogásokat és hangokat hallanak.

Kerestük a pincét. Lejáratát az örök megmutatták, néhány felkelővel lementem, hogy megvizsgáljuk a liftaknákat. Nem sokat láthattunk, mert a pincében majdnem térdig ért a víz. Könyvekből készítettek egy hosszú hidat, amin járni lehetett, de sem a liftaknához, sem a padlóhoz nem férhettünk a víz miatt. Amikor feljöttünk a pincéből, Ernő bátyám azt mondta, hogy az udvaron lévő virágágy nagyon gyanús neki. Frissen ásott és majdnem bokáig besüpped, ha járnak rajta. Lehet, hogy ott van a lejárát, amit elföldeltek az ÁVO-sok mikor látták, hogy elvesztik a Pártházat.

Ásókat lapátokat kerítettünk és elkezdtünk ásni. Mindenki izgatott volt, mert valóban azt hittük, hogy megtaláltuk a földalatti börtönök lejáratát. A hír futótüzként terjedt és a tömeg a virágágy körül egyre nőtt. Azok az utász tisztek is bejöttek akik lehallgató készülékeket állítottak fel a tér különböző pontjain. Az ásás azonban nem sokáig tartott. Alig fél méter mélyen hullákat találtunk... A virágágy mellé fektettük őket. Már vagy tizenöt volt

kiterítve, mind hátrakötött kezű fiatal gyerek, tarkólövessel. Idegeim ekkor ismét felmondták a szolgálatot és zokogni kezdtem. Ez esetben azonban nem voltam már egyedül, mert mindenkinek könny szökött a szemébe. Egy utász őrnagy és Ernő bátyám fogtak közre és kivittek a térre, ahol megpróbálták elterelni a figyelmem azzal, hogy a fejemre tettek egy fülhallgató készüléket. Hangokat hallottam, de a beszédet nem tudtam megérteni. Ekkor már elkezdték az ásást a téren. Sötétedés után villanyfény mellett folytatták a gépek munkájukat. Hiába akartam visszamenni a Pártházba, Ernő és néhány bajtárs nem engedett. Kocsiba tuszkoltak és visszamentünk a Corvin közbe. Útközben arról beszélgettünk, hogy azok a gazemberek, akik ezt a tömegmészárlást elkövették megérdemlik a kötelet. Kádár János azonban a későbbiek folyamán hősöket csinált belőlük és 56-után folytathatták hóhérmunkájukat.

Lássuk azonban, hogy kik voltak azok a fiatal fiúk akiket ebből a tömegsír-ból vettünk ki. Erre szintén Hollós Ervin ad magyarázatot a „Köztársaságtér 1956” című könyvében, amit a budapesti Kossuth Könyvkiadó adott ki 1974-ben.

„24-én reggel már megjelent ott néhány fegyveres csoport. Ezek azonban még nem próbálkoztak támadással. Délelőtt újabb három fegyveres közelítette meg a Pártházat; őrizetbe vették őket és fegyvereiket — egy légpuskát meg egy hadipuskát — elkoboztak...

Az első komolyabb kísérletre este került sor. Egy második emeleti ablakból észrevették, hogy hat-nyolc civil fától fáig szökell és a karhatalmisták színház előtti teherautóihoz kúszik. Értesítették Várkonyi Györgyöt, aki három karhatalmistával ebből az ablakból szemügyre vette a helyzetet. Közölte, hogy tüzelni csak az ő kifejezett parancsára lehet. Egyben utasította a kapuban álló néhány katonát, hogy álljanak készen és jeladásra fogják el a támadókat. Így is történt; amikor azok elérték a teherautókat és beszálltak, sőt, beindították a motorokat, s a gépkocsik lámpái kigyúltak; Várkonyi parancsára az egyik karhatalmista a géppisztolyából rövid sorozatot adott le. Ez volt a jel; a kapuban álló katonák kiszaladtak, a támadók közül néhányat elfogtak és bekísérték a székházba.”⁸⁷

Az október 24-i esti akciót többen is leírják visszaemlékezéseikben: „Egy bizonyos idő után azt láttuk, hogy a gépkocsikat el akar-

87. Hollós Ervin. Köztársaságtér, 53. 5.6

ják lopni. Mivel felszólításunk eredménytelen volt, a golyószóró kezelő leadott egy sorozatot a vezetőfülkére; egy férfi súlyos sebesüléssel a fülkében maradt. A golyószórós egyes szemtanúk szerint Elekes karhatalmista, az egyik teherautó vezetője volt, aki ekkor a Pártházba volt beosztva.”⁸⁸

„25-én késő este a Budapestre felvezényelt szombathelyi karhatalmi alakulat tartóztatott fel egy csoport fegyverest a téren. Néhányat közülük elfogtak és bevittek a Pártházba.”⁸⁹

Kétségtelen, hogy ellenségek voltunk és mi lázadtunk fel a törvényes rendszer ellen, ami jogossá tehetné a letartóztatásokat. De nem ad jogot gyilkosságra, még hozzá fiatalok lemészárlására.

„29-én napközben többen is megfigyelték, hogy egész fiatal, tizenöt-tizenhat éves suhancok bukkannak fel a téren, körülnéznek, majd eltűnnek.”⁹⁰

Tehát tizenöt-tizenhat éves „suhancoknak” kötözték hátra a kezeit és lötték őket tarkón ezek a hóhérok. 29-én azonban a forradalom már győzött, az ÁVO-t feloszlatta a kormány és megszűntek a harcok Budapest területén. Ahelyett, hogy a pártszékházban lévők elfogadták volna a fegyverszünetet, — és az ÁVH feloszlátását — ők tovább folytatták, most már a kormány és a párt központi vezetőségének határozata ellenére, az ellenállást. Nemcsak a hazai kiadványok, hanem a nyugaton élő írók is védik, mentegetik Mező Imrét és arra hivatkoznak, hogy ő becsületes magyar ember volt. Lehet. Azonban, mint a Kommunista Párt budapesti főtitkára, a pártszékházban történekmért, ő viseli a felelősséget. Főleg, ha a gyilkosságok az ő tudtával és beleegyezésével történtek. Ebben az esetben pedig megérdemelte a sorsát. A következő idézet is ezt igazolja:

„29-én délután telefonértesítés jött, hogy Mosonmagyaróvárról és Győrből egy-egy teherautó érkezett a Baross térre, főleg fegyveres diákok. Bár már szürkült, egy első emeleti ablakból Mező, Várkonyi és mások mindent egészen jól láthattak. Az elhárítást ismét Várkonyi vezette. Azonnal megerősítette a kapuban lévő őrséget és utasította az öröket, hogy adott jelre lépjenek akcióba. Amikor a csoport már majdnem elérte a Köztársaság tér sarkát, Várkonyi egy kézigránát dobott a hátuk mögé. A fegyveresek többsége szétfutott, néhányukat azonban a megerősített kapuőrsgnek sikerült elfognia. Kihallgatásuk ismét megerősítette a hírt, hogy a Pártház megtámadására készülnek.”⁹¹

A Pártközpontban Várkonyi György és Tompa Károly ÁVO-s hadnagyokon kívül, több magasrangú katonatiszt tartózkodott, akiknek többsége valószínűleg Mező Imre barátja és régi ismerőse lehetett. Lehet, hogy a Pártház védelmének a parancsnokságát Várkonyi látta el, habár ez is kérdéses a szolgálati szabályzatot ismerve. Nyilvánvaló, hogy a parancsnok mindig a legmagasabb rendfokoztaú katona, aki ez esetben állítólag nem volt ÁVO-s. Asztalos, Papp, Tóth és Szabó ezredek voltak azok, akik Mező Imrét körülvették. Ezek közül Tóth életben maradt. Lehetséges volna, hogy őt soha senki nem kérdezte meg, mi történt a Pártházban október 30-ig? Vagy ha megkérdezték, miért hallgatnak erről a marxista és a nyugati történészek?

Talán azért, mert ami a Köztársaság téren történt, éppen olyan provokáció volt, mint amit október 25-én a Parlament előtt követett el az ÁVO.

„A tüntetők száma 15-20.000 fő volt. Egyik oszlopuk a parlament elé ment és ott következett be a súlyos provokáció.”⁹²

Molnár János megemlíti, sőt elismeri, hogy provokáció volt. A több mint 200 halott és közel 1.000 sebesültet azonban ezzel a rövid két mondattal nem lehet elintézni. Hollós Ervin viszont megírja, hogy miért volt szükség a sorozatos provokációkra, amelyekre olyan emberséggel válaszoltak a felkelők. Nem felel meg a tényeknek, hogy mindenkit kivégeztek, aki a Pártszékházban volt. A valóság az, hogy a kilenc ÁVO-s közül, akiket a fal mellé állítottak és „kivégeztek” a Pártház elfoglalása után, névszerint; Vörös Sándor, Köncöl Sándor, Kálmán István, Holicza István, Csalai József, Kucsera Zoltán, K. Farkas József, Berta Somogyi Lajos és Elek László,⁹³ hat a forradalom vérbefolytása után tanúvallomást tett, tehát életben maradt. Ezek voltak: Vörös, Köncöl, Holicza, Csalai, K. Farkas és B. Somogyi. Vagyis három halt meg: Kálmán, Kucsera és Elek.⁹⁴ A Kádár rendszer propagandistáinak és Nyugatra kihelyezett — vagy önkéntes — ügynökeiknek még a fényképes „tényeik” is hazudnak.

88. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 54. 1

89. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 55. 1

90. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 69. 1

91. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 62. 2

92. Molnár János, Századok, 1135. 1

93. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 148. 3

94. Hollós Ervin, Köztársaságtér, 6 oldal

Amikor Hollós Ervin leírja a provokációk sorozatának szükségességét, egyúttal tökéletes karakterképet nyújt a kommunisták két vezető reprezentánsáról:

„29-én az esti órákban Kádár János felkereste Mező Imrét a Köztársaság téren. Röviden megbeszélték a teendőket. Ez volt az utolsó találkozásuk... Kádár János távozása után, Mező Imre kiment a munkatársai közé. Mindenki feszülten várta,... milyen híreket hozott Kádár elvtárs? Mező Imre, szinte csak önmagának mondta; a Központi Vezetőség cselekvésképtelen. Ülészék, de nem várhatunk felülről semmit. Magunk vagyunk. Mi azonban legalább tudjuk, mit akarunk. Nincsenek eltérő koncepciók. Elmondta: Kádár elvtárs tájékoztatta őt, hogy élesen fel kíván lépni az ellenforradalom ellen, ezért a Budapesti Pártbizottság gyűjtse össze mindazokat a jelenségeket, atrocitásokat, amelyek bizonyítékként felhasználhatók. Megállapodtak abban is, hogy e témákról az üzemekben gyűléseket kell tartani.”⁹⁵

Mindez 29-én este történt, a kormánynyilatkozat és a párt Központi Vezetőségének határozatai után. Tehát Kádár János nem a Köztársaság-téri események után lett a magyar forradalom árulója, hanem már előtte is az volt. A provokációkra való reagálást kellett hogy összegyűjtse a pártbizottság. Az ő tömegmészárlásaik nyilván megfeleltek a kommunista erkölcsök követelményeinek és a szocialista humanitásnak.

95. Hollós Ervin. Köztársaságtér. 64. 2: 65. 1

A kora délelőtti órákban egy nagyon érdekes és az egész magyar forradalomra jellemző epizód játszódott le a parancsnoki irodában. Sok fiatal volt közöttünk, akiket a harcok alatt hiába zavartunk haza, nem voltak hajlandók otthagyni bajtársaikat és végig, a legnehezebb harcok alatt is csodálatosan megállták helyüket. Hamar megtanulták a fegyverek kezelését és azokat nagyon hatásosan használták. Sokszor ezek a fiatal 12-13 éves gyerekek adtak lelkiezt nekünk a harc folytatására. Bátorságuk, önfeláldozásuk sokunknak szolgált példaképpen. Két ilyen fiatal corvinistának a fényképe, a forradalom után a világsajtót is bejárta. Nevük nem is fontos. Pesti Srácok, corvinisták voltak, ami nemcsak nekik, hanem nekünk is kitüntetés.

Az utolsó nemzetőr igazolványokat adta ide Zsuzsa, hogy irjam alá, amikor berobbant az irodába Jancsi, egyike ezeknek a fiataloknak aki még 26-a körül jött közénk. Őt is hiába zavartuk el, hiába mondtuk neki, hogy menjen haza, kettőt fordult csupán és újra odakerült ahol az előbb volt, — valamelyik Körúti ablakba. Voltak vagy tízen ilyen korúak, akik egymással vetélkedtek a harcok legnehezebb perceiben. Hősök voltak! Most azonban Jancsi meg volt ijedve.

— Bajusz bácsi! — kiáltotta — jön az édesanyám! Ne engedd, hogy hazavigyen. Én is nemzetőr vagyok, megvan az igazolványom is. A második század első szakaszába vagyok beosztva. Ugye itt maradhatok? — könyörgött.

Jancsi nem folytathatta, mert a folyóson már kiabálást lehetett hallani az ott álló örök és Jancsi édesanyja között. Így Jancsi beugrott az ágy alá.

— Eredj előlem fiam azzal a puskával, mert akkora pofont adok neked, hogy az egyik szemed a másikat veri ki! Hol a parancs-

nok? Vele akarok beszélni! — kiáltotta indulatosan Jancsi mamája és mindenkit félrelökve az útból bejött az irodába.

— Maga a parancsnok? Igen — feleltem.

— Hol a fiam? — kérdezte.

— Kedves asszonyom — válaszoltam — mindenekelőtt arra kérem, hogy üljön le. Nézze, itt annyi gyerek van, hogy nem tudhatom, ezek közül melyik a maga fia. Biztos abban, hogy itt van?

— Öt perccel ezelőtt láttam a mozi előtt, de ő is meglátott engem s eltűnt a csavargó. Bezártam a hálósobába, de megszökött otthonról. Ide akart jönni, azért zártam be. Már vagy öt napja, hogy sem enni, sem aludni nem jött haza. Szőke, 13 éves és Varga Jánosnak hívják. Itt kell, hogy legyen!

Bajban voltam. Hazudni nem akartam, azonban Jancsit sem akartam elárulni az édesanyjának, akiről egyébként látszott, hogy becsületes munkásasszony. Zavaromban Zsuzsához fordultam, s kértem nézze végig a névsort, hátha talál ilyen korú és nevű fiút a felkelők között. A helyzet azonban hirtelen megváltozott, amikor egy 15 év körüli forradalmár egy csésze kávéhoz hozott fel részemre a munkásszállásról, ahol a könnyebb sebesültek voltak elhelyezve. Neki is kötés volt a fején, amit átütött a vér. Amikor az asszony meglátta a sebesült társunkat, sírni kezdett. „Lehet, hogy csak képzelődtem és akit a mozi előtt láttam az nem az én Jancsikám volt. Talán ő is meg van sebesülve, vagy talán meg is halt. Lehet, hogy már soha sem fogom látni az én Jancsikámat. Most már igazán nem tudom, hogy hol keressem — kesergett. — Ha itt nincs, akkor végignézem a kórházakat. Édes Istenem, engedd meg, hogy ott találjam meg és ne kelljen a temetőben keresnem.”

Az asszony zokogott, s már nem volt az a „kölykét védő orosz-lán”, mint aki bejött az irodába. Jancsi ekkor szintén sírva kibújt az ágy alól; „Anyukám, itt vagyok... és még csak meg sem sebesültem. Nincs semmi bajom! De ugy-e itt maradhatok? Igérd meg, hogy nem viszel haza. Én is nemzetőr vagyok, itt az igazolványom, megmutatom!

Jancsinak azonban nem volt ideje, hogy előszedje Nemzetőr Igazolvány-át, mert az anyja olyan erősen ölelte, csókolta, hogy csak nehezen tudott szóhoz jutni, hogy elmondja mindazt amit akart. A szomorúság, bánat könnyei egy pillanat alatt átváltoztak az öröm, a boldogság könnyeivé, s végigfolytak mindkettőjük arcán.

— Mi az, hogy itt maradsz!? Majd adok én neked, csak érjünk haza. De amit apádtól kapsz, azt tudom, hogy amíg élsz megemlegeted! Meg is érdemled azért a kínért, amin keresztül mentünk miattad. Jössz velem, el sem engedem a kezéd. Majd megkötöz az apád és vigyázunk rád, amíg ennek a felfordulásnak vége nem lesz.

Ez a szidás is a féltő anyai szeretet szava volt. Minden mondat után két csókot nyomott fia arcára a még mindig síró édesanya. Amikor egy kicsit lecsendesedett megkértem hogy hallgasson meg, mert fontosat szeretnék közölni vele.

— Asszonyom! — mondtam — higgye el, a maga fia is egy hős, mint ahogy az a sok száz gyerek, akik fegyvert fogtak, hogy végre kivívjuk hazánk szabadságát. Ezeknek a fiataloknak köszönhetjük, hogy az oroszok már kivonultak Budapestről, s rövidesen elhagyják egész Magyarország területét. Ezek a gyerekek voltak azok, akik akkor, amikor a hazának szüksége volt rájuk, ott voltak, helytálltak s kiharcolták azokat az eredményeket, amelyeket most mindenhol láthat. Higgye el — hogy nekem is és a többieknek is van édesanyánk, akik éppen úgy sírnak és aggódnak miattunk, mint ahogy maga sírt és aggódott a fia miatt. Igaz, hogy még csak azt sem mondhatjuk ezeknek az édesanyáknak, hogy ne sírjanak, mert sajnos megvan az okuk rá. Mégis azt kell hogy kérdezzem, meg tudná-e mondani, mi lenne ezzel a szerencsétlen, sokat szenvedett nemzettel, ha minden anya, akinek az aggodalma pontosan akkora mint a magáé, idejönne, és hazavinné az ő Jancsikáját? A harcok alatt sokszor elzavartuk a maga Jancsikáját is és a többi hasonló korú gyereket, de ők nem akartak elmenni, mert úgy érezték, hogy itt a helyük. Ezeknek a gyerekeknek köszönheti a nemzet, forradalmunk győzelmét azért, mert ezt a hazaszeretetet ami bennünk van, azt maguk, a magyar édesanyák nevelték belénk, beléjük. Ha akarja, vigye haza a fiát. Azonban arra megkérem, hogy legyen nagyon büszke a 13 éves nemzetőr fiára, aki ezt a címet kiharcolta magának.

Az asszony felállt és nagyon határozott hangon válaszolt. Már nem sírt:

— Parancsnok úr! Maga is fiatalember még. Tudja, hogy milyen felelősség van magán? Ezeknek a gyerekeknek az élete van a kezében. Az Isten szerelmére kérem, vigyázzon rájuk. Amit maguk csináltak az elmúlt néhány nap alatt, az a világ hetedik csodája. A nyolcadik csodája pedig az lesz, ha a kivívott győzelmet meg is

tudják tartani, amit sem én, sem az uram nem hiszünk. Mégis itt hagyom a fiam, akire valóban nem lehetek büszkébb, mint vagyok. Csak arra kérem, hogy vigyázzon ezekre a gyerekekre, mert nekünk ők a legnagyobb kincsünk. Bocsásson meg az előbbi viselkedésemért — folytatta — amely nem egy magyar asszony, hanem egy édesanya viselkedése volt.

Jancsinak mondtam, hogy kísérje haza az édesanyját, és sötétedés előtt, — ha elengedi — jöjjön vissza. Zsuzsa állított ki számára egy eltávozási engedélyt, s elmentek. (23. kép)

Délután 4 órára egy küldöttséget vártam, akikkel a fenyegető katonai helyzetet kellett megbeszélnünk. Az orosz hadmozdulatok híre nagyon aggasztott. Azok az értesülések, hogy orosz páncélos egységek bekerítik a repülőtereket, sőt a katonai repülőtereket megszállták, — arra utalt, hogy ismét támadásra készülnek. Úgy éreztem, hogy nem szabad összetett kezekkel várni a fejleményeket, hanem fel kell készülni ennek az újabb esetleges támadásnak a fogadására. A kormány, a Honvédelmi Minisztérium azonban nem intézkedett ilyen irányban, s ezt ma is csak a forradalom elárulásának tulajdoníthatom. Értesüléseimet csakis a corvinisták hírszerző csoportjára alapoztam, melyek minden okot megadtak a nyugtalanságra. Ha pedig a „forradalom felső vezetéséhez” fordultam tájékozódásért, csak mellébeszélést és átlátszó hazugságokat kaptam. Igaz, hogy ezen nem is nagyon csodálkoztam, hiszen a „forradalom felső vezetése” olyan emberek kezébe került, akik nagy részének most a börtönben kellene lenni hazaárulásért. Ezt tudva, csakis ennyire bízunk meg bennük. Az intézkedés azonban az ő kezükben volt, s ezért kértem ezt a tárgyalást, amely, reméltem, megoldja ezt a helyzetet, és valamilyen intézkedést ki tudok csavarni belőlük. Délután 4 órakor megérkezett ez a társaság.

Tagjai: Maléter Pál, már mint vezérőrnagy, Kovács István vezérőrnagy, Uszta Gyula vezérőrnagy, Horváth vezérőrnagy, Váradi Gyula vezérőrnagy, Márton András és Szücs Miklós ezredesek voltak.

Leültünk és megkezdődött a tárgyalás, amely több, mint másfél órán keresztül tartott. Elmodtam nyugtalanságom okát, és megkértem őket, hogy amilyen részletesen csak lehet, ők is tájékoztassanak bennünket az ország jelenlegi katonai helyzetéről; a repülőterek megszállásáról, a Budapestet körülvevő óriási páncélos haderőről és ezeknek céljáról.

23. kép.
Janci, a tizenhárom éves Nemzetőr, aki jól tudta használni
kispuskáját.

Maléter bejelentette, hogy ezen a tárgyaláson már mint honvédelmi miniszter és vezérőrnagy vesz részt. („Honvédelmi miniszter Janza Károly helyett, a vezérőrnaggyá előléptetett, magát továbbra is kommunistának tartó Maléter Pál lett.”) ⁹⁶ Elmondta, hogy a „parlamentben már értesültek arról, hogy Zsukov marsall páncélosai az ország összes repülőterét megszállták, megakadályozták a polgári légiforgalmat (amely a nyugatról jövő segélyszállítmányok miatta volt fontos) és a főváros körül egy erős szovjet katonai gyűrűt húztak. Ezekben az órákban bevetési parancsot várva Szolnoktól Ceglédig álltak a legmodernebb szovjet páncélosok oly sűrűn, hogy harckocsi harckocsit ért. (Maléter is tudott ezekről a páncélos erőkről! Kilián-beli eligazításán tisztjei aggódo kérdéseire ezeket mondta: „A Szovjetunió máris akkora katonai erővel rendelkezik Magyarországon, hogy nagymértékben meghaladja azt, ami egy esetleges ellenünk irányuló akcióhoz szükséges. A szovjet hadosztályok felvonulása a Nyugatnak szól, valószínű a szuezi események miatt akarnak erőt demonstrálni. Számunkra a legfontosabb, hogy a fegyvernagyvást ne szegiük meg. Egy ilyen ballépés beláthatatlan következményekkel járna.”)⁹⁷

Tehát Gosztonyit idézve ez volt ezen a tárgyaláson is a forradalom honvédelmi miniszterének az álláspontja. Megkérdeztem, hogy ha valóban a Nyugatnak szól ez a hatalmas ellenséges csapatmozgás, miért foglalták el a repülőtereket és miért kerítették be a fővárost? Elmondtam, hogy „egyes forradalmi vezetők” szerint az új orosz egységek azért jöttek hazánk területére, hogy a régi megmaradt egységek kivonulását biztosítsák. Viselkedésük és csapatmozgásuk azonban támadó szándékra utal és ennek kivédésére semmiféle intézkedés nem történt. Miért? Azt kértem Malétertől, — mint a forradalom honvédelmi miniszterétől, — hogy adja ki a parancsot a magyar hadseregnek, mely szerint minden katona egyénileg jöjjön Budapestre. A gyalogos a puskájával, a tüzér a lövegével, a páncélos a tankjával. Budapestet kell megvédenünk egy esetleges támadás esetén, mert amíg Budapest szabad, az egész ország szabad! Amennyiben Budapestet elfoglalják az oroszok, minden elveszett. Tehát Budapest megvédeése az első és legfontosabb feladatunk. Nekünk nincs támadó szándékunk, de a védekezésre való felkészülés elmulasztásáért valakinek egyszer még felelnie kell. Még most sem késő, ha egy ilyen parancs ma este kimenne, s ezt a honvédelmi miniszter küldi. Az orosz egységek állása szerint magyar csapatmozgásokra valószínű nincs már

lehetőség. Azonban egyénileg még most is be lehet hozni a fővárosba egy olyan katonai erőt, amely vissza tudja verni az esetleges orosz támadást.

Nagy vita következett, melyben a vélemények megoszlottak. Maléter arra hivatkozott, hogy egy ilyen parancsot az oroszok provokációnak tekintenének, amit nekünk minden körülmények között el kell kerülni. Másnap megkezdődnek a tárgyalások a szovjet csapatok kivonulásáról, és ezekre a tárgyalásokra nem akar egy ilyen provokációval elmenni.

Megkérdeztem, hogy ő nem tartja provokációnak az orosz hadmozdulatokat? Vagy szerint bennünket és az országot provokálni lehet ezzel és mi még csak nem is védekezhetünk? Ha nincsen támadó szándéka ennek a hatalmas orosz páncélos és gyalogsági haderőnek, akkor a honvédelmi miniszter parancsát nem tekintik provokációnak. Ha pedig támadó szándékkal kerítették be a fővárost és szállták meg a repülőtereket, akkor nem attól kell féljünk, hogy provokálhatjuk az oroszokat, hanem attól kell rettegünk, hogy mikor adják ki a támadási parancsot ellenünk! Mi, — a felkelők kivívtuk a forradalom győzelmét, az ÁVO és az akkori orosz csapatok ellen. Ha azonban ez a hatalmas túlerő támadásra indul és mi megint magunkra maradunk, akkor Budapest lerohanását talán órák, de legjobb esetben egy-két nap alatt befejezett ténynek könyvelhetik el. Az biztos, hogy ameddig tehetjük, mi ellenállunk. Ha a magyar Hadsereg és a Rendőrség csatlakozik Budapest védelméhez, akkor együttes erővel talán megvédhetjük a fővárost még a sokszoros túlerővel szemben is. Ha nem akkor valóban imádkozhatunk, hogy ne támadjanak az oroszok.

Maléter azt válaszolta, hogy én mint civil, nem értek a katonai dolgokhoz és értesüléseim nagyon egyoldalúak. Azonban, hogy megnyugtasson, felteszi szavazásra az én javaslatom, amely felett katonai szakemberek döntenek.

A Moszkvában képzett tisztek és tábornokok közül hárman nekem adtak igazat. Négyen azonban Maléterhez csatlakoztak, akik a szovjet csapatok provokálásának tekintették egy ilyen parancs kiadását. Biztak a szovjet hadvezetőség ígéreteiben és a forradalom sorsát rájuk hagyták. Ezzel ennek a tárgyalásnak is eredménytelenül lett vége.

96. Gosztonyi Péter, A magyar forradalom története, 142, 2

97. Gosztonyi Péter, A magyar forradalom története, 144, 3

Mégis Gosztonyi 1981-ben megjelent könyvében ez olvasható: „A forradalomnak számos hőse volt, közöttük nem kevés honvédtiszt is. A legnevesebb közülük a 39 éves páncélos ezredes, Maléter Pál volt, aki október 25-étől kezdve, katonái élén a Kilián György laktanyában harcolt. Ez az épületcsoport az Üllői út és a Nagykörút kereszteződésénél, egy startégiailag fontos csomóponton, napokon keresztül állta — a Corvin-közi felkelőkkel együtt — a szovjet páncélosok támadását. Maléter november 1-én a honvédelmi miniszter helyettese lett, egy nappal később pedig Janza utódként, honvédelmi miniszter. Ezzel egyidőben az Elnöki Tanács Maléter ezredest, érdemei elismeréséül vezérőrnaggyá nevezte ki.”⁹⁸ Szeretném tudni hogy mi készítette Gosztonyit erre a 100%-os valótlanítás leírására. Hiszen ő, mint a Kilián laktanya alhadnagya tudja az igazságot. Szeretném tőle megkérdezni, hogy ő, vagy Maléter mikor és hol lőtt a támadó orosz tankokra vagy gyalogságra október 24-e és október 28-a között?!

A corvinisták, amennyire az adott körülmények között lehetett, felkészültek az újabb támadásra. Már előzőleg, a szervezés során olyan parancsnokokat állítottunk minden csoport és egység élére, akik harcedzett szabadságharcosok voltak és akikben teljes volt a bizalmunk. Tudtuk, hogy ezek a parancsnokok, egy újabb támadás esetén éppen úgy megállják a helyüket, mint ahogy helytálltak a forradalom alatt. A páncélos egységnek már október 28-tól megvolt a parancsnoka. Falábú Jancsi lett a tüzérek parancsnoka, egy hirodós hadnagy pedig az őrpáncsnok. A felderítő és hírszerző csoport parancsnoka egy orvostanhallgató lett, aki jól beszélt oroszul is.

Közöttünk, bajtársak között, teljes volt a bizalom és nem volt szükség arra, hogy bármit is eltitkoljunk egymás elől. Sokszor összehívtuk a parancsnokokat, akik beszámoltak munkájukról és mi is tájékoztattuk őket a helyzet alakulásáról. Felkészítettük őket is és a harcosokat is egy újabb esetleges orosz támadásra. Gondoskodtunk arról, hogy a raktárban megfelelő mennyiségű fegyver és lőszer legyen. A szervezés során hozzánk csatlakozott csoportok parancsnokaival többször tartottunk megbeszéléseket, ahol ők is elmondták a csoportjukban uralkodó helyzetet és mi is tájékoztattuk őket. Amennyire tőlünk telt, segítettük ezeket a csoportokat, mert bajtársak voltak és tudtuk, hogy szükség esetén számíthatunk rájuk. Sőt, most már azt is tudtuk, hogy a jelen körülményei között csakis rájuk számíthatunk. (24. kép)

24. kép.

Keménykalapos és tarisznys öreg. Apa és fia.

November 2-án este a magyar hadsereg vezetőivel megtartott eredménytelen tárgyalás után, ismét összehívtam a Corvin köz és a hozzánk csatlakozott csoportok parancsnokait. miután elmondtam a fejleményeket, többen voltak akik végezni akartak Maléterrel. Határozott fellépésre volt szükség, hogy ezt megakadályozzam és azzal csendesítettem le bajtársaimat, hogy ez is egy vádpont lesz ellene akkor, amikor a bíróság előtt felel majd tetteiért.

Király Béla is nagyon jól ismerte a viszonyt a corvinisták és a Kilián „hős védője” Maléter Pál között, hiszen ezt könyvében is megemlíti:

„Több szabadságharcos képviselő tiltakozott az ellen, hogy a Kilián laktanyában tartsuk a gyűlést. Nekik a laktanya nem az ellenállást, hanem — legalább is a forradalom első véres napjaiban — az elnyomás szimbóluma lett. Nem felejtették, hogy onnan Maléter ezredes parancsára a szabadságharcosokra lőttek. Kopor-

sók sorára volt szükség — figyelmeztettek engem —, hogy a fegyverszünet alatt a Kilián laktanya áldozatait eltemessék.”⁹⁹

Tehát azt kaptuk Malétértől, ami — az igazi szabadságharcosok szerint várható volt ezen az értekezleten is. A tárgyaláson résztvett többi főtiszt és tábornok viselkedése és Maléter melletti szavazása is könnyen magyarázható. Ebből az egész társaságból csak Malétért végezték ki. Kettőt hosszabb börtönbüntetésre ítélték Kádárék és kidobták őket a Néphadseregből. Egyet rövid börtönbüntetésre ítélték. A másik három azonban megmaradt az új Néphadsereg tábornokának, mert hűségesen szolgálták Moszkvát és az orosz érdekeket, sohasem voltak mellettünk. Ezekkel a Moszkvában képzett tábornokokkal és tisztekkel szavaztatott Maléter egy olyan kérdésben, amelynek eredménye megkönnyítette az oroszoknak Budapets lerohanását. Azt, ami ezen a tárgyaláson, november 2-án a Corvin köz parancsnoki irodájában történt, nem lehet sem ostobaságnak, sem gyávaságnak nevezni. Ez hazaárulás volt.

99. Király Béla. Az első háború szoc. országok között, 39, 2

Éppen úgy, mint az előző napokban, szintén fontos események játszódtak le a Corvin közben. Az újságírók már régen ostromoltak bennünket, azonban soha senki nem fogadta őket a Corvinban. Az őrség azzal az utasítással lett ellátva, hogy az újságírókkal majd akkor beszélünk, amikor az oroszok elhagyták Magyarországot. A fényképezést is, amennyire lehetett letiltottuk. Ennek tulajdonképpen az volt az oka, hogy nem akartuk reszkírozni az esetleges kémek, ellenséges megfigyelők beeresztését a Corvinba. Semmiféle tájékoztatást nem akartunk adni a magyar szabadság és függetlenség ellenségeinek. Bizalmatlanok voltunk.

Az események fejlődése azonban arra kényszerített bennünket, hogy ezen az állásponton változtassunk. Szabó, Erdős, Jutka, Doki és a törzsnek majdnem minden tagja arra kértek, hogy mondjam el az újságíróknak a helyzetet, mert csakis így tudjuk kivédeni a hazaárulók akna munkáját. Hiába nyertük meg a forradalmat, ha a kormány által kinevezett forradalmi vezérek és a maguk köré csoportosított szovjet zsoldosok elárulnak bennünket. Ha az a hatalmas orosz haderő támadásra indul, mi már úgysem tudjuk megállítani őket, mert a hadsereg nincs velünk és ügylátszik, megint magunkra maradunk. Most már bizonyított tény, hogy a hadseregre — vezetői miatt — nem számíthatunk. Ezt viszont tudatni kell a nemzettel, az ország népével, mert ha ezt nem tesszük, cinkosaivá válunk ezeknek az árulóknak.

Elfogadtam érvelésüket és a kora délutáni órákban négy újságíró jött be a Corvin köz parancsnoki irodájába, ahol Doki Szabó, Jutka, Zsuzsa és én fogadtuk őket. Elmondtuk nekik a tényeket, az újságírók azonban nem akartak hinni nekünk. Ők úgy tudták, hogy Maléter forradalmi tevékenysége miatt lett Honvédelmi miniszter, és állításainkat elképzelhetetlennek tartották. Mi azon-

sók sorára volt szükség — figyelmeztettek engem —, hogy a fegyverszünet alatt a Kilián laktanya áldozatait eltemessék.”⁹⁹

Tehát azt kaptuk Malétertől, ami — az igazi szabadságharcosok szerint várható volt ezen az értekezleten is. A tárgyaláson résztvett többi főtsz és tábornok viselkedése és Maléter melletti szavazása is könnyen magyarázható. Ebből az egész társaságból csak Malétert végezték ki. Kettőt hosszabb börtönbüntetésre ítélték Kádárék és kidobták őket a Néphadseregből. Egyet rövid börtönbüntetésre ítélték. A másik három azonban megmaradt az új Néphadsereg tábornokának, mert hűségesen szolgálták Moszkvát és az orosz érdekeket, sohasem voltak mellettünk. Ezekkel a Moszkvában képzett tábornokokkal és tisztekkel szavaztatott Maléter egy olyan kérdésben, amelynek eredménye megkönnyítette az oroszoknak Budapets lerohanását. Azt, ami ezen a tárgyaláson, november 2-án a Corvin köz parancsnoki irodájában történt, nem lehet sem ostobaságnak, sem gyávaságnak nevezni. Ez hazaárulás volt.

99. Király Béla. Az első háború szoc. országok között, 39. 2

Éppen úgy, mint az előző napokban, szintén fontos események játszódtak le a Corvin közben. Az újságírók már régen ostromoltak bennünket, azonban soha senki nem fogadta őket a Corvinban. Az őrség azzal az utasítással lett ellátva, hogy az újságírókkal majd akkor beszélünk, amikor az oroszok elhagyták Magyarországot. A fényképezést is, amennyire lehetett letiltottuk. Ennek tulajdonképpen az volt az oka, hogy nem akartuk reszkírozni az esetleges kémek, ellenséges megfigyelők beeresztését a Corvinba. Semmiféle tájékoztatást nem akartunk adni a magyar szabadság és függetlenség ellenségeinek. Bizalmatlanok voltunk.

Az események fejlődése azonban arra kényszerített bennünket, hogy ezen az állásponton változtassunk. Szabó, Erdős, Jutka, Doki és a törzsnek majdnem minden tagja arra kértek, hogy mondjam el az újságíróknak a helyzetet, mert csakis így tudjuk kivédeni a hazaárulók akna munkáját. Hiába nyertük meg a forradalmat, ha a kormány által kinevezett forradalmi vezérek és a maguk köré csoportosított szovjet zsoldosok elárulnak bennünket. Ha az a hatalmas orosz haderő támadásra indul, mi már úgysem tudjuk megállítani őket, mert a hadsereg nincs velünk és ügylátszik, megint magunkra maradunk. Most már bizonyított tény, hogy a hadseregre — vezetői miatt — nem számíthatunk. Ezt viszont tudatni kell a nemzettel, az ország népével, mert ha ezt nem tesszük, cinkosaivá válunk ezeknek az árulóknak.

Elfogadtam érvelésüket és a kora délutáni órákban négy újságíró jött be a Corvin köz parancsnoki irodájába, ahol Doki Szabó, Jutka, Zsuzsa és én fogadtuk őket. Elmondtuk nekik a tényeket, az újságírók azonban nem akartak hinni nekünk. Ők úgy tudták, hogy Maléter forradalmi tevékenysége miatt lett Honvédelmi miniszter, és állításainkat elképzelhetetlennek tartották. Mi azon-

ban bizonyítottunk. Kivittük őket a felkelők közé, a moziba, a Práter-utcai iskolába, ahol a fiúk mondták el nekik a tények igazi állását. Ezekután, még mindig fejcsoválva ugyan, de megígérték, hogy a másnap megjelenő újságokban közlik a Corvinisták állításait. Erre azonban már nem kerülhetett sor. Sajnos elkéstünk.

Mi azonban, amit csak lehetett, mindent megtettünk, hogy ne érjen váratlanul az újabb orosz támadás, melyet a november 3-án délutáni értesülések szerint már elkerülhetetlennek tartottunk. A Kisfaludy utca és az Üllői út sarkára egy páncélost állítottunk 24 órás szolgálattal. (25. kép) Gondoskodtunk arról, hogy a lövegek tűzképes állapotban legyenek s megfelelő mennyiségű lőszer álljon a rendelkezésünkre. A felkelők közül csak azokat engedték el, akiknek arra komoly indokuk volt. Bandi bátyámat aki a beszerzési és elosztási csoport parancsnoka volt, már napokkal előbb megkértem, hogy megfelelő mennyiségű és lehetőleg könnyen tárolható élelmet szerezzen. Beszélje meg a szakáccsal, hogy mire van szüksége és gondoskodjon arról, hogy minden meglegyen. A három orvosunkat is elláttuk azzal a felszereléssel, amit kértek.

Este hat óra körül ismét átjött a Kiliánból Berkovics Pál, az egészségügyi őrmester, egy üzenettel. Engem keresett és a Práter-utcai iskolában talált rám.

— Főparancsnok bajtárs — jelentette — Maléter vezérőrnagy bajtárs kéreti, hogy ahogy lehet, menjen át a Kilián laktanyába. Nagyon fontos ügyben akar magával beszélni...

— Őrmester bajtárs — feleltem neki, — mondja meg Maléternek, hogy onnan az út idáig pontosan annyi, mint innen oda. Ha akar valamit, jöjjön át ő...

Maléter azonban nem jött. Eddig kétszer voltam a Kiliánban, és mind a két esetben nagyon megbántva, megalázva, s mérgesen jöttem vissza. Igaz, hogy ugyanez történt minden alkalommal, amikor Maléter jött át a Corvinba valamilyen megbeszélésre vagy tárgyalásra. Tehát teljesen mindegy, hogy ő jön ide, vagy én megyek oda. A helyzet komolyságára való tekintettel úgy éreztem, hogy ebben az esetben elhamarkodtam az őrmesternek adott válaszom. Utóvégre mégis csak Maléter a honvédelmi miniszter, akár tetszik nekünk akár nem. Lehet, hogy amit közölni akar, az valóban fontos. Talán megváltoztatta a tegnapi tárgyaláson alkotott véleményét, és rendelt Honvédségi csapatokat Budapest vé-

25. kép.

Az Üllői út és Kisfaludy utca sarkára állított páncélosban 24-órás
szolgálatot rendeltünk el.

delmére? Kíváncsi voltam, hogy mi az a fontos, amit velem is közölni akar.

Hét óra volt, amikor megkerestem Erdőst, és Szabót, két helyettesemet. Elmondtam nekik miről van szó és átgondolva a helyzetet mégis úgy döntöttem, hogy átmegyek a Kiliánba. Egyben megkértem őket, ha legkésőbb éjfélre nem jövök vissza, jöjjenek utánam, mert ez esetben fogvatartanak.

Átmenve az Üllői úton, a Kilián bezárt főkapuján zörgettem. Egy őrmester eresztett be, akinek megmondtam kilétem, s azt is, hogy Malétert keresem, aki hivatott. Miután az őrmester ismét bezárta a kaput, megfordult, csőre töltötte géppisztolyát, s nekem szegezte.

— Fel a kezekkel! — kiáltotta.

— Őrmester bajtárs — válaszoltam — Bajusz vagyok, a Corvin köz parancsnoka... — Nem folytathattam, mert az őrmester durván rámkiáltott.

— Ne pofázz! Irány az őrszoba, előre! Géppisztolya csövével a hátam bökdösve bekísért az őrszobára, ahol lecsatoltatta a derékszíjamat a pisztollyal együtt amit az asztalra kellett tennem. Ezután a fal mellé állított, arccal a fal felé fordulva, s olyan közel, hogy az orrom a falat érte. Egy kis idő elteltével ismét szólni akartam, mire az őrmester úgy meglökte hátulról a fejem, hogy az orromat bevertem a falba és vérezni kezdett.

— Megmondtam, hogy ne pofázz! Egyáltalán nem vagyok kíváncsi a véleményedre, s akkor beszélj, ha kérdezlek. Megértetted?! — kiáltotta durván.

Láttam, hogy bajban vagyok, s az erős ütéstől, ami az orromat érte, szédelegve álltam a fal mellett. Most már tudtam, hogy ezzel az őrmesterrel nem megyek semmire, s nagyon megalázva éreztem magam. Beleugrottam a csapdába, s azon gondolkodtam, hogyan kerülhetek ki.

Már jó félórája lehettem az őrszobán, amikor a folyosóról meghallottam Csiba Lajos százados hangját, valamilyen parancsot kiabált egy katonának. Csiba százados a Kilián laktanya parancsnoka volt, akivel már találkoztam néhányszor és mondhatom, hogy baráti viszony alakult ki közöttünk. Becsültem az egyenes, őszinte és kemény karakterét ennek az aranykeretes szemüvegű századosnak. Most, hogy a hangját meghallottam, mentő ötletem támadt, s amilyen hangosan csak tudtam nagyot ordítottam:

— Csiba százados! Hozzám, az őrshobára!

Az őrmester hozzámugrott s én vártam egy másik lökést, vagy ütést a tarkómra. Lehajtottam a fejem, hogy a homlokomat üssem a falba és ne az orrom. Most azonban nem nyúlt hozzám az őrmester.

Csiba százados bejött az őrshobára és amikor meglátott, csodálkozva kérdezte.

— Mi történik itt?

— Pontosan azt szeretném tudni én is, hogy mi történik itt — válaszoltam megfordulva. — Maléter megkért, hogy jöjyek át, mert beszélni akar velem, s amikor átjövök ilyen fogadtatásban részesülök. Ez az őrmester letartóztatott, lefegyverezett, arccal a fal felé állított, s úgy beverte az orromat a falba, hogy eleredt a vérem! Magyarázatot kérek!

— Bajusz, ne haragudj, — mondta Csiba százados — itt valami félreértés történt. Tudom, hogy a vezérőrnagy bajtárs vár téged, mert nagyon fontos megbeszélőnivalók van. Kért, hogy amint megjöttél, vezesselek fel hozzá.

— Őrmester bajtárs, — fordult az őrmester felé — jelentést kérek!

— Azt a parancsot kaptam a vezérőrnagy bajtárstól — válaszolta az őrmester, — hogy mindenkit, aki bejön a laktanyába fegyverezzek le, és tartsam az őrshobán.

— Ez rám is vonatkozik, a Corvin köz parancsnokára? — kérdeztem.

— A parancs úgy szólt, hogy mindenkit, tehát nincs kivétel — válaszolt az őrmester — csak parancsot teljesítettem.

— Őrmester bajtárs, érezd magad pofonvágva azért a kezelésért, amiben részesítettél, s kérd az Istent, hogy ne találkozzunk más körülmények között, mert akkor meg is kapod — mondtam az őrmester felé fordulva.

Felcsatoltam a derékszíjamat a pisztollyal és Csiba századossal elhagytuk az őrshobát. Amíg felmentünk a lépcsőn és elértük Maléter szobájának ajtaját, Csiba százados szabadkozását hallgattam, aki arra kért, felejtsem el ezt a kellemetlen esetet, amit csakis a túlbuzgó őrmester idézett elő. Kopogtatás után beléptünk Maléter szobájába.

— Vezérőrnagy bajtárs jelentem, hogy itt van Bajusz. Bejöhetünk?

Maléter az ajtóhoz jött, széles mosollyal az arcán kézfogással üdvözölt. Örülök, hogy átjöttél Bajusz, — mondta — mert beszélni akarok veled. Gyere, ülj le.

Ezután egy hosszú, keskeny honvédségi asztalhoz vezetett, ami egy fehér terítővel volt letakarva, s körülötte már vagy hét személy ült. Maléter bemutatta a társaságot, akik közül senkit sem ismertem. Egy százados, egy főhadnagy, egy őrmester, egyes, kettes és hármas számú testőröm és négy különböző fegyveres csoport parancsnoka. Az asztal középső részén Maléterrel szemben szorítottak nekem helyet. Amikor leültem, Maléter udvariasan megkérdezte, hogy teát, kávét, narancsot, citromot, banánt, csokoládét, vagy süteményt kérek?

Maléter kezdte a beszélgetést, nagyfokú cinizmust éreztem szavaiból. Valószínű megtudta az újságírókkal folytatott beszélgetés részleteit és eredményét.

— Bajusz, — azt hallottam, agyon akarsz löni. Itt a pisztolyom, mondta, majd csövénél fogva a markolatát nyújtotta felém az asztalon keresztül.

— Pali! — mondtam neki, ha agyon akarlak löni, azt nem teszem közhirrre. Azokért a dolgokért, amiket eddig tettél, kiérdemelted az agyonlövésed, azonban ezekkel kapcsolatban majd a bíróság dönt, s előttük kell felelned tetteidért. Hogy megkapod-e a golyót vagy sem, az igen nagy mértékben attól is függ, hogy ezután, mint a forradalom honvédelmi minisztere mit teszel. Ez volt az a fontos megbeszélni való? Ezért hívtattál? — kérdeztem.

— Nem, Bajusz — válaszolta Maléter. Azért hívatlak, mert éjfélre Tökölre megyek, a szovjet csapatok főparancsnokságára, ahol a ma délelőtt a parlamentben megkezdett tárgyalásokat folytatjuk, a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok kivonásáról. Neked, mint a Corvin nemzetőr ezred parancsnokának, van-e valami kívánságod, amit ezekbe a tárgyalásokba belevegyünk? Látod, nem akartam úgy elmenni, erre a tárgyalásra, hogy a te véleményed ne kérdezzem meg előbb. Igaz, Nagy Imre is megkért, hogy mielőtt Tökölre megyek veled is beszéljek. Fontosnak tartja, hogy a szovjet parancsnoksággal történő megegyezés, a corvinisták jóváhagyásával történjen.

— Te Pali, — válaszoltam — lehet, hogy nem ismerem eléggé a magyar történelmet, de nem tudok arról, hogy bármikor is előfordult volna a történelem folyamán, egy olyan eset, amikor a hadsereg legfőbb parancsnoka ment volna el az ellenséghez bármiről

is tárgyalni. Én csak a Corvin köz parancsnoka vagyok, de én nem mentem semmiféle tárgyalásra az ellenséghez sem az oroszokhoz, sem a kormányhoz. Ha a tárgyalás nem a Corvinban volt, megbízottakat, parlamentereket küldtem, akik lefolytatták ezeket a tárgyalásokat a mi nevünkben. Te nem úgy mész oda, mint Maléter Pál, hanem úgy, mint a forradalom honvédelmi minisztere. Azzal, hogy odamész, az egész forradalmat veszélyezteted. Miért nem küldesz parlamentereket? Mi történik akkor, ha lefognak? Gondoskodtál-e arról, hogy ilyen esetben valaki átvegye a beosztásodat? Ne érts félre, nem Maléter Pált féltem, hanem a forradalom honvédelmi miniszterét. Érdemeid az oroszok előtt elvitathatatlanok, mert soha nem tettél olyan intézkedést, ami bármilyen tekintetben is kompromitálná személyedet. Azonban ha támadnak, a forradalom honvédelmi miniszterét másképpen fogják elbírálni. Gondoltál te ezekre a dolgokra, amikor úgy határozta, hogy oda mész? — kérdeztem.

Maléter válasza komoly és rövid volt. A cinikusság azonban még mindig kivethető volt hangjából.

— Bajusz! Én náluk végeztem a partizán iskolát és sokat tanultam tőlük. Perfekt beszélem az orosz nyelvet, tehát még tolmácsra sincs szükségem. Ismerem az oroszokat és jól ismerem azokat a tábornokokat, akikkel ezt a tárgyalást le kell folytassam. Tökéletesen megbízom bennük. Különben is már megegyeztünk a délelőtti folyamán, hogy január 15-ére kivonulnak. Ez a tárgyalás már csak a részletek megbeszélésére vonatkozik. Az ő kérésükre megyek oda.

— Mi történik akkor, ha tévedsz? — folytattam.

— Legrosszabb esetben megkapom tőlük azt, amit te akarsz adni nekem, és agyonlőnek... — válaszolta Maléter.

Ez a megbeszélés is befelyeződött, s én utóljára láttam Malétert. Csiba százados kísért le a kapuig, aki megjegyezte, hogy Maléter túlzásba viszi az oroszokkal kapcsolatos bizalmát. Tíz óra elmúlt, amikor a mozi bejárata előtt elmondtam bajtársaimnak a történetet.

Maléter és parlamento társai féltizenegy körül indulhattak Tököltre, ahol a szovjet hadsereg most azzal vált „dicsőségessé”, hogy ezeket a parlamentereket letartóztatta.

Amikor befejeztem elbeszélésem, Bandi bátyám szólalt meg a hátam mögött:

— Te Gergely! Hiába mondjuk Édesanyánknak, hogy te vagy a Corvin főparancsnoka, mert nem hiszi. Meg van győződve arról, hogy meghaltál és a főparancsnoksággal csak vigasztaljuk. Vagy szép szóval, vagy ha kell, én is meglökdösöm a hátad egy géppisztollyal, de most azonnal beülsz a kocsiba és hazamegyünk. Hacsak annyi időre is, hogy Édesanyánk lássa, hogy élsz és megöleljen egyszer legalább. Utánna jöhetsz vissza, de most nem engedek! Gyerünk!

Úgy láttam, hogy Bandi ezt már megbeszélte bajtársaimmal, mert valamennyien biztattak a hazamenetelre. Megkértem Erdőst és Szabót, hogy ellenőrizték le az őrséget és mondtam, hogy ahogy tudok, sietek vissza. Erzsébetre mentünk, mert anyánk már néhány napja Ernő bátyám lakásán tartózkodott kishugommal, Marikával együtt. Nem akartak otthon, Soroksáron maradni. Erzsébeten azonban Magdi sógornőm és két gyereke társaságában könnyebb volt elviselni az aggodalmakat.

Nem akarom, mert nem is tudom leírni Édesanyám örömét, amikor meglátott. Egyszerre sírt és kacagott. Annyi csókot már igazán régen kaptam, mit ezekben a percekben. Leültem a konyhába az asztal mellé és édesanyám elkezdett palacsintát sütni, mert tudta, hogy az a kedvenc ételem. A több napi álmatlanság eredményeképpen a széken ülve elaludtam. Édesanyám ébresztett fel.

— Kicsifiam, kész a palacsinta. Egyél és utána fekjüdj le. Aludd ki magad, mielőtt visszamész a Corvin közbe.

— Nem fekszem le Édesanyám, — tiltakoztam. — Köszönöm, hogy felébresztett. Megesszük a palacsintát és indulunk, mert rengeteg dolgom van. Most már le sem ülök nehogy megint elaludjak.

A palacsintát megettük a sofőrrel, mert Bandi már az egyik ágyban hortyogott. Nem akartam felébreszteni, ezért amikor befejeztük a palacsinta evést, beültünk a kocsiba és visszamentünk a Corvin közbe.

Erdőssel és Szabóval végigellenőriztük az őrséget és közben ők is elmondták a nap folyamán történt dolgokat. A moziban és a Práter utcai iskolába is benéztünk, ahol a harcosok a padlóra leszórt szalmán, pokróccal takarózva aludtak. Már jóval elmúlt 1 óra, amikor felmentünk az irodába és lefeküdtem. Kértem Zsuzsát, hogy legkésőbb 7 óráig hagyjon aludni.

1956 november 4-ét minden okkal nevezhetem életem legborzasztalmasabb napjának. Véres, szomorú vasárnapra ébredtek a corvinisták és Budapest egész lakossága. Ezen az egy napon több veszteségünk volt emberben, mint az egész forradalom alatt. Ami most kezdődött, már nem az a forradalom volt, amely október 28-án győzött. Az orosz támadás, ami ma hajnalban indult meg, háború a két ország között, melyet egyfelől a 9 és félmillió Magyarországi, másfelől a több mint 200 millió Szovjetunió viselt minden hadüzenet nélkül. 200.000 orosz katona rontott az alvó fővárosra és ezt a tényt, minden magát kommunistának nevező ember akiben minimális becsület is van, legnagyobb szégyenének tekintheti.

Magyarországon hiába győzött 1956-ban katonailag a Szovjetunió, a világ egyik legerősebb katonai gépezetével rendelkező nagyhatalom, amelytől még az akkori amerikai hadigépezet is tartott. Viszont a magyar szabadságharcosoktól erkölcsi vereséget szenvedett. Dávid erkölcsileg ismét leterítette Góliátot.

Az a harc, amely november 4-én hajnalban Budapesten elkezdődött, egy kicsi nemzet magárahagyott és a nyugati politikusok által elárult szabadságharca volt, amelyhez az akkori amerikai kormány, időzített táviratának elküldésével is hozzájárult. A történelem azonban nem felejt, hiszem, hogy minden nemzetnek a megérdemelt módon fogja kiosztani magatartásának gyümölcseit. Azt is hiszem, hogy azok a nemzetek, amelyek a történelem folyamán eltűntek a világ térképéről, nem szegénységük, hanem gyávaságuk miatt tűntek el. De amit a legjobban hiszek, tudok; az az, hogy amíg a magyar nemzet harcosai megtartják azt a bátor, önfeláldozó szellemet, amely ezer éven át vezérelte őket, addig csak idő kérdése, hogy hazánk ismét visszanyerje szabadságát.

Még nem volt 5 óra november 4-én hajnalban, amikor a fiúk azzal ébresztettek hogy: „Bajusz, itt vannak az oroszok!” Azonban hiába beszéltek és kiabáltak, mert hosszú idő kellett ahhoz, hogy magamhoz térjek. Amikor megértettem a helyzetet, szaladva mentünk a mozihoz, ahol a két helyettesem már intézkedett. A felkelők elfoglalták tüzelőállásaikat és mert a harcok még nem kezdődtek el ezen a környéken, volt időm felmenni néhány emeletre és megnézni a bajtársaimat. A lövések ekkor már egyre közelebbről hallatszottak.

Már világosodott, amikor az egyik forradalmár szaladva jött és mondta, hogy a Kisfaludy utcában nagy bajok vannak. Falábú Jancsi és a híradós százados a mozi előtt várnak — lihegte — menjek amilyen gyorsan csak tudok. Szaladva értem a mozi elé, ahol Falábú Jancsi és a híradós százados, akit Haász Jánosnak hívtak, elmondták az eseményeket. A Kisfaludy utca és az Üllői út sarkára, a mi páncélosunk mellé beállt egy orosz tank, és tűz alatt tartotta az egész Kisfaludy utcát. Minden mozgásra nemcsak a gépfegyvereit, hanem a lövegét is használja és ezzel teljesen elszigetel bennünket a Práter utcai iskolától, ahonnan a bajtársak nem tudnak átjönni.

— Mi van a mi páncélosunkkal? Miért nem nyitott tüzet az orosz tankokra, még mielőtt elfoglalta volna állását? — kérdeztem.

— Két óra körül Iván-Kovács azt a parancsot adta a páncélosban lévő harcosoknak, hogy menjenek a Práter utcai iskolába aludni. Tehát nem volt személyzet a mi páncélosunkban, amikor a ruszki mellé állt — felelte Falábú Jancsi.

— Mi a vesztségünk eddig?

— Nagy! — válaszolta a híradós százados. — Már van vagy 15 halottunk a Kisfaludy utcában és mindenkit kinyírnak, aki az iskolából át akar jönni. Gyorsan kell tenni valamit!

Falábú Jancsinak mondtam, hogy a fal fedezete mellett közelítse meg azt az ajtót, melyen keresztül társaink kijönnek az iskolából és kiáltson nekik, hogy mindenki maradjon a helyén. Senki ne tegye ki a lábát azon az ajtón addig, amíg arra parancsot nem kap tőlem.

— Iván-Kovácsot később is megtaláljuk, ha még eddig nem szökött meg — mondtam. — Gyere János nézzük meg, hogyan tudnánk kinyírni ezt a ruszki tankot.

Sajnos hiába kerestünk utat, mert semmilyen irányból nem tudtuk megközelíteni annyira, hogy egy benzines üveggel elérjük.

A Kisfaludy utcát tartotta tűz alatt a 76-os lövegével és az egyik gépfegyverével. A másik gépfegyverével az Üllői utat fedezte. Valamit azonban tenni kellett, mert az iskolában volt minden ember-utánpótlásunk, amitől az a tank teljesen elvágott bennünket. A most már egyre erősödő gyalogsági támadást a Körúton Bajtársaink még tartották ugyan, de az áttörés veszélye fennállt és ettől tartottam. A benzinkúthoz közel eső fal mellett álltunk Jánossal, amikor a mozi épületét megkerülve hozzánk jött Falábú Jancsi, vigyázzba állt előttem és tisztelegve szólt:

— Főparancsnok bajtárs, engedélyt kérek az új, 55 mm-es löveg használatára. Azt hiszem azzal ki tudom nyírni a ruszki tankot.

— Mit akarsz csinálni Jancsi? — kérdeztem.

— Két ember kell segítségnek. A másik oldalon, ott ahol most áll, betöltjük és várunk, amíg a tank 76-os lövege tüzel. Akkor hirtelen befordítjuk, s még mielőtt a tank újratölthet, megy a mi lövésünk!

— Rendben van Jancsi. Próbáljátok meg, de nagyon vigyázatok, nehogy a tank megelőzzön a lövéssel. Más megoldásunk most már úgysem maradt.

Jancsi elment és Jánossal a kerítésen keresztül, amely körül vette a mozi mögötti kertet, figyeltük munkájukat. A két felkelő a löveg két kerekét forgatta, Jancsi pedig a talpat vitte és a jobb kezére csavarta az elsütő szerkezetre erősített kötelet. Vártak.

A tank lövege hatalmasat csattant. Most! Kiáltotta Jancsi és a kis löveget befordították a helyére. Azonban mielőtt meghúzhatta volna Jancsi a kötelet, az orosz tank lövege ismét tüzelt. A kis löveget találat érte, s mindhárman elterültek a földön.

Hogy miképpen ugrottam át a majdnem 3 méteres kerítést, nem emlékszem. A kert másik oldalán volt egy kapu és azon szaladtam ki. A friss sírhantok azonban, melyek között elszaladtam, máig is megmaradtak emlékezetemben. Megfogtam Jancsi két lábát és kihúztam a tűzvonalból. Ekkor már többen jöttek segíteni. Jancsit és a másik életben maradtat a segélyhelyre vittük, ahol Jutka Jancsin, Doki pedig a másikon kezdett el azonnal dolgozni.

Jancsinak a jobb, ép lábát érte egy repesz, amely a bokája mögötti inat teljesen széttroncsolta. Egy másik repesz a jobb szemét érte, amelyből lüktetve, messze sugárzott a vér. Jutka nyomókötést tett rá s azt mondta, hogy műtetre van szükség. Ha nem

visszük azonnal kórházba, elvénzik. Itt, a Corvin közben már semmit sem tudnak tenni, hogy megmentsek.

A Körúton és az Üllői úton olyan borzalmas harcok folytak, hogy arra kimenni lehetetlen volt. Az oroszok gyalogságot vetettek be ellenünk. Hátról a Kisfaludi utcán és a Práter utcán keresztül pedig amiatt a bizonyos orosz tank-miatt nem mehettünk. Mentő, ilyen dühöngő harcok alatt nem járt. Jancsit azonban kórházba kellett vinni. Voltak többen, akik saját életüket riskálva neki akartak vágni a Körúton, de nem engedtem, mert ebben a tüzharcban lehetetlen volt az ájtás. Veszteségünk ekkor már meghaladta a negyvenet, pedig még dél sem volt és ezt nem engedhettem öngyilkossággal is szaporítani. Lefektettük Jancsit a Kisfaludy-köz 4 kapubejáratának a földjére, s mivel nem volt amit a feje alá tegyünk, leültem és fejét az ölembe vettem. Tehetetlenségemben sirtam. Még Jancsi vigasztalt:

— Bajusz, tudom, hogy meghalok, de hidd el, nem bánom. A ruszok jól megfizettek értem. Szegény feleségemet sajnálom, most itt marad három gyerekkel. Ne adjátok fel a Corvint Bajusz. Valamilyen segítségnek jönni kell. Tegyetek meg mindent a házáért. Tartsatok ki...

Falábú Jancsi november 4-én dél körül, nemcsak a Corvin köz, hanem az egész magyar forradalom egyik legnagyobb hőse, fejét az ölemben tartva, súlyos sebesüléseibe belehalt. A fehér könyv, Kádár János hivatalos propaganda szócsöve, a következő aljas hazugságot közli róla:

„Falábú Jankó”: Azon a fegyverletételi tárgyaláson, amelyet október 29-én tartottak a Corvin-közben, részt vett egy „Tuskó-lábú” néven emlegetett „felkelővezér” is, aki azonos az alvilágban „Falábú Jankó” néven ismert — eredeti nevén Mész János — hivatásos bűnözővel. Mész Jánost 16-szor ítélték el. Bűncselekményei: lopás, hatóság elleni erőszak, csavargás, botrányos részegség, rablás stb...

Mész a Corvin közhöz tartozó „felkelők” egyik alvezére volt, 27 tagú bandájával a Práter utcai iskolában tanyázott. Parancsnoksága alá a többi között négy ágyú tartozott...

Október 30-án, a „fegyverletételi tárgyalások” másnapján hajtották végre a Köztársaságtéri Pártház elleni támadást, amelyet többen fényképeztek és filmeztek. Az egyik filmfelvétel megörökítette Falábú Jankót a Köztársaságtéri akció közben. Minthogy ezt a támadást október 29-én készítették elő, az aznap rendezett

„fegyverletételi tárgyalás” nyilvánvaló komédia volt, azzal a céllal, hogy a további fegyveres harcok előkészítését álcázzák és a szovjet csapatok kivonulását elérjék...

Falábú Jankó és csapata október 28-ától kezdve Maléter parancsnoksága alá volt rendelve, aki, mint ismeretes a Kiliánban utótte fel főhadiszállását. Október 31-e után, amikor a Corvinistákat Maléter nemzetőrökké szervezte át, Falábú Jankó alezredesi rangban szerepelt. Rendszeresen toborozta a közönséges bűnözőket a szabadságharcosok soraiba...

November 4-e után sem tette le a fegyvert. Részt vett a Rákóczi uti Verseny Áruház kirablásában. Eközben pusztult el.”¹⁰⁰

Nem is kellene megjegyzés ehhez a szöveghez, mert magáért beszél. Ennél mélyebbre már valóban nem sülyedhetnek Kádár János minisztertanácsának a propagandistái, akik még a nevüket sem merték megemlíteni a „fehér könyvek” sorozatában, mert tudták, hogy amikor ezeket a könyveket megírták, mellébeszélnek. Mégis, két okból nem hagyhatom kommentár nélkül a fenti szöveget. Az egyik ok Falábú Jancsi emléke, akit mint volt parancsnokának kötelességemnek érzek megvédeni, mert ő valóban a legtöbbet — az életét — adta a hazáért! A másik ok, hogy amennyire tőlem telik ellensúlyozni kívánom azt a fantasztikus agymosást, amit a hazai rendszer zsoldosai végeznek. Itt elsősorban történe-szeinkre gondolok és azokra, akik a forradalomról írtak könyvet.

Először: A Corvin köz részéről „fegyverletételi tárgyalás” soha nem volt, sem a Corvin közben, sem máshol. Amikor az első tárgyalások megindultak a kormánnyal és az oroszokkal, már tudtuk, hogy győztünk. Tehát a tárgyalások nem a fegyverletételről, hanem a további szervezkedésekről szóltak, mint ahogy azt könyvemben leírtam.

Másodszor: „A fegyverletételi tárgyalás”: nyilvánvaló komédia volt azzal a céllal, hogy a további fegyveres harcok előkészítését álcázzák és a szovjet csapatok kivonulását elérjék”... Nekünk nem kellett álcázni a fegyveres harcokra való előkészületeinket, mert azokat nyíltan, Nagy Imre kormányának tudtával és beleegyezésével tettük, amikor a Nemzetőrséget létrehoztuk. A „szovjet csapatok kivonulását” pedig nem fegyverletételi tárgyalásokkal értük el, mert ebben az esetben ki sem vonultak volna. Ellenben azt a vitathatatlan tény, az igazat, hogy a Pesti Felkelők minden képzett katonai vezetés nélkül majdnem térdre kényszerítették

őket Budapesten, szégyellik elismerni. Csakis ezzel értük el a szovket csapatok kivonulását. Talán ezt nem tudják a propagandisták?

Harmadszor: Falábú Jancsi soha nem volt Maléter parancsnoksága alá rendelve, inkább ő volt az egyike azoknak, akik végezni akartak Maléterrel. A Nemzetőrség szervezésében pedig egyáltalán nem volt szerepe Maléternek, mert az Király Béla, Kopácsi Sándor és a szabadságharcos csoportok parancsnokai, illetve képviselői között oszlott meg. Falábú Jancsi alezredesi rendfokozatáról nem tudok, mert ilyen nem létezik. Maléternek nem is volt joga, mint honvédelmi miniszter helyettesnek, főtiszti rendfokozatokat osztogatni. Ezt ő valószínű tudta, mert képzett katoná volt. Azonban úgy látszik, hogy a propagandisták nem ismerték az erkölcsi és katonai szabályokat. Ezt valóban nem tudhatták.

Negyedszer: Falábú Jancsi november 4-én sajnos örökre letette a fegyvert. Tehát valószínűleg annyira lehetett Mesz János 16-szor elítélve, mint ahogy a Rákóczi úti Verseny Áruház kirablásában részt vett, azaz tán egyszersem. (26. kép)

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának propagandistái vagy annyira agymosottak, hogy elhiszik azokat a hazugságokat, amiket a „fehér könyvek” sorozatában leírtak, vagy az olvasót nézik szellemileg annyira fogyatékosnak, hogy ezeknek a hazugságoknak hitelt adnak. Vagy pedig, tudják az igazságot, ami mellettünk, szabadságharcosok mellett áll, de az nem felel meg propagandájuknak. Azt nem merik leírni. Ezért kénytelenek mást írni. Talán sohasem tudjuk meg, hogy az ilyen félremagyarázások alapján hány ember kapott halálos ítéletet, vagy hosszú börtönbüntetést Kádár János „munkásparaszt” kormányától.

Alig néhány perccel Falábú Jancsi halála után, ismét hatalmas ordítás rázta meg a Corvin köz ablakait. „Ég a ruszki tank! Ki nyírtuk a tankot!” — kiabálták a felkelők. Hiába kérdeztem, hogy ki dobta a benzines üveget a tankra, senki sem tudta. A harcosok az iskolából átjöttek a Corvin közbe és csatlakoztak azokhoz, akik már kora reggel óta a Körúton a gyalogsági támadásokat verték vissza. A friss erőnek és az orosz tank megsemmisítése következtében kialakult hangulatnak köszönhető, hogy úgy 2 óra felé csendesedett a harc. A környékettűst, kiégett orosz páncélosok és halottak takarták. Délután 4 óra felé már ismét csend uralkodott a Corvinban, csak a távolabbi részekről hallottunk egy-egy lövést. Leírhatatlan boldogság uralkodott mindenkin,

26. kép.
Falábú Jancsi, az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc
egyik hőse. A Corvin köz tüzérparancsnoka.

amiért ezt az első, óriási támadást vissza tudtuk verni. Akkor tudtam meg, hogy a Kisfaludy utca és az Üllői út sarkára beállt orosz tankot, tűzfalak kibontása után, padlásról padlásra menve a híradós százados semmisítette meg. Ezzel a tetteivel igen nagy mértékben hozzájárult a nap sikeréhez és valóban kiérdemelte a corvinisták legnagyobb elismerését.

Már sötétedett, amikor összehívtam a század- és szakaszpáncsnokokat egy rövid megbeszélésre. Sorban beszámoltak az egységeikben történt eseményekről és azokról a veszteségekről, melyek a mai napon értek bennünket. A parancsnokok mellé beosztott tisztek, három kivételével eltűntek. Az én „tanácsadómat” Dienes Ödön ezredes is hiába kerestük. Iván-Kovácsot a hajnali óráktól kezdve, nem látta senki. A nap folyamán azokkal együtt, akik a segélyhelyen haltak meg, 52 halottunk volt, huszonhárom súlyos sebesültet vittek kórházba. Fegyverrel, lőszerrel és benzines üveggel jól el voltunk látva. A hangulat jó volt amit elsősorban a mai győzelemnek lehetett köszönni. „Kitartunk, ameddig lehet!” — mondtuk egymásnak és önmagunknak.

Azt kértem bajtársaimtól, hogy Iván-Kovácsot keressék meg és tartóztassák le. A Kisfaludy utcából 14 halottat és 6 súlyos sebesültet szedtek össze, akikért ő a felelős. Az ő századát helyettese képviselte ezen a gyűlésen, melyiken Renner Péter szakaszpáncsnok helyettese is részt vett. Renner, Iván-Kovács kivégzését kérte, mert az minden árulónak kijár. Megint csendesítenem kellett a kedélyeket, ugyanis sokan egyetértettek vele.

— A halálos ítéletek kiosztása nem ránk tartozik. Ha bűnös és én azt hiszem, hogy az, ő sem kerül el sorsát. Az ítélet törvényes bíróság kell hogy kimondja felette is. Eddig a Corvin közben egyetlen kivégzés sem volt. Ezután is ehhez tartjuk magunkat. Mi harcolunk a hazáért, de nem válunk közönséges gyilkosokká. Remélem mindenki megértett... — mondtam a lázongóknak.

Mikor a megbeszélésnek vége lett, két helyettesemmel és Dokival először a moziba mentünk majd az iskolába, hogy a bajtársakkal is beszéljünk. Mindenkit bántott Falábú Jancsi és többi társunk elvesztése, de Jancsi utolsó szavaival vigasztaltuk őket. Elmondtam nekik, mire kért Jancsi bennünket, hogy ne adjuk fel a Corvin közt. „Mi megpróbálunk mindent megtenni a hazáért és nem adjuk fel a Corvint, de ez nem kötelező senkire sem. Aki úgy érzi, hogy nincsen rá szüksége a hazának, most amikor ismét ráncszakadtak az orosz hordák, az akármikor elmehet. Senkit

sem kényszerítünk, hogy itt maradjon, mert mi valamennyien saját elhatározásukból fogtunk fegyvert. Tehát mindegyikünk, saját elhatározásából le is teheti azt. Én maradok és tovább folytatom a harcot a hazánkat megszálló oroszok ellen. Úgy érzem, hogy Falábú Jancsi, Kócos és a többi elesett bajtársunk szelleme segít bennünket ennek a harcnak a továbbfolytatásához és a végső győzelem kivívásához...” — fejeztem be beszédemet.

Az iskolában felvetődött az ÁVO-s foglyok kérdése. Erdős, Szabó, Doki, Jutka, Pufi, Zsuzsa, János a híradós százados és én leültünk megbeszélni, hogy mit csináljunk velük. Említettem, hogy ebben a kérdésben nem akarok egyedül határozni, de nagyon szeretném, ha támogatnák javaslatomat. Két lehetőség van. Az egyik az, hogy a fal mellé állítjuk valamennyit és kivégezzük őket. Ebben az esetben, közönséges gyilkosságot, tömeggyilkosságot követünk el, amiben én nem akarok részt venni. Amennyiben csak egy is van közöttük, aki ártatlan, és én azt hiszem, hogy sok ilyen van közöttük, egy életen át bántana a lelkiismeret a kivégzésükért. A másik lehetőség, hogy elengedjük őket. Ezt a megoldást javaslom, mert felelősségrevonásukra később is sor kerülhet. Véleményem szerint, a harc folyamán a fegyverrel támadó ellenséget, kötelességünk fegyverrel fogadni. Ez a haza védelme és azért fogtunk fegyvert. Védtelen emberek élete felett döntenünk azonban nekünk nincs jogunk. Ez a bíróság dolga. Ezért javaslom azt, hogy engedjük őket elmenni. Van-e valakinek ellenvetése, vagy valamilyen más megoldása? — kérdeztem.

Ekkor rövid vita kezdődött, aminek a vége az lett, hogy valamennyien elfogadták a javaslatomat. Szabót kértem meg, hogy az örökkel körülfogva, vezesse el őket egy 100 méterrel feljebb a Práter utcán és ott eresszék el őket. Így elkerülhető, hogy a felkelők közül esetleg valamelyik akcióba lépjen. A közhangulat ugyanis főleg most az újabb orosz támadás után, nem volt kedvező rájuk nézve és ezért is kellett intézkedni sorsukról. Ha továbbra is a Corvin közben tartjuk őket, talán egy sem marad életben.

Este 8 óra lehetett, amikor Szabó visszajött és jelentette, hogy a feladatot sikeresen végrehajtotta. Senkinek sem történt bántódása. Az elengedettek között volt névszerint Radosza ezredes, Bozsó Imre és Tapolcsányi László, hogy csak egy pár nevet említsek. Mégis a „Fehér Könyv” a következőket írja:

„A Corvin közben a fegyveresek ölték meg Kovács államvédelmi főhadnagyot és Izsó István államvédelmi törzsőrmestert.

A Práter utcai iskola előtt több államvédelmistát megvertek, egyet falmellé állítottak és agyonlőttek.”¹⁰¹

A „liberális” Kádár rendszer propagandistái ismét hazudnak, mert a Corvin közben soha nem volt egyetlen kivégzés sem. Hogy ez esetleg hiba volt, azt a forradalom és szabadságharc vérbefolytása utáni események bizonyították. Az akkori körülmények között azonban valóban, ezt az intézkedést láttuk a leghelyesebbnek. Mi akkor is megmaradtunk embereknek.

Hollós Ervin a szocialista történészek szokásos „igazmondásával” három rövid mondatban foglalja össze ezt a kérdést.

„November 4-én hajnalban, a Corvin köz foglyait pincébe vitték és falhoz állították. Pongrátz Gergely utasítása úgy szólt, hogy kézigránáttal „ki kell őket nyírni”. A szovjet csapatok gyors támadása, a támadás következtében kialakult fejtelenség és anarchia lehetővé tette a foglyok túlnyomó többségének a szökését”.¹⁰²

Hihetetlen, hogy egy ilyen képzetlen vagy szándékosan másító történészből, aki ezt a három mondatot leírta, Kádárék egyetemi tanárt csináltak. Legalább logikus lenne. Miért kellett volna pincébe vinnünk és ott kivégeznünk a foglyokat? De ha így van, miért kézigránáttal és főleg zárt pincében „nyírtuk” volna ki őket? Ennél egyszerűbb és hatásosabb kivégzési módot nem tud elképzelni egy kommunista egyetemi tanár?! Különben az én utasításaimat a corvinisták minden esetben végrehajtották, még akkor is, amikor nem értettek velem egyet. Ha ilyen utasítást adtam volna bárkinek, akkor arra egy olyan embert választok, akiről tudom, hogy szívesen végre hajtja ezt a parancsot. Volt ilyen sok a Corvin közben. Ami pedig a szovjet csapatok gyors támadását illeti, azokat a Hollós szerinti „fejtelenség és anarchia” ellenére november 10-e hajnaláig sorban visszavertük! November 10-én is csak azért foglalták el a Corvin közt, mert mi feladtuk. Minden páncélos és gyalogsági támadást visszavertünk, ami sok emberbe és hadianyagba került nekik. Ezért voltak kénytelenek nehéztüzérségi támadást indítani ellenünk, mert ez ellen nem tudtunk védekezni. Ezt természetesen nem említi Hollós Ervin és senki sem beszél róla. Az igaz, hogy a váratlan orvtámadás következtében, az első órákban némi fejtelenség volt a Corvin közben. Ez az aljas orvtámadás, még jobban dicsőíti a vörös hadsereget, mert túlnyomórészt gyerekek ellen harcoltak. Ehhez kellett nekik a nehéztüzérség! Akkor viszont, amikor elengedtük foglyainkat, már a legnagyobb rend uralkodott, súlyos veszteségeink ellenére. A szabadságharc első és

legnagyobb támadását úgy vertük vissza, hogy az egy ezred gyalogságba és 6 megsemmisített páncélosba került a „gyorsan támadó szovjet csapatoknak”. Ezt felírhatják a corvinisták számlájára, mert ez igaz. De arról, hogy fegyvertelen embereket bárki is meggyilkolt volna a Corvin közben a forradalom vagy a szabadságharc alatt, nekem nincs tudomásom.

A „Fehér Könyv” három ÁVO-st emleget, akiket a corvinisták végeztek ki. „Brodorics Ferenc államvédelmi tisztet egy negyedik emeleti lakásából dobtak le az utcára”.¹⁰³ Ez igaz! Ennek okát azonban a propagandisták elhallgatták. Brodorics Ferenc államvédelmi tiszt, ebből az ablakból négy felkelőt lőtt le géppisztolyával. Amikor egy corvinista járőr, megtudta az esetet, behatoltak a lakásba. Az ablak mellett tele volt a padló géppisztoly hüvellyel, a szennyes ládában megtalálták a géppisztolyt és Brodorics Ferenc államvédelmi tisztet egy ruhásszekrényből húzták elő. Abból az ablakból kellett neki kiugrani, amelyikből lőtte a felkelőket. Ez azonban nem a Corvin közben történt, hanem feljebb, a Práter utcában.

Kovács államvédelmi főhadnagyot és Izsó István államvédelmi törzsőrmestert pedig valószínű az oroszok löhették le, miután elengedték az ÁVO-s foglyokat. Ez történt Falus Károly divatfotóssal is, aki kölcsönözte nekünk az írógépet, amelyiken Kuzmenov ezredesnek írtuk a választ október 28-án hajnalban. Barátunk volt! Halálával mégis bennünket vádolnak Kádárék. November 10-én őt is az oroszok lőtték le, amikor megszállták a Corvint.

Iván-Kovács is előkerült, egy pincében találtak rá a forradalmárok. Behozták az iskolába, ahol a Corvin köz összes parancsnoka jelenlétében kihallgattuk. Valamilyen magyarázatot vártam tőle, hogy miért küldte aludni, az én parancsom ellenére a páncélos személyzetét. Ő csak azt hajtogatta, hogy nem bűnös, hanem hibás. Nem tudhatta, hogy hajnalban támadnak az oroszok és csak a jóindulat vezette, amikor a fáradt harcosokat aludni küldte. Hibát azonban nemcsak ő követte el a Corvin közben, hanem én is, amiért nekem is bíróság előtt kell majd felelnem. Máig sem tudom, hogy mire célzott.

101. Fehér Könyv, III. 83. 2

102. Hollós Ervin. Kik voltak, mit akartak. 58. l

103. Fehér Könyv, III. 82. 6

A Kilián laktanya sorsáról nem tudtunk semmit. Azt hittük, hogy még tartja magát. Azt azonban nagyon jól tudtam, hogy Iván-Kovácsot nem lehet a Corvinban tartani, mert valamelyikünk biztosan agyonlövi. Tehát két önként jelentkezőt kértem, akik Iván-Kovácsot átkísérik a Kilián laktanya fogdjába, ahol addig marad, amíg a bíróság elé nem kerül. Azt mondtam neki, hogy amikor a bíróság elé kerül, akkor elmondhatja a vádat ellenem is. Szerintem ott kezdődik az ember, amikor vállalja a felelősséget a tetteiért. Nekünk, corvinistáknak is minden tettünkért felelni kell. Én minden cselekedetemmel és minden intézkedésemmel hazánk sorsának jobbrafordulását tartottam szem előtt, ami az adott körülmények között nem volt egy könnyű feladat. Azonban vállalom a felelősséget minden tettemért és minden intézkedésemért.

Renner Péter és egy másik szakaszparancsnok jelentkezett, hogy Iván-Kovácsot átkísérik a Kilián laktanya fogdjába. Fél órával később Renner Péter jelentette a történeteket:

— Amikor kimentünk a Kisfaludy utcából, az Üllői úton és a Kilián laktanyában teljes sötétség uralkodott. A bajtársam a Kisfaludy utca sarkán maradt, hogy onnan fedezzen bennünket. Iván-Kovács ment elől, én 3-4 méter távolságból csőre töltött géppisztollyal kísérem. Amikor a Kilián kapujához értünk, az egyik ablakból hosszú géppisztoly sorozatot kaptunk, ami Iván-Kovácsot leterítette. Én a torkolat tűzére válaszoltam és visszaszaladtam az Üllői út innenső oldalára. A holdvilágban láttam Iván-Kovácsot a földön és egy kézigránátot dobtam rá, ami rajta robbant. Iván-Kovács meghalt.

Egy befejezett tény elé voltam állítva, amit nem akartam és nem is nagyon lehetett komplikálni. Renner Péternek mondtam, hogy nem ez volt a feladata, de gondolom, hogy nem volt más megoldása, azért kellett Iván-Kovácsnak meghalni.

Amint később kiderült, Renner szökni engedte Iván-Kovácsot, akit a szabadságharc leverése után elfogtak, halálra ítélték és kivégeztek, mint a Corvin köz parancsnokát. A „Fehér Könyv” többek között a következőket írja róla:

„A rádióból a Corvin közbe ment, ott ismét fegyvert kapott. 26-tól kezdve, amikor a Corvin köz előző parancsnoka megszökött, ő lett a parancsnok egészen november 1-ig, amikor is Pongráz Gergelyt választották helyébe.”¹⁰⁴

Az állítás megint teljesen valótlan. 1, Iván-Kovács László soha sem volt a Corvin köz parancsnoka. Először szakasz-, majd századparancsnok lett, amikor Erdős és Szabó az én kérésemre az ő néhány embere köré szervezték a századot. Ez nem jelenti azt, hogy a Corvin köz parancsnoka volt. 2, Az a személy, akiről azt állítják, hogy megszökött, október 30-án a helyettesem lett és a november közepén hősi halált halt Szabó László volt. 3, Mint már említettem, október 30-ig a Corvin köznek nem volt egységes parancsnoka. Azért volt szükség egy főparancsnok megválasztására. Tehát az Iván-Kovács parancsnokságát felfűjják azért, mert szükségük volt valakire, aki a kezükbe került és felelősségre vonhatták. Gondolom, mennyire fájhat Kádár János rendszerének, hogy a Corvin köz parancsnokai és a törzs tagjai közül csak Iván-Kovács került a kezükbe. A többiek vagy hősi halált haltak, vagy az emigrációt választották és csak távollétükben hozhattak halálos ítéleteket ellenünk.

Érdekesen ír erről a kérdésről Hollós Ervin is:

„Október 31-én, amikor Nagy Imre a miniszterelnökségen fogadta a fegyveres csoportok vezetőit, Pongrátz Gergely egyik kezében géppisztolyt tartott, másik kezével megfogta Nagy Imre kabátjának hajtókáját és közölte vele: „Márpedig az igazságszolgáltatás a mi kezünkben lesz”. A parancsnok (itt Iván-Kovácsra gondol) nem értett egyet Pongrátzékkal, hangoztatta, hogy el kell fogadni azokat, akik átállnak és bebizonyítják hűségüket, sőt a Nagy Imre kormány elismerése mellett foglalt állást. Ő volt a taktikusabb, az okosabb ellenforradalmár, de a hangulat, a helyzet a nyílt ellenforradalmárok között is a legszélsőségesebbnek kedvezett. Ezért távolították el, sőt november 3-án le is akarták tartóztatni. A Corvin köz tegnapi parancsnokának menekülnie kellett, először a Práter utcai csoporthoz — ahol volt néhány barátja —, de ott sem látta életét biztonságban, mert már keresték őt és menyasszonyát is”.¹⁰⁵

Jól tudjuk, hogy a kommunista történetírás Pósa bácsi mesemondásával vetekszik, úgy a „dicsőséges” Szovjetunióban mint az összes kommunista országban. Hollós méltó utódja dicső elődjeinek. Nézzük a tényeket:

Először: Soha életemben nem voltam a Parlamentben, vagy a minisztériumban.

104. Fehér Könyv, III. 84. 5

105. Hollós Ervin, Kik voltak, mit akartak, 54. 1

Másodszor: Sajnos, soha életemben nem találkoztam Nagy Imrével, amit őszintén sajnálok, mert tiszteltem őt.

Harmadszor: Október 29-től, a Corvin közben megtartott tárgyalástól kezdve, elfogadtuk Nagy Imre kormányát. Erre nem kellett hogy biztasson bennünket valaki. Mi ki is tartottunk mellette nemcsak szóval, hanem fegyverrel is, amíg csak emberileg lehetett.

Negyedszer: Iván-Kovácsot nem távolította el senki — sőt! Egy kis csoport parancsnokából századparancsnok lett, mert ezzel akartam megvigasztalni a Rákóczi téri Pártházban törtétekért. November 4-én hazaárulás miatt lett letartóztatva, de barátja Renner Péter segítségével megszökött.

Tudjuk, hogy egy ember élete, sőt, a tömegek élete — valószínűleg Lenin és Sztálin útmutatását követve — sem jelent semmit nekik. Főleg a magyar kommunistáknak nem, mert olyan tömegmészárlást, mint amelyet 1945-től kezdve véghezvittek, sem a románok, sem a lengyelek nem csináltak. Ezt azonban a történészeknek éppen úgy kell majd kivizsgálni, mint ahogy a Maléter szerepét kell tisztázniuk a kommunista rendszer felszámolása után, amikor „elfogulatlan” emberek a hiteles adatokhoz hozzáférhetnek...

Éjfélhez közeledett, amikor Erdőssel találkoztam, az iskola menzáján, ahol a szakácstól még kaptam valami harapnivalót. Doki, Jutka, Pufi, Zsuzsa és még néhányan átbeszéltük a nap eseményeit. Erdős említette, hogy az oroszok vöröskeresztes teherautóikkal megint összeszedték halottjaikat. Nyolc teherautóvalót vittek el. Úgy éreztem, hogy vigasztalni akar bennünket súlyos veszteségeinkért.

Elkeseredett volt a hangulat, de mégis mindenkinek az volt a véleménye, hogy tartsunk ki. Azok, akik akartak, elmentek. A tisztek eltűnése is bántott bennünket, mert ők voltak a képzett katonák. Most amikor megint megindultak az orosz támadások, a felkelők ismét magukra maradtak. Erdős jelentése szerint még mindig volt vagy hatszáz mindenre elszánt corvinista a környéken. Fegyverrel, lőszerral és benzinesüveggel jól el voltunk látva és ez a csoport óriási tüzerőt jelentett. Ezt tapasztalhatták az oroszok is.

Hajnalban, ahogy kivilágosodott, az oroszok megkezdtek a támadást. A T 34-es és a T 54-es páncélosok kíséretében ismét erős gyalogsági támadást intéztek a Corvin ellen, melynek során az utcán szaladó és bujkáló orosz katonák úgy hullottak, mint a legyek, a szabadságharcosok golyózáporában. Elkeseredett harc volt az ő részükről is, mert ilyen ellenállásra nem számíthattak. Az óriási különbség az volt közöttünk, hogy mi tudtuk, hogy miért harcolunk és önként vállaltuk ezt a harcot. Valamennyien el voltunk készülve a haza védelmében a halálra. Ennél magasztosabb célért ember nem áldozhatja életét. Őket pedig politikai tisztjeik kényszerítették a támadásra. Az orosz katonák érezhetően nem szívesen harcoltak. Nem volt más választásuk, vagy a politikai tisztjeik golyójától hálnak meg, vagy folytatják a támadást ellenünk. Viktor, az orosz katona, aki nem akart visszamenni csapattestéhez és azt kérte hogy inkább lőjjék agyon, hátborzongató történeteket mondott el, melyek világos képet adtak nekünk a „Vörös Hadsereg” katonáinak moráljáról Magyarországon. Őszintén és tiszta szívből sajnáltuk őket, mert céltalanul, feletteseik és politikai tisztjeik kényszerítésére kellett fiatal életüket eldobniuk. Megoldásunk erre azonban nekünk sem volt. Ők támadtak és mi védekeztünk. Elsősorban ennek tulajdonítható az az óriási veszteség, ami az orosz hadsereget érte 1956-ban Magyarországon és amiről sem az oroszok, sem Kádár János propagandistái, sem a Nyugaton élő írók és történészek nem beszélnek. Pedig ez egy olyan témakör, amivel érdemes lenne foglalkozni. Igaz, hogy a „szovjet nagyhatalom” vérbe taposta a magyar szabadságot, de nagyon megfizetett ezért. A Budapesti lakosok veszteségeiről azonban statisztikai adatok vannak, melyeket a hazai kiadványok alapján, Gosztonyi Péter közöl:¹⁰⁶

106. Gosztonyi Péter, A magyar forradalom története, 201 oldal

Budapest területén harci cselekmények következtében meghaltak:

1956 október	757
1956 november	926
1956 december	36
1957 január	6
Ismeretlen	220
Budapesten összesen	1.945
Vidéken összesen	557
Sebesültek 1956 október 23 és december 31 között:	
Budapesten	16.700
Vidéken	2.526

Az adatok között valószínű nem szerepel azoknak a száma, akiket a Budapest területén felállított orosz rögtönítélő hadbíróságok ítélték halálra és végeztek ki. Egy ilyen rögtönítélő orosz hadbíróság működött a Kossuth Akadémián, ahonnan egy „kivégzett” felkelő megmenekült és amikor meglátogattam 1960-ban Németországban elmondta nekem, hogy mi történt vele.

Gazdag Sándor a Corvin köz egyik legfiatalabb szakaszpáncsnoka volt. Augusztusban töltötte be a 14. évét. Ő volt az egyike azoknak a fiúknak, akiket sokszor haza akartunk küldeni, sikertelenül. A harcok alatt kiválóan megállta helyét, és bajtársai akik ebben a csoportban voltak fiatal kora ellenére őt választották páncsnokuknak. Ezekben a napokban nem a kor, hanem a szív számított és Sanyiban, igaz magyar szív dobogott. Kiharcolta páncsnoki beosztását nemcsak a forradalom alatt, hanem a szabadságharc alatt is. Az utolsó napig kitartott mellettünk, november 15-én, amikor feloszlott az én csoportom, sírva ment haza ő is.

November 17-én egy orosz járőr megállította az utcán és átkutatták zsebeit. Egy történyt találtak nála és ezért bekísérték a Kossuth Akadémiára, ahol a díszteremben egy hat tagból álló orosz hadbíróság halálra ítélte a 14 éves gyereket.

Egy orosz katona kísért Sanyit a díszteremből a hátsó udvarba, ahol közel a gyengélkedőhöz, a kőfal mellett már hullahegy volt és közvetlen mellettük egy óriási gödör frissen ásva. Az orosz katona 5-6 méterre a kőfaltól megállt és Sanyit előre küldte. A gyerek minden pillanatban várta a lövést, ami késett. Amikor már csak egy méterre volt a kőfaltól, meg akart fordulni, hogy lássa, miért nem lő az orosz katona? Fordulás közben dördült el a pisz-

toly és a tarkóra irányított lövés a jobb füle alatt érte Sanyit. A lövedék a bal szeme alatt jött ki. Sanyi elesett, de nem vesztette el az eszméletét. Az orosz katona hozzáment és a földön fekvő fiúnak a második lövést egészen közélről a légsőre irányította. Sanyi a földön könyökölt és bal kezével megpróbálta elnyomni a pisztoly csövét. Amikor a második lövés is eldőrdült, elvesztette az eszméletét.

Arra ébredt fel, hogy fázik és valami nyomja a hátát és a lábát. Halottak voltak, akiket utána végeztek ki. Rengeteg vért vesztett és óriási erőfeszítésbe került, hogy kihúzza magát a hullák alól. Ahhoz viszont már hiányzott az ereje, hogy lábraálljon, de teljes mértékben tudatánál volt. Tudta, hogy éjszaka van. Azt is tudta, hogy segítségre van szüksége, mert még mindig vérzik. Kúszva, a földön vonszolva magát a kőfal mellett haladt a gyengélkedő felé, amíg elért egy kapuhoz. Az ajtó alsó fabetétje ki volt esve és keresztül tudott mászni rajta. Tudta, hogy hol van, mert jól ismerte a környéket. Szemben az utca másik oldalán sorban klinikák voltak, egymás mellett. Imádkozott, csak annyi ereje maradjon, hogy az egyik klinikát elérje. Borzalmas erőfeszítés után elérte a csengőt, majd újra elvesztette az eszméletét.

Fehér ágyban feküdt, amikor magához tért. Az ápolónővérek elmondták, hogy már három napja ott van. Nem azon a klinikán volt, ahová becsengetett, mert az orvosok attól féltek az oroszok észreveszik, hogy egy halottjuk megszökött és a vérnyomon amit kúszás közben maga után hagyott rátalálnak. A kerteken keresztül áthozták erre a klinikára, ahol már biztonságban volt.

Az első golyótól elvesztette a bal szemét. A második golyó az alsó állkapcsát roncsolta szét teljesen, aminek következtében sem enni, sem beszélni nem tudott. Intravénásan táplálták. Rengeteg vért vesztett és csoda, hogy egyáltalán életben maradt. A bal hüvelykujját a második lövés roncsolta szét.

Sanyi mindent hallott és megértett, de válaszolni a kérdésekre csak úgy tudott, ha leírta azt, amit mondani akart. Leírta, hogy mi történt vele és kérte, hogy az egyik bajtársát értesítsék, mert szeretné ha bejönne a klinikára. Leírta a nevét és a címét.

Az orvosok mindent elkövettek, hogy minél előbb talpra állítsák Sanyit. Három műtéten ment keresztül és január közepére már olyan állapotban volt, hogy elhagyhatta a klinikát. Két corvinista bajtársa segítségével nem haza ment, hanem egyenesen Jugoszláviának vették az útirányt, mert az osztrák határ akkor

már nagyon veszélyes volt. Jugoszláviából rövidesen Németországba került, ahonnan a Szabadságharcos Világszövetségen keresztül, még 1957 nyarán felvette a kapcsolatot velem. 1960 őszén látogattam meg Németországban, amikor elmondta megrázó kálváriáját.

Németországban is operációk során ment keresztül. Üvegszemet kapott, a csípőjéből pedig kivettek egy csontot és azzal próbálták rendbe tenni a széttronsolt állkapcsát. Az állandó fejfájásait csak fájdalomcsillapítóval tudta elviselni. Lelkiállapota azonban erős volt, akárcsak a Corvin közben. Kérdésekre azt válaszolta, hogy ebben a pillanatban kezdené előlről, még akkor is, ha tudná, min kell hogy keresztülmenjen. Németországban leérettségizett és a jogi egyetem hallgatója lett. Ösztöndíjat kapott és diákokthozban lakott. Egy német család örökbefogadta.

Sanyi esetét is, csak röviden írtam le, hiszen erről regényt lehetne írni. Hátborzongató és tanulságos regényt. Részemről azonban még egy hozzáfűzni valóm van az elmondottakhoz. Nagyon büszke vagyok arra, hogy Sanyit és a hozzá hasonló Pesti Srácokat bajtársaimnak, barátaimnak és testvéreimnek nevezhetem. Sanyi bebizonyította, hogy elpusztíthatatlan, hiszen nemcsak a forradalmat és a szabadságharcot élte túl, hanem a saját kivégzését is. Ameddig ez a forradalmi szellem él a fiatalokban, addig van remény egy szabad, független és valóban szocialista Magyarország megteremtésére.

November 5-én hajnalban, amikor az oroszok megkezdték a Corvin köz elleni támadást már felkészülve találtak bennünket. Ez a támadás is, az előzőkhöz hasonló elkeseredett, kemény harcot váltott ki mindkét oldalról. Nekünk azonban óriási előnyünk volt az oroszokkal szemben, hogy hazánk szabadságáért harcoltunk. Fegyverünk, lőszerünk, élelmünk és emberanyagunk volt bőven és a szabadságharcosok hangulata minden orosz támadás visszaverése után nőtt. Néhányan ugyan távoztak, de a helyükbe újak jöttek. Ezek hoztak híreket, mert ekkor már teljesen el voltunk szigetelve a külvilágtól. Igaz, hogy néha, főleg esténként, amikor a harcok szüneteltek olyan látogatókat is kaptunk, akik hivatalos, vagy félhivatalos minőségben jöttek hozzánk. Ilyenkor vagy kaptunk egy kis biztatást, vagy nekünk kellett megvigasztalni látogatóinkat. Tudtuk, hogy Szabó bácsiék a Széna téren szétverték az oroszok. Dudás Jóska emberei is szétszéledtek. A Baross tériek még harcoltak de már őket is csak a sóhajtás tartotta össze. Látó-

gatóink vagy a kormánytól, vagy az Írószövetségtől, vagy valamelyik munkás tanácstól jöttek és tájékoztattak bennünket Budapest szomorú helyzetéről. Az újabb harcosok pedig olyan csoport tagjai voltak, akiket az oroszok már szétverték. November 6-án, 7-én és 8-án még mindig újabb harcosok jöttek, akik ekkor váltak corvinistákká. Még akkor is dicsőség volt corvinistának lenni és ezt a bajtársak szívük mélyén érezték. Mindennap, és a napnak minden órájában olyan hőstettek születtek, amelyek a legmagasabb elismerést és a legmagasabb kitüntetést érdemelték volna ki. Ők azonban megelégedtek egy dicsérettel, vagy ha éppen közel voltak, egy vállveregetéssel.

A Kilián laktanya volt hozzánk a legközelebb és érdekes módon, róluk nem tudtunk semmit.¹⁰⁷ Délelőtt 11 óra felé kerestem egy önként jelentkezőt, aki átmegy a Kiliánba megnézni, hogy áll-e még, vagy már megszállták az oroszok. Egy 16 év körüli forradalmár jelentkezett. Megkérdeztem tőle, hogy nem fél ilyen erős tűzharc alatt átmenni az Üllői úton? Tudja-e, mi a lehetősége arra, hogy odaérjen és hogy onnan élve vissza is jöjjön?

— Tudom — válaszolta, — nagyon kicsi az eshetőség arra, hogy megjárjam, de megpróbálom.

— Ha ismered a veszélyt akkor miért jelentkeztl? — csodálkoztam.

— Azért Bajusz, mert ha te küldesz oda valakit az fontos kell hogy legyen — válaszolta és látszott rajta, hogy semmi rendkívülit vagy hősiességet nem lát gondolkozásában.

— Nagyon tévedsz öcsi! A te életed sokkal fontosabb nekem, mint a Kilián laktanya. Eddig is megvoltunk nélkülük, s ezután is megleszünk. Nem mész sehova — válaszoltam meghatottan.

Azonban elgondolkoztatott a fiú viselkedése és akkor fogalmazódott meg bennem, hogy ki a „hős”. Ha valaki nem ismeri a veszélyt, ami körülötte forog és úgy megy bele, az könnyelmű vagy egész egyszerűen bolond, de aki ismeri a veszélyt és valami jelentős célért mégis belemegy, az hős.

A szabadságharcosok nagyon is jól ismerték a veszélyt. Ha véletlenül egy-egy percre el is felejtették, a mellettük elesett bajtársaik figyelmeztették őket rá.

107. Dr. Páll György, A magyar néphadsereg szerepe a szabadságharcban. 37. 3: „November 4-én hajnalban az oroszok rajtaütésszerűen meglepték a kapuőrséget, betörték a kaput és két Gorjunov-géppuskával beálltak az udvar fele. A magyar kapuőrség elesett.”

Minden és álszerénység nélkül ki kell jelentenem, hogy életem legnagyobb kitüntetése akkor ért, amikor ezek a hősök, a corvinisták, engem választottak főparancsnokuknak. Ez a tisztségem arra kötelez, hogy ameddig élek ápoljam és védjem azoknak a hősöknek a szellemét és emlékét, akik mindenüket odaadták a hazáért. Talán az Úristen azért tartott életben ezidáig, hogy ezt a könyvet megírjam a „Pesti Srácok” védelmében, akiknek a szelleme örökké él és akik saját vérükkel írták fel a magyar nemzet zászlajára azt a három rövid szót, amely minden pátosz nélkül a legtökéletesebben jellemzi őket:

MINDENT A HAZÁÉRT!

A Fehér Könyv ismét mesét mond amikor a Corvin feladásáról a következőket írja:

„A szovjet csapatok november 9-én körülvették a Corvin közt s ezzel megszűnt a harc. A még ottmaradt fegyveresek is lerakták fegyvereiket és elszéledtek...”¹⁰⁸

A 4-es számú házban hihetetlen mennyiségű hadianyagot találtak. Többek¹ között hét teherautónyi lőszert és két ballon nitroglicerint.”¹⁰⁹

November 9-én, a késő délutáni órákban a Corvin külső őrsége elfogott egy bujkáló orosz ezredest és egy őrmestert. Bekísérték őket a parancsnokságra, ahol megkezdődött a kihallgatásuk. Mindketten civilruhát viseltek és az őrk csakis azért tartóztatták le őket, mert nem beszéltek magyarul. A két bujkáló alakot nagyon gyanússá tette, hogy nagy aktatáskájukban műszereket találtak. Ezért kerültek a parancsnokságra. Kihallgatásuk során azonban nem mondtak semmit, illetve tudtuk, hogy amit mondanak az hazugság. Azt állították, hogy a szovjet követségre indultak és eltévedtek. A parancsnokság fürdőszobájába zártuk őket, amit néha fogdának is használtunk, ahogy a szükség megkövetelte.

Ezen a napon a harcok már a kora délutáni órákban megszűntek. Ez csupán annyiból volt feltűnő, hogy az előbbi napok folyamán az orosz támadásokat, a késő esti órákig kellett visszaverni, vagy háromszor éjszakai támadást is intéztek. Mégsem gyanította senki, hogy valami nagy dolog van készülőben. Úgy véltük, hogy másnap, 10-én erős támadást kapunk, vagy egy másik éjszakai támadásra szervezkednek. Felkészültünk a fogadásukra.

Este, 10 óra felé azonban hívtak az irodába, mert az orosz ezredes velem akart beszélni. Hiába kérdezték, hogy mit akar, csak

azt hajtogatta, hogy a parancsnokkal akar beszélni. Senki másnak nem hajlandó elmondani azt a fontos dolgot, amit közölni szeretne.

Egy egyetemista volt a tolmács, aki jól beszélt oroszul. Az ezredes elmondta, hogy ő bemérő tiszt, s a Corvin már be van mérve. Hajnalban kezdik el nehéztűzérséggel veretni és kő, kövön nem marad. Most, hogy tudjuk mi vár ránk, azt csinálunk, amit akarunk. Azonban arra kér, hogy őt és az őrmesterét vigyük el a Corvinból bárhová, de innen lehetőleg messze.

Összehívtam a parancsnokságot és azokat, akik a törzshöz tartoztak. Dokit, Pufit, Jutkát a Corvin három orvosát, Zsuzsát, (aki egyik legjobb bajtársam volt úgy a harcok alatt, mint a békés napokban) Erdőst, Szabót a két helyettesemet, és a másik négy parancsnokot. Átbeszéltük a helyzetet, ami az adott körülmények között reménytelennek látszott. Az én véleményem az volt, hogy adjuk fel a Corvint. A gyalogsági és a páncélos támadások visszaverése nem lett volna végzetes probléma egy ideig, mert fegyverünk, lőszerünk és emberünk is volt elég ahhoz, hogy még néhány napot ellenálljunk. A nehéztűzérségi támadást azonban nem tudtuk volna visszaverni. Tudtam, hogy ez ellen nem lehet védekezni és ha nem akarunk öngyilkosak lenni, fel kell adnunk a Corvint. Tárgyalásunk alatt Görgey 1849-es világosi fegyverletétele jött szóba, amikor ő is olyan helyzetbe kerülhetett, amibe mi keveredtünk most. Azt mondtam, hogy teljesen megértem Görgey elhatározását, mert ő sem akarta a vágóhídra hajtani a megmaradt magyar sereget, akkor amikor látta, hogy a győzelemnek már a reménye sem létezik. A Kilián laktanya november 4-én elesett. Még azokat a corvinistákat is szétverték az oroszok néhány ÁVO-s vezetésével, akik a Kilián körüli részét tartották. Szabó bácsiék a Széna téren 6 óráig tartották magukat. Dudásról, akinek a szerepe az egész forradalom alatt inkább politikai tevékenysége miatt volt ismert, nem tudtunk semmit. November 9-én, a Corvin környékének kivételével már csak itt-ott hallatszott pukalövés Budapesten.

A Corvint azonban nem tudták elfoglalni az orosz páncélosok és a gyalogság sem, sőt óriási veszteségeket szenvedtek. Ezért volt szükség arra, hogy a nehéztűzérséget bevessék és felszámolják, bármilyen áron is, az utolsó ellenálló csoportot. Most már tudtuk, hogy segítséget, támogatást schonnan sem várhatunk. A magyar fegyveres erők sem a forradalom alatt (október 23-tól, 28-ig), sem

108. Fehér Könyv, III, 84-1

109. Fehér Könyv, III, 84, 2

a szabadságharc alatt (november 4-e után) nem harcoltak az oroszok és az ÁVO-sok ellen. A pesti srácok azonban elvéreztek és most már csak a corvinisták tartották magukat. Azzal a hírrel azonban, amit az orosz ezredestől kaptunk, válaszút elé értünk, és én nem akartam egyedül dönten. Elmondtam a véleményem, s a parancsnokokra, a törzsre bízam a választást. Három lehetőségünk volt a történelmi múlt példái alapján: Mohács, ahol a törökök lemészárolták a magyar sereget, és Világos, ahol a megszárlás elkerülésére letették a fegyvert. Nekünk azonban volt egy harmadik lehetőségünk. Az, hogy feladjuk ugyan a Corvint, de a harcot máshol folytatjuk. A fegyvert nem tesszük le, és kitartunk, ameddig csak lehetséges.

Ezt a megoldást választottuk, amiben egy parancsnok kivételével valamennyien megegyeztünk. Ez a parancsnok azt mondta, hogy embereivel értesíti a lakókat a helyzetről és gondoskodik a eivil lakosság kiűritéséről. Ők is elmennek, de nem messzire és ahogy vége van a tűzéségi tűznek, azonnal visszajönnek, hogy fogadni tudják a ruszkiakat. Tudja, hogy a Corvin közt elfoglalják, azonban nem adják oda nekik ingyen. Keservesen meg kell hogy fizessenek érte.

A corvinisták három csoportra oszlottak. Erdős, Szabó és az én parancsnokságom alatt hajnali 3 óra körül megkezdtek a kivonulást. Nekem azonban még volt tennivalóm. Az orosz ezredest behívtam a parancsnoki irodába és még mielőtt a törzs széteszlett volna azt mondtam neki, hogy feladjuk a Corvint. Ha igaz az, amit mondott, biztosítottam, hogy az őrmesterrel együtt szabadon elmehetnek. Ha azonban nem igaz, s ez csak egy csel volt a Corvin feladására, ebből a pisztolyból — mutattam fegyveremre — kapnak egy-egy golyót mind a ketten.

— Ezekután is azt állítja, hogy hajnalban megkezdik a nehéz-tűzéségi tüzet? — kérdeztem.

— Igen — felelte az esredes, s csak arra kért , hogy siessünk.

Az ezredest és az őrmestert négy géppisztolyos őrizetere bízam. Két másik harcos és Zsuzsa segítségével összeszedtük az összes iratokat, vigyázva arra, hogy a corvinisták névsora is benne legyen. Egy üres lőszeres ládába tettük és levittük a Kisfaludy utcába. Leöntöttük benzinnel, meggyújtottuk és megvártuk amíg elégnak a papírok. A megmaradt hamut összetapostuk. Ezzel biztosítottuk, hogy a corvinisták névsora soha senkinek a kezébe nem kerül.

Azt hiszem valamennyien sírtunk, amikor megkezdtük a kivonulást. Erdős és Szabó már elmentek egy-egy csoporttal, és az a parancsnok, aki úgy döntött, hogy itt marad, még mindig keresett önként jelentkezőket, akik vele akarnak maradni. Ebben az egy-ségben kb. ötvenen voltak, akik valóban a végsőig kitartottak.

Lehet, hogy a sok álmatlan éjszaka, lehet, hogy a Corvin köz feladásának a hatása, vagy mindkettő hozzájárult ahhoz, hogy az erősnek hitt szervezetem felmondta a szolgálatot. Annyi erőm sem volt, hogy felálljak, amikor Zsuzsa kért, hogy induljunk. Éva és Zsuzsa, – két hűséges bajtársam – támogattak, vonszoltak két oldalról a koromsötét pesti utcákon. A Rákóczi-téri vásár-csarnok mögött foglaltunk el egy épületet, ahol a lakók mind le-húzódtak a pincébe.

A Corvin feladásáról a Fehér Könyv a következőket írja: „A veszélyessé vált hadiszállást kiürítették, s a Continentál szálló-ban, a Körúti és Rákóczi-úti házakban verődtek össze kis cso-portokban. Ezekből a házakból végrehajtott orvtámadásaikkal és lövöldözésükkel ők provokálták a Körúti, a Rákóczi-úti és az Üllői-úti házak összelövöldözését.”¹¹⁰

November 10-én, a késő délutáni órákban tértem csak magam-hoz. Egy második emeleti szobában voltam, ahova Jutka, és Zsuzsa egy megvetett ágyba fektetett le, de ekkor én már semmire sem emlékeztem. Amikor magamhoz tértem, felöltöztem, és kimen-tem a helyiségből. Ajtóm előtt két géppisztolyos bajtársamat ta-láltam a folyosón, akik őrségben állva vigyáztak rám. Jólesett féltő gondoskodásuk. Az egyik lejött velem, hogy megmutassa hol van a házmester lakása, amelyből most az új segélyhely lett. A másik őrségben maradt, mert azt a szobát, ahol én előzőleg tar-tózkodtam, jelölték ki az új parancsnoki irodának. (Ahova azt hiszem soha nem tértem vissza.) A segélyhelyen találtam a három orvost, Zsuzsát és néhány könnyebben sebesültet, akik sebeik átkötésére jöttek be. Ott volt az orosz ezredes és az őrmester is, akik Pufival beszélgettek, aki nagyon jól tudott oroszul. Jutka említette, hogy Doki alig fél órája jött vissza a Corvinból, ahová még délfelé elment, hogy megnézze a helyzetet. Közben megsebe-sült. Mindkét combján átment egy golyó, de szerencsére csontot nem ért, s nem lett komoly baja. Lefeküdt a másik szobába, de azt mondta, hogy amikor lejössz — ezt rám értve mondta Zsuzsa —

azonnal ébresszük fel, mert beszélni akar veled, ő szeretné elmondani mindazt, amit látott.

Bementem a másik szobába, s leültem a Doki ágyára és felébresztettem. Elmondta, hogy az oroszok elképzelhetetlen pusztítást végeztek a Corvinnál. Szinte rommá lőtték! Találkozott az egyik felkelővel azok közül, akik ott maradtak, s ő mesélte el a történetet. (27.-28.-29.-30. kép)

Az oroszok reggel 6 óra felé kezdték el a nehéztüzérségi tüzet, ami kb. másfél óráig tartott. Ők ez idő alatt a Práter utca egyik pincéjében húzódtak meg, várva a tűz végét. Mindenkinél két géppisztoly volt és 10-15 tár. Kézigránátokkal is jól fel voltak szerelve. Parancsnokuk mindegyiknek kijelölte a helyét, amit, a nehéztüzérségi tűz végetértével, azonnal el kellett hogy foglaljanak. Az orosz páncélosokkal, páncélautókkal és gyalogsággal támadtak, de úgy látszik nem számítottak ellenállásra, mert a gyalogság a járművekkel együtt jött. A szabadságharcosok a romok tetején várták őket és egy jó órás kemény harc után, a Corvin köz elesett. A bajtársak közül talán hatan maradtak életben. Parancsnokuk is elesett. Olyan sok volt az orosz halott, hogy a hullák a Corvin környékét szőnyegként terítették be. Amíg a felkelők a pincében voltak, mind azt ismételték, hogy: „Meghalunk, de előbb megfizetünk érte.” A Corvin elesett, ők sajnos meghaltak, de az oroszok valóban nagy árat fizettek érte. Ez a felkelő is háromszor sebesült, mégis ő segített Dokinak visszajönni a Práter-utcai comblövése után.

Átmentem a másik szobába, ahol az orosz ezredest és az őrmestert őriztük. Tudomásukra hoztam, hogy szabadok. Két forradalmárt kértem meg, hogy a Városliget széléig kísérjék el őket, s vigyázzanak biztonságukra. Kézfogással váltunk el, ígéretem betartottam.

27. kép. József körút 82. Jobbra a Corvin bejárata.

28. kép. Ferenc körút és Üllői út sarka. (Szemben a Kiliánnal.)

29. kép.
A József körút másik oldala. A Corvin köz előtti épület.

30. kép.
József körút és Úllői út sarka. (Valéria kávéház.)

Az utolsó napok

November 10 és 15-e között a corvinistáknak az a csoportja amelyik velem jött, a Rákóczi-téri vásárcsarnok mögötti épületet foglalta el. A lakók lehúzódtak a pincébe és az egész épületet a rendelkezésünkre bocsátották. Ez az épület is jól védhető volt a páncélos támadások ellen. Gyalogsági támadástól sem kellett tartanunk, mert mi voltunk előnyösebb helyzetben. A hangulat közöttünk igaz, hogy elkeseredett volt, de a dac; a méreg és maga az elkeseredés olyan lelkierőt adott, ami normális körülmények között megmagyarázhatatlan lenne. Mindennek lehetett nevezni ezeket a napokat csak normális körülményeknek nem. A szabadságharcosok jól fel voltak fegyverkezve és kisebb-nagyobb csoportokban Budapest különböző pontjain még mindig felvették a harcot az orosz járőrökkel.

El kell ismerjem, hogy ez már nem volt forradalom, sem szabadságharc. Ezeknek az összeütközéseknek a kizárólagos céljuk az volt, hogy állandóan zavarják az ellenséget, a megszálló orosz hadsereget. A corvinisták azonban itt is megállták a helyüket.

A forradalom győzött! A szabadságharcot vérbe taposták az orosz hadsereg katonái. Az 1956-os magyar ifjúság méltó utóda annak az 1848-as magyar ifjúságnak, amely ugyanazért a célért harcolt és amely ifjúságot éppen úgy, mint bennünket, az orosz imperializmus fegyverei hánytak szuronyra. Azonban, ahogy az 1848-as magyar ifjúság szelleme él és hatása kisugárzik a magyar jövőre, éppen úgy az 1956-os magyar ifjúság szelleme is elpusztíthatatlan. Az a cári orosz birodalom, amely 1849-ben eloltotta a magyar szabadság fáklyáját, elveszett. Tudom, hogy az a kommunista orosz birodalom is elsüllyed majd a történelem szemétkosarában, amely 1956-ban vérbe taposta a magyar szabadságot!!!

A corvinisták azonban még mindig harcoltak. Ezekben a napokban is olyan hőstettek születtek, amiket nem lehet elhallgatni. Már maga az a tény, hogy november 13-án a corvinisták az alábbi felhívást adták ki — amelyet fákra, falakra ragasztva a főváros lakossága olvashatott — bizonyította, hogy még vagyunk, harcolunk és a fegyvert még nem tettük le. Ameddig lehet, kitartunk! Íme a felhívás szövege:

„Magyarok!

Magyarország nem veszett el addig, míg minden polgára hű marad a szabadság elvéhez! A harcnak még nincs és nem is lesz vége addig, amíg a szovjet megszállók országunk sok hős magyar vérével megszentelt földjén taposnak.

A magyar nép évszázadokon keresztül bebizonyította, hogy szabad, független ország akar lenni.

A fegyvert még nem tettük le.

Figyeljete Csepel, Tatabánya, Pécs és a többi városok és falvak és az erdőkbe vonult, még mindég harcoló szabadságharcosok felé!

Segítsétek őket rokonszenvekkel és a munkások legnagyobb fegyverével a SZTRÁJKKAL!

A Corvin Forradalmi Bizottmány mindég tartja magát! Felhívását az alábbiakban közöljük az ország népével.

Szabad nemzet, szabad ország akarunk lenni!

Nagy Imre kormányát követeljük!

Több pártrendszert!

Szabad választást az ENSz felügyelete mellett!

Ne higgyetek a Kádár féle kommunista bábkormánynak!

Tisztelet és megbecsülés a szabadságharcban elesett hősöknek!

Harcoljatok az újjászervezett ÁVH (az R csoport) ellen!

Halál a forradalom ellenségeire!

Halál a szovjet csapatokra!

A nép nem felejt! Számontartja a provokátorokat!

Sztrájkoljatok a végső győzelemig!

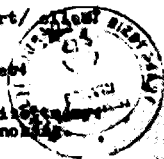
Nemzeti Forradalmi Bizottmány
Corvin parancsnokság.”

Ekkor azonban már tudtuk, hogy óráink, napjaink meg vannak számlálva, már nem tarthatjuk magunkat sokáig. Ezek az utolsó napok is tele voltak eseményekkel, hőstettekkel, melyek közül néhányat meg akarok örökíteni a történelem számára, mert méltók erre.

~~...és a magyar nép...~~ el addig, míg minden polgárunk bír a szabad
szabadság elvével ! A harcok még mindig és még is lesz vége addig,
amíg a szovjet megállapításnak sok más meggyőzővével meg-
szentelt földjén tapasztalunk.
A magyar nép évszázadokon keresztül babonáztatott, hogy szabad,
független ország akar lenni.
A fegyvert még nem tettük le.
Figyeljétek Csopolt, Tatabányát, Pécs és a többi városok és felvák
és az erdőkbe vonult, még mindig harcoló szabadságharcosok felé!
Szerintetek őket rokonösszevetekkel és a munkások legnagyobb fegyve-
rével a SZTRAJKAHAL !
A Corvin Forradalmi Bizottság mindig tartja magát! Felhívását az
alábbiakban köszöljük az ország népével:

Szabad nemzet, szabad ország akarunk lenni!
Nagy Imre kormányát követeljük!
Több pártrendszer!
Szabad választást az EKSZ felügyelete mellett!
Ne higgyetek a Kádár félsz kommunista báb-kormányának!
Tiszteletet és megbecsülést a szabadságharcban elesett hősök-
nek!
Harcoljatok az újjászervezett AVH /az R. csoport/
Majl a forradalmi ellenségeire!
Majl a szovjet csapatokra!
A nép nem felejt! Számotartja a provokációkat!
Szerintetek a végén győzelmet!

Nemzeti Forradalmi Bizottság
Corvin Forradalmi Bizottság

Alig fejeztük be a Corvin nyilatkozatot, amit a bajtársak el-
vittek sokszorosítani, amikor azt a hírt hozták, hogy Zsuzsa meg-
sebesült. A segélyhelyen van és Pufi dolgozik a fejsérülésén. Sza-
ladtam a segélyhelyre. Zsuzsa fehér köpenye piros volt a vértől.
Megdermesztett a látvány, Pufi azonban megnyugtatót, hogy
csak a fejbőr sérült meg, de az nagyon vérzékeny. Nem komoly a
sérülés, ne aggódjak.

Zsuzsa ordított, hogy ott vannak a sebesültek, elvéreznek, mert
senki sem mer utánuk menni. Állandóan felugrált és menni akart,
de Jutka lefogta és visszanyomta a székre, miközben Pufi dolgozott
a sebén.

Jutka közölte, hogy alig 15 méterre a kaputól, a Vásárcsarnok
oldalában, van vagy tíz sebesültünk. A Rákóczi tér másik sarkára,
a Körúton beállt egy orosz tank, és tűz alatt tartja a térnek ezt a
részét, két gépfegyverével és a 76-os lövegével. Minden mozgásra
tűzel.

— Menj ki Bajusz, nézd meg, mit lehet tenni! Valahogy be kell
hozni őket, mert mind elvéreznek.

Kimentem a kapun és a Vásárcsarnok hátsó fala mellett vagy 20-25 fegyverest láttam a mieink közül. Odamentem és elmondták nekik is a helyzetet, ami valóban nagyon veszélyes volt. Viktort, az orosz katonát is közöttük láttam, október 27-étől már sok barátot talált a corvinisták között. Szabad volt, oda ment ahova akart. Most ő is a többiekkel a fal mellett lapult. Láta, tudta, hogy mi a helyzet.

Lefeküdtem és lapos, igazán lapos kúszásban elértem az első sebesültet, aki alig két méterre lehetett a tűzvonalban. Megfogtam a két kezét és lassan centiméterenként húztam vissza, ki a tűzvonalból. Alig hátráltam fél métert, amikor egy hosszú copfos, 16 év körüli lány tűnt fel mellettem, aki szintén lapos kúszásban jött utánam. Erzsike volt, akivel 1960-ban találkoztam Párizsban. Egy corvinistának lett a felesége.

— Hagyd nekem Bajusz. Ezt én viszem. Menj a másik után.

Kihúztam a második sebesültet is a tűzvonalból, s indultam vissza a harmadikért, amikor egy óriási robbanás rázta meg a levegőt. Már benne voltam a tűzvonalban és nem mozdultam. Azt hittem, a tank 76-os lövege tüzelt. Vártam a becsapódást, ami nem jött. Társaink elkezdtek ordítani: „Felrobbant a tank! Felrobbant a tank! Viktor kinyírta a tankot!”

A sebesültek percek alatt bent voltak a segélyhelyen, ahol Jutka, Pufi és Doki ellátták őket. Három halottunk is volt, akiket a kapu alatt hagytunk. A felkelők közül az egyik, elmondta, hogy mi történt:

— Amikor kimentél az első sebesültért, Viktor kért tőlem egy kézigránátot. Adtam neki. Hívott, hogy menjek vele. A vásárcsarnok másik sarkán megálltunk és Viktor azt próbálta magyarázni, hogy kinyírja a tankot a kézigránáttal. Mutogatott, hogy maradjak ott és figyeljem a tankot. Megkerülte a háztömböt és a Körútról közelítette meg a tankot. Közben valamit kiabált oroszul. Kinyílt a csapóajtó és bemászott. Nem telhetett el még egy perc sem, a páncélos felrobbant. A lőszer robbanhatott benne.

Viktor, a 20 éves orosz katona a magyar szabadságért áldozta életét. Valóban a kézigránát robbantotta fel a tankban lévő lőszert és ez okozta azt a hatalmas detonációt, aminek következtében a tank darabokra ment szét. Ha majd egyszer a magyar forradalom és szabadságharc hőseinek névsorát valaki összeállítja; Viktor, a 20 éves orosz katona is közöttük kell, hogy legyen, mert ő éppen

olyan hőse a magyar nemzetnek, mint azok a forradalmárok, akik életüket áldozták hazájukért. Talán még nagyobb.

Pufit már október 25-én láttam a Corvin közben, amikor először mentem le a József körút 82-ből szétnézni. Mint már említettem, orvos főhadnagy volt és az egész forradalom és szabadságharc alatt az egyenruháját viselte. Csendes, jóhumorú ember volt, aki nagyszerű kapcsolatot tudott tartani a szabadságharcosokkal, de elsősorban a sebesültekkel. A Corvin közben mindenki szerette és becsülte őt. Nem tudom, hogy miért kapta a Pufi nevet mert igaz, hogy testes derék ember volt, de egyáltalán nem lehetett kövérnek nevezni. Soha, semmilyen politikai nézetet nem vallott, de magyarságára mindig büszke volt. Akárcsak az egyenruhájára, és ezért nem öltözött át civilbe. Többször próbáltam rávenni, hogy menjen el egy-egy tárgyalásra, vagy ha a Corvinban volt valamilyen tanácskozás kértem, hogy jöjjön be, de válasza mindig ugyanaz volt:

— Bajusz, én orvos vagyok. Semmi máshoz nem értek. A tárgyaláson esetleg olyasmit mondok, hogy a végén te is megbánod, hogy behívtál. Nem megyek.

Mint orvost azonban úgy hiszem, az Úristen küldte közénk. Rá tudta venni a sebesülteket, hogy érzéstelenítő nélkül, kisebb-nagyobb műtéteket végezzen rajtuk, s még csak fel sem jaidúltak. Rajtam kétszer dolgozott. Először a szemem melletti sérülést kezelte, amibe én nem akartam kapsokat, de ő rábeszél.

— Hány éves vagy Bajusz? Huszonnégy? Ugye még nem vagy nő? Hát ennek a forradalomnak egyszer vége lesz, s akkor egy olyan csúnya sebforradással a szemed mellett, még feleséget sem találsz magadnak. Ha most összehúszom néhány kapocccsal, később még nagyítóval sem fogják meglátni a sebhelyet. Akkor aztán annyi feleséget találsz majd, amennyit akasz. Tucatszámra.

Ezt úgy mondta el, hogy mindenki nevetett a segélyhelyen. Közel hajolt hozzám és egészen halkan folytatta. Példát kell adnod a srácoknak. Még azt fogják hinni, hogy félsz néhány kapocstól.

November 6-án jobb lapockámból vett ki egy pisztoly, vagy géppisztoly golyót. (A kaliber ugyanaz.)

— Bajusz, szerencséd van, mert ez a golyó olyan fáradt lehetett, mint te vagy. Azért állt meg a lapockádban... — mondta megnyugtató nevetéssel.

November 14-én kora délután azonban két géppisztolyos felkelő, akik máshonnan kerültek közénk, letartóztatta Pufit és hozam kísérték. Azzal vádolták, hogy ÁVO-s főhadnagy.

— Fiúk — mondtam — Pufi velünk van a forradalom kezdete óta. Éppen eléggé bebizonyította hovatartozását. Miért gondolatok, hogy ÁVO-s? Van rá bizonyítékok?

— Soha senki nem látta őt, hogy megfogott volna egy géppisztolyt, s kiment volna harcolni a ruszók, vagy az ÁVO-sok ellen — válaszolták.

— Ne hülyéskedjete gyerekek! Az ő kötelessége nem az, hogy kimenjen harcolni, hanem az, hogy amikor ti felszedtek egy-egy golyót, kivegye belőletek! Egy orvos kötelessége a sebesülteket ellátni és ebben el kell ismerjéte ti is, hogy Pufi megállta a helyét, éppen úgy mint Jutka vagy a Doki. Az, hogy ő nem olyan bátor, mint ti vagytok, még nem jelenti azt, hogy ÁVO-s. Menjete a tenébe és hagyjatek békét Pufinak. Köszönjete meg neki, hogy sok bajtársunk életét megmentette.

A két fegyveres elment. Pufi maradt és leült egy székre. Nagyon komoly volt, könnyeket láttam a szemében, amikor megszólalt.

— Bajusz, te azt mondtad, hogy én gyáva vagyok? Hát megmutatom neked, hogy nem vagyok gyáva!

— Pufi, az Isten áldjon meg, — kérletem — ne légy gyerek. Valahogy le kellett szereljem ezt a két hülyét, akik azt hitték rólad, hogy ÁVO-s vagy. Ha valaki, akkor én tudom, hogy mit tettél valamennyiünkért. Téged nem kényszerített senki, hogy a corvinistának légy az orvosa. Hidd el, hogy hálás vagyok neked is, Jutkának is és Dokinak is azért a munkáért, amit magatokra vállaltatek. Azonban úgy látszik, hogy mindennek vége. Segítséget nem kapunk sehonnan, s mi már nem tudjuk tovább tartani magunkat. Azt hiszem, hogy a további ellenállás már öngyilkosság. Valamennyien ki vagyunk merülve úgy idegileg, mint fizikailag. Most már valóban, csak Maléter tanácsa maradt hátra. Menjünk haza és feküdjünk le. Pufi, a barátom vagy, akit úgy szeretek, mint a testvéreimet. Úgy érzem, hogy bajtársaink kiomlott vére testvérekké keresztelt valamennyiünket és ez a testvériség, bármeddig is élünk, megmarad. Úgy kérlek, mint a testvéred, menj haza, feküdj le és aludd ki magad. Lehet, hogy még az éjszaka folyamán, de legkésőbb holnap reggel mi is hazamegyünk, mert a további ellenállás reménytelen. Most már kár minden csepp magyar vérért. Túl sok folyt el hiába.

Pufinak folytak a könnyei, majd felállt és megölelt. Csak ezt mondta:

— Bajusz, a testvérem vagy!

Este 8 óra lehetett, amikor a bajtársak behozták Pufi holttestét. Egy géppisztollyal egyedül nekiment az első orosz járőrnek. Még ma is úgy érzem és fáj, hogy ezt csak azért tette, hogy bebizonyítsa bátorságát.

November 15-én délelőtt a forradalmárok közül egy nagyobb csoport elindult Nyugatra. Értesüléseim szerint azonban valahol felvették a harcot egy nagyobb orosz egységgel és komoly veszteségeket szenvedtek.

Dél felé Jutka, Zsuzsa, Doki és én elhagytuk a Rákóczi-teret, miután jól szétnéztünk, hogy mindenki elment-e. Nem akartunk senkit sem hátrahagyni. Kerültük a nagy utakat, amennyire lehetett. Az Orczi-tér sarkán megöleltük egymást és elváltunk. Mind a négyen sírtunk. Jutka és Doki, más irányba mentek. Zsuzsával, akinek fején a fehér kötést egy kék sapka takarta, megindultunk Pesterzsébet felé.

Az egész utat gyalog tettük meg, s most igazán egymást támogatva. Ernő bátyám lakására érve engem azonnal lefektettek. Zsuzsát Ernő kísérte haza.

Ekkor már besötétedett.

A Budapesti Pártbizottságnak két nagyon fontos szerepe volt a forradalom alatt. Az egyik, hogy katonailag szervezkedjen a forradalom leverésére. Pontosabban, hogy fegyverrel lássák el azokat a kommunistákat, akik hajlandók voltak a szovjethű rendszerhez és embereik mellett fegyvert fogni. A másik, hogy a forradalom győzelme esetén, az általuk beépített és megbízható emberek ott legyenek nemcsak a nemzetőrök között, hanem a forradalom felső vezetésében is. Ezt is igazolja Hollós Ervin:

„Amikor elkezdődött az úgynevezett „forradalmi bizottságok, bizottmányok, üzemi tanácsok” választása, a Budapesti Pártbizottság vezetői úgy döntöttek, hogy ebbe be kell kapcsolódniuk és meg kell próbálni a kommunisták, s a velük egyetértők befolyásának biztosítását. Ezt fontosnak tartották azért is, mert az első jelekből nyilvánvaló volt, hogy az újonnan választott intézményekben sok becsületes ember is részt vesz. A „bizottmányokat, bizottságokat, tanácsokat” harci terepnek tekintették, ahol megpróbálták elősegíteni a reakciós ellenforradalmi befolyás visszaszorítását, elszigetelését. Ilyen elgondolás alapján adtak tanácsokat, útmutatást és küldtek ki elvtársakat a kerületi pártbizottságokra. Jó néhány kerületben a pártbizottságok már öntevékenyen megkezdték e feladatok megvalósítását. A bizottságokba bevonták a volt koalíciós pártok helyileg ismertebb egykori vezetői közül azokat, akik kifejezték a kommunistákkal való együttműködési készségüket.”¹¹¹

Nemzetőr igazolványokkal látták el az ÁVO-sokat és „A X. Kerületi Pártbizottság hatszáz kommunistát szerelt fel a Kerületi Pénzügyőr Laktanyából származó fegyverekkel.”¹¹²

¹¹¹. Hollós Ervin, *Köztársaságtér*, 49. 2

¹¹². Hollós Ervin, *Köztársaságtér*, 49. 1

Maléter is egy ilyen „beküldött” ember volt, a forradalom alatti „tevékenységét” már leírtam. A forradalom leverése után azonban a kommunistákra jellemző módon, cserben hagyták elvtársai. Már nem volt szükségük rá. Ezért van az, hogy azok a könyvek, tanulmányok, melyek a magyar forradalommal foglalkoznak úgy ott-hon, mint az emigrációban, s amelyek nagyrésze szintén beépített ügynökök tollából erednek, a forradalom központjába helyezik Malétert. Félrevezető „hitelességükkel” nem a legjobb célt szolgálják, még azoknak a becsületes magyaroknak is, akik az emigrációban a magyar forradalom történetével foglalkoznak és ezekre a téves információkra hivatkoznak. A Magyar Történelmi Társulat folyóiratában, a Századokban, Molnár János a következőket írja: „A Corvin-köziek és Maléter összefogása volt az új „hadserg” létrehozásának egyik fontos feltétele”.¹¹³ Ugyanebben a bekezdésben Molnár azt állítja, hogy „nemcsak egyes katonák, hanem tisztek és seregrészek is átálltak”, s ezt október 25-ére teszi. Néhány oldallal odébb viszont azt állítja, hogy: „A hadsereg tisztikarában is voltak revizionista beállítottságú tisztek, de ezek is csak 28-30-a után nyomultak előtérbe”.¹¹⁴ Tehát Molnár is erősen félrevezető mint azok: „Az emigrációs sajtóban megjelent írások, bár a valóságnak megfelelően 25-ére teszik Maléter megékezését a Kiliánba, egyben azt is leszögezik, hogy Maléter már 25-én délelőtt átállt”.¹¹⁵

Noel Barber, a London Daily Mail munkatársa viszont már egyenesen október 24-ére teszi Maléter átállását könyvének a 4., „The Living Legend” című fejezetében.

Molnár szerint: „Maléter és társai 4-e után tagadták ezt és csak a 28-án, a kormánynyilatkozat, a tűzszünet után bekövetkezett átállást ismerték el. Valószínű, hogy mindkét álláspont túlzott és Maléter 28-ig kétkulacsos politikát folytatott. Éppen úgy tárgyalt a felkelőkkel, mint a kormánycsapatokkal és tiltakozott az ellen, hogy a rádió őt árulónak nevezte, löszert kért a studiót őrző katonáktól a felkelők ellen, stb.”¹¹⁶

Molnár János, az a vonalas kommunista író, akinek megengedte a Kádár rendszer, hogy egy ilyen tanulmányt írjon, „Fegyveres csoportok 1956-ban: Az ellenforradalom hadserege” címmel, félrevezet és mellébeszél. Mint történésznek, rendelkezésére állt a Belügyminisztérium irattára, a vallomások, a jegyzőkönyvek és mindaz az anyag, amiből ő írhatta volna meg legjobban, hogy valóban, mi is történt 1956-ban Magyarországon. Hivatkozik ugyan jegyzőkönyvekre, de azokat elferdíti, meghamisítja, s egyes

részeit teljesen elhallgatja. Hivatkozásai azonban kiterjednek azokra a történelem hamisító munkákra, melyek az emigrációban jelentek meg és melyek teljes mértékben megfelelnek a Kádár rendszer politikájának. Még Molnár sem ment ilyen messzire, mint ahogy azt az alábbi idézet utolsó mondatával igazolja. Ezek az írások ugyanők tollából erednek, melyeket Kádár rendszere sugalmazott olyan embereknek, akik a forradalom alatt vagy nem is voltak Magyarországon, vagy ha ott is voltak, a barikád másik oldalán harcoltak. Sokan azonban megkeresték a legmélyebb pincéket, hogy ott, biztonságban „vészeljék” át a forradalmat.

„Ez tükröződik az olyan véleményekben, hogy a „puskát kézben tartó tipikus forradalmár alakja” nem volt túlságosan vonzó, hogy sok közöttük a huligán és a gyanús elem, hogy nem keltenek jó benyomást, hogy fasiszta elemek és huligánok, börtöntöltelékek vannak közöttük, hogy a Corvin-közi felkelők Pongtázt csirkefogó bandái voltak. Ezek igen súlyos megállapítások.”¹¹⁷ Molnár itt Basil Davidsonra, Mérayra és Zinner Pálra hivatkozik. Zinnert idézi: „Kálmán Pongrácz, a rough, tough Lumpenproletariat type who led a determined band of rowdies at Corvinus Place in an industrial section of Pest.”¹¹⁸

„A magyar revizionista emigráció elítélte Zinner könyvét (Szemle 1963, 1) Itt T.R.F. aláírással azt írják, hogy a hegy egeret szült.”¹¹⁹ Azt is írhatta volna, hogy egy patkány szülte az egeret.

Ezek a vélemények a magyar szabadságharcosról annyira mérsekelték, mint azok, akik ezeket leírták. Az igazat, hogy mi történt Budapesten 1956-ban ők is tudják, de tartanak tőle, nem merik vagy nem akarják leírni, mert az nem felel meg annak a vonalnak amit képviselnek. Ez vonatkozik a hazai kiadványokra éppúgy, mint az emigráns írókra és természetesen, hogy nem maradnak el ettől a nyugati kommunista írók sem. Ezek az emberek meg sem kérdezték a szabadságharcosokat, hogy mi történt 1956-ban Magyarországon, mert az nem is volt fontos nekik. Vagy ha némelyik megkérdezte, a tényeket elferdítették és alapvetően fontos részleteket elhallgattak.

113. Molnár János, Századok, 1148, 2

114. Molnár János, Századok, 1153, 2

115. Molnár János, Századok, 1148, 3

116. Molnár János, Századok, 1148, 3

117. Molnár János, Századok, 1130, 2

118. Molnár János, Századok, 1130, 8

119. Molnár János, Századok, 1130, 3

Sokan Budapest pincéiből csak azért bújtak elő, hogy az első adandó alkalmat megragadják a menekülésre. Ezekből itt a szabad világban lett szabadságharcos és jogot formálnak maguknak ahhoz, hogy erkölcsileg lejárassák, hősi emléküket bemocskolják azoknak, akik önszántukból áldozták életüket hazájukért. Ugyanakkor szándékosan, vagy csupán korlátoltságuk miatt, pártpolitikai vagy anyagi érdekből, avagy szereplési viselkedésségtől hajtva kiforgatják a forradalom eszméit. Azokat az eszméket, melyek a történelem folyamán talán soha sem látott mértékben kovácsolták össze a magyar népet egy olyan egységbe, melyet az egész világ megcsodált, s amely példaképül szolgál a szabadságszerető nemzeteknek.

A kádári tollnokokat talán jobban megértem, mert ők csak azt írhatják le, amit az a rendszer amelyet az orosz szuronyok hoztak vissza 1956 november 4-én és melyet még ma is az orosz tankok tartanak fent, megenged. Rendszerük statisztikai adataival támasztják alá a szabadságharcosok politikai és erkölcsi összetételét. Hollós Ervin szerint; „A Práter utcai csoport november 3-ára 600-700 fegyveresre növekedett. Ebből 370 kiléte ismert, s ennek 40%-a többszörösen elítélt bűnöző.”¹²⁰

Molnár is részletesen tárgyalja ezt a kérdést. Többek között azt írja: „A Corvin-köziek parancsnokai közül két fő a volt nyilas párt tagja, négy-öt pedig ismert hortista tiszt volt, egy másik a rongyos gárda önkéntese volt 1944-ben. (A Pongrátz fivérek kúriai bíró gyermekei)”, stb...¹²¹

Ezek az adatok, melyek tele vannak tévedésekkel, elferdített hamis beállításokkal, jó talajt szolgáltatnak a Nyugaton megjelent írásoknak, hogy ezen keresztül is félrevezessék a közvéleményt.

A hollósok, molnárok, fehér könyvek és a kommunista párt többi Magyarországon és a Nyugaton lévő propagandistái, kitűnő munkát végeztek. Sikerült nekik a forradalmat úgy beállítani, hogy az őket igazolja, főleg, hogyha valaki hinni akar nekik. A jövő történészeinek komoly munkát és erőfeszítést fog okozni, hogy ebből a gordiuszi csomóból, kibogozzák az igazságot. A propagandisták azonban nem ismernek határt. Íme a Fehér Könyv a következőket írja:

„A Corvin-köziek látták, hogy a kormány nem veszi komolyan a statáriumot, s új erőre kaptak. Hamar meggyőződtek arról, hogy Nagy Imre — akinek kormányát a csoport kezdetben nem ismerte el —, mellettük áll, s nem engedi meg a statárium tényleges élet-

belépését. Büntetés veszélye nélkül lehet tehát fegyvert szerezni, lövöldözni. Ez volt a Corvin csoport számára az első — és döntő segítség, melyet az akkori kormány fejének köszönhetett. Megjegyzendő, hogy ezen a napon vonult be Maléter harckocsijával a szomszédos Kilián laktanyába. Néhány harckocsi a gyülevész Corvin csapatot könnyen szétzavarhatta volna, de mint ismeretes Maléter ennek ellenkezőjét tette, szövetkezett a Corvinistákkal!

Ez az árulás a Malétertől kapott támogatás volt a második körülmény, amely elősegítette a Corvin csoport gyors növekedését.¹²²

A Fehér Könyv a fenti idézetet október 25-re teszi. Maléter valóban akkor jött a Kiliánba és megpróbálta szétzavarni a „gyülevész Corvin-csapatot”. Október 27-e kora délutánig komoly veszteségeket is okozott nekünk, amit a Magyar Népköztársaság propagandistái, akik a Fehér Könyvet írtak, nagyon is jól tudnak. Sőt! Azt is tudják, hogy szovjet elvtársaik is megpróbálták „szétzavarni a gyülevész Corvin csapatot” nem csak néhány, hanem sok harckocsival. Javarészüket ott is maradt, kiéve a Corvin környékén. Pedig a felkelőket csak a hazaszeretetük vezette. Ha Maléter és a Magyar Néphadsereg tisztjei és főtisztjei már október 25-én csatlakoztak volna a forradalomhoz, melynek ebben az esetben a hazaszereteten kívül képzett katonai vezetői is lettek volna, a Fehér Könyv megírására, talán csak Moszkvában kerülhetett volna sor. Azok a tiszték és főtiszték, akik október 28-a után, a kormánynyilatkozat és a fegyverszünet meghirdetése után csatlakoztak hozzánk, csakis azért tették, hogy karrierjük biztosítva legyen az új magyar társadalom hadseregében is. Ezt bizonyítja az a tény, hogy november 4-e után, amikor az oroszok 3.000 tankot és 200.000 orosz katonát zúdítottak Budapestre, a forradalmárok ismét magukra maradtak. A tiszték és főtiszték vissza „helyezkedtek”. A Corvin közben (Pufi kivételével, aki mint orvos főhadnagy már 25-e óta velünk volt) csupán egy hadnagy és egy százados maradt, mind a kettő híradós. Ha valami érdemük volt a néphadsereg tisztjeinek és főtisztjeinek, az csak addig terjed, hogy megtagadták a tűzparancsot ellenünk. (Solymosi János alvezredes, a piliscsabai páncélos hadosztály parancsnokát tudomásom szerint ki is végezték ezért.) Azonban még ezt is kevesen tették.

120. Hollós Ervin, Kik voltak mit akartak, 50, 1

121. Molnár János, Századok, 1137, 1138, 1139

122. Fehér Könyv, III. 76, 7 - 78, 1

Maléter is arra hivatkozott, hogy ő katona és parancsot teljesít. Október 27-én délután ugyan kitette a fehér zászlót a Kilián lak-tanya ablakába, de az csak tűzszünetet jelentett. Ezzel még nem vált szabadságharcossá. Ezt bizonyítja aznap este Ödön bátyám-mal való találkozása és 28-án reggel a velem való beszélgetése is. Sőt, erre utal a tárgyalásaink során tanúsított magatartása, a sza-badságharcosokról alkotott véleménye és az orosz elvtársaiba vetett bizalma is. Az a tény, hogy Nagy Imre, Tildy Zoltán és Vass Zoltán kérésére, akik elválaszthatatlan társai voltak, kinevezte a forradalom honvédelmi miniszter helyettesévé, majd miniszterévé, egyáltalán nem jelenti azt, hogy Maléter velünk érzett, hiszen Kádár Jánost november 3-án Nagy Imre megerősítette államminisz-teri tisztségében, akkor, amikor Kádár már az oroszoknál járt és eladott bennünket.¹²³ Ismét a legjobb barátját árulta el, (Rajk László után Nagy Imrét) azt aki megbízott benne. Ezáltal a magyar történelem egyik legaljasabb hazaárulójává vált.

Maléter letartóztatásáról szintén a Fehér Könyvből kapunk tájékoztatást:

„Az ellenséges híresztelésekkel szemben Maléter Pált a magyar hatóságok és nem a szovjet alakulatok tartóztatták le. Letartóz-tatását a forradalmi munkás-paraszt kormány nem azért rendelte el, mert Maléter tárgyalni kívánt a szovjet katonai egységek pa-rancsnokával, hanem mert esküszegővé, árulóvá lett és fegyveres támadást vezetett a népi demokratikus állam rendje ellen”.¹²⁴

Érdekes, hogy egy ilyen rövid szövegbe mennyi hazugságot bele tudnak tenni a Magyar Népköztársaság propagandistái.

Először: A „magyar hatóságok” november 3-án este a Nagy Imre kormány és annak tagjai voltak, Maléter is mint honvédelmi miniszter. Ma már tudjuk, hogy a letartóztatást maga Szerov tá-bornok foganatosította, aki a szovjet politikai rendőrség főnöke volt. Tehát milyen „magyar hatóságokról” beszélnek?

Másodszor: „A forradalmi munkás-paraszt kormány”, ki ne-vezte ki ezt a kormányt és ami még fontosabb, mikor? November 3-án este még nem létezett ez a bábkormány, tehát nem is rendel-hette el a forradalom parlamentereinek letartóztatását.

Harmadszor: Az lehet, hogy „Maléter tárgyalni kívánt a szovjet katonai egységek parancsnokával” és szívesen tette azt, hiszen elvtársaival tárgyalt, akikben megbízott. Figyelmeztetésem, nem használt. (Lásd utolsó találkozásunkat, november 3-án este.) Azonban azt Nagy Imre miniszterelnök egyenes utasítására tette.

Főkölon csak folytatták a Parlamentben már aznap délelött megkezdett tárgyalásokat. A szovjet főparancsnokságon azonban Malinyin, Cserbarin és Sztjepanov tábornokok fellephettek volna mindenkivel szemben, hogy megvédjék a vendégül fogadott kormányküldöttséget, csak Szerov tábornok ellen nem. Ha megteszik, ők is Maléter sorsára jutottak volna.

Negyedszer: Mi lettünk volna „a népi demokratikus állam”? Maléter csakis ellenünk vezetett fegyveres támadást október 27-én délutánig. Ezért neki nem kötelet, hanem a legmagasabb kitüntést kellett volna, hogy adják. Azért is kitüntetés járt volna neki, amiért azt a tanácsot adta nekem október 28-án reggel: „Most már nemcsak a szovjet hadsereggel, hanem a magyar hadsereggel is szembekerültetek. Lássátok be, hogy végetek van”. Mégis tőlük kapta a kötelet, és mi mint mint mártírt kellene, hogy elismerjük. Mint jelképet végezték ki, mint a magyar forradalom honvédelmi miniszterét. Nem a tettei, hanem a betöltött pozíciója, karrierje miatt.

Ötödször: „Esküszegővé, árulóvá lett”. Most már másodszor! Az első alkalommal, a második világháború végén kitüntették esküszegéséért és árulásáért. Ugyanazok a második alkalommal felakasztották ezért, hazug vádak alapján. Ha valakit elárult Maléter, azok mi voltunk és nem az oroszok. Mégis tőlük kapta meg azt, amit mi, a corvinisták akartunk adni neki. Elgondolkoztató...

A Magyar Néphadsereg tisztjeinek és főtisztjeinek magatartását megpróbálják ellenkező előjelre állítani, nemcsak az ott-honi propagandisták, hanem az emigrációban élő ügynökök is. Voltak ugyan néhányan, akik szívükre hallgatva szerettek volna lovat váltani, főleg a forradalom győzelme után, de a józan ész ellene szólt ennek a váltásnak. Hiába győzött a forradalom, sokan féltek, sokan pedig remélték, hogy a végén mégiscsak mi leszünk a vesztesek. Ezekben a napokban nemcsak a katonai, hanem a politikai helyzet is óráról órára változott. Azok, akik még változtathattak volna, eszükre hallgatva nem akartak a régi lóról sem leszállni, de az újra is szívesen felkapaszkodtak volna. Ennek tulajdonítható, hogy a forradalom vérbefolytása után a két ló közé estek. Rövidebb, hosszabb börtönbüntetéssel megúszták. Ezt bizonyítja a forradalom leverése után a népbíróságok ítélete, ahol százával ítélték halálra a fiatalkorúakat, nem kímélve még a 14-15

123. Gosztönyi Péter, A magyar forradalom története, 142, 3

124. Fehér Könyv, 58

éves gyerekeket sem. Tudjuk, hogy 1959-60 ban százával végezték ki ezeket a gyerekeket, fiúkat és lányokat egyaránt, akiknek a börtönben kellett megvárniuk, míg betöltik a 18. életévüket és megérnek a kötélre. Halálos ítéletük 1957-ben hangzott el, már akkor tudták, hogy nem számíthatnak kegyelemre hiszen szinte naponta 2-3 bajtársukat kísérték el a cellájuk előtt Kádár János hóhérai. Kádár valóban a fiatal felkelők koponyájával kövezte ki az utat trónusáig, melyet még ma is a szovjet szuronyok biztosítanak. Az ő lelkén (ha van neki) szárad nemcsak Rajk, Maléter, Nagy Imre, Gimes és a többi nagyok halála, hanem a Pesti Srácoké is, akiknek az egyedüli bűnük a hazaszeretet volt és akiket hamar elfelejtett mindenki.

„A napokban levelet kaptam Budapestről, megbízható, komoly embertől. Írja: Ismét két gyereket akasztottak fel. Két testvért, egy fiút és egy leányt. Ikrek voltak, Bodnár István és Éva a nevük. A levélnek nem az ad érdekességet, hogy ismét felakasztottak két gyereket, ezt ők hetenként megteszik. Nem kettőt, tízet is. De ennek a két gyereknek az érdekében, maguk a porkolábok kértek kegyelmet Kádártól. Kegyelmet kért a gyermekek apja is, aki vasmunkás, az anyjuk pedig textilgyárban dolgozik és hivatkoztak proletár származásukra. Talán éppen ezért nem volt kegyelem. Egy decemberi hajnalon 1959-ben felakasztották mindkettőt. A jelenet megindító volt. A fiúnak hófehér volt a haja, hiszen három évig ült a siralomházban, várva a biztos halált. A lány volt a bátrabb, az erősebb. A két testvér összeölelkezett, sírva megcsókolták egymást, a lány vigasztalta a fiút: „— Ne félj, hisz a halál nem fáj, csak az élet rossz, az emberek gonoszak.” A fiú sírt, riadtan nézett körül részvétet, kegyelmet várt, de sehol semmi. A hóhér és a porkolábok lesütötték szemüket. Még a papot sem engedték be hozzájuk, nehogy annak a révén hír szivároгjon ki. A lány bátran lépett az akasztófa alá, hosszú haját felhajtotta, hogy a hóhér fehér nyakára illessze a kötelet. A hivatalos közegek elfordították arcukat. Megédzett kommunisták voltak, de emberek. Másnap már az apa és az anya is halott volt. Kinyitották a gázcsapot. Ők voltak a gyerekek halálának az okozói, mert azok a többi menekülővel együtt Ausztriába akartak szökni, de a szülők féltésükben nem engedték őket. Az apa kommunista volt, azt mondta, hogy Rákosi elment és Kádárral majd jobb világ jön. Az apa tévedése miatt következett be a szörnyű tragédia, az egész család pusztulása.”¹²⁵

25 évvel a forradalom után Magyarországon és az emigrációban érdekesen oszlik meg az összmagyarság véleménye. Vitathatatlan, hogy a nemzet sorsa, életszínvonala változott, javult és összehasonlíthatatlanul jobb a forradalom előtti időszaknál. A Magyarországról Nyugatra látogató turista ezt a forradalom eredményének tulajdonítja és ez az egész magyar nemzet véleményét tükrözi. A látogatók Magyarországról nemcsak Nyugatra, hanem a többi rabállamokba is járnak és láthatják a különbséget a nemzetek életszínvonala között. Tudják, hogy ha nem lett volna 1956-ban forradalom és szabadságharc Magyarországon, a nemzet sorsa semmivel sem különbözne a románok, vagy a lengyelek sorsától. Mindezt az 1981-82-es lengyel események igazolják. Ha a győztes forradalmat az oroszok le is verték, egy borzalmas bosszú hadjárat után engedniük kellett, elsősorban politikai megfontolásból. Nem akarták 1956 megismétlődését és mindent megtettek, hogy azt elkerüljék. Nem volt más megoldásuk, mert ők tudják a legjobban, hogy forradalmat előkészíteni, megszervezni nem lehet. Forradalom akkor tör ki, amikor egy nép ráébred arra, hogy tovább élni így nem lehet.

Kádár János propagandistái azonban nemcsak Magyarországon, hanem itt a Nyugati országokban is el akarják hitetni (sokszor eredményesen) a közvéleménnyel, hogy a magyar nemzet sorsának jobbrafordulása egyenesen Kádár Jánosnak köszönhető. Még az amerikai televízió is hősnek ábrázolta ezt a véreskezdő diktátort, akit az orosz tankok a magyar hazafiak vérében taposva ültettek nemzetünk nyakára. Neki személyesen és ügyes politikájának tulajdonítják a nemzet életszínvonalának felemelkedését. Arról azonban nem beszélnek, hogy az oroszok iránti hálából Kádár mit tett. Több ezer felakasztott, bebörtönzött és Szibériába deportált hazafi életével és szabadságával fizette meg uralomra juttatását. Azonban, ha ezeket a tényeket valaki megemlíti, azt reakciónak, fasisztának, szélsőjobbboldalinak minősítik Kádár kint élő ügynökei, akik újságokkal, rádiókkal és hatalmas politikai befolyással rendelkeznek a legtöbb nyugati országban.

Ez a befolyás olyan hatalmas, hogy Gerald Ford amerikai elnökkel is el tudták felejtetni az 1956-os magyar forradalmat és szabadságharcot. Amikor Jimmy Carter elnökjelölt megkérdezte tőle, hogy miért írta alá a Helsinki Nyilatkozatot, azt válaszolta; mert a pápa is aláírta és azért, mert a vasfüggöny mögötti nem-

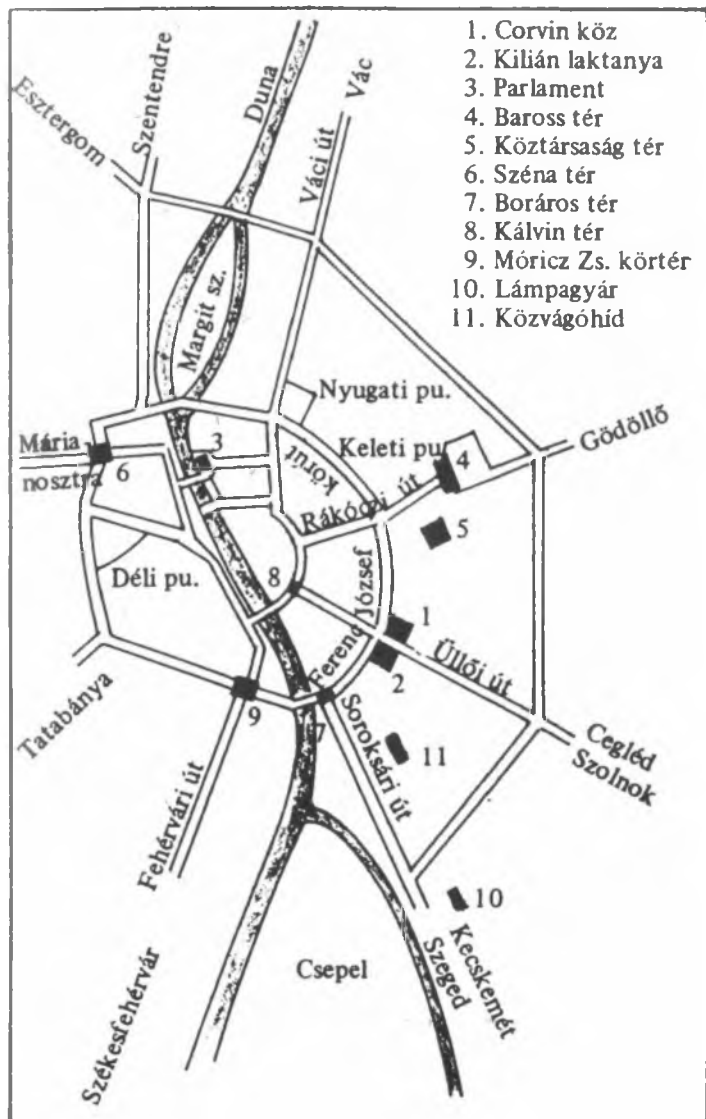
zetek szabad, független és önkormányzattal rendelkező országok. Nem is lett megválasztva elnöknek. Vetélytársa Jimmy Carter, aki learatta a kisebbségi szavazatokat, az amerikai magyar, lengyel, litván és a többi vasfüggöny mögötti nemzetiségi csoportok szavazataival elnök lett, nem késett a rápazarolt szavazatokat megköszönni. Megválasztása után egy évvel november 4-ét választotta, hogy nyilvánosságra hozza a magyar szent korona hazaküldését. Ezzel nemcsak, hogy elismerte és szentesítette Kádár Jánost, hanem ugyanakkor tudomására hozta a rabnemzeteknek és szavazóinak, hogy ne is reménykedjenek. Azzal, hogy november 4-én, a második szovjet beavatkozás évfordulóján jelentette be Szent István koronájának hazaküldését, jól belénk rúgott szabadságharcosokba. Ugyanakkor biztosította utódjának a megválasztását is. Az Egyesült Államok elnökétől, ennél több intelligenciát vár el az ember. Milyen óriási politikai befolyás kellett ahhoz, hogy ezeket a súlyos baklövéseket sorozatosan mégis elkövessék...?

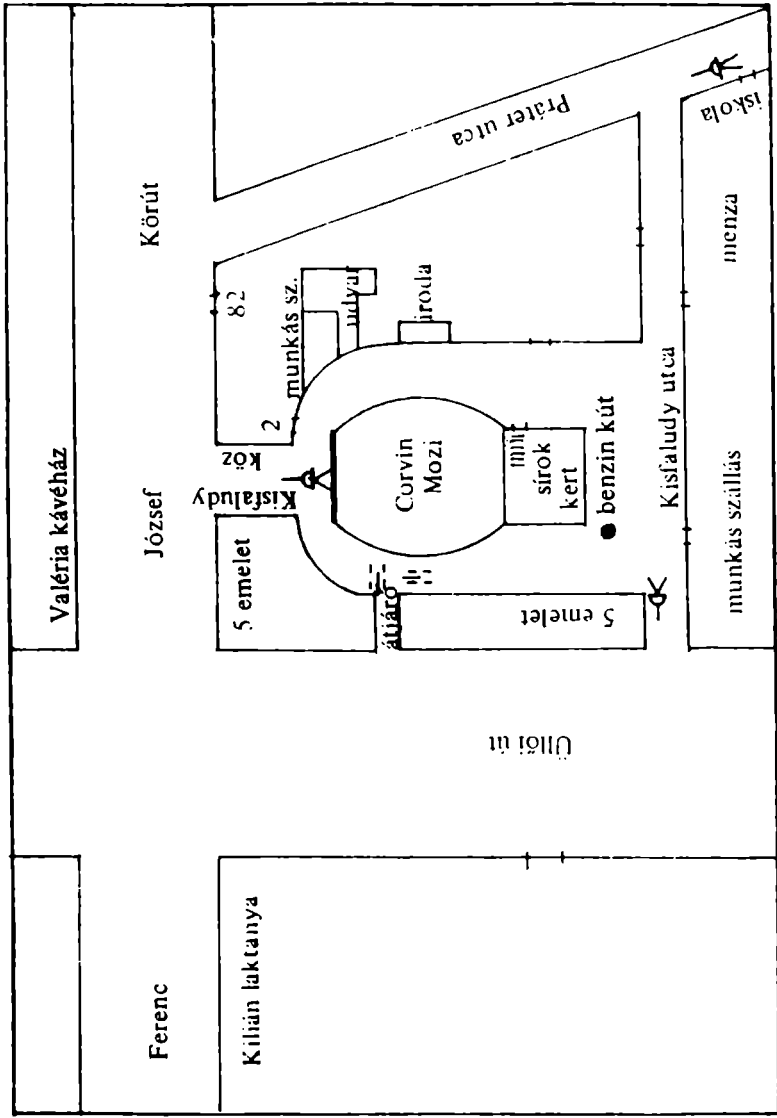
Dodd szenátor szavait kell hogy idézzem:

„Óriási segítség lenne, ha meg tudnánk győzni a rabnemzetek népeit arról, hogy megtanultuk a magyar forradalom leckéjét.”¹²⁶

Megtanulták...? Az elmúlt 26 esztendő azt bizonyítja, hogy nem. Ez idő alatt is szabad utat engedtek a kommunizmus terjeszkedésének. Mindez az amerikai külügyminisztérium hozzájárulásával, beleegyezésével és néha segítségével történt.

126. The Hungarian Quarterly, 1961 január, 20, 4

És ami azóta kiderült!

Közel tíz év után ismét tollat fogok a kezembe, hogy leírjam a könyvem első kiadása óta történt eseményeket. Van miről beszámolnom, nem csak az olvasóknak, hanem elsősorban azoknak a történészeknek, akik majd megírják az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc IGAZ történetét.

Az elmúlt tíz év óriási változásokat hozott, nem csak nekünk magyaroknak, hanem minden (volt) kommunista országnak. Tíz évvel ezelőtt még álmomba sem mertem arra gondolni, hogy egyszer még HAZAtérhetek Magyarországra. Azok közül, akik számkivetésre voltak kényszerítve, azt hiszem, nem voltam egyedül. Senki sem gondolhatott azokra a változásokra, melyek 1989 óta végbementek. Senkinek sem juthatott eszébe akkor, hogy az egész világ által rettegett nagyhatalom, a SZU rövid két év alatt részeire essen szét. Ez a „csoda” azonban megtörtént.

Könyvem megjelenése óta számos olyan bizonyíték került napvilágra, melyeket éppen az abban leírtak „kényszerítettek” a nyilvánosság elé. Az egyik ilyen dokumentum Csiba Lajos százados naplója, melyben a Kilián laktanyában történt olyan eseményeket ír le, amelyeknek tanúja volt. És lehetett tanúja, hiszen ő volt a laktanya parancsnoka október 25-ig, amíg Maléter, mint felettese át nem vette a laktanya parancsnokságát. Csiba Lajos lényeges, a forradalom történetét érintő állításait nem csak én, de még a kommunista, illetve „reform”-kommunista írók és történészek is kénytelenek elfogadni, mert azok hitelesek és igazak. Jóllehet Csiba védi Malétert és mártírnak ismeri el, mert Kádárék őt is kivégezték, őszintén írja le azokat a tényeket, melyeket sem én, sem bajtársaim nem tudtunk, nem tudhattunk.

Csiba Lajos százados naplóját először 1960-ban Brüsszelben, a Szemle harmadik számában közölte Dr. Gosztonyi Péter, teljesen meg-

hamisítva Csiba feljegyzéseit. Tanúságtétel „NAPLÓ A KILIÁN LAK-TANYA HARCAIRÓL!” írja nagy betűkkel Gosztonyi.

Másodszor, 1989-ben a Chicagóban megjelenő Szivárvány-ban tette közzé Harmath István. Igaz, még ez sem az eredeti szöveg, de ha a történelmi eseményekre összpontosítjuk figyelmünket, nem vonhatjuk ki magunkat Csiba Lajos közléseinek megdöbbentő hatása alól! Olyan tényeket hoz napvilágra, melyek igazolják és bizonyítják a tíz éve megjelent könyvem állításait. Sőt!!! 1989-ben nyilvánosságra kerültek Szűcs Miklós ezredes emlékiratai is, melyek újabb bizonyítékokkal szolgálnak. Szűcs, Nagy Imre utasítására tagja lett annak a bizottságnak Maléter Pál, Erdei Ferenc és Kovács István mellett, amely november 3-án este Tökölre ment, hogy tárgyaljon a szovjet csapatok Magyarországról való kivonásának utolsó részleteiről. Egy olyan időpontba, amikor már pontos értesüléseink voltak arról, hogy november első három napján újabb háromezer páncélos és kétszázezer orosz katona zúdult az országra, akik támadásra készen várakoznak. Figyelmeztetésem tehát nem használt, (lásd 204-205. old.). Szűcs Miklós vezérkari ezredes könyvében a 86-87. oldalon a következőket írja:

„A minisztérium tábornokai és tisztjei – akkor úgy tudtuk, hogy az egyetlen Maléter kivételével – a magasabb egységek és a csapatok parancsnokai október 28-ig legjobb tudásuk szerint végrehajtották a kormány és a vezérkar utasításait. Alakulataink részben önállóan számtalanszor indítottak fegyveres akciót a vezérkar utasítása alapján vagy saját kezdeményezésükből a fegyveresek ellen. Ezek során sok tiszt, tiszthelyettes, tisztos és sorkatona sebesült meg vagy áldozta életét. A hadművelleti csoportfőnökség tisztjei – köztük Polák István ezredes, Szentesi Ede alezredes, Oravecz István alezredes, Nagy József őrnagy és mások – akikre 30 év után is emlékszem (akik nevét azóta elfelejtettem, azoktól elnézést kérek), a vezérkar és a minisztérium csoportfőnökségeitől a hadművelleti csoportfőnökség munkáját segítő más tábornokok és tisztok – például Horváth Mihály vezérőrnagy, Kovács Imre vezérőrnagy, Trepper István ezredes, Lázár Tivadar ezredes és mások – napokon át egyetlen óra pihenés nélkül dolgoztak, intézkedtek, tájékoztattak és ellenőriztek, segítve felelősségteljes munkánkat.

A Budapesten lévő magyar katonai alakulatok megerősítésére október 26-án Budapestre rendeltük a kiskunhalasi 37. lövészezredet, amelynek parancsnoka Hodosán Imre ezredes volt. Az ezred Pesterzsébeten keresztül csak súlyos harcok árán tudott bejutni az Üllői úti Kiss János laktanyába. A harcok során az ezred – parancsnoka és a beosztott tisztok kiváló képzettségének köszönhetően – csak jelenték-

telen veszteségeket szenvedett, ugyanakkor több tucat fegyverest tett harcképtelenné, foglyokat ejtett és nagy mennyiségű fegyvert, illetve lőszert zsákmányolt. A következő két napon az ezred alegységei a IX. kerület egy részét és Csepel központját tisztították meg.”

A Magyar Televízió 1992. január 20-án TV1 21.45-kor *Magyar Krónikák* címmel egy francia–magyar dokumentumfilmet mutatott be, melyben újabb történelmi adalékot találtam. Kilenc foglyot, tehát fegyvertelen embereket, Hodosán Imre ezredes parancsára a vasúti vágányok mellett kivégeztek. Egy 16 éves tanoncgyerek, fekete tanoncegyenruhában, három golyóval a testében életben maradt. Nyolc meghalt. Bajtársunk Franciaországba menekült és csak 1991-ben tért ismét haza. Megtalálta azt a „magyar katonát”, aki a géppisztoly ravaszát húzta. A hóhért. Kesenűen távozott. Még csak le sem köpte...

Szűcs felsorol néhány főtisztet és tábornokot, akik úgymond segítették „felelősségteljes munkánkat”. Első három mondata azonban rámutat a néphadsereg forradalom alatti tényleges tevékenységére. Bizonyítja, hogy a Pesti Srácoknak nemcsak az ávósokkal, az oroszokkal, hanem saját hadseregünk katonáival is meg kellett küzdeni. És itt azt is megtudjuk, hogy „sok tisztt, tiszthelyettes, tisztos és sorkatona sebesült meg, vagy áldozta életét” a Pesti Srácok elleni harcokban. Vajon hány „ilyen” katonát léptettek elő, vagy tüntettek ki 1991-ben? Néhányat közülük én is ismerem. Szűcs Miklós könyvének 89-90. oldalán így folytatja: „Ezekben a napokban a szovjet hadműveleti törzzsel egyetértésben olyan következtetésre jutottunk, eljött az idő arra, hogy összpontosított támadásokat indítsunk a gócok ellen, és véglegesen felszámoljuk azokat. Elsőként a legerősebb támpont, a Corvin köz felszámolását terveztük.

Október 27-én este Hromcov szovjet ezredes, katonai tanácsadóm közölte velem, hogy a honvédelmi miniszternek és a minisztériumban tartózkodó szovjet parancsnokságnak a Nagy Imre kormánya által jóváhagyott javaslata alapján a magyar és szovjet csapatok támadást indítanak a Corvin közben lévő fegyveresek ellenállásának megtörésére, és a miniszter úgy döntött hogy magyar részről a csapatok tevékenységének koordinálásával engem bíz meg. Nem sokkal később ugyanezt közölte velem a honvédelmi miniszter. Mindössze annyi eligazítást kaptam, hogy hajnali 4 órára menjek ki annak a szovjet hadosztálynak a törzséhez, amelynek a harcálláspontja a Tolbuhin körúti vásárcsarnok közelében van, a pontos helyet szovjet tanácsadóm közli velem. Október 28-án hajnalban gépkocsival indultam el a szovjet hadosztály tör-

zséhez, amely a Váci utcának a Tolbuhin körút felé eső végén egy üzlethelyiségben volt.

Az akció tervéről a hadosztály törzsparancsnoka tájékoztatott: magyar lövészalakulatok (zömmel a tisztiiskolások illetve az akadémia hallgatói) szovjet harckocsik és tüzérség támogatásával reggel 7 órakor két irányból – a Nagyvárad tér és az Egyetem tér felől – összehangolt támadást indítanak a Corvin közti fegyveres központ felszámolására. A két irányból támadó csoportok parancsnokai feladataikat már megkapták, az együttműködés megszervezése a támogató harckocsikkal és tüzérséggel már ugyancsak megtörtént. Így hát kiderült, hogy részemről semmiféle koordinálásra nincs szükség. A szovjet törzs parancsnoka olyan tájékoztatást kapott feletteseitől, hogy az akció idején a szovjet törzsnél jelen lesz a magyar vezérkar képviselője.

Minthogy így szerepem a passzív szemlélődés lett volna – hisz az együttműködést a szovjet törzs már korábban megszervezte, és híradóeszközök sem álltak rendelkezésemre –, elhatároztam hogy annak a csoportnak a parancsnoka mellett fogok tartózkodni, amely az Egyetem tér felől indít támadást a Corvin köz ellen.

Reggel 7 órakor mindkét csoport megkezdte az előrenyomulást, de hamarosan olyan erős tűzbe kerültek, amely lehetetlenné tette a további előremozgást. A többemeletes házak ablakaiból a fegyveresek géppisztoly- és géppuskatűzzel lezárták az előrenyomás útvonalát, az élen haladó harckocsikat harcképtelenné tették, így a támadás leállt, illetve a szovjet hadtörzs azt leállította, mert kerülni akarta a felesleges emberáldozatokat.

A hadosztálytörzshöz mentem, ahol közölték velem, hogy légi támogatás nélkül az akciót nem lehet végrehajtani, ezért kérték a légierő bevetésének engedélyezését. Körülbelül egyórás várakozás után a hadosztályparancsnok úgy tájékoztatott, hogy a magyar kormány, személy szerint Nagy Imre miniszterelnök, nem járult hozzá a támadási célok bombázásához mivel az a békés polgári lakosság soraiból is sok áldozatot követelt volna. Az akciót ezért lefűjták. Visszamentem a vezérkarhoz ahol jelentettem a történeteket. Mint kiderült, a miniszter és a Malinyin tábornok vezette szovjet törzs már tudott a döntésről, és egyetértett azzal.”

Úgy érzem, ehhez a szöveghez nem szükséges megjegyzés. Azt bizonyítja, hogy volt magyar–szovjet összpontosított támadás a Corvin köz ellen, melyet a corvinisták sikeresen visszavertek.

Szűcs Miklós könyvének a 93-95 oldalán azt is leírja, hogy!!!

„A Szabad Nép, a Magyar Dolgozók Pártjának hivatalos lapja október 28-án vezércikkben foglalkozott az előző napok eseményeivel és kifejtette, hogy az ami az országban történt, illetve történik, nem ellenforradalom, hanem nagy nemzeti demokratikus mozgalom, amelyet a dolgozók: a munkások, az értelmiségiek, a diákok, a fiatalok indítottak el. A mozgalom kezdeményezői és vezetői között sok a kommunista.

A párt Központi Vezetőségének október 28-i ülése egyetértett ezzel az értékeléssel. A déli órákban a Kossuth rádió közölte a kormány utasítását az általános tűzszünetre, majd a kora esti órákban Nagy Imre és Kádár János beszédet mondott a rádióban. A korábban ellenforradalomnak minősített eseményeket mindketten az egész népet átfogó demokratikus mozgalomnak nevezték. Bejelentették, hogy a honvédség és a rendőrség alakulataiból új karhatalom alakul, a szovjet csapatok kivonulnak Budapestről, az Államvédelmi Hatóság megszűnik és új államrendőrség alakul. A Szabad Nép említett cikke, az idézett beszédek, illetve nyilatkozatok demoralizálták a hadsereget. A tisztikar döntő többsége, amely korábban becsületesen végrehajtotta a vezetés parancsait, teljesen bizonytalanná vált, sőt nyugodtan állíthatom: meghasonlott. Ha nem ellenforradalom volt az ami eddig történt – márpedig a párt és a kormány, amely 5 nappal korábban az ellenforradalom elleni harcra utasította a hadsereget, 28-án forradalomnak minősítette a történeteket –, akkor, aki eddig lőtt vagy lövetett a felkelőkre, az a nép, a forradalom ellensége. Nagyon sokan voltak azok, akik – logikusan – így gondolkodtak, és igyekeztek jóvátenni a nép ellen korábban elkövetett bűneiket, egyesek lelkiismeretük szavára hallgatva, mások – és sajnos ilyenek nem kevesen voltak – karrierizmusból.”

A sok példa közül én csak egy esetet ragadok ki. Természetesen ezt is majd a történészeknek kell tisztázniuk. Szűcs Miklós könyvében a 128-129. oldalon a következőket írja:

„Mecseriről részletesen szólnom kell. Munkásszülők gyereke volt, tehetséges fiatal főtisztként ismerte a hadseregben mindenki.

Amikor 1956. október 23-án értesült a budapesti eseményekről, a helyőrségi riadó elrendelése után, harckocsikkal és gépkocsizó lövészekkel lezáratta az Esztergomba, illetve az onnan kivezető utakat, senkit nem engedett be a városba, illetve ki. Október 25-én egy fiatalokból álló fegyveres csoport a városból teherautón Budapestre akart menni. Mecséri ezredes éppen a helyszínen tartózkodott, amikor katonái a város kijáratánál megállásra és visszafordulásra szólították fel a teherautó utasait. Azok nagy hangon szidalmazni kezdték a katonákat. Mecséri személyesen igyekezett a visszafordulásra rábeszélni a fiatalokat, de

azok nem tágitottak. Mecséri felszólította őket, hogy menjenek vissza a városba, ne kíséreljék meg onnan a kijutást, mert különben tüzet nyitnak rájuk. A teherautó sofőrje, fittyet hányva az ezredes figyelmeztetésére, az utat elzáró harckocsit megkerülve igyekezett kijutni a városból. Mecséri tüzet nyitott a gépkocsira, az üzemképtelenné vált, és több fiatal megsebesült.

1956. október 28. után, amikor a párt és a kormány az eseményeket forradalomnak minősítette, Mecsérinek nem volt maradása Esztergomban, a fejét követelték.

Mecséri – akinek néhány évvel korábban Maléter, mint a páncélos hadtest törzsparancsnoka, a szolgálati főnöke volt – Budapestre jött, jelentkezett Maléternél, a honvédelmi miniszterhelyettesnél, és felajánlotta neki szolgálatait. Mecséri, Maléter utasításának megfelelően cselekedett, jóvá akarta tenni a forradalom ellen Esztergomban elkövetett bűneit, ezért nyitott tüzet november 4-én a szovjet oszlopra.”

Mecséri esztergomi tűzparancsának a következménye nem az, hogy „több fiatal megsebesült”. A teljes igazság az, hogy hét halott és vagy tizenöt sebesült volt. Vajon nem saját halálos ítéletét írta alá ezzel Mecséri, akármelyik oldalról nézzük is a kérdést?

„A végső döntést a rendszer leghűbb híveinek, a kommunistáknak – köztük a hadsereg kommunista tisztjeinek (a hadsereg tisztjeinek mintegy 80-85 %-a a párt tagja volt) a párt október 30-án történt feloszlása adta meg. A döntést Kádár János, a párt főtitkára jelentette be a rádióban. A párt feloszlása azt jelentette, hogy a kialakult helyzetért a Magyar Dolgozók Pártjának tagjai felelősek. Sokan közülük elbújtak, barátoknál vagy ismerősöknél kerestek menedéket – mások mepróbáltak külföldre menekülni, vagy a szovjet csapatoknál oltalmat keresni, de sokan voltak olyanok is, akik bűneik jóvátételére álltak a másik oldalra. A pártnak ebben a kritikus helyzetben történt feloszlásáért az 1956-os események történetével foglalkozó művek szerzői eddig kizárólag Nagy Imrét hibáztatták. De hát volt a pártnak Központi Vezetősége, Politikai Bizottsága és október 28-tól egy hattagú Pártelnöksége. Ezekben a szervezetekben Nagy Imre és hívei mindenütt jelentős kisebbségben voltak. Hogy sikerülhetett egy kisebbségnek a többséggel szemben érvényesítenie az akaratát?”

Ezek szerint azok a tábornokok és főtisztek, akik október 27-én este és 28-án reggel szimpatizáltak velünk, és akik akkor már sejtették, vagy tudták, hogy a forradalom győz, nem a forradalom eszméi miatt, hanem saját karrierjük érdekében álltak mellénk.

Ha ez így van, akkor 35 éven keresztül még engem is becsaptak, amely szomorú tényt mostani kétkulacos viselkedésük csak megerősít.

Szűcs Miklós saját magáról is ad egy jellemképet. Könyvének 127. oldalán a következőket írja:

„Az őrmester Malinyin törzséhez kísért. Ott az a fiatal ezredes, Malinyin hadműveleti tisztje, aki vele együtt érkezett Budapestre Moszkvából, és akivel az előző napokban együtt dolgoztam a vezérkar épületében, közölte velem hogy a szovjet csapatok hajnalba bevonulnak Budapestre. Elém tette a város térképét és arra kért, tájékoztassam, melyik körzetben számíthatnak számottevő fegyveres ellenállásra. A kérés hallatán először ágálni kezdett bennem a sértett önérzet, az ok nélkül letartóztatott ellenség ellenszenve, de aztán erőt vett rajtam a kötelességtudat, az ügy iránti felelősségérzet, és részletes tájékoztatást adtam az ezredesnek.”

Tehát, részletesen berajzolta a térképre, hogy „hol, melyik körzetben számíthatnak számottevő fegyveres ellenállásra”. Ezt a Magyar Néphadseregnek az a vezérkari ezredese tette, akinek a küldetése a szovjet csapatok Magyarországról való kivonulásának a megtárgyalása lett volna.

Szűcs Miklós könyvének a 96. oldala:

„Mindenki – a Politikai Bizottság és a Központi Vezetőség egyes tagjaitól kezdve a minisztereken át a fontos beosztásban lévő párt- és állami tisztviselőkig és a hadsereg parancsnokáig – 'féltette a székét', a beosztását. Azok a funkcionáriusok, akikbe a párttagság és az ország népe a bizalmát helyezte, az elvtelen karrieristák, a bólogatójánosok színvonalára süllyedtek le, s helyeselték mindent, amit felülről kezdeményeztek. E probléma kapcsán azt a szellemet szeretném szemléltetni, amely 1956-ban a hadsereg úgynevezett magasabb parancsnokait jellemezte.

1956. október 23. és 28. között, amíg a párt- és állami vezetés egyértelműen ellenforradalomról beszélt, addig a hadseregből néhány fiatal tisztén kívül tudomásunk szerint csak Maléter – de ő sem nyíltan – állt át a másik oldalra. Amikor azonban a legfelsőbb vezetés október 28-án a történeteket forradalomnak minősítette, a hadsereg tábormokai és magas beosztásban lévő tisztjeinek egy része azonnal átnyergelt, és a megszokott módon, elvtelenül 'hozzaigazította' magatartását a 'felülről jött szószathoz'. Ezeknek az embereknek a magatartása, pálfordulása ellentétes volt tulajdon érdekeikkel is, ezt azonban nem ismerték fel, nem volt idejük rá, hogy felismerjék, mert úgy gondolták, gyorsan kell cselekedniük, hogy legyen helyük a 'székek újbóli elosztásakor’.”

„1956-ban a hadsereg úgynevezett magasabb parancsnokai” ennyire jellemetlen emberek voltak. Ezt Szűcs Miklós, vezérkari ezredes állítja, én csak egyetértek vele. Most viszont az „új rendszer”, az új magyar kormány azokat a jellemetlen tiszteket, főtiszteket és tábormokokat léptette elő, akik közül sokan október 28-ig minket, a Pesti Srácokat lőtték.

Ha szétnézünk az országban 1992 tavaszán, nagyon szomorú kép tárul elénk. Igaz, hogy 56 óta sok minden változott és ez részben az új magyar kormány érdeme. Az oroszok hazamentek. Feloszlott a Varsói Szerződés és a KGST. 1989. október 23-án kikiáltották, hogy Magyarország ezután „Köztársaság” lesz, aminek az egész nemzet örült. Most viszont október 23-án nem a forradalom évfordulójára emlékeznek, hanem a köztársaság kikiáltásának évfordulóját ünneplik. Ez szerepel a naptárban is. Elterelték a figyelmet a forradalomról! 1989. június 16-án megtörtént a nagy újratemetés, de bajtársaimról, a Pesti Srácokról szinte teljesen „megfeledkeztek”! Egy üres koporsó képviselte az akkor ismert közel 400 mártírt. Szabó bacsit, Ekrem Kemált, Dudás Józsefet, Angyal Istvánt, Nickelsburg Lászlót és a forradalom többi résztvevőjét és parancsnokát csak úgy említették, hogy neveiket felolvasták a kivégzettek névsorában. A hat koporsó közül csak kettőt temettek a 301-es parcellába, ahol bajtársaim álmodják örök álmukat egy szebb, jobb és boldogabb Magyarországról. Az üres koporsót, mellyel az úgynevezett reformkommunisták a forradalmat akarták örökre eltemetni, és Nagy Imrét Magyarország forradalmi miniszterelnökét – hála lánya, Nagy Erzsébet makacs kitartásának. A másik négy koporsót a 300-as parcellába temették el, elkülönítve őket bajtársaimtól. Ez eddig rendben is volna. Ami felháborító, az az, hogy minden hivatalos megemlékezés, koszorúzás a 300-as parcellában történik, nagy pompával, katonai zenekarral, a kormány képviselőivel és óriási tömeggel. A TIB szervezi az emlékünnepeket a 300-as parcellában, vigyázva arra, hogy a két parcella kordonkötéllal legyen elválasztva. 1990. október 23-án a tömeg nyitott utat és emelte fel a kordonkötelet, amikor Lassan Györggyel, a Práter utcai iskola parancsnokával Nagy Imre sírjára és az üres koporsóra helyeztük el a koszorúnkat. Abba a 301-es parcellába vittük a koszorúnkat amelynek a tömeg, a Történelmi Igazságtétel Bizottság szervezése folytán, hátat fordított!

A Történelmi Igazságtétel Bizottságnak – ahogy azt a neve is mutatja –, az lenne a feladata, hogy a történelmi igazságot kutassa és hozza nyilvánosságra. Pontosan az ellenkezőjét teszi. A már napfényre került dokumentumokat sem hajlandó tudomásul venni, sőt, azokat mélyen

elhallgatja. A forradalom 35. évfordulójára egy olyan történelemkönyvet adtak ki Litván György történész szerkesztésében, amely még most is azt bizonyítja, hogy a forradalmat a reformkommunisták készítették elő, és vívták meg. Volt ugyan néhány felelőtlen lövöldöző is, de azok mind huligánok voltak. A könyv címe: Az 1956-os Magyar Forradalom - történelmi olvasókönyv középiskolásoknak (Tankönyv Kiadó, Budapest, 1991.). Érdekes, hogy a könyv 189. oldalán az én könyvemről (Corvin köz 1956) azt írják, hogy az „a Corvin köz felkelők parancsnokának szubjektív hangvételű visszaemlékezése”. Valóban, amikor a bajtársaimról emlékezem meg, nem is lehetek más, mint elfogult. A történelmi eseményeket azonban tárgyilagosan írom le, s krónikám hitelességét a „hivatalos történészek” eddig még nem tudták megcáfolni. Ők azonban még most sem akarják elismerni, hogy 1956-ban a magyar nép nem megreformálni, hanem elsöpörni akarta a kommunista rendszert és annak minden válfaját. Még most sem akarják elismerni, hogy a forradalmat az a kegyetlen kommunista rendszer készítette elő 1945 és 1956 között, amelynek ők is odaadó kiszolgálói voltak!

Nyugodt lelkiismerettel állíthatom, hogy „anyám, mi nem ilyen lovat akartunk”. Nem ezért áldozták életüket bajtársaim 1956-ban és az utána következő években.

Szűcs Miklós azonban a 117. oldalon Csiba Lajos naplójára hivatkozva azt írja, hogy „a napló mindenestre más megvilágításba helyezi Maléter 1956-os magatartását, s arról tanúskodik, hogy Maléter november 2-án a Kilián laktanyabéli vacsora közben őszintén beszélt, amikor Kovácsnak és nekem kijelentette: „Én a szocialista rendszer híve vagyok, nem lőttem és nem lövtem és nem is vagyok hajlandó lőni, vagy lövetni a szovjet csapatokra, amelyeknek tulajdonképpen az életemet és az egész katonai pályafutásomat köszönhetem”. Maléter idézett kijelentését szerintem nem csak az a körülmény motiválja, hogy két kommunista tiszttel – a vezérkar főnökével és a hadművelleti csoportvezetőjével – beszélt, akik közül az egyik, Kovács vezérőrnagy, ráadásul egykor ugyanolyan szovjet partizán volt, mint Maléter, hanem az is, hogy egykori partizánfőnöke, Vas Zoltán javaslata alapján őt a kommunista Nagy Imre nevezte ki honvédelmi miniszterhelyettesnek (később miniszternek), s ezért tisztában volt vele, hogy az ő sorsa is Nagy Imrének és politikájának a sorsától függ!!!

És mégis Tóbiás Áron: In memoriam Nagy Imre (Szabadtér Kiadó, 1989.) című könyvében V. Micsunovics naplóját közli, melyet Hruscsov és Malenkov brioni látogatása után írt 1956. november 3-án. A 312. oldalon ezt olvashatjuk: „De ha azt kell eldönteni, Kádár legyen-e

vagy Münnich, egy tényleges különbséget nem szabad elfelejteni. Rákosi alatt Münnich nagykövet volt Moszkvában, Kádár pedig Budapesten raboskodott. Ez minden magyar számára döntő körülmény lesz Kádár javára. Hruscsov nem erősködött: egyetért velem, mondja... Más magyar kommunistákra is szó kerül. Hruscsov makacsul ragaszkodik ahhoz, hogy minden erővel meg kell menteni Apró Antalt. Mi Losonczyt említjük, aki szerintünk tiszta és tehetséges ember. Hruscsov és Malenkov húzodoznak: kiderül az oroszok tudják, hogy Losonczy kapcsolatban áll velünk, Nagy Imre párthívének, s ezért gyanúsak tartják. Szóba kerül Maléter ezredes, annak a küldöttségnek a vezetője mely az oroszokkal a szovjet csapatok visszavonulását van hivatva letergyni. Jugoszláv részről mitsem tudunk Maléterről, nem ismerjük, nincs semmi értesülésünk róla. Hruscsov és Malenkov mélyen hallgatnak, noha ők ismerik Malétert.” – Tehát Maléter neve is felvetődött, amikor választani szándékoztak, hogy ki álljon az új magyar kormány élére.

V. Micsunovics naplójába 1956. december 21-én a következők olvashatók: „Három nappal ezelőtt Charles Bohlen, az Egyesült Államok nagykövete nálam vacsorázott. Hosszan beszélgettünk a közelmúlt eseményeiről...”

...Bohlen nem sokat mondott Magyarországgal kapcsolatban, eltekintve attól a problémától, amit a Nyugat a magyar kérdésben ki tud fejteni, mi sem fog történni, bármit csinálnak is az oroszok magyar földön. Magyarország végleg az oroszoké...!!!

Tehát Amerika eladta Magyarországot! Nem csak az a két távirat, melyeket október 29-én és november 2-án küldtek el az amerikai külügyminisztériumból, hanem Charles Bohlennak ez a kijelentése is ezt bizonyítja. 1989 őszén, amikor Borisz Jelcin először látogatott Amerikába, az amerikai televízióban mégis a következő kijelentést tette: „A kommunizmus hanyatlása 1956-ban Budapesten kezdődött el.”

1956-ban a magyar ifjúság tehát nemcsak magyar, hanem világtörténelmet formált! Így hát nem csak Magyarország, hanem az összes (volt) kommunista ország is a Pesti Srácoknak köszönhetik az országukban történt változásokat. Sőt...

Borisz Jelcin kijelentése alapján azt is mondhatjuk, hogy az 1956-os magyar ifjúság nyerte meg a hidegháborút a szabad nyugat számára, mert ez a hidegháború csak Magyarországon volt meleg. Itt dörögtek a fegyverek és itt haltak meg szabadságharcos bajtársaim!!!

Nem kérem ebben a kérdésben az igazságtételt, mert azt úgysem fogjuk megkapni. Az igazságtalanság azonban annyira szembetűnő,

hogy azt nem hallgathatom el. Mit kaptunk mi, szabadságharcosok „hála képpen” attól az Amerikától, amelyik nekünk köszönheti, hogy a világ egyedüli nagyhatalma lett?

1956–57-ben 38000 magyar menekültet fogadott be Amerika, amiért mi hálásak vagyunk és ezért valóban köszönettel tartozunk. Ennek azonban, mint az 1991-ben kiderült, ára volt, amit tudtunk és beleegyezésünk nélkül az amerikai kormány be is hajtott.

1991 szeptemberében került a kezembe annak a megállapodásnak a fénymásolata, melyet 1973. március 6-án írt alá William P. Rogers amerikai külügyminiszter és Vályi Péter magyar miniszterelnök-helyettes az Egyesült Államok kormánya illetve a Magyar Népköztársaság kormánya nevében. A megállapodásból csak néhány részt idézek:

„ 1. Cikk (1) A Magyar Népköztársaság Kormánya beleegyezik abba, hogy fizet, az Egyesült Államok Kormánya pedig belegeyezik abba, hogy elfogad 18900000.- Dollár (Tizennyolcmillió-kilencszázezer dollár) átalányösszeget az Egyesült Államok pénznemében, az Egyesült Államok kormánya és állampolgárai, a Magyar Népköztársaság Kormányával és állampolgáraival szemben fennálló, minden olyan igényének teljes és végleges rendezésére és kiegyenlítésére, amely ebben a megállapodásban meghatározásra kerül.

2. Cikk. Az 1. cikkben hivatkozott és jelen megállapodással rendezésre és kiegyenlítésre kerülő igények az Egyesült Államok Kormánya és állampolgárainak igényei (1) javakért, jogokért és érdekekért, amelyeket magyar államosítási, kényszerfelszámolási, kisajátítási intézkedés, vagy egyéb igénybevétel a jelen megállapodás keltének napján, vagy azt megelőzően érintett, kivéve az Egyesült Államok tulajdonában lévő ingatlant!!!

(2) Az Egyesült Államok pénznemében kifizetett olyan szerződéses, vagy más jogokból származó kötelezettségeikért, amelyeket az Egyesült Államok állampolgárai 1939. szeptember 1. előtt szereztek meg és amelyek 1947. szeptember 15. előtt váltak esedékessé.

(3) A Magyar Népköztársaság kötelezettségeiért Magyarország és az Egyesült Államok között 1947. február 10-én kelt békeszerződés 26. és 27. cikkében foglaltak alapján és

(4) Az Egyesült Államok kormányának a Magyar Népköztársaság kormányához intézett 1952. december 10-i jegyzékben említett kárakért”. (Külön jegyzék egyik része: „Az Egyesült Államok kormánya a kifizetett átalányösszegeből 125000 dollárt előjegyez az 1951-es légi incidens rendezésére”) stb.

Elemezzük tehát ezt a megállapodást!!!

Az Egyesült Államok kormánya, úgy mint a Magyar Népköztársaság kormánya összegezték, hogy a megállapodás 2. cikkében a felsorolt 4. bekezdés alapján ki, mennyivel tartozik a másik félnek.

Az „átalányösszeg”, 189000000. dollár csak a különbözetet jelenti, amit Magyarországnak kellett kifizetni. Ebbe az összegezésbe belefoglalták azokat az ingatlanokat, melyeket azoktól a menekültektől vett el a magyar kormány, akik a „megállapodás keltének napján, vagy azt megelőzően” felvették az amerikai állampolgárságot. A menekülteket természetesen nem fizették ki és ezáltal Amerika orgazda lett. Ez egy olyan (még ma is) nyitott kérdés, amit „valakinek” le kellene zárni. A megoldás egyszerű lenne! A megállapodásban nincs megállapítva azoknak az ingatlanoknak az értéke, melyek a megállapodás értelmében az Egyesült Államok tulajdonába kerültek. Azonban, ha 1973. március 6-tól a kamatokat is felszámítjuk, biztosan meghaladja a nemzeti adósság összegét. „Valakinek” egy olyan új megállapodást kellene kötni az Egyesült Államok kormányával, mely szerint az átvinné a magyar nemzeti adósság kifizetését és a magyar állam kötelezné magát azoknak a kárvallottaknak a kárpótlására, akik ezt kérik. Ez nem csak erkölcsi és jogi, hanem politikai és gazdasági megoldást is jelentene Magyarországnak, sanyarú gazdasági-politikai helyzetében. És mi is befoghatnánk a szánkat !

1992 tavaszán, ha megnézzük a hazánkban uralkodó helyzetet, ismét csak elkeserítő kép tárul elénk. A gazdasági körülmények nem-hogy nem javulnak, hanem napról-napra rosszabbodnak, s ennek elsősorban politikai okai vannak. Az az ember, aki jóllakott, keveset gondol az éhezőkre. Ha valaki panaszkodik, hogy éhes, a jóllakott ember azt nem érzi és ezért nem tud (vagy nem akar) az éhes ember problémájával azonosulni. Azok, akik elérték céljaikat, az új „szabadon választott” kormánynak lettek tagjai, vagy bekerültek a parlamentbe és az új törvényeket hozzák, jóllakottak és hamar elfelejtették választási ígéreteiket.

1990 márciusában, amikor közel 34 éves számkivetés után először hazajöttem, csupán egy cél vezetett. Azoknak a pártoknak és szervezeteknek az egyesítése, melyek 1956 eszméi alapján állnak. Sikertelenül leültetni egy asztalhoz hét párt és szervezet vezetőit, akik egy közös nyilatkozattal fejezték be a gyűlést. Ezt a nyilatkozatot, mint az „56-os Szövetség” írtuk alá.

A választási „kampány” alatt a legtöbb párt 1956-ra hivatkozott. A Corvin moziban tartották nagygyűléseiket, és a forradalom eszméinek a megvalósítását ígérték. Most viszont azt kell látnom, hogy azoknak

a pártvezéreknek és politikusoknak nagy része, akik „befutottak”, saját politikai karrierjük érdekében olyan kompromisszumokat kötöttek a régi rendszer uraival, amelyek nem a nemzet, hanem a kommunista arisztokrácia érdekeit szolgálják. Változott a kormány, de a rendszer a régi maradt. A kommunista pártfunkcionáriusokból lettek Magyarországon új kapitalisták. A gyilkosok, tömeggyilkosok, akik bajtársaim ezreit juttatták az akasztófákra, a börtönökbe és a szovjet munkatáborokba; a tolvajok akik a hatalom bitorlói voltak és ellopták a nemzet vagyonát kiemelt magas nyugdíjakkal, a legkülönbözőbb juttatásokkal ma is úgy élnek, mintha semmi változás sem történt volna az országban. Az igazságszolgáltatás is még mindig a („volt”) kommunisták kezében van. A halálbírók, ügyészek vagy magas nyugdíjat élveznek, vagy díszsírhelyen temették el őket. Helyüket átadták leszármazottaiknak.

Az új kormány olyan személyt nevezett ki legfőbb ügyésznek, aki 26 éven keresztül tagja volt a kommunista pártnak. Akinek az a véleménye, hogy azok a gyilkosságok, melyeket Kádárék végrehajtottak, AKKOR nem voltak törvénytelenek, és ezért most nem lehet őket felelősségre vonni. Mások azt hangoztatják, hogy igazságos kártalanítást nem lehet úgy végrehajtani, hogy valaki mást ne károsítsanak. Vajon kinek a megkárosításáért aggódnak az új magyar honatyák? 16 éves, corvinista bajtársamat 12 évi börtönre és bárhol fellelhető vagyonának teljes elkobzására ítélték. Ez szerepel az 1990 márciusában kiadott erkölcsi bizonyítványában is. Tehát azoknak a megkárosítását akarják elkerülni, akik ilyen határozatok és halálos ítéletek százait hozták? Az ő örököseiket féltik, vagy – sok esetben – még őket magukat! Azokat, akik természetesen nem akarják visszaadni azt a vagyont, amit a magyar néptől lopott el apjuk, nagybátyjuk vagy távoli rokonuk!

Mióta az új magyar kormányt demokratikusan megválasztották, közel két éve, várjuk ezeknek a sérelmeknek az orvoslását. Azt vártuk, hogy az új kormány vonja felelősségre a bűnösöket és adja meg az elismerést a PESTI SRÁCOK-nak. Azt vártuk, hogy az új vezetők vigyék győzelemre a forradalmat, hiszen közülük sokan szenvedtek Kádár börtöneiben. Ma azonban úgy látom, hogy a kompromisszumok következtében kialakult helyzetben ez nem fog bekövetkezni. Azt is kénytelen vagyok észrevenni, hogy a régi „rend urainak” olyan óriási befolyásuk van a kormányra, hogy az ha még akarna is, akkor sem tehetne semmit a mi céljaink megvalósítása érdekében.

1991. október végén a Magyar Televízió riportot készített Szőnyi Gyula bajtársam 13 m²-es pinceszobájában. Elmondtam, hogy amikor 1957-ben letartóztatták Szőnyi Gyulát, egy ávós költözött lakásába, s

még most is ott él. Amikor 1971-ben Gyula kiszabadult a börtönből, ezt a pincszobát utalták ki neki. Mi nem akarjuk ezt az ávóst sem felakasztani, sem börtönbe zárni (ha nem véres a keze). Annyit azonban jogosan elvárhatunk az „új rendszertől”, hogy Szőnyi Gyula visszakapja régi lakását, az ávós pedig költözzön a 13 m²-es pincszobába, Szőnyi Gyula kapja meg az ávós nyugdíját, az ávós pedig éljen jól a Szőnyi Gyula nyugdíjából. Ezt közölték a TV „A HÉT” című műsorában, de hiába. Semmi változás sem történt. Mint annyi más kérés, követelés, ez is falra hányt borsó volt.

A választási kampány idején minden párt 56-ra hivatkozott, még a FIDESZ is!

II. Fejezet

Csiba Lajos Naplója Chicagóban 1988 októberében a *Szivárvány* IX. évfolyama 26. számában jelent meg. A Napló dokumentumként szolgál Maléter forradalmi tevékenységéről. Olyan részleteket idézek belőle, melyek engem, mint szabadságharcost érdekelnek s melyek igazolják az 1982-ben megjelent könyvem állításait. Harmat István bevezetőjében ezt írja róla:

„Napló az 1956 októberi eseményekről a Kilián laktanyában. Pongrátz Gergely „Corvin köz 1956” című könyve 1982-ben történt megjelenése óta közérdekűvé vált a Corvin köz és a Kilián laktanya között lévő ellentét tisztázása. Ennek céljából közöljük Csiba Lajos Naplóját a Kilián laktanyában történetekről.

Csiba Lajos századosi rangban a Kilián laktanya parancsnoka volt a forradalom idején, ma Svájcban él.

Október 23. este.

„A katonák egy része, kb. 200, kiment a laktanyából a tömeggel az utcára. A bent maradó többieket igyekeztem összefogni és a hátsó részben elhelyezni. Hogy a többiek kimentek, nem tudtuk megakadályozni. Minden kapu tárva-nyitva volt.”

Ezeknek a munkaszolgálatos katonáknak egy része csatlakozott a felkelőkhöz, a másik részét a kíváncsiság vezette, a harmadik része pedig hazament.

Október 24.

„Mivel semmi fegyverünk nem maradt, és egy minimális őrséget fel kellett hogy állítsak a laktanyában és a HM nem tudott fegyvereket küldeni, délután az utcán a felkelőtől szedtük el, ami volt, puskát, géppisztolyt, légpuskát, lőszert. Ezzel aztán felfegyvereztem és megszerveztem a laktanya őrségét, úgy-ahogy.

Este és éjjel tűzharcba keveredtünk a felkelőkkel. A főkapunál Szabó szds. és Kolmann fhdgy. Szabó szds. és egy katona megsebesül, kórházba szállítjuk. Néhány felkelőt fogságba ejtenek és a rendőrségi rabszállító kocsiba tesszük őket, hogy reggel elszállítsuk a rendőrségre.”

Tehát október 24-én reggel elkezdődött a harc a Kilián laktanya katonái és a „Pesti Srácok” között, melynek halottjai, sebesültjei és foglyai voltak.

Október 25. (csütörtök)

„Hajnalban a felkelők részéről a tüzelés megélénkül, mi továbbra is védekezünk, amennyire azt a rendelkezésünkre álló, a felkelőktől zsákmányolt, fegyver és lőszer lehetővé teszi. Reggel segítséget kérek a HM Főügyeletestől, aki ekkor történetesen Maléter ezds. a Műszaki Kisegítő Alakulatok parancsnoka, az én közvetlen előjáróm. Ő segítséget ígért és kintartásra adott parancsot. Úgy 9h felé közölte, hogy harckocsikat fog küldeni, szervezzek lövésztaimogatást a részükre. Én tartottam a kapcsolatot távbeszélőn Hdm. Csf-ségben Kindlovics őrnaggyal, akivel megbeszéltük, hogy a Kossuth tü. ti. isk. küldjön részünkre lövészegységet, lehetőleg géppuskát is hozzanak.

Az iskola pk-val is rögzítettem a dolgokat. Ezek az alegységek azonban nem tudtak a laktanyáig jutni a tömeg miatt, amely valahol útközben feltartóztatta őket. A Tűzoltó utca felől vártuk volna őket, gpi-os biztosítással.

10 óra felé megérkezett maga Maléter 5 hk-val. Ő beállt 1 harckocsival a főkapuba (A hk. nem tudott bejönni, mert a kapu nem volt elég széles), a többi a laktanya körül helyezkedett el. A kapuban álló hk. tüzelt a szemben lévő házakra, ahonnan a felkelők lőttek. A laktanya ablakából adtunk tűzirányítást. Ez a hk. ott maradt végig a kapuban a másik négy szó nélkül eltűnt, valószínűleg délután visszamentek az egységükhöz.”

Ehhez nem kell semmit hozzáfűznöm, maga-magáért beszél. Nemcsak azt tudjuk meg, hogy Maléter – még mielőtt kiszállt volna a harckocsiból – a löveggel tüzelt ránk, hanem azt is, hogy a laktanya ablakából adták neki a tűzirányítást. Gondolom, nem akarták elkerülni a „sűrűjét”.

„Délután felhív bennünket telefonon egy szovjet ezds. a Bakáts térről, ahol valószínűleg egy pk-i harcálláspont van. Ott vannak a VK-ról Borbély őrgy. és Christen szds. is, velük is beszélünk. (Maléter a szovjet ezds-el, én a két magyar tiszttel.) A helyzetről érdeklődnek. Mi ezt elmondjuk nekik.”

Ez már október 26-án történik, amikor a legnehezebb napunk volt a szovjet páncélos támadások visszaverésében. A szovjetek tájékoztatását nemcsak kémkedésnek, hanem nevezhetjük nyugodtan hazaárulásnak is.

„Később ismét felhívott bennünket egy szovjet pk. és kérte, hogy a sebesülteiket és a kilőtt harckocsijaikat kivihezzék az Üllői útról. Maléter erre azt mondta, hogy a sebesültekért jöhetnek, de a hk-kat kivontatni a felkelők miatt nemigen tudják (ezek a felkelőknek nyilván mint jó, természetes akadályoknak is szolgáltak az utcán), jobb, ha Solymosiék jönnek, kértük magyar vonatokkal és mi (Kolmann fhdgy. és én) a laktanya ablakából biztosítunk. Ezt azután meg is beszéltük Solymosi őrgy-al. El is indultak, de közben az ablakból úgy láttam, hogy a körüti részt a felkelők torlaszolja és talán el is aknásiák vagy már el is aknásiották. Erről Solymosit értesítettem, így ezek visszafordultak. Az éjszaka hátralévő részén pihenünk felváltva.”

A sebesülteket mi vitettük kórházba. A halottjaikat általában este, a támadások után szedték össze, teherautókra. A kilőtt páncélosok elvonatását azonban nem engedték. Emiatt volt még november 1-jén is heves vitám Király Bélával, a Nemzetőrség főparancsnokával.

Október 27.

„Délután a kormány, Nagy Imre és a HM Janza rádión felhívta a felkelőket, hogy '...azok, akik még most is harcban állnak, már nem becsületes szándékúak, mert a követelések nagy része már teljesítve van, a többit a lehetőségek szerint Nagy Imre kormánya biztosítja.' Fegyverletételre szólították fel előbb 18h, majd 22h-s határidővel. Erre, valamint abból a célból, hogy a jobb és balszárny épület felőli bizonytalanságok (ahol munkásszállók voltak) megszüntessük, Maléter elhatározta, hogy birtokba, ill. őrizet alá vesszük és az ott tartózkodó fegyveres felkelőktől elveszük a fegyvert. Ezt azután egy 10 fős a 'cse-peli' szd-ból kiválogatott járőrrel a Liliom utcai részen végre is hajtotta. (A másik oldalt másnap reggel.) Ezen a részen megszerveztem az őrséget.”

A Kilián laktanya a forradalom idején ugyanis három részre volt osztva. Csak középső része volt laktanya, a két szélső részben munkásszálló volt, ezeket Csiba Lajos százados szerint „a felkelők szállták meg és onnan lőtték az oroszokat!” Tehát ezért volt szükség a munkásszállások elfoglalására.

„Ezután Maléter felhívta Solymosit és csak fegyvert kért tőle, a többit magára vállalta a környéken. Kaptunk is tőle egy keveset, amiket egy eü. járművünk hozott el.”

Tudomásom szerint mi soha nem szállítottunk fegyvert és lőszert mentőkocsiban.

Október 28. (vasárnap)

„Reggel 8h-kor megindul Maléter a körúti részre, hogy az ottani fegyveres felkelőktől a fegyvereket összeszedje. Közben Illés szds-t egy a pincében meghúzóódó szovjet pc. katona ijedtében lelövi, nem tudta, hogy nem őt keresik, ő úgy tudta, hogy nem eshet fogságba, mert a felkelők felkoncolják. Ezután rövid tűzharc keletkezik a felkelőkkel, amiben Kolmann fhdgy-ot találat éri és ő is meghal. 4 felkelő foglyot ejtenek, akiket a fogdába zárunk.”

És ez október 28-án reggel és délelőtt történik. Olyan tűzharc a felkelők és a Kilián „hős” katonái között, amelyben egy főhadnagy és ki tudja, hány felkelő halt és sebesült meg. Azon a részen 35-40 bajtársunk harcolt, de a négy fogolytól eltekintve, a többiről nincs szó. Valószínű, hogy a tűzharcban ők is meghaltak. Érdekes, hogy Nagy Imre beszéde, amelyben a fegyverszünetet jelentette be, s amely a forradalom győzelmét is elismerte, délután 1 órakor hangzott el a rádióban. Tehát hamis az a beállítás amely szerint Maléter csak 1-2 napig harcolt a felkelők ellen. Ez az idézet azt bizonyítja, hogy október 28-án délelőtt még mindig haltak meg szabadságharcos bajtársaim Maléterék golyóitól!! Hát hol van Budapest hőse??? Mégis ekkor már megkezdődött Maléter beépítése. A következő idézet is ezt bizonyítja.

„Ehhez járult hozzá, hogy a rádió valamiféle, a Kilián laktanyából jött parlamenterekre beszél, akikről nekünk fogalmunk sincs, mi nem küldtünk senkit sehova. Ez ellen előbb én a rádiónál, a V.K. -n és a HM Főügyelet-es-tisztnél tiltakoztam, majd a körúti akció után Maléter hívja fel a honvédelmi minisztert, hogy tiltakozzon.”

Ezek szerint a Corvin köz két parlamentérét, Lehocky Attilát és Fedor Jóskát – mindketten orvostanhallgatók –, a Kilián laktanya parlamentereiként mutatta be a rádió. Az illetékesek nagyon jól tudták, hogy a parlamenterek a Corvin közből mentek, de ily módon próbálták már 28-án délelőtt a Corvint és a Kiliánt egy kalap alá venni. Itt kíváncsi vagyok megjegyezni, hogy Nagy Imre döntéséhez a forradalomhoz való csatlakozásáról az adta meg a végső lökést, hogy határozott követeléseinkből, amelyeket két parlamenterünk adott át neki láthatta; a corvinisták nem alkusznak. Mint Magyarország miniszterelnöke, megoldást keresett a harc beszüntetésére. Nem volt más választása: vagy elismeri a forradalmat, vagy tovább folyik a vér. Volt benne annyi magyar becsület, hogy az első választotta.

„Délután 13h körül a kormány fegyverszünetet rendel el, a honvédség maradjon állásaiban és csak önvédelemből lőjön. A felkelőket fegyveres hazafiaknak nevezi. Ezek szerint mi fegyveres hazafiak ellen harcoltunk. Ez új helyzetet teremt nálunk is. A korábban foglyul ejtett felkelőket kiengedjük. Nagy öröm és ujjongás az utcára özönlő tömeg részéről. A forradalom győzelmét éltetik.”

Október 28-án délután 13h körül „jönnek rá”, hogy „ezek szerint mi fegyveres hazafiak ellen harcoltunk”. Miután győzött a forradalom. Elképzelhető azoknak a foglyoknak a véleménye róluk, akiket akkor engedtek ki.

„Úgy délután négy-öt óra felé Maléter üzen a Corvin közti felkelők parancsnokának (aki, mint később megtudtuk ekkor Pongrátz Gergely volt), hogy jöjjön át a laktanyába, beszélni akar vele. Ő nem akart átjönni és egy helyettesét küldi, hogy Maléter menjen át vele a Corvin közbe. Maléter át is ment és a kormány fegyverszüneti felhívását és nyilatkozatát ismertette, amely elismerte a felkelés jogosságát és arról akarta őket meggyőzni, hogy tegyék le a fegyvert, mivel elérték, amit akartak.”

Szabót, az őrség parancsnokát kértem meg, hogy hozzák át Malétert a Corvinba és biztosítsák, hogy ne legyen bántódása. Még mindig a fegyverletételre akart minket rávenni.

„A hírek és a tervek azok voltak, hogy másnap magyar katonai gépkocsik jönnek a környékre a felkelők fegyvereit összeszedni. Abban az általános ünnepi hangulatban hihető is volt, hogy a felkelők, legalábbis nagy része a magyar néphadseregnek átadja a fegyvert. Mint később persze kiderült, ezek naiv elképzelések voltak csupán.”

Később tudtuk meg, hogy az egyik parancsnok meg is állapodott Maléterrel a fegyverek átadását illetően. Ez azonban magánakció volt. Sem én, sem bajtársaim nem gondoltunk arra, hogy kiadjuk a fegyvert a kezünkből, amíg egyetlen orosz katona is tapossa hazánk földjét.

Október 29.

„Délután újságírók és filmesek jönnek a laktanyába, írnak és filmfelvételeket készítenek az újságok és a híradó számára. Az utca állandóan tele van emberekkel és egyszer csak elkezdik Malétert éltetni. Egy páran be is jönnek, mint küldöttség a laktanyába. Malétert vállra veszik, innen-onnan elhangzik, hogy Maléter legyen a honvédelmi miniszter. Maléter ez ellen tiltakozik, azt mondja, hogy ökle van, harcolni tud, de a politikához ilyen színvonalon nem ért. Később babér, ill. virágkoszorút találunk a főkapun lévő harcocsink ágyújának csövén és valaki ráfestette az oldalára a Kossuth-címert. Ez igen megható volt.”

Nagyszerűen működött a kommunista propaganda. Szakemberek csinálták. Még a babér-illetve virágkoszorúról sem feledkeztek meg. Ez ellen nem tiltakoztak, „igen megható volt”, pedig ez a löveg „csak” minket lőtt. A propagandisták már október 29-én bedobták a köztudatba a sajtón és a rádión keresztül, „hogy Maléter legyen a honvédelmi miniszter”. Tehát a hangulatkeltésben is jártasak voltak az „elvtársak”.

Október 30.

„Este hét óra körül egy felhívást olvasnak fel a rádióban, hogy Maléter hívjon fel telefonon egy távbeszélőszámot. (A számra nem emlékszem.) Maléter ezt a számot felhívta és közölte vele, hogy menjen be a parlamentbe. Maléter kérte, hogy küldjenek érte egy gépkocsit, mert ő harckocsival jött ki a laktanyába és a belső udvarban lévő laktanyai gépkocsival a kaputorlaszok miatt nem lehetett kihajtani, ehhez előbb ezeket a torlaszokat le kellett volna bontani. Így is történt, küldtek érte egy gépkocsit és ő ezzel bement a Parlamentbe. Mikor visszajött néhány óra múlva, közölte, hogy Nagy Imrével tárgyalt. Honvédelmi miniszter-helyettes lesz és másnap délelőtt a laktanyában gyűlés lesz, ahol meg fog alakulni a Forradalmi Karhatalmi Bizottság. Rendezzenek be erre a célra egy alkalmas helyiséget.”

Október 31.

„Éles vita alakul ki Maléter és a Corvin köz felkelő parancsnoka, Pongrátz Gergely között, Maléter előző, a forradalom alatti magatartását és általában a laktanya magatartását illetően. Maléter álláspontját, a laktanyában ill. a laktanya részéről történelekről való elbeszélését valamint ezek indokait a gyűlés nagy többsége helyeslőleg elfogadja és jóváhagyja. Ebben Pongrátz is megnyugodott, a vita ezzel lezárult. Pongrátz ugyanis szemünkre vetette, hogy a laktanyából lőttünk rájuk, ennek során többen közülük meghaltak vagy megsebesültek, néhányat elfogtunk közülük, és mint foglyainkat a laktanyában tartottunk.”

A vita nem zárult le. Részemről csak akkor fog lezárulni, amikor Maléter, mint gyilkos kerül be a magyar történelembe és leesik arról a magas piederstárlról, ahova kommunista elvtársai emelték. Ha csak a forradalmi tevékenységét vesszük alapul, ugyanabba az elbírálásba kerül, mint Rajk László, Pálffy, Össterreicher és a többiek, akik saját karrierjük érdekében magyar hazafiak vérével mocskolták be a kezüket, mielőtt őket is utólérté sorsuk. Tetteikkel ők mondták ki a halálos ítéletet saját maguk felett.

November 1.

„Akkor ugyanis a laktanyának, mely körül harcok folytak előzőleg, jó hangzása lett a lakosság körében. (Ezt a jó hangzást aztán később

igen drágán fizettük meg.) Tárgyaltam a kerületi Tanáccsal az Üllői úti és a körúti romok, leszakadt villamos vezetékek eltakarításáról, és az utca megtisztításáról, valamint Mecseri ezredessel, a kilótt és kiégett szovjet harckocsik elvontatásáról. Mindez szépen is indult. Közben, de főleg délután ismét újságírók, riporterek, filmesek, küldöttségek járnak a laktanyában. Ezek filmeznek és jegyzeteket készítenek, a küldöttségek csak késő délután tudtak Maléterrel beszélni, amikor visszajött ill. hazajött a laktanyába. (Akkor ugyanis ott laktunk.) Nemzetőr igazolványokat kértem a kapitányságról, Kopácsiéktól, és ezekkel elláttuk a katonákat és a tiszteket a laktanyában.”

Mint kiderült, ezt a „jó hangzást” a corvinistáktól lopták el a kommunista újságírók és propagandisták. A Corvinba nem jártak újságírók, riporterek és filmesek, mert nem is fogadtuk őket. Féltünk a kémektől. A kilótt és kiégett szovjet harckocsikat nem vontatták el, mert minden ócskavas mellé fegyveres őrt állítottunk. Akkor már tudtuk, hogy újabb szovjet csapatok jönnek hazánkba, akik szándékát nem ismertük. Tehát a legjobb barikádoktól takarították volna el az utat előttük. Végül pedig, gondolkozzunk el azon a tényen, hogy Nemzetőr igazolványokkal látták el azokat a katonákat és tiszteket, akiknek bajtársaim vére tapadt a kezükhöz.

November 2.

„Még a délelőtti folyamán telefonon megbeszéltem a rendőrkapitányságon egy rendőrtisztel, hogy azokat az embereket, akiket a Corvin köziek október 29-től, mint foglyaikat átadtak nekünk a laktanyába megőrzés végett, átküldöm hozzájuk és ha nem bűnösök, engedjék őket haza.

Így is történt, dél felé egy autóval Raffai fhgy. kíséretében egy névsorral átküldtem őket a budapesti rendőrkapitányságra, ahonnan, mint később hallottam, mind el is engedték őket még aznap. Volt közöttük egy rendőrtiszt is, aki amint kintről lövéseket hallott, mindig azt hitte, hogy foglyokat végeznek ki. Kérdezte is, hogy mikor kerül rá sor. Alig tudtam megnyugtatni, hogy ettől nem kell tartania, ezért én jótállok. Mondtam neki, hogy én is annak a pártnak vagyok tagja, aminek ő, a néphadsereg tisztje vagyok, hogy az isten csudájába tud ilyesmit gondolni, vagy feltételezni rólam ill. rólunk, általában a laktanyáról. Mondtam neki, hogy itt nagyobb biztonságban van, mint bárhol máshol, ezt én garantáltam neki. Láttam, nem nagyon hisz nekem. Ez egyik jele volt annak, hogy a laktanyáról és rólunk egészen más hírek terjedtek el a városban, mint az valójában volt.

Délután Maléter hazatelefonál a laktanyába nekem, hogy közeledünk a békéhez, a tárgyalások jó irányba és jól haladnak előre és még két ágyat tessenek a hálólhelyiségünkbe, mert este vele jön két illusztris vendég a laktanyába. Este meg is érkeztek és vele jött Kovács vezérőrnagy VK. főnök és Szűcs ezredes, ha jól emlékszem, a Hdm. osztályvezetője volt akkor. Ott is vacsoráznak és ott is alszanak a laktanyában. Kovács vörögy. vacsora közben kijelenti, hogy véleménye szerint 'egyetlen fix bázis van most az országba, és ez a Kilián laktanya. Innen kell és fog kiindulni a szocialista rend helyreállítása.' Malétert délelőtt vezérőrmaggyá nevezte ki Nagy Imre, a kormány elnöke az elnöki tanács nevében. Ez egyébként már esedékes előléptetése volt Maléternek, az események ezt most csak meggyorsították. Az éjjel nyugalomban telt el."

Ezt a három bekezdést csak az érdekesség kedvéért idézem. Nem fontos, de érdekes, hogy a Kilián laktanyából a mi foglyainkat, a megkérdezésünk és beleegyezésünk nélkül elengedték. Az viszont, hogy a „laktanyáról és rólunk egészen más hírek terjedtek el a városban, mint az valójában volt”, a párt propagandistáinak köszönhető. Ez a mondat elgondolkodtató!... Csiba Lajos azt is igazolja, hogy Kovács vezérőrnagy és Szűcs ezredes november 2-án este a Kiliánba, Maléterrel vacsorázott. Kovács vezérőrmaggy kijelentése szintén elgondolkodtató... „Egyetlen fix bázis van most az országban és ez a Kilián laktanya. Innen kell és fog kiindulni a szocialista rend helyreállítása.” Más szóval a hadsereg legmagasabb szintű vezetői még november 2-án sem fogadták el a forradalom győzelmét. Még mindig a „szocialista rend helyreállításáról” beszéltek! Abba a hangulatba nagyon beleillik Maléternek az a kijelentése, melyet Szűcs Miklós idéz emlékirataiban.

November 3.

„Közben dél óta különböző vidéki küldöttségek, a Mátyásföldi repülőfelderítés és egyéb hírforrások, jelentéseket tesznek nagyarányú szovjet csapatmozgásról kelet–nyugat irányba. Müller honv. aki Maléter megbízásából a nyugati határra ment az ott beözönló egészségügyi anyag átvételére és elszállításának megszervezésére, telefonált nekem a határról, hogy ott is nagyarányú szovjet csapatmozgás érzékelhető és hogy a szovjet csapatok lezárják a határt. Mindezekből meglehetősen egységes kép alakult ki. Maléter és Kovács vörögy. a VK. Főnöke, akik délelőtt szovjet katonai parancsnokokkal tárgyaltak, nem tudják elhinni, hogy ez a csapatmozgás ellenünk irányulna. A következtetésük a következő: 'Az a hatalmas erő, amiről a jelentések beszámolnak, már nem szólhatnak nekünk, erre ennek a töredéke is elég lenne. Felderít-

hettek esetleg nyugati csapatösszevonásokat, és ezek esetleges támadásának megakadályozására készülnek fel így, ez a nagyarányú mozgás csak nyugatnak szólhat már. De ha hamarosan a tárgyalások értelmében nem távoznak, nyilvánosságra hozzák a kérdést.' Maléter mindenesetre jelentést tesz Nagy Imrének az eseményekről, aki ha jól tudom, aztán a szovjet követségen tiltakozott ill. felvilágosítást kért a szovjet csapatok ilyen arányú Magyarország területén végrehajtott mozgásáról ill. az újabb szovjet csapatok Magyarországra való beözönléséről, melyet a szovjet határállomásról, Záhonyról jövő jelentések is megerősítettek.

Ezután megvacsorázunk. Erre a vacsorára meghívta Maléter a Corvin közti felkelők parancsnokát, aki ekkor Pongrátz Gergely volt és a Tompa utcai felkelők parancsnokát, akinek a nevére már nem emlékszem. Vacsora után beszélgetés alakul ki, főleg két téma körül, és pedig a felkelők további sorsáról és Maléter szovjet kitüntetéséről, melyet Pongrátz említ ismét fel. Ő még mindig nincs ezzel kibékülve."

Tehát a honvédelmi miniszter, a vezérkar főnöke és a hadművelleti osztály vezetője tudták, hogy milyen hatalmas szovjet túlerő zúdul az országba és mégsem intézkedtek. (Lásd a november 2-án megtartott tárgyalást a Corvin közben. 129. old.) A vacsora után azonban egészen más volt a téma. (Lásd 202-205. oldalakat.)

November 4. (vasárnap)

Kora reggel úgy fél 5 körül (még teljesen sötét volt) hatalmas lövöldözésre ébredtem. Gyorsan felöltöztem és kinéztem, hogy mi a helyzet. Egy katona a folyosón jelenti, hogy szovjet katonák törtek be lövöldözve a főbejáratnál, ahol a kapualjban és a földszinti folyosón a laktanyaőrsg és az őrszázad feltartóztatta őket.

De ez már nem volt az a forradalom, amely október 23-án kezdődött és október 28-án győzött! November 4-én „kora reggel” kezdődött el az a szabadságharc, melyet a corvinisták november 10-ig a Corvin közben, 15-ig pedig a Rákóczi téren folytattunk.

„Nyilvánvaló, hogy az őrség kötelességszerűen felvette a harcot a betörőkkel szemben, legyen az bárki. Ez volt a természetes, ha nem ezt tette volna, megszegte volna a parancsot, a kötelességet. Ugyanúgy, mint két héttel ezelőtt is a körülményekhez képest ellenálltunk és harcoltunk az erőszakkal a laktanyába betörni akaró ill. betörő felkelőkkel szemben, csak azzal a különbséggel, hogy most már voltak fegyvereink is és most már meg volt szervezve a laktanya védelme.

Ezután telefonáltam a Honvédelmi Minisztériumba, a főügyeletes tiszttel akartam beszélni, hogy jelentsem neki a laktanyánál történeteket.

A telefonon Horváth vezérőrnagy jelentkezett, neki jelentettem a helyzetet és kértem tájékoztatást ill. utasítást. Ő közölte, hogy ott a HM-ben is bent vannak az oroszok, őket nem bántották és ők se bántják őket. Fogalma sincs, hogy mi történt itt nálunk a laktanyában, valószínűleg provokáció lehetett, igyekezzek a tüzelést megszüntetni és a szovjet katonákkal beszélni. Segíteni nem tud, cselekedjek a legjobb belátásom szerint. (Ez utóbbi volt egyébként abban az időben a magasabb parancsnokok, a HM a VK általában megszokott válasza, utasítása ill. támogatása, ha valaki arra vetemedett, hogy felhívta és megkérdezte őket.) Segítséget tehát innen sem várhattam. Ugyanezt, ill. hasonló választ kaptunk két héttel ezelőtt is a Vezérkari Főnökségtől, amikor a felkelők támadtak ránk és közölték, hogy nem tudnak segíteni, a helyzet kulcsa Maléter kezében van a rend helyreállításához a környéken. Aki eddig segített, az csak Maléter volt, aki öt harckocsival kijött annak idején a laktanyába. Magunkra voltunk tehát utalva. Felhívtam még a Corvin közi és a Tompa utcai felkelőket, hogy mi nálunk a helyzet. Közölték, hogy őket is megtámadták, a Corvinban akkor kapkodtak, osztották ki a fegyvereket, mondták, hogy igen nehéz helyzetben vannak. A Tompa utcaiak támogatást ígértek, őket eddig nem érte támadás."

Hát igen! A váratlan orosz támadás valóban fejtelenséget okozott az első órákban. Erre aztán igen büszke lehet az a szovjet-vörös hadsereg, amelytől akkor az egész világ rettegett. Figyelmeztetés, hadüzenet nélkül rontott rá az alvó Budapestre. Jellemző a „néphadsereg” katonáira, hogy az a hat nap a forradalom győzelme után, amíg hazánk szabad volt, nem volt elegendő az újabb támadás fogadására való felkészülésre. Ez azonban, ahogy Szűcs Miklós emlékirataiból és Csiba Lajos naplójából is kivehetjük, nem is volt szándékukban. A tábornokok, főtisztek saját, egyéni karrierjük érdekében még csak tűzparancs kiadására sem voltak képesek. Horváth vezérőrnagy részéről az volt a helyes megoldás, hogy „igyekezzenek a tüzelést megszüntetni és a szovjet katonákkal beszélni”. Ez volt a Honvédelmi Minisztérium álláspontja.

„Az idő sürgetett, már világosodott, lehetett úgy 7 fél 8 körül. Egyre több halottunk volt. Más megoldást nem láttam, egyoldalúan kell beszüntetni a tüzelést és a katonákat sürgősen kivonni a laktanyából. Számítottam rá, hogy ebben belső ellenállásra találok, ezért akartam előbb a tisztekkel beszélni, de nem tudtak jönni a folyosókon, mert már világos volt. Simon szds-nak parancsot adtam a tüzelés beszüntetésére. Nem adta tovább, elhagyta a laktanyát. Ekkor én adtam közvetlenül a katonáknak a folyosón parancsot a tüzelés beszüntetésére és a laktanya

hátsó körletébe való visszavonulásra, ahonnan szükség esetén a munkásszálló és a Tűzoltó utca felé ki lehetett menni a laktanyából."

Ezek szerint a Kilián laktanya november 4-én „úgy 7 fél 8 körül” beszüntette a harcot. Mivel „más megoldást nem láttam, egyoldalúan kell beszüntetni a tüzelést és a katonákat sürgősen kivonni a laktanyából.” Más szóval a Kilián laktanya elesett! Előkészítették a Tűzoltó utca felé a menekülést.

„A Liliom utcai, a munkásszálló felőli katonákat átviszem a munkásszálló helyiségeiben berendezett óvóhelyre, a másik részen lévők, akik nem tudtak átjönni erre az oldalra, a körüti munkásszállóba és hátul a Tűzoltó utcai házakba mentek. Én is a Liliom utcai munkásszállóba mentem át, ahonnan időnként átmentem a laktanyába, hogy lássam, hogyan alakul ott a helyzet. A laktanya lényegében így üres volt. A szovjet katonák azonban sem ezen a napon, sem másnap, nov. 5-én nem jöttek beljebb a főbejárati kapualjából, és az Üllői úti földszinti részről. Egy vagy két, valószínűleg géppuska azonban időnként tüzelt befelé az udvarba és az emeletekre, hogy minden mozgást megakadályozzon. Ezek még délután is ott voltak. Hogy nem jöttek akkor még beljebb, annak két oka lehetett véleményem szerint. Egyrészt valószínűleg nem hitték el, hogy mi beszüntetjük tényleg a tüzelést és csapdától tartottak. Másrészt a Corvin köz felkelők, miután rendbeszedelőzködtek, erősen szorongatták őket a Corvin köz felől.”

Az október 29-én megtartott tárgyaláson a tábormokok azt akarták, hogy a Zrínyi Vezérkari Akadémiáról jött tiszteknek adjuk át a parancsnoki beosztásokat, sőt a hadsereg akarta átvenni a „rendfenntartást” és azt akarták, hogy a felkelők adják át fegyvereiket a honvédségnek. Azt a helyzetet akarták megvalósítani, ami Romániában történt 1989 decemberében. Cseberből-vederbe.

Végül is, azok a tisztek, akiket tanácsadókként osztottunk be a szabadságharcos parancsnokok mellé, november 4-én hajnalban úgy eltűntek a Corvin közből, mint a kámfor. A corvinisták azonban november 9-én késő délutánig tartottuk állásainkat, melyeket csak akkor tudtak megszállni az oroszok, amikor mi azokat feladtuk. A nehéztüzérségi tűz ellen nem tudtunk védekezni.

Mégis, a történelem ironiája, vagy az „elvtársak” összefogása következtében 1991-ben azokat a katonatiszteket léptették elő és tüntették ki, akik október 28-a és november 4-e között a békés napokban voltak „hősök”. Olyanok is vannak közöttük, akik október 28-ig, vagy november 4. után minket, a felkelőket lőtték. Ugyanakkor azok a bajtársaim,

akik életben maradtak – sokan közülük sebesültek is – 5000-6000 forintnyit nyugdíjból nyomorognak. Senki sem törődik velük.

Talán igaz az a mondás, hogy „Meghalt Mátyás király, oda az igazság!!!”?

Nagyon remélem, hogy a jövő történészei megtalálják majd azokat a mozaikkockákat, amelyeket még ma is rejtenek, tiltanak és dugdosnak az úgynevezett „reform”-kommunisták.

Például a Nagy Imre-pert, amelyből kiderülne, hogy azok, akik ma Nagy Imrére és Maléterre hivatkoznak, milyen vallomásokat tettek Nagy Imre mellett vagy ellen. Voltak-e és kik voltak vádlott-társai közül azok, akik segítettek a hóhérnak a kötelet a nyakába tenni!... Az is kiderülne, hogy mit vallott Maléter a forradalom alatti tevékenységéről és vallomása mennyiben cáfolja meg az én tíz évvel ezelőtti állításaimat!

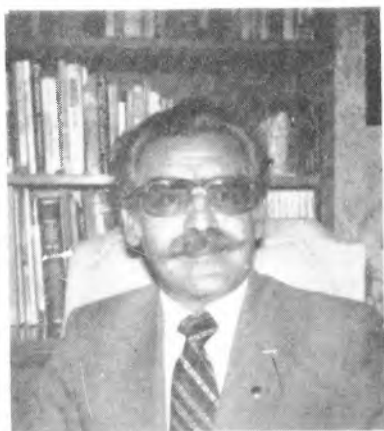
Már maga az a tény, hogy a „reform”-kommunisták ragaszkodnak ezeknek a dokumentumoknak a zárolásához bizonyítja, hogy vaj van a fejükön. Bűnösök!

Ha a Nagy Imre-perben elhangzott tanúvallomások nyilvánosságra kerülnének, szertefoszlana az a mítosz, amelynek árnyékában még ma is meghúzódnak az „elvtársak”!!!

Tudom, hogy akkor, ha mi már nem is leszünk az élők sorába, megkapják majd a Pesti Srácok azt a tiszteletet és elismerést a nemzet-től, amit valóban megérdemelnek és amit eddig elloptak tőlük!!!

Tartalom

Könyvem megírásának története	7
Bevezető	13
Magamról	27
Október 23	38
Október 24	49
Október 25	57
Október 26	70
Október 27	80
Október 28	101
Október 29	121
Október 30	127
Október 31	148
November 1	173
November 2	189
November 3	199
November 4	207
November 5–10	221
Utolsó napok	234
Utószó	241
És ami azóta kiderült	255

1932. február 18-án születtem, Szamosújváron.

A magyarságtudatot és a magyar haza szeretetét szüleink belénk nevelték és a harmincas évek végén a román gyerekek sokszor belénk verték.

A háború befejeztével először Mátészalkára költözött a családkunk, majd amikor édesapám hazajött, Soroksárra kerültünk, ahol édesapám kilenc gyermeke után 13 hold juttatott földet kapott és azon gazdálkodott.

Én agronómus lettem és csak is őrzőangyalomnak köszönhettem, hogy börtön nélkül megúsztam a közel 12 évig tartó kommunista rendszert. Mint a szobi járási tanács takarmánygazdálkodási előadója, majd a ceglédi városi tanács főállattenyésztője, alkalmam volt megismerni a magyar paraszt szomorú, elkésredett helyzetét és ez nagymértékben hozzájárult politikai művelődésemhez.

Két évig voltam katona, mely idő alatt kétszer voltam őrzető. Egyszer lefokoztak azért, mert egy politikai foglalkozáson olyan kijelentést tettem, hogy a kommunizmus nem más, mint állami kapitalizmus. Szerencsém volt, mert ez akkor 15 évi kényszer-munkát is jelenthetett volna.

Az 1956-os forradalom kitörésének híre a hényelpusztai állami gazdaságban ért, ahonnan október 24-én reggel indultam Budapestre, mert éreztem, hogy testvéreim is részesei a felkelésnek. Tudtam, hogy mellettük van a helyem. A Corvin közbe október 25-én hajnalban kerültem, ahol bajtársaimmal és testvéreimmel én is részese lettem azoknak a harcoknak és tárgyalásoknak, amelyek a forradalom győzelméhez vezettek. Életem legnagyobb kitüntetése akkor ért, amikor október 30-án a corvinisták engem választottak meg főparancsnokuknak.

1956. november 28-án hagytam el Magyarországot.

1957 tavaszán a Chicagóban megtartott Szabadságharcos Kongresszuson Király Béla elnök mellé engem választottak meg a Magyar Szabadságharcos (Nemzetőr) Világszövetség alelnökének. Azóta a sok viharon átment szövetségnek 15 éven keresztül voltam elnöke, mely tisztségről és szövetségi tagságomról 1982 februárjában lemondtam.

Forradalmunk 25. évfordulója során elhatároztam, hogy megírom a Corvin köz 1956-os történetét és szerepét a forradalomban.